

**T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**KÖYKENT PROJESİ KAPSAMINDA TASARLANAN KONUT VE
ÇEVRESİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİR KRİTERLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ, ELAZIĞ SARIEVLER ÖRNEĞİ**

Büşra YURTEN

Yüksek Lisans Tezi

MİMARLIK ANABİLİM DALI

Mimarlık

OCAK 2022

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Mimarlık Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

**KÖYKENT PROJESİ KAPSAMINDA TASARLANAN KONUT VE
ÇEVRESİNİN SÜRDÜRÜLEBİLİR KRİTERLER AÇISINDAN
İNCELENMESİ, ELAZIĞ SARIEVLER ÖRNEĞİ**

Tez Yazarı
Büşra YURTEN

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Nurtekin ÖZEN

OCAK 2022
ELAZIĞ

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Mimarlık Anabilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Başlığı:	Köykent Projesi Kapsamında Tasarlanan Konut ve Çevresinin Sürdürülebilir Kriterler Açısından İncelenmesi, Elazığ Sarievler Örneği
Yazarı:	Büşra YURTEN
İlk Teslim Tarihi:	17.12.2021
Savunma Tarihi:	20.01.2022

TEZ ONAYI

Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına göre hazırlanan bu tez aşağıda imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından değerlendirilmiş ve akademik dinleyicilere açık yapılan savunma sonucunda OYBİRLİĞİ ile kabul edilmiştir.

Danışman:	Dr. Öğr. Üyesi Nurtekin ÖZEN Fırat Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi	<i>İmza</i> Onayladım
Başkan:	Prof. Dr. Neslihan DALKILIÇ Dicle Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi	Onayladım
Üye:	Dr. Öğr. Üyesi Muhammet KURUCU Fırat Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi	Onayladım

Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunun/...../20..... tarihli toplantısında tescillenmiştir.

İmza
Prof. Dr. Kürşat Esat ALYAMAÇ
Enstitü Müdürü

BEYAN

Fırat Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım “Köykent Projesi Kapsamında Tasarlanan Konut ve Çevresinin Sürdürülebilir Kriterler Açısından İncelenmesi, Elazığ Sarıevler Örneği” Başlıklı Yüksek Lisans Tezimin içindeki bütün bilgilerin doğru olduğunu, bilgilerin üretilmesi ve sunulmasında bilimsel etik kurallarına uygun davrandığımı, kullandığım bütün kaynakları atıf yaparak belirttiğimi, maddi ve manevi desteği olan tüm kurum/kuruluş ve kişileri belirttiğimi, burada sunduğum veri ve bilgileri unvan almak amacıyla daha önce hiçbir şekilde kullanmadığımı beyan ederim.

20.01.2022

Büşra YURTEN

ÖNSÖZ

Türkiye’de, 1980’li yıllarda artan terör olayları ile birlikte Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde yoğun göçler yaşanmıştır. Türkiye’nin en büyük göçebe aşireti olan Beritan Aşireti mensupları yerleşik hayata geçebilmek için başvuruda bulunmuşlardır. Köykent projesi kapsamında aşiret üyeleri için 1981 yılında Elazığ ve Diyarbakır’da toplu konutlar inşa edilmiştir. Elazığ ili Cumhuriyet Mahallesinde inşa edilen 109 adet konut, cephesi sarı renkte olduğu için bölgede yaşayan insanlar tarafından Sarıevler olarak adlandırılmıştır. Sarıevler, geçimini hayvancılık yaparak sağlayan aşiret üyeleri için tasarlanmıştır. Bodrum katı ahır olarak planlanan konutların bağımsız girişli zemin katı yaşam alanı olarak planlanmıştır. Zaman içerisinde çevresel değişimler ile birlikte birçok kullanıcı geçim kaynağını değiştirmek zorunda kalmış, ancak konutlarda bu yönde yenilemeler yapılamamıştır. Bu çalışmada bölgenin çevresel, ekonomik ve sosyal sürdürülebilirlik boyutunu incelemek için anket çalışması yapılmıştır. Uygulanan anket çalışmasının ışığında bölgenin gelişmesine katkı sağlayacak sonuçlar elde edilerek yorumlamalara yer verilmiştir.

Çalışmalarım boyunca desteğini esirgemeyen, tez konumun seçimi ve yönlendirmesinde bilgi ve birikimleriyle her daim bana yol gösteren, değerli hocam Dr. Öğr. Üyesi Nurtekin ÖZEN’e teşekkür ve saygılarımı sunarım.

Yüksek lisans eğitimim boyunca bilgi ve deneyimlerini benden esirgemeyen Prof. Dr. Zülfü Çınar ULUCAN’a ve Fırat Üniversitesi Mimarlık Fakültesi’ndeki bütün değerli hocalarıma teşekkür ederim.

Hayatımın her anında sevgisi, emekleri ve destekleriyle yanımda olan babam Habib YURTEN, annem Fahriye YURTEN, kardeşlerim ve çok değerli yeğenlerim Kaan, Asel ve Selim’e teşekkürlerimi sunarım.

Büşra YURTEN
ELAZIĞ, 2022

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
ÖZET	vii
ABSTRACT	viii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
TABLolar LİSTESİ	xiii
EKLER LİSTESİ.....	xiv
KISALTMALAR.....	xv
1. GİRİŞ	1
2. GÖÇ VE KÖYKENT KAVRAMI	8
2.1. Göç Kavramı.....	8
2.2. Köykent ve Göç Kavramı Arasındaki İlişki.....	12
2.3. Köykent Kavramı.....	12
2.4. Köykent Modelinin Teorik Çerçevesi	14
2.5. Türkiye’ de Köykent Kavramı ve Uygulamaları.....	17
2.6. Köykent ve Sürdürülebilirlik İlişkisi	22
2.7. Bölüm Sonucu.....	25
3. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI	26
3.1. Sürdürülebilirliğin Farklı Boyutları.....	28
3.1.1. Çevresel Sürdürülebilirlik	29
3.1.2. Sosyal Sürdürülebilirlik	35
3.1.3. Ekonomik Sürdürülebilirlik	36
3.2. Sürdürülebilir Mimari.....	38
3.3. Bölüm Sonucu.....	42
4. MATERYAL VE METOT	44
4.1. Materyal.....	44
4.1.1. Çalışma Alanının Yeri ve Konumu	44
4.1.2. Çalışma Alanının Fiziksel Özellikleri.....	46
4.1.3. Çalışma Alanının Sosyo-Kültürel Özellikleri.....	46
4.1.4. Çalışma Alanının İklim Özellikleri.....	46
4.1.5. Çalışma Alanının Nüfus Özellikleri	47
4.1.6. Çalışma Alanının Tarihçesi.....	48
4.2. Metot	53
4.2.1. Mekansal Analiz.....	54
4.2.2. Anket	62
4.2.3. Verilerin analizi.....	62
4.3. Bölüm Sonucu.....	63
5. BULGULAR VE TARTIŞMA	64

6. SONUÇLAR.....	115
ÖNERİLER.....	120
KAYNAKLAR	121
EKLER	124
ÖZGEÇMİŞ	

ÖZET

Köykent Projesi Kapsamında Tasarlanan Konut ve Çevresinin Sürdürülebilir Kriterler Açısından İncelenmesi, Elazığ Sarıevler Örneği

Büşra YURTEN

Yüksek Lisans Tezi

FIRAT ÜNİVERSİTESİ

Fen Bilimleri Enstitüsü

Mimarlık Anabilim Dalı

Ocak 2022, Sayfa: xv + 126

Sanayileşmeyle birlikte ortaya çıkan hızlı kentleşme olgusu ülkemizde de etkisini göstererek olumlu ve olumsuz sonuçlar doğurmuştur. Şehirlerde artan imkânlar kırdan kente göçü tetiklemiş, kırsalda tarımsal ve hayvancılık faaliyetlerinde azalmaya sebep olmuştur. Bunun yanı sıra çarpık kentleşme, çevre kirliliği, doğal kaynaklar tüketimi gibi negatif yansımalar da kendini göstermiştir. Şehirleşme faaliyetlerini kırsal kesimlere ulaştırarak devam etmekte olan göç dalgasının yönü değiştirilmeye ve kentte meydana gelen yoğunluk azaltılmaya çalışılmıştır.

Türkiye’de 1980’lerde güvenlik kaygısı sebebiyle özellikle Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde yoğun göç yaşanmıştır. Güvenlik nedenlerinin yanı sıra kentleşme hızını düşürmek, bölgedeki kentlerde üretimi artırmak amacıyla tasarlanan köykent projesi hayata geçirilmiştir. Türkiye’nin en büyük göçebe aşireti olan Beritan Aşireti mensupları için, köykent projesi kapsamında, topluluğun yerleşik hayata geçmesi amacıyla çalışmalar başlatılmıştır. 1981 yılında Elazığ ve Diyarbakır yerleşiminde kalıcı konutlar inşa edilmiştir. Geçimini hayvancılık yaparak sağlayan aşiret mensupları için, Elazığ ili Cumhuriyet Mahallesi’nde Sarıevler olarak adlandırılan alana başvuruda bulunan 127 aile arasından seçilen 109 aile yerleştirilmiştir. Konutların yapıldığı dönemde şehir merkezinden uzakta kalan bölge, günümüzde merkezi alana dönüşüp artan yapılaşmayla değişmeye başlamıştır. Değişen bölge zamanla kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap verememeye başlamıştır. Günümüzde, bölgede bulunan konutlar kullanıcı ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır.

Bu çalışmada Sarıevler’deki konut ve çevrelerinin çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik düzeylerinin anlaşılabilmesi amacıyla, kullanıcılara anket çalışması uygulanarak elde edilen girdiler gözlem ve görüşmelerle desteklenmiştir. Anket verileri SPSS 26 programında analiz edilerek yorumlanmıştır. Alanı daha verimli bir şekilde tanımlayabilmek için konutlar ve çevresinin mimari çizimleri yapılarak okunmuştur. Bu çalışmadan elde edilecek veriler ile hazırlanacak olan yeni yapılanmada bölgenin gelişimine kültürel, sosyal ve ekonomik anlamda katkı sağlayacaktır. Ayrıca köykent projesiyle yapılmış olan projelerin geliştirilmesi ve kente dahil edilebilmesi yönünde ışık tutacaktır.

Anahtar Kelimeler: Köykent, Göç, Sürdürülebilirlik, Sarıevler, Elazığ

ABSTRACT

Assessment of Housing and Its Environment which Designed within the Scope of Urban Village Project in Terms of Sustainable Criteria ,The Example of Elazığ Sarievler

Büşra YURTEN

Master's Thesis

FIRAT UNIVERSITY
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Architecture

January 2022, Pages: xv + 126

The phenomenon of rapid urbanization, which emerged with industrialization and showed its effect in our country comes out positive and negative results. Increasing opportunities in the urban areas have triggered the migration from rural to cities and caused a decrease in agricultural and livestock activities in the country. Negative reflections like unplanned urbanization, environmental pollution, consumption of natural resources have also appeared in addition to these results. It has been tried to exchange the direction of the ongoing migration wave by conducting urbanization activities to rural districts, and to reduce the density in the urban areas.

There was an intense migration in the 1980s especially in the Southeast and East districts because of security problems In Turkey. In addition to security problems, the urban village project, which was designed to reduce the rate of urbanization and increase production in urban districts, was implemented. For the members of the Beritan Tribe which is the Turkey's largest migrant tribe, within the scope of the urban village project, work has been started to convert the community to a settled lifestyle. Residences were built in the urban of the Elazığ and Diyarbakir systems in 1981. 109 families that the members of the tribe who earn their living by farming and livestock selected from among 127 families who applied to the district of the Sarievler in the Cumhuriyet district of Elazığ province were settled. Today the area that was far from the province center of Elazığ when the houses were built has turned into a central area of the province and started to change with the increasing building. The region has started to be unable to respond to the needs of the householder of Sarievler over time.

In this study, to understand the environmental, social and economic sustainability levels of householders of Sarievler and their surroundings in region of Sarievler, the inputs get by applying a survey to the users were supported by observations and interviews. Survey data were analyzed for SPSS 26. The drawings of the houses of Sarievler and the environment are explained. The new structuring, which will be prepared with the survey of data obtained from this research, will contribute to the improvement of the region in cultural, social and economic conditions. In addition, it will shed on light the improvement of the projects made with the urban village project and their inclusion in the province of Elazığ.

Keywords: Urban Village, Migration, Sustainability, Sarievler, Elazığ

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
Şekil 2.1. Pilot Bölgenin Konumu.....	20
Şekil 2.2. Bölgenin Topoğrafya-Lokasyon Haritası	21
Şekil 3.1. Sürdürülebilirliğin Boyutları.....	28
Şekil 4.1. Elazığ İli Konumu	44
Şekil 4.2. Çalışma Alanının Türkiye ve Elazığ İl Sınırları İçerisindeki Konumu	45
Şekil 4.3. Bölgenin Tarihsel Gelişimi	49
Şekil 4.4. Beritanlıların Göçebe Yaşamındaki Geçici Çadırları	51
Şekil 4.5. Çadır İç Düzeni	51
Şekil 4.6. Sarıevler'in Kuşbakışı Görünüşü	54
Şekil 4.7. Bölgenin Vaziyet Planı.....	56
Şekil 4.8. Bölgenin Genel Görünümü.....	57
Şekil 4.9. Örnek İkiz Konut Ön Cephesi.....	57
Şekil 4.10. Zemin Kat Giriş Örnekleri.....	58
Şekil 4.11. Örnek Ev Bodrum Kat Planı.....	58
Şekil 4.12. Örnek Ev Bodrum Kat Giriş Cephesi	59
Şekil 4.13. Örnek Ev Bodrum Kat İçerisinden Çekilmiş Görsel	59
Şekil 4.14. Örnek Evin Çevresinden Çekilmiş Görsel	60
Şekil 4.15. Örnek Ev Zemin Kat Planı.....	60
Şekil 4.16. Örnek Ev Giriş Cephesi.....	61
Şekil 4.17. Örnek Ev Zemin Kat İçerisinden Çekilmiş Bir Fotoğraf	61
Şekil 5.1. Anket Katılımcılarının Cinsiyet Dağılımı.....	64
Şekil 5.2. Anket Katılımcılarının Yaş Aralıkları	64
Şekil 5.3. Anket Katılımcılarının Medeni Durumu.....	64
Şekil 5.4. Anket Katılımcılarının Eğitim Durumu.....	65
Şekil 5.5. Yaş Dağılımı ile Eğitim Durumunun Karşılaştırılması.....	66
Şekil 5.6. Cinsiyet Dağılımı ile Eğitim Durumunun Karşılaştırılması.....	66
Şekil 5.7. Anket Katılımcılarının Meslek Dağılımı	67
Şekil 5.8. Anket Katılımcılarının Konutlarında Yaşayan Kişi Sayısı	67
Şekil 5.9. Anket Katılımcılarının Otomobil Sahipliği Durumu	68
Şekil 5.10. Anket Katılımcılarının Mülk Sahipliği Durumu	68
Şekil 5.11. Anket Katılımcılarının Bölgede Oturma Süresi	69

Şekil 5.12. Mülk Sahipliği ile Bölgede Oturma Süresinin Karşılaştırılması	69
Şekil 5.13. Anket Katılımcılarının Bölgeye Taşınma Sebepleri	70
Şekil 5.14. Bölgeye Yerleşme Sebebinin Bölgede Yaşama Süresi ile Karşılaştırılması	71
Şekil 5.15. Bölgeye Yerleşme Sebebinin Bölgede Ev Sahipliği ile Karşılaştırılması	71
Şekil 5.16. Anket Katılımcılarının Sarıevler’e Yerleşmeden Önce Yaşadıkları Bölge	72
Şekil 5.17. Depremden Sonra Eviniz Hasar Gördü mü?	73
Şekil 5.18. Evinizde Değişiklik Yaptınız mı?	73
Şekil 5.19. Oturduğunuz Evden Memnun musunuz?.....	74
Şekil 5.20. Memnuniyetin Yönelim ile Karşılaştırılması	74
Şekil 5.21. Şekil 5.18 ile Şekil 5.19’un Karşılaştırılması.....	75
Şekil 5.22. Memnuniyet ile Bölgeye Yerleşme Sebeplerinin Karşılaştırılması	76
Şekil 5.23. Eviniz Yazın Yeterince Serin Oluyor mu?	76
Şekil 5.24. Eviniz Kışın Yeterince Sıcak Oluyor mu?	76
Şekil 5.25. Şekil 5.23 ile Şekil 5.24 Verilerinin Yönelime Göre Karşılaştırılması.....	77
Şekil 5.26. Evinizdeki Odaların Büyüklükleri Yeterli mi?.....	78
Şekil 5.27. Pencere Sayısı ve Büyüklükleri Yeterli Buluyor musunuz?	78
Şekil 5.28. Evinizdeki Doğal Aydınlatma Yeterli mi?.....	79
Şekil 5.29. Gündüz Saatlerinde Yapay Işık Kullanıyor musunuz?	79
Şekil 5.30. Şekil 5.27 ile Şekil 5.29’un Karşılaştırılması.....	80
Şekil 5.31. Gündüz Saatlerinde Yapay Işık Kullanımının Yönelim ile Karşılaştırılması.....	80
Şekil 5.32. Gündüz Saatlerinde Hangi Mekanlarda Yapay Işık Kullanıyorsunuz?.....	81
Şekil 5.33. Gündüz Saatlerinde Yapay Işık Kullanılan Odaların Yönelim ile Karşılaştırılması.....	81
Şekil 5.34. Rüzgardan Olumsuz Etkileniyor musunuz?	82
Şekil 5.35. Ankete Katılan Kullanıcıların Konutlarının Giriş Yönüne Göre Dağılımı	83
Şekil 5.36. Rüzgardan Olumsuz Etkilenmenin Yönelim ile Karşılaştırılması	83
Şekil 5.37. Rüzgardan Korunmak İçin Ne Tür Önlemler Aldınız?	84
Şekil 5.38. Rüzgardan Korunmak İçin Alınan Önlemlerin Yönelim ile Karşılaştırılması	85
Şekil 5.39. Bahçenizde Büyükbaş Hayvan Besliyor musunuz?.....	85
Şekil 5.40. Bahçesinde Büyükbaş Hayvan Besleyen Kullanıcıların Yönelim ile Karşılaştırılması	86
Şekil 5.41. Evinizde Isınmayı Nasıl Sağlıyorsunuz?	87
Şekil 5.42. Hayvan Atıklarını Yakıt Olarak Kullanıyor musunuz?	87
Şekil 5.43. Şekil 5.39 ile Şekil 5.42’nin Karşılaştırılması.....	88
Şekil 5.44. Hayvan Atıklarını Gübre Olarak Kullanıyor musunuz?	89
Şekil 5.45. Şekil 5.39 ile Şekil 5.44’ün Karşılaştırılması.....	89

Şekil 5.46. Hayvancılığı Geçim Kaynağı Olarak Kullandınız mı?	90
Şekil 5.47. Bu İşle Kaç Yıl Uğraştınız?	90
Şekil 5.48. Günümüzde Hayvancılıkla İlgilenmeme Sebepleriniz Nelerdir?	91
Şekil 5.49. Günümüzde Hayvancılıkla İlgilenmeme Sebeplerinin Yönelim ile Karşılaştırılması	92
Şekil 5.50. Bahçenizde Kümes Var mı?.....	92
Şekil 5.51. Şekil 5.50'nin Yönelim ile Karşılaştırılması.....	93
Şekil 5.52. Kümesinizi Hangi Kriterlere Göre Konumlandırıdınız?	93
Şekil 5.53. Kümes Yerleşim Kriterlerinin Yönelim ile Karşılaştırılması	94
Şekil 5.54. Çevrenizdeki Kokular Sizi Rahatsız Ediyor mu ?	95
Şekil 5.55. Şekil 5.54'ün Şekil 5.39 ve Şekil 5.50 ile Karşılaştırılması	95
Şekil 5.56. Bahçenizde Yaprığını Döken Ağaçlar Mevcut mu?	96
Şekil 5.57. Bahçenizde Yaprığını Dökmeyen Ağaçlar Mevcut mu?	96
Şekil 5.58. Bahçenizde Meyve Ağaçları Yetiştiriyor musunuz?	96
Şekil 5.59. Çevrenizdeki Trafik Gürültüsünden Rahatsız Oluyor musunuz?	97
Şekil 5.60. Evinizin Alt Katını Ahır Olarak Kullanıyor musunuz?	97
Şekil 5.61. Evinizin Alt Katını Hangi Amaçla Kullanıyorsunuz?	98
Şekil 5.62. Evinizde Yeterli Depolama Alanı Var mı?	98
Şekil 5.63. Şekil 5.61 ile Depolama Alanı Yeterliliğinin Karşılaştırılması.....	99
Şekil 5.64. Toplu Taşıma Kullanıyor musunuz?	100
Şekil 5.65. Yaşadığınız Bölgeye Ulaşımdan Olanaklarından Memnun musunuz?	100
Şekil 5.66. Bisiklet Kullanıyor musunuz?.....	101
Şekil 5.67. Evinizde Rutubet Nem Sorunu Var mı?	101
Şekil 5.68. Rutubet Nem Sorununun Yönelim ile Karşılaştırılması	102
Şekil 5.69. Geceleri Dış Mekanlardaki Aydınlatmaları Yeterli Buluyor musunuz?	102
Şekil 5.70. Geceleri Dış Mekandaki Aydınlatmanın Yönelim ile Karşılaştırılması.....	103
Şekil 5.71. Evinizde ve Mahallenizde Kendinizi Güvende Hissediyor musunuz?	103
Şekil 5.72. Şekil 5.71'in Yaş ve Cinsiyet Dağılımı ile Karşılaştırılması.....	104
Şekil 5.73. Mahallenizdeki Çocuk Oyun Alanlarını Yeterli Buluyor musunuz?	104
Şekil 5.74. Çevrenizdeki Diğer Evlerle Mahremiyet Koşullarının Sağlandığını Düşünüyor musunuz?	104
Şekil 5.75. Şekil 5.74'ün Yaş ve Cinsiyet Dağılımı ile Karşılaştırılması.....	105
Şekil 5.76. Komşularınızla Sık Sık Görüşür müsünüz?	105
Şekil 5.77. Çevrenizde Komşularınızla Görüşebileceğiniz Ortak Mekanlar Var mı?	106
Şekil 5.78. Bu Eve Taşınmadan Önceki Alışkanlıklarınız Burada Sürdürmeye Devam Ediyor musunuz?	106
Şekil 5.79. Alışkanlıklarınız Burada Sürdürmeye Devam Edememenizin Sebepleri Nelerdir?	107

Şekil 5.80. Belediyenin Vermiş Olduğu Temizlik ve Bakım Hizmetlerinden Memnun musunuz?	107
Şekil 5.81. Şekil 5.80'in Yönelim ile Karşılaştırılması.....	108
Şekil 5.82. Ekonomik İmkânınız Olsaydı Başka Bir Eve Taşınır mıydınız?.....	109
Şekil 5.83. Şekil 5.82'nin Yaş ve Cinsiyet Dağılımı ile Karşılaştırılması.....	109
Şekil 5.84. Ekonomik İmkânınız Olsaydı Başka Bir Bölgeye Taşınır mıydınız?	110
Şekil 5.85 Şekil 5.84'ün Yaş ve Cinsiyet Dağılımı ile Karşılaştırılması.....	110
Şekil 5.86. Şekil 5.82 ile Şekil 5.84'ün Karşılaştırılması.....	111
Şekil 5.87. Eksikliklerin Giderilmesi Durumunda Aynı Evde Yaşamaya Devam Eder misiniz?	112
Şekil 5.88. Eksikliklerin Giderilmesi Durumunda Aynı Bölgede Yaşamaya Devam Eder misiniz?	112
Şekil 5.89. Şekil 5.87 ile Şekil 5.88'in Karşılaştırılması.....	113
Şekil 5.90. Şekil 5.82 ile Şekil 5.87'nin Karşılaştırılması.....	113
Şekil 5.91. Şekil 5.84 ile Şekil 5.88'in Karşılaştırılması.....	114

TABLÖLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 4.1. Elazığ İli Yıllık Sıcaklık ve Yağış Verileri	47
Tablo 4.2. Elazığ İlinin Yıllara Göre Nüfus Dağılımı	47
Tablo 4.3. Beritan Aşiretinin Yerleştirildiği Birimler Ve Konut (Aile) Sayısı	52
Tablo 4.4. Evren Büyüklüklerine Karşılık Örneklem Büyüklükleri	62

EKLER LİSTESİ

	Sayfa
Ek- 1: Anket Formu	124

KISALTMALAR

Kısaltmalar

SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
SK	: Sürdürülebilir Kalkınma
OECD	: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
WCED	: Dünya Çevre ve Gelişme Komisyonu
M	: Metre

1. GİRİŞ

İkinci Dünya Savaşı'nın akabinde tarımdaki yeniliğin ve endüstrileşmenin bir getirisi olarak ve toplumsal yenilik aşamasının bir işareti olması bakımından Türkiye, en hızlı şekilde şehirleşen ülkeler arasındaki yerini almıştır. Kırsal bölgelerden şehirlere doğru olan hızlı nüfus akımları, özellikle büyük şehirlerin esas problemi haline gelmiştir. Hızlı kentleşmenin en büyük sorunları arasında; altyapı hizmetlerinin yeterince iyi seviyede sağlanamaması, doğal kaynakların gitgide azalması, yakın çevresel kirlilikler, barınma problemi, suç seviyelerindeki yükseliş vb. gösterilebilir. Günümüzde kırsal kalkınma konsepti, kırsal bölgede hayatlarını sürdüren kişilerin gönencini ve gelirlerini yükseltme, kültürel ve sosyal ilerlemelerine katkı sağlama, kır-kent arasındaki uçurumu kapatma yoluna gidilerek, kırsal bölgede kendi-kendine sürdürülebilir üniteler meydana getirmek ve şehirleşme faktörünün kırsal alanlara yayılım göstermesine olanak tanıyarak hayat şartlarını modernleştirmek gibi birtakım nedenlerle gerçekleştirilmiş ve gerçekleştirilmeye devam edilmektedir [1].

Kırsal kalkınma projeleri arasında yer alan en önemli planlamalardan biri köykent projesidir. Köykent projesi ile kırsal alanda yaşayan bireylerin ihtiyaçlarının karşılanması, kırsal nüfusa iş istihdamının sağlanması ile göç hareketlerinin kontrollü olarak ilerlemesi ve göç sebebiyle oluşabilecek çarpık kentleşmenin engellenmesi amaçlanmıştır. Köykent uygulamasının temel içeriği, göç edilen yerde sürekli kalınmak üzere gerçekleşen bir yer değişimi eylemidir.

Göçebelik, sabit bir konuta ve toprağa bağlı olmadan, ekip-biçme gibi etkinlikler dışında, tarım veya hayvancılık kolu ile uğraşılan bir ekonomik faaliyet türüdür. Bu faaliyete katılan insanlar sahip olduğu hayvanların verimini arttırmak için mevsim ve bitki örtüsü durumuna göre kışlak ile yaylaklar arasında düzenli göç hareketine katılmaktadırlar. Göçebelerin tüm yaşamları, bütün yıl çadırlarda geçmektedir. Az-çok kapalı bir ekonomik yapıya sahip olan bu göçebelerin bireyleri arasında güçlü akrabalık ilişkileri, yardımlaşma ve dayanışma duygusu bulunmaktadır [2]. Türkiye'de toprağa bağlı olmayan, çadır hayatı yaşayan, ekonomik faaliyeti yalnız küçükbaş hayvan yetiştirmeye dayanan, ilkbaharda kışlaklardan-yaylaklara göç eden, sonbaharda ise yaylaklardan-kışlaklara bazen hızlı (araçlarla), bazen yavaş (yaya olarak) geri dönen, akrabalık ve soy ilişkileri ile birbirine bağlı, kendi içinde geleneksel bir toplumsal örgütlenme tipi gösteren göçebe aşiretler bulunmaktadır. Bu göçebe aşiretler daha çok ülkemizin Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgeleri ile Güneydoğu Toroslar'da yaşamaktadırlar. Bunlar 1950'li yılda sayıları giderek çok azalmıştır [3]. Bu yıllardan itibaren birçok aşiret göçebelikten yerleşik hayata geçişe başlamıştır.

Beritan aşireti 1980'li yıllarda Köykent projesi çerçevesinde öncelikli aşiret olarak yerleşik hayata geçirilmiştir. 50 bin nüfusu ile Türkiye'nin en büyük göçebe aşireti olan Beritanlılar için, Köykent projesi kapsamında, 1981 yılında Elazığ ve Diyarbakır yerleşiminde kalıcı konutlar inşa

edilmiş ve bu topluluğun yerleşik hayata geçmesi için çalışmalar başlatılmıştır. Ancak yapılan bu konutlar istenilen amaca hizmet edememiş yarısı atıl durumda kalmıştır.

Beritan aşireti mensuplarının yerleşik hayata geçiş başvurusu üzerine seçilen iki bölge olan Diyarbakır ve Elazığ'daki konutlar, aşiret mensuplarının geçim kaynakları doğrultusunda planlanmıştır. Geçimini tarım ile yapacak olan aşiret mensuplarına Diyarbakır'da konut ve araziler verilmiştir. Geçimini hayvancılık ile sağlayacak olan aşiret mensupları için ise Elazığ ili Cumhuriyet Mahallesinde 109 adet konut inşa edilmiştir. Bu konutların cephesi sarı renkte olduğu için bölge zamanla Sarievler adını almıştır. Sarievler ikiz plan tipolojisinde 2 katlı olarak tasarlanmıştır. Konutların alt katları hayvanlar için barınak olarak planlanırken bağımsız girişi olan üst kat ise kullanıcıların yaşam alanı olarak işlevlendirilmiştir.

Bu çalışmada Sarievler bölgesinin sürdürülebilirlik düzeyini belirlemek için kullanıcılara anket çalışması yapılmış ve bu anketler gözlem ve görüşmelerle desteklenmiştir. Anket verileri SPSS 26 programında değerlendirilerek yorumlanmıştır. Göç, köykent, sürdürülebilirlik ve Beritan Aşireti hakkında detaylı literatür taraması yapılmıştır. Konutları detaylı inceleyebilmek adına konut ve çevresinin kullanıcı gereksinimlerinin zorluklarını belirlemek amacıyla mimari çizimleri yapılarak okunmuştur. Araştırmalar ışığında kullanıcıların yaşadıkları konutların günümüz koşullarına uyum sağlayamadığı saptanmıştır. Yapılan analizlere göre kullanıcılarına memnuniyet sunmadığı belirlenen bu konutların, gerek ekonomik gerekse sosyal sebeplerden dolayı kullanıcı profilini korumaya devam ettiği belirlenmiştir. İlgili konutların verimli bir şekilde kullanılabilmesi, kentsel-yapısal dönüşüme katılabilmesi ve sürdürülebilmesi için kullanıcıların beklentileri belirlenmiştir. Sarievler ve çevresinin eksikliklerinin giderilerek yeniden çevreye uygun şekilde tasarlanarak, bu doğrultuda şehir gelişimine kültürel, sosyal ve ekonomik anlamda katkı sağlayacak mekanların inşasına ışık tutacağı düşünülmektedir. Bölgenin kaderine terk edilmeyip yeniden değerlendirilmesi sürdürülebilir yapı tasarımının da önemini ortaya koymaktadır. Ayrıca bölgenin parselasyon çalışmalarının bitmesiyle yeniden planlanmaya hazır olması düşünüldüğünde bu çalışma, yeni planlamada tasarımcılara yol gösterici olacaktır.

Bu tez çalışması dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde problemin tanımı yapılmış, konu ile ilgili literatür taramasına yer verilmiştir. İkinci bölümde köykent modeli, köykentin teorik çerçevesi, köykent yönetimi, kırsal kalkınma ile giriş yapılmış akabinde göç kavramı ve göç türleri tanımlanmış, Üçüncü bölümde sürdürülebilirlik, çevresel sürdürülebilirlik, sosyal sürdürülebilirlik, ekonomik sürdürülebilirlik konularına kavramsal çerçevede yer verilmiş ve açıklanmıştır. Dördüncü bölümde konunun geçtiği örneklem alanının yer aldığı Elazığ ili Sarievler bölgesi tanıtılmış ve çalışmanın yöntemi açıklanmıştır. Beşinci bölümde anket sonuçlarının değerlendirilmesi konut ve çevresinin sürdürülebilirlik kriterleri üzerinden incelenerek yapılmıştır.

Bu çalışma ile konargöçer faaliyetlerine 1980'lerde son veren Beritan Aşireti üyeleri için planlanmış olan Elazığ merkez Cumhuriyet Mahallesinde bulunan Sarievler'in çevresel, sosyal ve

ekonomik sürdürülebilirlik kavramları açısından incelenmesi hedeflenmiştir. Önceki çalışmalarda Beritan Aşireti üyelerinin yerleştirildiği diğer bölgeler incelenmiş olsa da Elazığ Sarievler bölgesi hakkında akademik bir çalışma yapılmamıştır. Bu tez çalışması, bölge hakkında genel bilgiler edinilmesi ve kullanıcılarına anket uygulaması yapılarak detaylı analizlerle desteklenmesi açısından akademik önem arz etmektedir.

Tez çalışması kapsamında, çalışmanın amacına uygun olarak göç, sürdürülebilirlik ve Beritan Aşireti hakkında yapılan çalışmalar incelenmiştir. İncelenen çalışmalar yayımlandıkları yıl sırasına göre açıklanmıştır.

Gavonell, Adger, Safran de Campos, Boyd, Carr, Fa'bos, Franse, Jolivet, Zickgraf, NA Codjoe, Abu ve Siddiqui'nin 2021 yılında yayımladığı **'The Migration-Sustainability Paradox: Transformations In Mobile Worlds'** başlıklı makale çalışmasında, görünür bir göç-sürdürülebilirlik paradoksunun olduğunu savunulur. Göçün, ekonomik küreselleşmenin bir parçası olarak sürdürülemezliği beslediğini, ancak aynı zamanda dönüşüm katkısı ile sürdürülebilir kalkınma için potansiyel bir gücü temsil ettiği belirtilmiştir. Çalışma kapsamında göçün dönüştürücü potansiyelinin boyutlarını detaylandırılmış ve sürdürülebilirliğin çevresel, sosyal ve ekonomik boyutlarına dayanan, göçün kimlik ve sosyal dönüşüm boyutlarını vurgulayan göç-sürdürülebilirlik bağlantıları için genel bir çerçeve geliştirilmiştir.

Yang, Wi, Cho, Park, Yun, Kim'in 2021 yılında yayımladığı **'Developing Energy-Efficient Temporary Houses For Sustainable Urban Regeneration: Manufacturing Homes With Loess, Pearlite, And Vermiculite'** başlıklı makale çalışmasında, tuğla çeşitlerinin enerji verimliliğine ve ısı iletkenliğine etkisini araştırılmıştır. İnşaat yapımında gözenekli malzeme kullanımının enerji tüketimini artırdığı tespit edilmiştir. Ayrıca yalıtım malzemesi kullanmanın enerji tüketimini büyük ölçüde etkilediğine değinilmiştir.

Marın'ın 2020 yılında yayımladığı **'Ordu Mesudiye Köykent Projesinde Katılım ve Bunun Bireysel Sosyoekonomik Özelliklerle İlişkisi: Kırsal Kalkınma için Çıkarımlar'** başlıklı makale çalışmasında, Ordu, Mesudiye Köykent Projesine katılan bireylerin sosyoekonomik ve demografik özelliklerinin katılım düzeyine etkisini incelenmiştir. Yapılan anket çalışması sıralı logit modeline dayanarak incelenmiştir. Kırsal kalkınma girişimlerinin meşruiyeti ve sürdürülebilirliğini sağlama ve daha başlangıç aşamasında dikkatlice planlamasının önemi vurgulanmıştır.

Koç ve Kejanlı'nın 2020 yılında yayımladığı **'Sosyal Konutların Çevresel Sürdürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi: Güneydoğu Anadolu Bölgesi Örneği'** başlıklı makale çalışmasında, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki büyükşehirlerde bulunan toplu konutlar çevresel sürdürülebilirlik kriterleri doğrultusunda ele alınmıştır. Yeni toplu konut alanı tasarımlarında konut topluluğu ve konut bloğu ölçeğinde ilkelerin ön planda tutulması toplu konut alanlarının sürdürülebilirliği için de önemli olduğu sonucuna varılmıştır.

Attia'nın 2020 yılında yayımladığı **'Traditional Multi-Story House (Tower House) İn Sana'a City, Yemen. An Example Of Sustainable Architecture'** başlıklı makale çalışmasında, Yemen'in farklı bölgelerindeki farklı geleneksel ev tiplerine genel bir değerlendirme yapılmış ve Yemen'in Sana'a Şehrindeki Tower House olarak adlandırılan geleneksel çok katlı evini incelenmiştir. Sonuç olarak Tower House'ın yapı malzemeleri, inşaat sistemleri, atık kullanımı, çevre ve mekansal organizasyonu açısından sürdürülebilir mimariye uygunluğu gözlemlenmiştir.

Okkalıoğlu'nun 2019 yılında yayımladığı **'Geleneksel Yapı Sistemlerinin Sürdürülebilirlik Açısından İncelenmesi'** başlıklı yüksek lisans çalışmasında, örnek alan üzerinden geleneksel mimari ile sürdürülebilir mimarlık arasındaki benzerlikleri göstermeyi amaçlanmıştır. Örnek alan olarak 19 yy. sonu 20 yy. başlarında inşa edilen Muğla İli'nin, Yatağan İlçesi'nin Bozüyük Köyünde bulunan üç adet geleneksel konut ele alınmıştır. Bu konutların sürdürülebilirlik kriterlerine uygunluğu karşılaştırmalı analizlerle değerlendirilmiş ve bu değerlendirme köyde yaşayan kişilerin kullanıcı memnuniyetinin belirlenmesine ilişkin anket çalışması yapılarak desteklenmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda, konutların doğa ile uyumlu olduğu ve sürdürülebilir mimari özellikleri taşıdığı görülmüştür.

Akdeniz'in 2019 yılında yayımladığı **'Osmanlıdan Cumhuriyet'e Devlet Aşiret İlişkisine Bir Örnek: " Beritan Aşireti"'** başlıklı yüksek lisans çalışmasında, Beritan aşiretinin yerleşik hayata geçmesinde siyasi, sosyal ve iktisadi alanlarda yaşanan sorunları ele alınmıştır. Bu konudan yola çıkarak Osmanlı ve Cumhuriyet Türkiye'si dönemlerinde devlet-aşiret ilişkilerinin siyasi, sosyal ve ekonomik boyutları ile yaşanan değişim ve gelişim süreçleri incelenmiştir.

Mazraeh, ve Pazhouhanfar'ın 2018 yılında yayımladığı **'Effects Of Vernacular Architecture Structure On Urban Sustainability Case Study: Qeshm Island, Iran'** başlıklı makale çalışmasında, Qeshm Adası bulunan 70 yıllık 42 adet yapı incelenmiştir. Yapılan araştırmalar sonucunda adanın yerel mimarisine sahip yapıların fosil yakıt kullanılmamasının yenilenebilir enerji açısından önemli bir yere sahip olduğu gözlemlenmiştir. Ada içerisinde yapılacak yeni yapılarda çevre koşullarının korunması için binaların uygun şekilde yönlendirilmesi ve sürdürülebilirliğin korunmasında pasif bir sistemin kullanılması önerilmiştir.

Kahya'nın 2018 yılında yayımladığı **'Sakarya Kent Park Ve Sakarya Park Örneklerinde Kullanıcı Memnuniyeti Ve Kalite Karşılaştırması'** başlıklı yüksek lisans çalışmasında, Adapazarı kentinde bulunan Kent Park ve Sakarya Park'ı incelenmiştir. Kullanıcı gereksinim ve tercihlerinin belirlenmesi amacıyla hazırlanan anket kapsamında Kullanım Sonrası Değerlendirme (KSD) yöntemi kullanılarak, kullanıcının fiziksel çevresinden duyduğu memnuniyet ve memnuniyetsizlikler araştırılmıştır.

Soflaei, Shokouhian, Soflaei'nin 2017 yılında yayımladığı **'Traditional courtyard houses as a model for sustainable design: A case study on BWHS mesoclimate of Iran'** başlıklı makale

çalışmasında, İran ve Çin'de geleneksel avlulu evlerde sosyo-çevresel sürdürülebilirlik üzerine karşılaştırmalı bir çalışma yapılmıştır. Bu evlerin kullanıcılarına kullanım kolaylığı sağlamak için sosyo-kültürel bağlamlarda iklim gereksinimlerine dikkat edilerek tasarlandığını görülmüştür. Bu çalışma kapsamında, İran ve Çin'de modern sürdürülebilir konut tasarımı dikkate alınabilecek, bazı sosyo-çevresel tasarım ilkeleri çıkarılmıştır. Bu tasarım kriterleri, söz konusu alanlarda daha fazla enerji tasarrufu sağlamanın yanı sıra sosyal değerleri artırmak için benzer iklim koşullarına sahip diğer konut tasarımlarında da kullanılabilir.

Tok'un 2017 yılında yayımladığı **'Köy Tasarım Rehberleri: Kaş Bezirgan Köyü, Camiyanı Ve Cevizdibi Mahalleleri Önerisi'** başlıklı yüksek lisans çalışmasında, 1955'li yıllardan itibaren artan köyden kente yapılan göç hareketlerini incelenmektedir. Bu durumun sonucu olarak köy kavramının yok olmaya başladığı belirtilmiş, bu sebeple köy yaşantısı kavramının sürdürülmesi için köy tasarım rehberi önerisi geliştirilmesi amaçlanmıştır.

Taştan'ın 2016 yılında yayımladığı **'Yapılı Çevrede Sosyal Sürdürülebilirlik Bağlamında Kullanıcı Katılımı'** başlıklı yüksek lisans çalışmasında, sosyal sürdürülebilirliğin sağlanmasına ve ölçülmesine yönelik çalışmalar incelenerek temel ihtiyaçların karşılanması, fiziksel ve psikolojik konfor, topluluğun sürdürülebilirliği, eşitlik-adalet ve katılım olmak üzere beş ana bileşenden oluşan sosyal sürdürülebilirlik ölçüm çerçevesi oluşturulmuştur. Yaşanılan konutun ve mahallenin memnuniyete etkisi yapılan alan çalışması ile test edilerek, yapı üretim süreçlerinde kullanıcı katılımının hangi düzeyde ve nasıl sağlanacağını katılımcıların sosyoekonomik şartlarına göre belirlenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

Yetim'in 2018 yılında yayımladığı **'Beritan Aşireti'nin Konar-Göçer Yaylacılık Faaliyetleri'** başlıklı yüksek lisans çalışmasında, konargöçer yaylacılık faaliyetlerinde bulunan Beritan Aşireti'nin yaşam koşullarını incelenmiştir. Beritan Aşireti mensuplarının yaşadıkları mesken tipleri, ekonomik faaliyetleri, yaşam biçimleri, enerji kullanımları, eğitim durumları, sosyal yaşamları, sağlık güvenceleri ve sağlık işleri, gelenek ve görenekleri anlatılmıştır. Ayrıca aşiretin göçebe olarak yaşamlarının sebepleri açıklanmıştır.

Sadıkoglu'nun 2016 yılında yayımladığı **'Mevcut Konut Stokunda Yenileştirme Yaklaşımları: 1930-1970 Dönemi Modern Konut Yerleşmelerine Yönelik Bir Model Önerisi'** başlıklı doktora çalışmasında, 4. Levent Emlak Bankası Konutları kültürel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik bağlamında mekânsal kalitesinin artırılmasına yönelik yaklaşımlar geliştirmek amacıyla alan çalışması yapılmıştır. Yapılan analiz ve değerlendirmeler ile konut yerleşimlerinde mekan kalitesinin sürdürülebilirliğine yönelik yaklaşımlar sunulmuştur.

İner'in 2013 yılında yayımladığı, **'Kırsal Konutlarda Sürdürülebilirlik Kriterlerinin Belirlenmesine Yönelik Bir Yöntem: Edirne Örneği'** başlıklı doktora çalışmasında, kırsal konutlar, plan ve yapısal özelliklerinin belirlenmesinde etkili olan fiziksel, sosyo-kültürel ve

psikolojik kriterler bağlamında incelenmiştir. Çalışma alanında anket uygulaması yapılmış, sürdürülebilirliğe etki eden kriterlerin doğru tespit edilebilmesi amaçlanmıştır.

Biçim'in 2012 yılında yayımladığı **'Zorunlu Göç, Göçebelik Ve Kentte Tutunma Tarzları: Batman Pazaryeri Mahallesi Örneği'** başlıklı yüksek lisans çalışmasında, Batman'ın Pazaryeri Mahallesine göç etmiş göçer ailelerin göç öncesi ve göç sonrası yaşam farklılıklarına değinilmiştir. Göçebe yaşamı ve göçebe tipolojilerinin açıklandığı çalışmada, anket uygulaması sonucunda ekonomik, sosyal, kültürel, duygu ve düşünceler konusunda değerlendirmeler yapılmıştır.

Yıldırım ve Turan'ın 2012 yılında yayımladığı **'Sustainable development in historic areas: Adaptive re-use challenges in traditional houses in Sanliurfa, Turkey'** başlıklı makale çalışmasında, binaların yeniden kullanımı ve yeniden kullanım amacıyla yapılan çalışmaları incelenmiştir. Türkiye'de Şanlıurfa'nın geleneksel evlerinin sürdürülebilir kalkınma faaliyetlerini analiz eden altı bölge çalışma alanı olarak belirlenmiştir. Günümüz koşullarına uygun bir şekilde planlanacak yeniden kullanımın, turizmden elde edilen geliri artırmakta ve kendi kendini idame ettiren bir geleceği mümkün kılmakta olduğu gözlemlenmiştir.

Baran ve Yılmaz'ın 2011 yılında yayımladığı **'Göçebelikten Yerleşik Hayata Geçişte, Beritan Aşireti Konutlarında Aidiyet Duygusu'** başlıklı makale çalışmasında, Beritan Aşireti üyelerinin Diyarbakır ili Bismil ilçesinde devlet tarafından inşa edilmiş olan konutları incelenmiştir. Yapılan anket çalışması sonucunda kullanıcıların kendilerini konutlara ait hissetmedikleri ve yabancı gördükleri anlaşılmıştır. Bu sebeple konutların amacına uygunluğunun yeterli olmadığı kanısına varılmıştır.

Kancafer Yurdakul'un 2010 yılında yayımladığı **'Kentsel Dönüşüm- Sürdürülebilirlik Bağlamında Fener Balat Yenileme Alanı'** başlıklı yüksek lisans çalışmasında, İstanbul tarihi kentsel alanlarında yapılan dönüşüm uygulamaları, sürdürülebilirlik kriterleri bağlamında incelenmiştir. Günümüzde gerçekleştirilen kentsel dönüşüm çalışmalarının kentleri nasıl etkilediği üzerine Fener Balat yenileme alanı üzerinden açıklamalar getirilmiştir.

Özen'in 2009 yılında yayımladığı **'Gap Bölgesi'nde Yaşanan Göçün Sürdürülebilirlik Bağlamında Konut Çevrelerine Etkisi; Diyarbakır Huzurevleri Örneği'** başlıklı doktora tezi çalışmasında, göçebelikten yerleşik hayata geçen insanların yaşadığı bölgelere yönelik, sürdürülebilir konut ve çevrelerini hedef alan planlama çalışmalarına ve kentleşme politikalarına uygun bir model önerisi hazırlanmıştır. Diyarbakır'da Huzurevleri Semtinde yer alan Nesrin Mahallesinde bulunan konutların kullanıcılarına anket çalışması uygulanmıştır. Yapılan anket çalışması ile sürdürülebilirlik kriterleri açısından değerlendirilmiştir.

Acar'ın 2006 yılında yayımladığı **'Diyarbakır'da Köye Dönüş Ve Rehabilitasyon Projesi Kapsamında Üretilen Konutların Kullanım Sonrası Değerlendirilmesi'** başlıklı yüksek lisans çalışmasında, Köye Dönüş ve Rehabilitasyon Projesi kapsamında Diyarbakır'ın Kulp

ilçesine bağlı İslamköy ve merkeze bağlı Buçuktepe Köyü Aşağıbeyan Mezrasında bulunan 50 konut incelenmiştir. Kullanıcıların ihtiyaçlarını fizyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan ne ölçüde karşıladıklarının incelenebilmesi için alan çalışması yapılmıştır.

Korkmaz'ın 2006 yılında yayımladığı **'Diyarbakır Ve Şanlıurfa'daki Toplu Konutların Kullanım Sonrası Değerlendirilmesi: Karşılaştırmalı Bir Analiz'** başlıklı yüksek lisans çalışmasında, Diyarbakır ve Şanlıurfa'daki Toplu Konutların mimari özellikleri ve kullanıcılarının görüşleri doğrultusunda konutların performans seviyelerini karşılaştırılmıştır. Alan incelemesi kullanıcılara anket çalışması yapılarak detaylandırılmış ve alana dair önerilerde bulunulmuştur.

Koç'un 2005 yılında yayımladığı **'Türkiye'de Bir Kırsal Kalkınma Modeli Olarak Köykentler ve Köykentlerde Tarımsal İşletmelerin Sosyal ve Ekonomik Analizi'** başlıklı doktora tezi çalışmasında, kırsal kalkınma modeli olan köykentlerin teorik yapısını ve Türkiye'de yapılan köykent uygulamalarının ekonomik ve sosyal yapısını incelenmiştir. Köykentlerin kırsal kalkınma için ne derece yararlı olabileceği araştırılmıştır. Köykent projelerinin uygulanması konusunda kısa vadeli, orta vadeli ve uzun vadeli öneriler oluşturulmuştur.

2. GÖÇ VE KÖYKENT KAVRAMI

Bu bölümde göç ve köykent kavramları açıklanacaktır. Göç ve köykent kavramları arasındaki ilişki açıklanarak detaylı bilgi verilecektir.

2.1. Göç Kavramı

Göç, insan türünün en sık görülen faaliyetlerinden birisidir. Tarih süresince bireylerin, yüz yüze geldikleri siyasal ve ekonomik farklılıklar, insan hakları ihlalleri, sansasyonel olaylar, kıtlık, afetler, açlık, pandemiler, uluslararası anlaşmazlıklar, iç savaşlar vb. gibi birçok sebeplerle vatanlarını, kendi istekleri doğrultusunda ya da birilerinin tehdit ve baskıları sonucu terk etmek, geçici olarak ya da daimi bir çözüm olarak hayatlarını devam ettirebilecekleri güvenli bölgelere iltica etmek mecburiyetinde kalmışlardır. Farklı bir ifadeyle göç, yaşadığımız yüzyılda ulusal ve uluslararası bölgede daha fazla göze çarpan bir durum olmuş ve küresel bir problem olma niteliğini güçlendirmiştir. Dolayısıyla süreçlerde gerçekleşen değişimler, çeşitlilik ve yükseliş ile beraber meydana gelen olayları açıklayacak ve evrensel kılacak kavramsal değerlendirme ve açıklamalara gereksinim daha fazla önem kazanmıştır [4].

Göç tanımına detaylı olarak bakıldığında özünde insanlar için bir çıkış barındırmaktadır. İnsanların yaşadıkları ve yukarıda bahsedildiği gibi hastalık, savaş veya baskı gibi birçok sıkıntının meydana getirdiği problemler insanları göç etmeye mecbur etmektedir. Elbette ki böylesine köklü bir değişim yaparken (insanların ülke içinde ya da dışında yapacakları yaşam alanı değişimi) gidecekleri yerin önceki yaşadıkları yerlerden çok daha iyi bir durumda olması gerekmektedir.

İnsanlığın meydana geldiği tarihsel zaman içerisinde yer değiştirme faaliyeti olan göçlerin kapsamında sürekli farklılıklar olmuştur. İlk süreçlerde göç daha çok açlık, kıtlık, coğrafî, savaş ve iklim şartları gibi sebeplerden meydana gelirken, yaşadığımız çağda bu sebepler siyasi, kültürel, eğitim, iktisadi, dini, endüstrileşme, ihtiyaç gibi sebeplerle olmaya başlamıştır. Bu noktadan bakılırsa geçmişten şu ana toplumların göç faktörü ile yüz yüze geldiği görülmektedir. Bu da konuyla alakalı araştırmalar yapan kişilerin de dikkatini çekmektedir. İnsanlığın bu macerasını takip etmek isteyen araştırmacılar çeşitli göç açıklamalarına değinerek göç aşamasını açıklamayı hedeflemişlerdir [5]. Zamanın ilerlemesiyle beraber birçok noktada meydana gelen değişim göçe de etki etmiş bulunmaktadır. Göçte olumsuz bir durumdan kurtulmak ve daha iyisine gitmek hedeflenmektedir. Bu yönüyle de aslında göç için bireyleri geliştirme aracı olan bir olgu olduğu söylenebilir. Sosyolojik olarak bakıldığında bireyin kendini güvende ve rahat hissetmesi temel bir ihtiyaçtır. İnsanlar göç ederek daha iyi şartlara kavuşmakta ve bunun bir sonucu olarak daha iyi yerlere gelip kendilerini geliştirerek topluma faydalı olmaktadır.

Tüm sosyolojik kuramların temelinde bulunan düşünce; toplumsal faktörlerin ya da aşamaların, neden-sonuç ilişkisi ekseninde ifade edilerek toplumların gelişim göstermesi ve ilerlemesi için ilk olarak değişmesi mecburiyetidir. Aksi takdirde toplumların ilerleyemeden gelişemeyeceği görüşü hakimdir. Bu noktada göç faktörünü, kökeninde yatan nedenleri ve sonuçlarıyla birlikte sosyo-kültürel bir farklılaşma aracı olarak görmek oldukça önemlidir. Göç faktörü, algılamalardaki bu farklılıklardan hareketle yer değiştirme faaliyetiyle gidilen noktaya ahenk içinde varma gibi bir adımlar bütünüdür. Bütün göç aşamalarının kökeninde kişinin tutumu yatmaktadır. Bu tutum aşamaları paralel düzeyde gerçekleşmediği zaman göç hareketinin fonksiyonelliğinden konuşmak makul olmayacaktır. Farklı bir deyişle, iltica edilen yerlere entegrasyon olmadığı zaman göç faaliyeti yarım kalmış olacaktır; zira kişilerin, ailelerin ya da kişi topluluklarının gittikleri yerlere entegre olamamış olmaları ilk fırsatta tekrar yer değiştirme meyline sahip mevcut göçmenleri meydana çıkaracaktır. Bu açıdan, neden ve nasıl iltica edildiği, iltica eden kişinin tutumunu belirleyen bir etkiye sahiptir ve bu nedenle göçün faaliyete dönüşmeden önceki tutum aşamasına odaklanılması önemlidir [5].

Göç etmiş olan insanların, göç ettikleri yerleri benimsemeleri oldukça önemlidir. Zira aksi bir durum söz konusu olursa göç etmiş olan insanlar yeniden başka bir yere gitmek isteyecek ve bu da toplumsal olarak bir problem meydana getirmiş olacaktır. Bu noktada iltica eden kişilerin, gidecekleri yeri içselleştirmeleri için önceden araştırma yaparak kültürel ve sosyal açıdan kendilerine uygun olup olmadığını kontrol etmelidirler. Bu sayede hem kendilerinin bu anlamda yıpranmalarını önlerler hem de toplumsal açıdan meydana gelebilecek bir krizin önüne geçerler.

İnsanlar yaşam sürdürdükleri ortamları birtakım sebeplerle terk etmek durumunda kalmışlardır. İnsanın isteği haricinde meydana gelen doğa olayları tarihsel süreçte göçün en büyük sebeplerini meydana getirirken, sanayi devrimi akabinde esas belirleyicisi insan olan politik, ekonomik ve sosyal sebepler göçün en büyük sebebi olmuştur. Ekseriyetle ulaşım ve iletişim cihazlarındaki ilerlemelere eş değer olarak bireylerin iyi bir yaşam geçirme arzusunun olduğu göçlerde önemli bir yükseliş olmuştur. Özellikle de doğudan batıya, güney yarım küreden kuzeye doğru oldukça büyük çaplı göçler meydana gelmiştir. Göçe sebep olan faktörler, göç aşaması ve akabindeki ilerlemeleri de önemli oranda etkilemiştir. Ekonomik sebepli göçler, siyasi nedenli göçlerden ayrı bir sürecin devam etmesine sebep olabileceği gibi çeşitli sosyal, ekonomik ve siyasi sonuçların vuku bulmasına da sebep olabilir. Politik sebepli göçler, farkında ve keskin bir siyasallaşma duygusuna, radikal siyasi meyillere, güçlü bir diasporanın meydana gelmesine ve toplumsal uyum konusunda dirençli bir sınıf psikolojisine sahip olmaya temel olmaktadır [6]. Göç kavramı politik, ekonomik ve sosyal göçler ile sınıflandırılabilir. Bu tür etkenlerle insanlar göç etmektedirler.

İnsanların göç etmelerindeki unsurlar arasında birçok faktör bulunmaktadır. Göç ile insanlar daha iyi bir hayat standartlarına ulaşmaktadırlar. Bu sebeple de göç özellikle son yıllarda daha fazla

tercih edilir bir duruma gelmiştir. Kırdan kente göç üzerinde görüş birliğine varılan nokta olarak kırsal alanın kısıtlı kaynaklara sahip olması ile insanların gelişimine izin vermemesi şeklinde ifade edilebilir. Yaşadığımız yüzyılda gelişen yaşam koşulları, internetin sağladığı imkanlar ile sosyal medyanın etkisi ve teknoloji insanların gelişmesine imkan vermektedir. Bu noktada da insanlar daha farklı anlam arayışlarına doğru ilerlemektedirler. Kendilerini istedikleri hususta memnun edecek yerlere doğru yönelim göstermektedirler.

Kırdan kente göçün arkasında yatan çeşitli dinamikler bulunmaktadır, gelişmekte olan ülkelerin kırsal bölgeleriyle kentleri arasında yer alan sosyoekonomik ayrımlar esas sebep olarak görülmektedir. Keleş'e göre birçok gelişmekte olan ülkede tarım bölgesinde kişi başına düşen gelirin azlığı, toprakların miras aracılığıyla çok fazla küçülmesi, topraktaki dengesizlikler gibi şartların meydana getirdiği cazip nedenler kırdan kente göç arkasındaki esas sebeplerden birkaçıdır. Kırdan kente göçte arka planda yatan esas sebebin kentlerin cazibesi ve kırsal alanın itim gücü olduğundaki düşünce Tümertekin, Yavuz, Keleş ve Geray, Tütengil ve Şenyapılı gibi çok sayıda yazar tarafından da dile getirilmektedir [7].

Ekonomik anlamda daha iyi konumda olan bir yere göç etmek insanlara kendilerini şanslı hissettirmekte ve nitekim de onlar için iyi bir destekleyici olmaktadır. Sosyal açıdan daha iyi bir yere göç etmek eğitim ve kültür gibi birçok alanda insanlara yol açmaktadır. Politik açıdan daha iyi bir yere göç etmek ise insanlara kendilerini özgür hissettirmekte ve hayal güçlerini canlı tutmalarına imkan vermektedir. Hayal gücü olmayan insanlar vizyoner olamaz ve yenilikçi hedeflerle topluma hizmet edemez.

20. Yüzyıl faktörleri arasında kırdan kente göç ve kentleşme en önemli olgulardan biri olmuştur. Türkiye 1950'li yıllarda meydana gelen kırdan kente göç durumuyla yüz yüze gelmiş ve hacmi gittikçe düşen ancak halen daha süregelen bu aşamanın meydana getirdiği toplumsal, ekonomik, çevresel birtakım problemlerle başa çıkmak mecburiyetinde kalmıştır. 1950'li yılların başlarında Türkiye, uzun yıllar devam edecek ve ülkenin toplumsal yapısını oldukça büyük oranda farklılaştıracak yoğun bir iç göç ve hızlı bir kentleşmenin önündedir. Bu noktada göçün özüne inildiğinde esasen insanların adaptasyon süreçleri için büyük bir zorluk içeren göç birtakım durumlarda gerekli ya da söz konusu kişiler için iyi olabilmektedir. Yukarıda bahsedilen portre gibi kimi durumlarda insanlar doğup yetiştikleri terk etmek istemezken kimi durumlarda da bunun olması için çaba gösterebilmektedirler. Bu noktada globalleşme, çağa ayak uydurma ve doğum tarihleri önemlidir. Küreselleşme evresine yetişmiş insanlar bu süreçlere daha sıcak bakmaktadır[7]. Göç, nedenleri ve kalınacağı süresine göre kategorize edilmektedir. Göç türleri üçe ayrılmaktadır. Kalıcı (Daimi) Göç, Geçici Göç ve Döngüsel Göç bu türlerin içerisinde girmektedir. Göç türleri aşağıda açıklanmıştır.

Kalıcı (Daimi) Göç: Göç ettikleri ülkede birkaç yıl yaşadktan sonra, burada ciddi sınırlandırmalara tabi tutulmadan sürekli olarak çalışma ve oturma izni almış olan göçmenlerin

yaptıkları göç türüdür. Söz konusu bu göçmen işçiler, gerçekleştirdikleri işlerini kaybetse de ülkeden ayrılmak mecburiyetinde değildirler. Konut ve istihdama dair spesifik koşulları gerçekleştirdiklerinde ailelerini yanlarına alma imkanları vardır. Göç alan ülkede daimi olarak kalma talebi, sınır geçişlerindeki sıkıntıdan ve geçişlerin maliyetinden etkilenmektedir. Buna ek olarak, kalıcı olarak yerleşim göçü alan ülke ve göç veren ülke arasındaki transferinin de önüne geçmemektedir [8]. Kalıcı göçler eğer doğru olarak yapılırsa iki taraf içinde faydalı olur. Göç edenler, göç ettikleri yere bir değer katma ve faydalı olma amacıyla olursa eğer hem kendisine hem de gittiği yere değer katmış olur. Bu da iki taraflı kazan kazan ilişkisine katkı sağlar ve göçe bir anlam getirir.

Geçici Göç: Geçici göç, spesifik bir zaman için süreklilik arz etmesi hedeflenmeyen ve ekseriyetle spesifik bir hedef için farklı bir ülkeye iltica etmektir. Göçleri kabul eden ülkeler sürekli kalmayacak olan göçmenleri daha çok; eğitim, dini ve istihdam olarak turizm ve kültürel faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri için kabul ederler. Avrupa’da 1970’lerin başlarında geçici göçmen işçi uygulamalarında sona gelinmiştir. Üçüncü ülke halkının belli bir düzene oturtulmuş geçici göçü süregelmıştır. Avrupa’da son on yılın göç düzenlemeleri değerlendirildiğinde, potansiyel ülkelerin önemli bir kısmının ikamet ve çalışma izni bir veya iki yılla belirlenmiş geçici göçü ilk sıraya koydukları görülmektedir. Son zamanda ise döngüsel göç nosyonunun meydana gelmesiyle beraber, adı geçen sınırlı göç faaliyetleri yerini daha çok bu yeni oluşuma bırakmıştır [8]. Geçici göçler içerisinde turistik geziler de yer almaktadır. Bu yönüyle söz konusu yerlere giden turistler gittikleri yerlere ekonomik, kültürel ve diplomatik olarak fayda sağlamaktadırlar. Gerek bıraktıkları maddi değerlerle gerekse de gidilen yerin reklamının ve bilinirliğinin yapılması anlamında. Ziyaret edilen yerleri insanlar sosyal medyalarında paylaşacak, çevrelerine aktaracak ve bu sayede bir kültür tanıtımı gerçekleşecektir. Bu yönüyle geçici göçler iki taraf için de fayda oluşturmaktadır.

Döngüsel Göç: Döngüsel göç için fikir birliğine varılmış ortak bir tanımı yoktur. İşçi gönderen ülke ve çalışılacak ülke arasında düzenli gidiş ve dönüş eylemlerinden meydana gelen bir düzen, diğer yandan ise yalnızca geliş ve dönüşten meydana gelen ve devamlılığı olmayan bir faaliyet olarak açıklanmaktadır. Avrupa Konseyinin 2006 yılında Avrupa Komisyonunu döngüsel göçü mümkün hale getirecek araçların araştırılması hususların eyleme geçirmesi akabinde Komisyonun 2007 yılında hazırladığı tebliğde döngüsel göç, belirli bir aşamaya kadar gidiş ve dönüş yönünde hukuki hareketliliğe imkân veren göç türü şeklinde ifade edilmiştir. Uzmanların geçici ve döngüsel göçün Avrupa’nın ekonomik ve sosyal modellerinin sürdürülebilirliği hususundaki etkisine dair gerçekleştirdiği araştırma kapsamında sağlanan sonuçlara göre, Merkez tarafından 2 senedir devam eden ve komisyon nezdinde mali olarak desteklenen bir proje “Well-being 2030” ev sahipliğinde yapılmıştır. Avrupa’da 1970’lerin başlarında geçici göçmen işçi programlarında son aşamada olunmasıyla beraber, üçüncü ülke sakinlerinin gerçekleştirdiği geçici

göçü süregelmiştir. Avrupa'nın şu an uyguladığı göç yaklaşımları değerlendirildiğinde, söz konusu ülkelerin çoğunun çalışma ve ikamet izni bir veya iki yıl aralığında olmasıyla geçici göçü ön plana aldıkları görülmektedir. Şu anda ise döngüsel göç nosyonunun meydana gelmesiyle beraber, bahsedilen zamanla sınırlı göç faaliyetleri yerini daha çok bu yeni oluşuma bırakmıştır [9].

2.2. Köykent ve Göç Kavramı Arasındaki İlişki

Göç bireysel olarak anne babayı ve diğer akrabaları derinden etkilerken duygusal kopuşun getirdiği negatif etkiler daha sonra gelecek kuşakların şehirli birer birey olmalarını sağlayacak, uzun vadede hem ailelerin, hem şehrin sahip olacağı imkânlar ve avantajlar yönüyle ülkenin refahını ve kurulacak olan yeni işletmelerin üreteceği katma değerle ülkenin zenginleşmesine de katkı sağlayacaktır. Köykent uygulamasının temel içeriğini uzun mesafeli bir göç olmasa da kısa mesafeli ve göç edilen yerde sürekli kalınmak üzere gerçekleşen bir yer değişimidir. Köykent olgusunda temel gerçeklik daha uygar daha insani şartların egemen olduğu bir yaşam alanına sahip olmayı ifade eder. Her büyük göç ülkelerin ve milletlerin hayatında büyük değişim ve dönüşümlere tekabül ederken köykent gerçeğinin içeriğini oluşturan göç bireysel, ailevi ve duygusal bir dönüşümü ortaya çıkarır. Bu dönüşüm daha insani, daha zengin ve entelektüel donanımları daha yüksek bir mekâna geçmenin avantajları ile telafi edilir.

2.3. Köykent Kavramı

Dünya genelinde kent nüfusu özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısında hızlı bir şekilde artmaya başlamıştır. Sanayileşme ile paralel olarak artan kent hayatının çekici etkenlerinin sonucu olarak kırsal alan cazibesini yitirmeye başlamıştır. Tarımın makineleşmesi, eğitimin kurumsallaşarak zorunlu hale getirilmesi, üretim ve tüketimin yaygınlaşması, iletişim ve ulaşım imkanlarının kent içerisinde artması, kent koşullarının sağlıklı hale getirilmesi kenti cazip kılan özelliklerden birkaçıdır. Bu gibi sebepler ile köyden kente göç özellikle gelişmekte olan ülkelerde hızla artmıştır. Kontrolsüz göçün doğuracağı olumsuz şartlar göz önünde bulundurularak Köykent kavramı ortaya çıkmıştır.

Köykent paradigmasının çeşitli zamanlarda, ayrı isimlerle, ayrı ülkelerde gündeme alındığı ve faaliyete geçirildiği görülmektedir. Bu paradigma, Komün Sistemi başlığıyla Çin'de ve Yugoslavya'da faaliyete geçirilmiştir. İsrail'de ise, sanayi ve tarımı, köy ile kenti bütünleştiren yeni bir yerleşim birimi şeklinde uygulanmıştır. Esasen bu paradigma, Ebenezer Howard'ın Bahçe Kent fikrinin bir devamı özelliğindedir. Richard Meier bir kent plancısı olarak 39 sene önceki, Kentsel Köyler isimli fikrinde Köykent anlayışına olan yakınlığıyla gözleri üzerine çekmektedir. İsrail'de Rehovot Kentleşme Konferansı'nda Raanan Weitz'in sunduğu raporda, Köykent ile benzerlik arz

eden Kırsal Kent anlayışını ifade etmiştir. Weitz' e göre sanayi ve tarımın en iyi şekilde birleşmesini, söz konusu yaşam alanları oluşturmaktadır [1].

Köykent gerçeği, sanayi devrimi ile başlayan ve yirminci yüzyılın başlarına dek süren bir sürecin yirminci yüzyılda içsel dönüşümünün bir sonucu olarak ortaya çıkan dengeli kalkınmayı gerçekleştirme ve nüfusun daha insani şartlarda yaşatma idealinin coğrafyaya bir anlamda yansımaları olarak düşünülebilir. Batı ülkelerinin sanayileşmenin başlangıcı ile olgunlaşması arasında geçen iki yüz yıllık toplumsal dönüşümü hikayesini az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin çok daha hızlı başarıma hedefinin ekonomik ve sosyal alana yansımaları olarak görülebilir.

Köykentler, birbirilerine yakın ve aralarında ulaşım rahatlığı ve finansal olarak işbirliği imkânı olan köyler içerisinde ve köy halkının içselleştirmelerine uygun alanlarda kamu hizmetlerinin ilerleyişi ve üretimi adına gereklilik arz eden alt yapıların ve kuruluşların fazlaştacağı verimli ilerleme ve hizmet merkezleri şeklinde ifade edilebilir. Farklı bir tanımlama ile kırsal yerleşim alanlarındaki halkın eğitim, sağlık, yayım, istihdam, üretim ve kredi hizmetleri ile kültürel imkanlara ulaşımı kolaylaştırmak adına, uygulama oranı yüksek seçeneği bir yöresel kalkınma ve hizmetlerin fiziki anlamda tekrar oluşturulması modelidir [10].

Dünya ülkeleri kalkınmışlık ve gelişmişlik kriterleri açısından farklı basamaklarda bulunurlar. Hızlı bir kalkınmanın ve refah artışının sağlanabilmesi için az gelişmiş ülkeler değişik arayışlar içerisine girmişlerdir. Bunlardan en önemlisi ülkenin bürokratik elitleri ve siyasetçileri tarafından geliştirilen köylülükten şehirli bir ülke konumuna yükselebilmesi için önerilen kentleşme paradigmasının en önemlilerinden birisi de köykent uygulamalarıdır.

Kırsal bölgelerin planlanma süreci ve kalkındırılması için gerçekleştirilen faaliyetler 1963 yılında kurulan Köy İşleri Bakanlığı'na bağlı Toprak ve İskan Genel Müdürlüğü vasıtasıyla gerçekleştirilmiştir. Faaliyetlerin bakanlık içi ve bakanlıklar arası koordinasyonunu oluşturmak için bir planlama ve koordinasyon kurulu oluşturulmuştur. 1965' de Şümüllü Planlama Teknik Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir. Yönetmelikte ayrı başlıklar şeklinde, çok taraflı planın amaçları, prensipleri faaliyetlerde önemsenecek hususlar planlama basamakları ve eşgüdümüne geçirilmesi hususları değerlendirilmiştir [1]. Ülkemizde kalkınmanın önemli stratejilerinden biri olmaya aday köykent uygulaması politik nitelik kazanması sebebiyle arzulanan sonucu elde etmek mümkün olamamıştır. Bu tür uygulamaların başarılı olabilmesi için güçlü bir kamuoyu desteği ve politik niteliği en aza indirilmiş ve topluma mal edilmiş bir projeye dönüştürülmelidir. Yeterli toplumsal ve politik desteğin sağlanması halinde bu tür projelerin başarılı olması ve kalkınmanın itici gücünü oluşturmalarını beklemek için haklı bir altyapıya sahip olmasını bekleme imkanını verecektir.

Gelişmekte olan ülkelerde görülen göç eğiliminin Türkiye'deki yansımaları 1950'li yıllarda başlamıştır. Göç hareketlerinin kontrol altına alınması amacıyla kırsal alanlara götürülemeyen hizmetlerin bu alanlara götürülmesi sağlanmaya çalışılmış, köy ve kent arasındaki farkın

azaltılması hedeflenmiştir. Bu hedefler doğrultusunda kırsal alandan kentsel alana düzenli ve sağlıklı bir geçiş sağlamak amacıyla köykent çalışmalarına başlanmıştır.

Türkiye’de köykentlere ilk olarak 1970 yılında yer verilmiştir. Ardından 1972 yılı İcra Planı ve 1972 yılı programının 1003 sayılı Tedbirinde köykentlere yer verilmiştir. Fakat köykentin ilk ve net açıklamasına, Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı’nda alan verilmiştir. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı, Merkez Köy Yaklaşımı’na Köykent Modeli adı altında yaklaşmıştır [1].

Beşinci ve Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planları, kırsal kalkınma politikalarından biri olarak kırsal kesime devinim sağlamak amacıyla Kırsal Alan Planlama paradigması ekseninde hizmetlerin ve tarıma dayalı endüstri yatırımlarının merkez köy ve kasabalara kaydırılmasının desteklenmesini kapsamıştır. Bu noktada, planlı dönemin başından itibaren ülke kalkınmasında ve ekseriyetle kırsal kalkınmada amaçlanmış olan ilerleme ve dönüşme modeline erişmede engelleyici unsur olarak görülen dağınık kırsal yerleşim problemine beş yıllık programlar, beş yıllık planlar ve kararname ile getirilen mekânsal çözüm kapsamının tatbik etme sürecindeki durumunun araştırılması için gerçekleştirilen faaliyet akabinde sağlanan verileri kamuoyuna sunarken olgunun şu anda da aktüalitesini koruduğuna özen gösterilmek istenmiştir [1].

Köykentlerin yeterli düzeyde başarılı olamamasının en önemli sebeplerinden birisi bürokratik kesimin elinde, amacından uzaklaşmış hukuki düzenlemelerle sonuca gidilmeye çalışılmasıdır. Halbuki bu tür uygulamaların ve saha çalışmalarının ön planda olması gereken ve sahada fiziki gerçekleştirmeler yapılması ve yetersiz ve eksik altyapıların hızla tamamlanması hedeflenmelidir.

2.4. Köykent Modelinin Teorik Çerçevesi

Köykent modelinin teorik çerçevesi içerisinde ilk olarak Merkezi Yerler Kuramı ikinci olarak ise Merkez ve Çevre Kuramı yer almaktadır. Bu kavramlar aşağıda detaylıca anlatılmıştır.

Merkezi Yerler Kuramı: Devletlerin sahip oldukları ekonomik yapı mekânı etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Düzenli ve dengeli bir ekonomik yapısı olan devletlerde kentlerin kademelenmeleri farklı şekillenir. Bu nedenle kentlerin yapısı ve kademelenmeleri incelenirken iktisadi yapıları göz önünde bulundurulmalıdır. Ekonomik faaliyetlerin ve üretimin bölgesel dağılımı çözümlmeye çalışılırken farklı yerleşim kuramları kapsamında ekonomi ile kent kavramları ilişkilendirilir.

Merkezi yerler kuramı, yerleşim bölgelerinin etki düzeyini açıklığa kavuşturan bir kuramdır. Walter Christaller Alman bir teorisyen olarak, Almanya’daki yerleşim bölgeleri üzerinde araştırma yapmış ve bu kuramı ortaya atmıştır. Walter’a göre şehir, etrafındaki bölgeye mal ve hizmet sağlayan bir yapıdır. Fakat her yerleşim yeri yapısı itibari ile ayrı bir işleve sahiptir.

Yerleşim bölgeleri gerçekleştirdikleri fonksiyonelliğe göre yedi ayrı sınıfa ayrılmaktadırlar. Söz konusu olan bu kademeler [11];

- Pazar Kasabası
- Büyük Kasaba
- İlçe
- Büyük İlçe
- İl
- Büyük Taşra Merkezi
- Bölge Merkezi'dir.

Merkez olma kapasitesi, herhangi bir yerleşim yerinin etki sahasını, kontrol kabiliyeti ve bu sahadaki nüfusun yerleşmeden faydalanabilme ölçütüyle ilişkilidir. Bireyler herhangi bir hizmeti sağlamak için oldukça az çaba gösterme meylindedirler. Merkezi yerlerin bir başka önemi de buradan gelmektedir. Merkezi yerler kuramı; çeşitli hizmet sektörlerine göre yerleşim yerleri arasındaki mesafeler, yerleşim alanlarının büyüklükleri ve yerleşim yerlerinin sınıflandırılmasıyla yerleşmeler arasındaki yetki dağılımının nasıl ilerleyeceği hususunda tavsiyeleri kapsamaktadır. Buna göre en alt sınıfta bulunan yerleşim merkezlerinde, sadece gündelik gereksinimlerin giderilmesine olanak tanıyan mal ve hizmetlerin sunumu mevcuttur. Söz konusu bu merkezi yerler birbirlerine yakın olan kasaba ve köylerdir. Yerleşim yerlerinin kademesi yükseldikçe birbirlerine olan uzaklıkta artar. Fakat üst kademedeki bulunan merkezlerde ender de olsa beklenen hizmetler bulunmaktadır. Zira bu tarz hizmetlerin sunulması belirli bir nüfusa bağlı olduğundan bu tarz yerleşim yerleri bu şartı yerine getirir. Her üst sınıf merkezde daha alt sınıftaki merkezlerin arzu ettikleri ihtiyaçlar giderildiğinden bunlar büyük yerleşim alanı tarzında olurlar [11].

Köy-kentlerin teorik altyapısı yukarıda da açıklandığı gibi uygulamanın etkisini sınırlayan bir nitelikte olmamalıdır. Hedefler açık bir biçimde belirlenmeli, bürokratik elitlerin yasal kurumsal çerçeveyi oluşturmak için yürüttükleri hukuki şemaların içinde kaybolmamalıdır. Amaçlar çok belirgin ve kısa olmalı projenin gerçekleştirilmesinde çalışanlar kendilerini hukuki ve kanuni düzenlemelerin doğurduğu yasal sorumluluk bariyerlerine takılmadan hızlı bir biçimde sonuca gidebilmenin rahatlığı ve huzuru içinde hareket edebilmelidir. Kamu kesiminde bürokratik kesimlerin sorumluluk bilinci çoğu zaman hedeflerin önünde bir engel olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Merkez ve Çevre Kuramı: Merkez ve Çevre Kuramı, içinde bulunduğu döneminin, sosyal ve politik konjonktürüne, yöneten ve yönetilen güç ve iktidar ilişkilerine açıklık getiren oldukça önemli bir kuramdır. 1975 yılında Edward Shils' in kaleme aldığı bir makaleyle sosyal bilimlere

adım atmıştır. Ardından Şerif Mardin tarafından, "Türkiye Siyasetini Açıklayacak Bir Anahtar: Merkez-Çevre İlişkileri" isimli bir makaleyle Türk sosyo-politiğine entegre edilmiş olan merkez-çevre kuramı, Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne miras kalan yöneten-yönetilen güç ve iktidar süreçlerini değerlendirmektedir [12].

Kentleşmenin iki ayrı anlamı olabilir. İlk olarak nüfus ve tarım dışı eylemlerin fiziksel anlamda bir araya gelmesi esasen spesifik yerlerde oluşması, ikinci olarak ise kentsel tutumların, değer yargılarının, organizasyon ve kuruluşların merkezi alandan diğer bölgelere doğru yayılım göstermesidir. Mekân anlamında bir araya gelmiş toplum düzenlerinde bu iki basamakta paralel olarak mevcut olabilir. Merkez ve Çevre Kuramı az gelişmiş toplumlar için kentleşme unsurlarına açıklık getiren geliştirilmiş kuramlardan biridir. Merkez bu noktada buluş ya da farklılaşmaların olduğu ya da onların çabuk özümsemişi örgütlenmiş yaşam alanlarıdır. Çevre ise, merkezi yerleşmeler veya kalkınma politikaları ile gelecekleri planlanan yerleşme alanları şeklinde ifade edilmektedir. Merkezi etkisi altına alan çevre ise merkezin etki alanındaki yerleşim yerleridir. Merkez ve çevre arasında dört temel aşama bulunmaktadır. Bunlar; sermaye, denetim, göç ve buluşların yayılım göstermesidir. Meydana gelen göçler aracılığıyla merkeze göç eden kişiler çevrenin imkanlarıyla yetiştikleri için bir nevi çevreden merkeze kaynak göçü olmaktadır. İkinci Dünya Savaşı'yla Türkiye'de bir ivme kazanan kentleşme önemli oranda merkez çevre kuramında ifade edilen asimetrik aşamalar akabinde metropol ve büyük şehirlere birikmeyle sonuçlanan komplike bir motif meydana getirmiştir [11].

Kentleşme ve göç birbirlerini tamamlayan kavramlardır. İnsanların olmadığı bir yerde kentleşme ve hatta yaşamın olması mümkün değildir. Dolayısıyla kentleşme olgusunun meydana gelebilmesi için insanların bu alanlara yani kentlere göç etmeleri gerekmektedir. Kentlerde insanlar olmalı ki bir yaşam alanı olsun ve hatta çok kültürlü etnik bir yapıya sahip olmalıdır. Kentleşme olarak nitelendirilme yapılabilmesi için söz konusu yerde belli bir oranın üzerinde insan yaşamalı, gereksinimleri karşılayacak bir yeterlilikte olmalı, gelişmiş olmalı ve ulaşım imkanları çok çeşitli olmalıdır.

Kültür ile çevrelenmiş, tarihsel bir olay; halkın, öğrendiği değerler ve inançlar ekseninde politik hayatlarının kurulumu merkezi değer modellerini meydana getirir. Merkezi değer sistemi, kamuoyunda benimsenen ve uyulan inançlar ve değerler sisteminin bütünü olmamak ile beraber kamuoyunun meşruiyet algısını da açıklamaktadır. Bu ekseninde otoriteyi kuran toplumun meşruiyeti; merkezi değer sistemi, siyasal yaşamın özelliklerinin belirleyicisidir [13]. Merkez ve çevre kuramı ekseninde çevreden merkeze akın eden insanlar vasıtasıyla hem çok kültürlü hem de komplike bir yapı meydana gelmiştir. Çevreden merkeze gelen insanlar ile merkezde onların söz konusu yere getirdikleri sermayeler ile bulundukları yerin gelişmesine ve ilerlemesine katkıda bulunmaktadır. Esasen çevreden gelen insanlar ile merkez geliştirilmektedir. Merkez ve çevre kuramı az gelişmiş toplumların gelişmesine imkan veren bir vasıta konumundadır.

2.5. Türkiye’ de Köykent Kavramı ve Uygulamaları

Cumhuriyetin ilanından itibaren kırsal alanlar için birçok çalışma yapılmış, yapılan çalışmalar hükümet gündeminde değerlendirilmiştir. Kırsal alanların gelişiminin desteklenmesi amacıyla 1963 yılında Köy İşleri Bakanlığı kurulmuş, kurulan bakanlık 1983 yılında Tarım ve Orman Bakanlığına aktarılmıştır. Kırsal alana götürülemeyen hizmetlerin sağlanması, köy ve kent arasındaki farkın azaltılması amaçlanmıştır.

Türkiye’nin önemli problemlerinden biri kırsal bölgeden kentsel bölgelere doğru olan belli bir düzen içerisinde olmayan göçlerdir. Türkiye’ de 1990-2005 yılları arasındaki süreçte tarım nüfusu 8.2 milyondan 6.8 milyona düşüş göstermiştir. Aktif tarım nüfusunda son 15 yılda 1.4 milyon nüfus düşüşü olmuştur. Göç eden aktif tarım nüfusu aileleriyle beraber yaklaşık 7.5 milyonu bulmaktadır. Türkiye’ de 1993-2008 yılları arasında 7.5 milyonluk bir nüfus kırsal bölgeden kentsel bölgelere göç etmiştir. Bu da ülke nüfusunun bölgesel olarak etkin bir yapı kazanmasına, nüfus değişikliğinin gerçekleştiği bölgelerde ise önemli ekonomik, sosyal, kültürel ve güvenlik problemlerini yanında getirmektedir. Kalıcı ve geçici olmak üzere göçler ikiye ayrılır. Kalıcı göçler ekseriyetle ekonomik yetersizlik, topraksızlık yanında kamu görevi beklentisi, kent hayatının cazibesi ve çocukların eğitim seviyelerine bakılarak gerçekleştirilmektedir. Geçici göçler daha çok ekonomik problemler nedeniyle çevre kentlere ve bölgelere tarım ve inşaat işçisi olarak gerçekleştirilmektedir [14].

İnsanların kırsal alanlardan kentsel alanları yaşama alanı olarak tercih etmeleri esasen ülke çapında eğitimsel ve iş tercihi olarak ilerleme olduğunu göstermektedir. İnsanlarda meydana gelen bu gelişim onları kentsel alanlara doğru göç etmeye yöneltmiştir. Kırsal bölgeler konumları gereği kısır kaynaklara sahiptir. Bu göçlerle kentlerde meydana gelmesi muhtemel olan güvenlik endişeleri, kültürel ve sosyal olarak meydana gelebilecek olası sıkıntılara önlem alınmalı ve önüne geçmek için harekete geçilmelidir. Bu kapsamda insanlara devlet destekli eğitimler verilmeli ve kültürel olarak da gelişimlerine katkı sağlanmalıdır.

1940 yılında Köy Enstitüleri faaliyete geçirilmiştir. Enstitüler, köy kökenli çocukların, ilk olarak eğitim amacıyla köy için gereklilik arz eden mesleki yetkinliğe ulaştırılarak yeniden köylerin sosyoekonomik anlamda kalkınmasına destek olmak maksadıyla köylerde istihdam edilmesi için kurulmuştur. Köy Enstitülerinin subjektif bir analizi yapılmamış, bu sebeple meydana gelen pozitif ya da negatif fikirler daha çok duygusal ve politik özellikler taşımıştır. 1945 yılında, Türkiye’nin çok partili yaşama geçiş yapmasının beraberinde dış kaynaklı destek alma hususu da ayrı bir gündem özelliğini meydana getirmiştir. Söz konusu yardım, Truman Doktrini ile başlamış, 1948-1951 yıllarında ise askeri ve ekonomik amaçlı Marshall destekleriyle süregelmiştir. Bu sayede kırsal bölgelerde ve mevcut faaliyetlerde bir yenilenme aşaması başlamıştır. Köy enstitülerinin kapanma aşamasına girmesi de bu döneme denk gelmektedir. Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı 1973-1977 yılları aralığında ise, merkez köy yaklaşımı ifade edilmiştir. Bununla beraber, yurt

dışındaki işçilerin tasarruflarının kırsal alanlarda tarıma dayalı yatırımlara aktarılması şansını oluşturmak maksadıyla bu süreçte kurulmaya başlayan köy kalkınma kooperatifleri ayrı bir faaliyet alanı olarak göze çarpmaktadır. Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı döneminde köykent yaklaşımı ele alınmış ve çok fazla problemin üstesinden, köykentler vasıtasıyla gelineceği ifade edilmiştir. Planda, köy halkını topraksızlıktan alarak toprağa ve daha iyi bir gelire ulaştırmayı amaçlayan etkili bir toprak yeniliği yasası oluşturularak yasallaştırılacağı ve toprak-insan ilişkilerinin tekrar bir düzene oturtulacağı belirtilmiştir [15].

Köy Enstitülerinden köykent yaklaşımına geçiş sürecinde birçok aşamadan geçilmiştir. Çeşitli kalkınma planları ile köykent yaklaşımına kadar gelinmiş ve bu noktada kalınmıştır. Ancak köykent yaklaşımı üzerinde de ne yazık ki uygulamaya geçilmiş çok fazla bir faaliyet alanı bulunmamaktadır. Önemli olan meydana getirilen bu yeni yaklaşımların başarılı bir şekilde hayata geçirilmesidir. Bu noktada devlet büyüklerine önemli derecede rol düşmektedir. Köykentlerin faaliyete geçmesi kırsal alanların ve burada yaşayan insanların daha verimli bir hale gelmesine imkan verir. İnsanlar verimli bir hale geldiklerinde ve bu anlamda kendilerini yeterli hissettiklerinde psikolojik olarak kendilerini daha iyi hissedeceklerdir. Bu da güvenlik problemlerinin önüne geçecektir. Aynı zamanda burada bahsedilen unsurlar ile insanlar kendilerini daha iyi hissedecek ve daha mutlu bir toplum olma yolunda zemin hazırlayacaktır.

Türkiye’ de kırsal yerleşmeler tarımsal eylemlerin merkezi olmalarının haricinde son dönemlerde tahrip edilmemiş doğası, yöresel motifi içeren yapılaşması ve turizm tercihleri ile de söz konusu olmaktadır. Kentlerde negatif bir deneyim olarak görülen yapılaşma aşaması ile aynı süreci yaşamamak adına kırsal bölgelerdeki fiziksel planlamalara kamu otoritelerinin gerekli olan önemi vermesi gelecek için gerçekleştirilecek bir yatırım olarak görülmektedir. Bu çerçevede fiziksel kırsal planlamaya yönelik olarak oluşturulacak kırsal tasarım rehberleri, yerel yapılaşmanın ölçütlerinde tasarım politikası vasıtası olarak faaliyet imkanı bulabilecektir. Yurtdışı örneklerine bakıldığında kırsal alan fiziki planlama tasarım rehberleri daha çok, köyün peyzaj alanındaki değerini ifade ederken az miktarda spor, göç, eğitim, sağlık, konut sahipliği gibi sosyal imkanları ekonomik şartları da kapsayacak planlama kistasları oluşturulmaktadır. Bu kistaslar esasen planlama unsuru şeklinde tercih edilmekte, bununla beraber zamanla politik prestij sağlayanlar da yer almaktadır. En önemli olarak görülen ortak özellikleri ise tümünün yöresel motifin sürekliliğini oluşturmak ve peyzaj değerini stabilize etmek yönünde politikalar olarak özümzenmesidir [14].

Kırsal alan planlaması doğa güzelliklerinin korunması ve bu konuda iyileştirme çalışmalarının yapılması, yeniliklerin gerçekleştirilmesi adına oldukça büyük bir paya sahiptir. Bu noktada gerçekleştirilecek olan kalkınma planlarındaki politikaların yerine getirilmesi önemsenecek bir gerekliliktir.

Türkiye’de kırsal kalkınma politikaları planlı dönemde oluşturulan beş yıllık kalkınma planları ile gündeme gelmiş ve ekseriyetle Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Plan’ında “kırsal

kalkınma” ifadesi ile sürdürülebilir kalkınma prensibine önem verilerek istihdam ve gelirin yükseltilmesi asıl hedef olarak söylenmiştir. Bu hedef ekseninde faaliyete geçirilecek politikalar [16]:

- Sulama tasarılarının arazileri toplulaştırma ve tarla içerisinde uygulama faaliyetleri ile beraber ilerletilmesine özen gösterilmesi,
- Tarım eksenli sanayi oluşturarak koruma, paketlenme ve pazarlama teknikleri hususunda gereken teknolojik desteğin sağlanması,
- Kırsal bölgede hayatını sürdüren nüfusun gelirini yükseltmek ve işsizliği düşürmek için yöresel anlamda potansiyeli olan; el sanatları, turizm, dokumacılık ve hayvancılık gibi durumlarda müteşebbislerin desteklenmesi,
- Kırsal bölgede istihdamın yükseltilmesi, insan gücünün genişletilmesi, kırsal nüfusun gelirini yükselten ekonomik eylemlerin önünün açılması, hayat kalitesinin daha iyi bir seviyeye getirilmesi, verimli örgütlenme ve tüm seviyelerde katılımcılık önem arz etmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının kalkınmaya yönelik katılımlarını artırıcı faaliyetler düzenlenmesi,
- Kırsal altyapı hizmetlerinin artırılması ve verimliliğinin yükseltilmesinde merkezi kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları ve yerel yönetimlerin paralel seviyede faaliyet göstermelerinin sağlanması,
- Kırsal bölgede hayatını sürdüren ve kamulaştırma sebebiyle baraj gölü altında kalan yerleşim yerlerindeki nüfusun yeni iskân bölgelerinde sosyal ve ekonomik hayatlarının iyi bir seviyeye getirilmesine dikkat edilmesi, şeklindedir.

Anayasamızda devlet ekonomik, sosyal, siyasal sorumlulukları olan ve toplumla devlet arasında karşılıklı hakların ve sorumlulukların dengelenmesini öngören hukuki bir metindir. Anayasada ekonomik haklar ve sorumluluklar başlığı altında yer alan bir dizi hüküm taşımaktadır. Devlet öncelikle vatandaşlarının refahını arttırmak, gelir düzeyini yükseltmek amacıyla bazı düzenlemeler yapmış bulunmaktadır. Tarımsal alanda henüz yeterli gelişmişlik düzeyine ulaşamamış olan yurttaşları yeterli gelir düzeyine kavuşturmak amacıyla köylü nüfusun daha uygar şartlarda yaşayabilmesini sağlamak amacıyla tarımsal altyapının tamamlanması ölçek ekonomilerinin sağlayacağı daha yüksek gelir elde edilmesini sağlamak üzere anayasal sorumluluğun teminatı altında yurttaşlara daha uygar bir ortamda yaşama imkanı sunmak bu hedeflerin anayasal bir teminata bağlanmasıyla mümkündür.

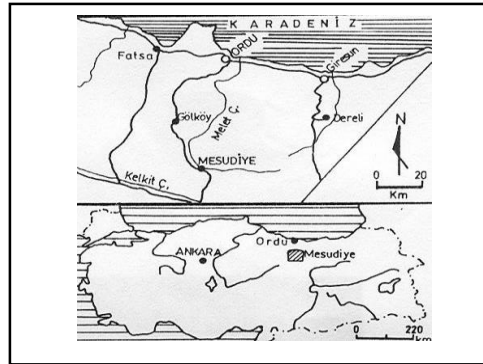
AB’ye uyum sürecinde meydana getirilen 2007-2013 sürecini içine alan Dokuzuncu Kalkınma Planı ekseninde oluşturulan Kırsal Kalkınma Eylem Planı Taslağı’nda kırsal kalkınmanın meydana gelebilmesi için birtakım hedefler meydana getirilmiştir. Bunlar [16]:

- Kırsal ve ekonomik yelpazeyi çeşitlendirmek,
- Tarım ve gıda piyasalarını yarışçı bir düzenle buluşturmak,
- Orman kaynaklarının sürdürülebilirliğinin oluşturulması,

- Fakirlikle mücadele ve avantajı olmayan grupların istihdam edilebilirliğini artırmak,
- Eğitim ve sağlık hizmetlerini güçlendirmek,
- Kırsal yerleşimlerin geliştirilmesi ve bunun stabil hale getirilmesi,
- Kırsal alt yapıyı ilerletmek,
- Çevreci tarım faaliyetlerinin ilerletilmesi şeklindedir.

Nitekim yukarıda da belirtildiği üzere anayasada yer alan hedeflerin gerçekleştirilebilmesi Avrupa topluluğu üyesi olma yolunda önemli mesafeler kat eden Türkiye, özellikle Dokuzuncu Kalkınma Planı çerçevesinde oluşturulan Kırsal Kalkınma Eylem Planının öngördüğü hedefler anayasada yer alan ekonomik haklar ve sorumlulukların yerine getirilebilmesi için gerekli olan hukuki teminatın hayata geçirilmesi ile mümkün olacaktır.

Türkiye’de köykent projelerinin ilk uygulamaları 1970’li yılların sonlarında Van-Özalp ile Mudurnu-Taşkeşti’de yapılmaya başlanmış ancak proje başlangıcından bir yıl sonra iktidarda yaşanan değişim ile birlikte proje tam olarak hayata geçirilememiştir. Köykent projesine başka bir örnek olarak uygulama aşamasına alınmış birtakım girişimlerde bulunulmuş ancak yarım kalmış olan bir proje olan Mesudiye Köykent Projesi verilebilir. Mesudiye ilçesi pilot bölge olarak seçilmiştir. Mesudiye, Karadeniz bölgesinin Orta Karadeniz Bölümünün iç taraflarında bulunmaktadır. Ordu şehir merkezine 120 km’lik bir mesafede yer alan ilçede jeomorfolojik yapının uygun olmaması sebebiyle ulaşım, yalnızca kuzey-güney olarak gerçekleştirilebilmektedir. İlçe güneyden ortalama 30 km’lik asfalt yol ile doğu şehirlerini batıya taşıyan E80 karayoluna bağlanır. Daha çok yüksek eğim değerleri, yol standardının az olmasını açığa çıkarmıştır. [17] Bölgenin konumu Şekil 2.1’de verilmiştir.

Şekil 2.1. Pilot Bölgenin Konumu [17]

Köykent Projesinin Mesudiye ilçesinde ilk olarak uygulamaya konulmasının sebebi, ilçede geleneksel anlamda her yıl düzenlenen “Mesudiye İlçe Kurultaylarının önemine dikkat çekmektir. Köykent Projesi, içerik ve amaç olarak kökende kırsal nüfusu sosyoekonomik olarak kalkındırmayı, kır ve kent içerisindeki farkı düşürmeyi, kırları kalkındırıp bununla beraber

- Nüfusunun %50'den fazlasının kırsal alanlarda yaşadığı bölgeler, kırsallığı baskın bölgeler,
- Nüfusunun %15–50 arasının kırsal alanlarda yaşadığı bölgeler, önemli ölçüde kırsal bölgeler,
- Nüfusunun %15'inden azının kırsal alanlarda yaşam sürdürdüğü bölgeler ise, kentselliği yoğun olan bölgeler şeklinde kategorize edilmektedir.

1988 yılında yayımlanan “Kırsal Toplumun Geleceği” adlı Komisyon Belgesi kırsal bölgeleri ulusal ekonomilerle birleştirme düzeyine göre kategorize etmiştir [18].

- Birleşmiş kırsal bölgeler; genişleyen bir nüfus, tarım harici piyasalara odaklanmış bir istihdam, bununla beraber toprağın tercihinde tarımın halen büyük önemde olması, sosyal, çevresel ve kültürel olarak miras yönünden risklerle yüz yüze gelinmesi ve büyük kentlere yakınlık, bu bölgelerin niteliklerindendir.
- Orta seviye kırsal bölgeler; şehrsel bölgelerden uzaklık, tarım ve tarım dışı piyasaların çeşitli seviyelerde birleşimi ile bir ekonomik düzen, büyük çaplı çiftliklerle karşılaşılması bu tür bölgelerde karşılaşılan özelliklerdir.
- Tam kırsal bölgeler; az nüfusları, az gelir düzeyi, yaşlı nüfus, tarımsal istihdama dayalı finansal durum, kalitesi düşük temel hizmet sunumu, etraftan kopmaya neden olacak olan coğrafi konum nitelikleri bu tarz yerlerin nitelikleri şeklinde ifade edilebilir.

2.6. Köykent ve Sürdürülebilirlik İlişkisi

Köykent gerçeği dar bir çevrede yetersiz altyapı koşullarında, ilkel şartlarda yaşamaya çalışan insanların daha uygar bir çevrede yaşamalarını sağlamak üzere geliştirilmiş, büyük ölçüde halkın katılımını da gerektiren, adeta projenin ruhunu teşkil eden beşeri unsurların yüksek idealizmini gerektiren bir yapısı bulunmaktadır. Bu projeyi bir kalkınma programı olarak görmeyen ve ona sahip çıkmayan bireylerle başarılması mümkün değildir. Yüksek sorumluluk duygusu, projeye katılımın ön şartıdır. Konunun bu boyutunun ihmal edilmesi projenin gündelik kazanç elde etmenin sıradan bir yolu olarak görülmesine yol açacaktır. Bu yetersizliği ortadan kaldırmak üzere köy sakinlerinin belli aralıklarla bir araya getirilerek projenin gidişini bölge sakinlerine anlatmak üzere bilgilendirme toplantıları yapılmalıdır. Halkın yeterli desteğini sağlamak üzere psikolojik ve kültürel destek sağlanmalıdır. Halkın aktif katılımının sağlanmadığı bu tür projelerin başarıya ulaşma şansı yoktur.

Köykentlerin genel özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Küçük bir alana sahiptir ve bu yönüyle samimidir. Söz konusu bölge bölgede yürüyerek kolayca gezilebilir.
- Benzeri yoktur. Bölgenin kendisine has mekan anlayış tarzı ve aurası bulunmaktadır.
- İstikrarlı bir şekilde faaliyetler ve festivaller düzenlenir. Bu sayede bireyler sosyallığe yönlendirilmiş olur.

- Sosyal anlamda etkileşim kurmak için oluşturulur. Gündelik olarak yapılabilecek faaliyetler için çok sayıda yeşil bölge yer almaktadır. Yaya olarak gidilebilecek yollardan meydana gelen bir alan bulunmaktadır.
- Yerel organlarca köykentlere yol gösterilebilir ve halka karşı saygılıdır.
- Köykentler fonksiyoneldir. Köykent halkına toplu taşıma ve özel ulaşım imkanı verilmektedir.
- Köykentler geniş bir zümreyi meydana getirir. Çeşitli kültürlerden, yaşlardan ve genlerden kişiler beraber hayat sürdürmektedir.

Herhangi bir yeri köy olarak isimlendirmek, zihinlerde yalnızca üretim gerçekleştirilen yerleri canlandırılabilir. Fakat kentsel köy olarak ifade edilen yerler sürdürülebilirliği, bireyler arasındaki diyalogları da pozitif olarak etkiler. Kentsel köy nosyonu sürdürülebilir kent nosyonunu da yanında getirir. İçinde bulunduğumuz çağda %50'den fazla insan kentlerde yaşam sürdürmektedir. 2050'ye dek bütün insanlığın 3/2 si – 6,5 milyar kişi şehirde hayatlarını sürdürüyor olacak. Kentsel bölgeleri kurma ve yönetme tarzını büyük oranda değiştirmeden sürdürülebilir kalkınma sağlanamaz. Nüfusun yükselmesi ve yükselen göçün sonucu olarak kentlerin ivedilikle büyümesi, ekseriyetle gelişmekte olan ülkelerde büyük şehirlerde bir infilaka sebep oldu ve gecekondu şehir hayatının daha önemli bir niteliği halini aldı. Kentlerin sürdürülebilirliğini sağlamak, güvenilir ve rakam olarak avantajlı konutlar, kariyer ve iş imkanları oluşturmak ve sağlam toplumlar, ekonomiler yaratmak demektir. Toplu taşıma konusunda yatırım yapılmasını, yeşil kamusal bölgeler oluşturmayı, katılımcı ve birlik olunmuş şekillerde kentsel organizasyon ve yönetimi daha düzgün bir hale getirmeyi amaçlar. Esasen sürdürülebilirlik nosyonu direkt kentsel köylerle ilişkilidir [19].

Sanayi Devrimi'nin ortaya çıkış koşulları 250 yıllık geçmişi içerisinde insanların kitleler halinde yaşadıkları kırsal alanı terk ederek şehirleri oluşturdukları bir sosyo-ekonomik yapıyı meydana getirdi. Üretim araçlarında ve koşullarında meydana gelen değişimler, şehirlerin aşırı nüfus barındıran yapısı ve yoğun nüfusun ortaya çıkardığı ihtiyaçların karşılanabilmesi, çözümü güç sorunlarla baş edilmesinin zorluğu henüz şehirden kırsala dönüş sürecini tam anlamıyla ortaya çıkarmasa bile 'Alvin Toffler' in 'Üçüncü Dalgası'nda belirttiği dönüşüm paradigmasının öncü işaretleri ortaya çıkmaya başlamıştır. Kentlerin oluşumuna yol açan sabit bir çatı altında üretimin zorunlu olduğu 'Fabrika Üretimi' yerini dijitalleşmenin üretimin bütün kademelerine yayıldığı ve 'Endüstri 1.0, Endüstri 2.0, Endüstri3.0, Endüstri 4.0 ve Endüstri 5.0' olarak tanımlanan gelişim çizgisi insanlığı önceki hiçbir dönemle mukayese edilemeyecek şekilde almış, evde çalışma ofiste çalışmanın yerini almıştır. Yaşanan bu derin dönüşümsel gerçeklik yerleşim alanları tercihini de değiştirecek gibi görünmektedir.

Artan nüfus, hızlı kentleşme, iklim değişimleri ve uygun fiyatlı konut azlığı dünya çapındaki kentlerin yüz yüze kaldığı en önemli problemlerden yalnızca birkaçıdır. Yapılı çevremizin doğasını düşünülmediği sürece, kentsel bölgeler zamanla sürdürülebilirliğini koruyamayacaktır. Bu görüşle

beraber örnek verilecek olursa “SPACE10, Ikea”nın global araştırma ve tasarım laboratuvarı ve Effekt Architects “Kentsel Köy Projesi” adı altında geleceğe dönük mahalle, ve şehir yapılanması amacıyla bir tasarım perspektifi meydana getirdi. Bu vizyon projesi demokratik tasarım günlerinde sunulmakta ve IKEA'nın projesi insanların gündelik hayatlarını daha ekonomik, sürdürülebilir ve eğlenceli bir seviyeye getirmenin süreçlerini bulmaya çaba sarf etmektedir.

PACE10' un “Kentsel Köy Projesi” , her yaştan, etnik kökenden ve hayat şartlarından kişiler için ortak yaşama alanları oluşturma hedefidir. Effekt mimarları araştırma ve tasarım ekibi bu vizyonda hareket ederek şehir çiftliği, günlük bakım, ortak yemek, spor ve ortak ulaşım gibi bir toplulukta hayat sürdürmenin sağladığı yararları besleyerek olabilecek daha iyi bir hayat kalitesi oluşturmayı vaat ediyor. Jamiee Williams Space10'da mimari lider olarak , “bizim için ortak yaşam bu acil sorunların bazılarını potansiyel çözümler sunabilir” diyor .“Kentsel köy projesi, yaşamlarını burada sürdürenler için daha verimli ve ekonomik olmakla birlikte, gönenç hissini destekleyen ve yaşadığımız alanları daha sağlıklı ve daha mutlu yerlere nasıl dönüştürebileceğimize dair yeni gerçeklikler yaratabileceğimize bakar.” Mimari olarak, “kentsel köy projesi”, önemli çevresel imkanlara sahip bir ağaç olan çapraz lamine ahşaptan ve standart bir modüler bina yapısına dayanmaktadır. Başlarda seri olarak meydana getirilmiş ve düz paketlenmiş sistem, kasabalardan kulelere, yalnız yaşanan tek kişilik evlere ve birkaç kişinin ortaklaşa kullanabileceği yerlere kadar hepsini oluşturmak için tercih edilmektedir. Neredeyse bütün bileşenler ve malzemeler parçalanıp rahatça değiştirilebilir, tekrar kullanılabilir ve binanın kullanım ömrü süresince geri dönüştürülebilir - hatta bina da yenilenebilmektedir.

Sinüs Lynge, Effekt mimarlarının ortağı olarak “sistem, sökme için tasarlandı, yapı bileşenlerinin ve malzemelerin israf edilmek yerine yeniden kullanılabilir ve değiştirilebileceği gerçekten dairesel bir malzeme döngüsünün kilidini açmaktadır” diyor. Kentsel köy projesinin bir unsuru olarak, temiz enerji üretimi, su hasadı, geri dönüşüm, yerel gıda üretimi ve yerel kompostlama gibi birleşik nitelikler aracılığıyla sürdürülebilir hayat olağan bir hale gelecektir. Ikea' nın köykent modeli olarak tasarladığı PACE 10 her yaştan ve her kültürden insanların rahatlıkla gelip gereksinimlerini karşılayacakları ve sosyalleşecekleri bir ortam sunmaktadır.

Bu ve bunun gibi daha pek çok nokta, kişilerin gündelik gereksinimlerini sağlamak için sanal bir platform tasarlayan Norgram Studio tarafından tasarlanan dijital bir ara yüz ile takip edilebilir ve kullanılabilir. Buna ek olarak, farklı bir mülkiyet şekli de insanların beğenisine sunulacak, ev ya da iş yeri sahipleri istediklerinde mülkiyete aşamalı olarak ulaşabileceklerdir. Ikea'nın bu uygulamasında görüldüğü gibi geri dönüştürülebilir, yeniden kullanılabilir olarak yaşam alanlarının tasarlanması sürdürülebilirlik adına bu noktada çok fazla değer kazandırmaktadır. Sürdürülebilir olarak üretim aşamalarının gerçekleşmesi hem topluma hem de gelecek nesillere çok önemli bir miras bırakacaktır. Bu noktada köykent yaklaşımı hem insanları bir araya toplayarak bir sosyal ortama aracı olacak hem de insanların erişmek isteyecekleri hizmetlere ulaşabilecekleri bir ortam

sunulduğu için onların hayatlarını kolaylaştıracaktır. Malzemelerin üretiminde çapraz lamine ahşap kullanımı ve bunun çevresel olarak avantajlara sahip olması sürdürülebilirlik anlamında oldukça önemli bir noktadadır.

2.7. Bölüm Sonucu

Sanayileşmenin artması ile birlikte kent yaşamı cazip hale gelmiş akabinde köyden kente göçler başlamıştır. Kontrolsüz göçü önlemek amacıyla Köykent Projesi gündeme gelmiştir. Ülkemizde 1970’lerde faaliyete geçirilen köykent projeleri 2003 yılından itibaren durdurulmuştur.

Köykent projelerinin amacı kırsal kalkınmayı sağlamak, kente geçiş sürecini kontrollü hale getirerek göç hareketlerini dengelemektir. Köykent projesi Türkiye'nin Köy Enstitüleri Projesi'nden sonraki en kapsamlı kırsal kalkınma projesidir. Kırsal kalkınma politikaları planlı dönemde oluşturulan beş yıllık kalkınma planları ile gündeme gelmiştir. Köykent Projesi, içerik ve vizyon olarak kökünde kırsal nüfusu sosyoekonomik olarak kalkındırmayı, kent ve kır arasındaki ayrımı düşürmeyi, kır bölgelerini ekonomik olarak kalkındırarak bununla beraber kentlerdeki sıkıntıları en az seviyeye düşürmeyi hedefleyen bir kalkınma türüdür. Dolayısıyla köken olarak bireye hizmet etmeyi sağlamayı amaçlayan modern bir kalkınma yaklaşımıdır. Köykentlerin ilk faaliyete geçirilmesi Bülent Ecevit döneminde olmuştur. 1970’li yılların sonlarına doğru Türkiye’de köykent projelerinin ilk uygulama alanları Van-Özalp ile Mudurnu-Taşkesti’de gerçekleştirilmiş. Fakat o dönemin siyasi konjonktüründe hayata tam anlamıyla uyarlanamamıştır. Yarım kalmış olsa da bu noktada önemli adımlar atılmış olması gelecekte bu anlamda gerçekleştirilebilecek bu çalışmalara bir dayanak olma mahiyetindedir.

3. SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI

Sürdürülebilirlik kavramı, Stockholm’de 1972 yılında gerçekleştirilen Dünya Çevre Konferansı Raporu’nda yer verilen eko-gelişme nosyonu eksenindeki fikir ayrılıkları ile ilgili olarak ilerlemiş olmakla beraber, ilk kez 1987 yılında Dünya Çevre ve Gelişme Komisyonu (World Commission on Environment and Development) nezdinde oluşturulan raporla beraber faaliyete geçmiştir. Bu sürecin ardından sürdürülebilir terimi, ‘ekolojik’, ‘yeşil’ ve ‘çevre dostu’ gibi farklı ifadelerle beraber söylenmeye başlanmıştır [20]. Sürdürülebilirlik kavramının yaşadığımız çağda önemi daha fazla artmıştır. Yenilenebilir kaynaklara olan yönelim ile beraber sürdürülebilirliğin popülaritesi de yükselmiştir. Bu yönüyle sürdürülebilirlik kavramının kavramsal çerçevesi bu çalışmada kapsamlı bir şekilde değerlendirilecektir.

Sürdürülebilirlik kavramı ilk kez 1982 yılında kabul edilen Dünya Doğayı Koruma Birliği (IUCN) Dünya Doğa Şartı belgesinde yer almıştır. Burada bireylerin faydalandığı organizmalar, ekosistem, kara, deniz, ve atmosfer kaynaklarının optimal sürdürülebilirliğini sağlayabilecek şekilde idare edilmeleri gerektiği fakat bu sürecin türleri ve ekosistemleri riske atılmadan gerçekleştirilmesinin gerekliliği öngörülmektedir [21]. Sürdürülebilirlik; şimdinin gereksinimlerini giderirken doğal kaynakları koruma altına almak ve sonraki kuşaklara çevresel olarak iyi bir miras bırakmak için ortaya konan eylemlerdir. 1980 yılının Mart ayında yayımlanan Dünya Koruma Stratejisi (WCS-The World Conservation Strategy) ile sürdürülebilirlik kavramı ilk kez toplumun gözlerini üzerine çekmiştir. Dünya Koruma Stratejisi; Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO-United Nations Educational Scientific and Cultural Organization), Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO-Food and Agriculture Organization of the United Nations), Dünya Vahşi Yaşamı Koruma Fonu (WWF-World Wildlife Fund), Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP-United Nations Environment Programme)’nın destekleriyle Doğa ve Doğal Kaynakların Korunması için Uluslararası Birlik (IUCN-International Union for Conservation of Nature and Natural Resources) nezdinde oluşturulmuştur. Sürdürülebilir gelişme ise; “gelecek nesillerin menfaatlerinin korunmasını ve insanların bugünkü menfaatlerinin memnuniyetini dengeleyen gelişme” şeklinde ifade edilmiştir. IUCN, UNEP ve WWF sürdürülebilir gelişmeyi, “yan ekosistemlerin taşıma kapasitesi içinde yaşarken insanların hayat kalitesini artırmak” şeklinde açıklanmıştır. Uluslararası Yerel Çevre Girişimleri Konseyi (ICLEI-The International Council for Local Environmental Initiatives)’nin açıklamasına göre ise sürdürülebilir gelişme; “temel çevre, ekonomik ve sosyal hizmetlerin bağlı olduğu doğal, yapay ve sosyal sistemlerin varlığını sürdürebilmelerine tehdit oluşturmadan herkese bu hizmetleri sunan gelişmedir” olarak açıklanmıştır [22].

Literatüre bakıldığında, sürdürülebilirlik ile ilgili olan tanımlamalarda gelecek kuşaklara vurgu yapıldığı görülmektedir. Gelecek nesillerin hayat kalitesi ve yaşam alanlarına gösterilen

hassasiyet oldukça önem arz etmektedir. 1987 yılında Birleşmiş Milletler sponsorluğundaki Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun (WCED) yayınladığı “Ortak Geleceğimiz” raporunda resmi olarak açıklanmıştır. Rapor kapsamı evrende tehdit oluşturan çevresel problemler ve bu problemlerin çözümü için ulusal ve uluslararası ekseninde gerçekleştirilmesi gerekli olanların gösterilmesi özelliğindedir. Bu raporda bulunan sürdürülebilir gelişme ifadesi, dünyanın geleceği hususunda yaygın bir fikir oluşturan oldukça uygun bir tanımdır: Sürdürülebilirlik raporda “günümüzün gereksinimlerini, gelecek nesillerin kendi gereksinimlerini karşılayabilme yeteneklerinden ödün vermeden karşılayan kalkınma” olarak tanımlanmıştır. Sürdürülebilirliğin sağladığı yararlar aşağıdaki gibi sıralanabilir [23]:

- Birey gereksinimlerinin giderilmesi,
- Gönüllü organizasyonların, enstitülerin, kişilerin, iş çevrelerinin ve devletlerin söz konusu hususa dikkatlerini çekmek,
- Turistlerin ve yerel halkın mevcut ihtiyaçları sağlanırken, geleceği koruma altına almak ve değerini yükseltmek,
- Muhtemel problemlerle alakalı gerekli regülasyonları yerine getirebilecek yöntemler oluşturmaya yarayacak, uluslararası işbirliği politikaları geliştirmek,
- Önemli gelişme ve çevre problemlerini tekrar değerlendirmek ve bu süreçlerle alakalı gerçekçi tavsiyelerde bulunmak olarak sıralanabilir.

Sürdürülebilirlik tam anlamıyla uygulandığında hem mevcut nesile hem de gelecek nesillere oldukça değerli faydalar sağlayacaktır. Bu açıdan insanların ve yerel yönetimlerin bu kavramın gerçekleştirilmesine teşvik edilmesi çok kıymetlidir. Brutland Raporu'ndan sonra sürdürülebilir gelişme kavramı tüm dünyada kabul gören ve hayatın bütün sahalarında gerçekleştirilen bir değerler düzeni gibi görülmeye başlamıştır. Brutland' ta dünyadaki bütün ülkelerin siyasal, ekonomik ve sosyal yönlerden bir bütünün unsurları olduğu, bu bütüncül yaklaşımın bütün ülkeler nezdinde kabul edilmesi ile kullanıma geçebileceği vurgulanmıştır. Brundlant raporunda sürdürülebilir bir ilerlemenin oluşturulması için gereken faktörler aşağıdaki gibi sıralanmıştır: [21]

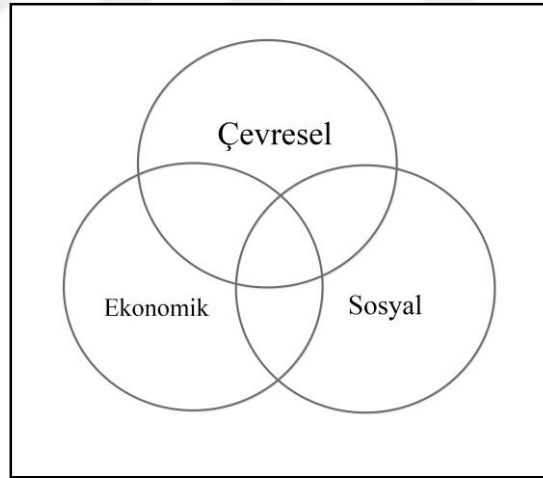
- İlerleme için gereken ekolojik tabanı korumak için çevreye saygılı üretim sistemlerinin sürece dahil edilmesi,
- Uyumlu olmayan ilerlemeden meydana gelen gerilimlere çözüm geliştiren bir sosyal düzen,
- Daimi olarak farklı çözümler ortaya koyabilecek bir teknolojik sistem,
- Sürdürülebilir bir şekilde ve kendiliğinden üretim fazlası ve teknik bilgi (know-how) meydana getirebilecek bir ekonomik sistem,
- Karar verme esnasında halkın etkin katılımını sağlayacak bir siyasal sistemdir.

Sürdürülebilirlik yapısı itibari ile meydana gelebilecek sıkıntıları pozitif sonuçlara ulaştırır ve problem çözme kabiliyetine sahiptir. Bu yönüyle de sürdürülebilirliğin daha fazla önünün

açılması ve bu anlamda sosyal sorumluluk projeleri ile devlet desteklerinin olması büyü önem arz etmektedir. Sürdürülebilirliğe dair Doğal Adım Çerçevesi (Natural Step Framework), Birleşmiş Milletler-HABİTAT girişimleri ve OECD tavsiyeleri gibi birtakım kaynaklar değerlendirildiğinde, sadece bir örnek üzerinde görüş birliğinin gerçekleştirilememiş olduğu görülmektedir. Söz konusu bu durum için şehir plancılarının, akademisyenlerin ve politika yapıcılarının fikir ve çalışma paylaşımı konusunda istikrar göstermeleri gerekmektedir. Azami olarak her şehrin; yönetim mekanizması ekseninde bütün sosyal ortakları eyleme geçirmekle işe koyulmalı, özel sektör, kamu temsilcileri ve çalışanlarının da iştirakiyle, sürdürülebilirlik hususunda bütün sınıfları rahat ettirecek standartlarını oluşturmalıdır [24]. Sürdürülebilirlik kavramının daha geniş kitlelerce sağlanması devlet ve yerel yönetimlerin destekleriyle mümkün olacaktır.

3.1. Sürdürülebilirliğin Farklı Boyutları

Sürdürülebilirlik farklı boyutlarda değerlendirilerek esasen uygulama alanı genişletilmiştir. Bu boyutlar sosyal sürdürülebilirlik, çevresel sürdürülebilirlik ve ekonomik sürdürülebilirlik olarak ifade edilebilir. Bu üç kavram aşağıda detaylı olarak açıklanacaktır. Sürdürülebilirliğin boyutları Şekil 3.1’ gösterilmiştir.

Şekil 3.1. Sürdürülebilirliğin Boyutları

Sürdürülebilir kalkınma politikaları; sosyal, ekonomik ve çevresel politikaların (üç dinamikler yaklaşımı olarak da ifade edilmektedir) birliktelik halinde olmasını mecburi kılmaktadır. Ekonomik kalkınma bakımından sürdürülebilirliğin oluşturulması, dünya kaynaklarının sınırsız olmaması nedeniyle ekonomik eylemler bakımından kaynak kullanımında hassasiyeti getirmektedir. Somut olarak örnek verilecek olursa; petrol içeren 10 kuyudan birinin bu yüzyılda tüketilirken diğer 9 kuyunun 22., 23., 24.... yüzyıllarda yaşayacak nesillere bırakmak için

ayrılması gereklidir. Sosyal kalkınma bakımından sürdürülebilirlik, sadece tüketim toplumundan çevreye karşı duyarlı ve bu zihin yapısıyla tüketim gerçekleştiren toplumlara evrilmeyi açıklamaktadır. Çevrenin korunması konusunda sürdürülebilirlik ise, çevre ile faaliyetlerde çevreyi en doğal halinde olmasına imkan verecek eylemlerde bulunmak ve insan eylemleri sonucu tahribata uğrayan ya da yok olan ekolojik çevreyi yeniden kazanım eylemlerinde bulunmak şeklinde açıklanabilir [25].

3.1.1. Çevresel Sürdürülebilirlik

Çevresel sürdürülebilirlik doğal kaynakların yeniden kullanılarak gelecek kuşaklara aktarımının sağlanmasıdır. Doğal kaynak kullanımının, bu kaynakların kendini yenileme hızını aşmaması gerekir. Çevresel sürdürülebilirlik insanların ihtiyaçlarını (altyapı, ulaşım, yeşil alan vb.), doğal kaynakların taşıma kapasitesini aşmadan karşılamayı hedefler. Dünya genelinde yaşanan nüfus artışı ve aşırı tüketim bu hedeflerin gerçekleşmesini güçleştirmektedir.

Mazurkiewicz, çevresel sürdürülebilirliği; kuruluş ve kurumların üretim süreçlerinde ve tesis düzenlemelerinde, atık maddeleri ve tehlikeli salınımları asgari düzeye indirmek, kaynak kullanımında prodüktiviteyi yükseltmek ve ülkenin mevcut kaynaklarından yeni kuşakların azami seviyede faydalanmalarına imkân vermek olarak açıklamıştır. Sürdürülebilirlik kavramı 1980’li yıllardan itibaren ülkeler arası çevresel müzakerelerde uygulamalı bilim, kalkınma, çevresel ve uluslararası politika sahalarında kapsamlı olarak değerlendirilen ve odak noktası olmuş bir nosyon olmasına rağmen kalkınma taktiklerinin sonuçları hususunda veya kapsamı ve anlamı üzerine çok az görüş birliği meydana getirilmiş bir nosyondur [23].

Çevresel sürdürülebilirlik kapsamı yaşadığımız süreçte son dönemlerde daha da ileriye taşınmaktadır. Bireylerin çevreye daha duyarlı hale gelmesi, bu hususta çeşitli kamu spotlarının yapılması, insanların birtakım sosyal sorumluluk projeleri üstlenmeleri ve gelecek olan nesli düşünmeleri ve buna vurgu yapmaları bu konuya gösterilen önemin git gide arttığını gözler önüne sermektedir.

Sürdürülebilirlik nosyonunun çevresel tarafı insan eylemlerinin içinde olduğu doğal çevre ile ilgilidir. Ortak Geleceğimiz raporuna göre (WCED, 1987) “eğer ihtiyaçlar sürdürülebilir bir çevrede karşılanacaksa, dünyanın doğal kaynakları korunmalı ve güçlendirilmelidir” sloganıyla enerjinin ve yenilenemeyen donanımların global çapta hızla tüketilmesi durumunda, kaynak tüketimi ile yeni bir paradigma meydana getirilmesi sürdürülebilirliğin başka bir esas tamamlayıcısıdır. Bu yeni paradigma, şu anda sürdürülebilirlik taktikleri olarak önümüze çıkmaktadır. Sürdürülebilir kaynak tercihinin asıl stratejileri; sürdürülebilirliğin 3R’si olarak da açıklanan azaltma (reduction), yeniden kullanım (reuse) ve geri dönüşümdür (recycling). Malzeme kullanımını ürün yapımıyla ilgili endüstrilerin atıklarını düşürmek, daha az paketlenmesini sağlamak ve mevcuttaki ürünleri koruyarak raf ömürlerini uzatmak “azaltma stratejisi (reduction)”

nin özünü meydana getirmektedir. Yeniden kullanım stratejisi herhangi bir ürünün aynı döngü içerisinde yeniden kullanımını ön görmektedir. Örneğin cam şişelerin doğadan toplanması, içecek dağıtıcısında yıkanması ve içecek kutuları olarak yeniden kullanılması “yeniden kullanım (reuse)” stratejisi için örnek teşkil etmektedir. “Geri dönüşüm (recycling)” stratejisi ise, ürünlerin atık ürünlerden yeniden meydana getirilmesine dayanmaktadır. Atık durumunda olan kağıtların tekrar kağıt ürünlerine dönüşmesi, atık şişelerin yeniden cama dönüştürülmesi geri dönüşüm stratejisine örnek olarak verilebilir [23]. Atık yönetimi hiyerarşisinde azaltıp tekrar kullanıp geri dönüştürdükten sonra halen sonuç alınamıyorsa son seçenek imha etmek veya katı atık olarak depolamaktır. Çevresel sürdürülebilirlik açısından en son tercih edilecek durumdur.

Fiziksel ve biyolojik düzenlerin stabil olması öngörülür. Hedef, ekosistemlerin değişiklik gösteren şartlara uyumlanmasının sağlanmasıdır. Çevresel anlamda sürdürülebilir bir düzen oluşturulması, kaynakların stabil tutularak, geri dönüştürülebilir kaynak yapılarının veya çevresel yatırım işlevselliğinin kötüye kullanımı engellenmeli ve geri dönüştürülemeyen kaynaklardan sadece yatırımlar ile kullanılmış olan kaynakların yerine yeterli düzeyde konulmuş olanlar tüketilmelidir. Bu yapı beraberinde ekonomik yapı olarak kategorize edilemeyen, biyolojik yelpazenin genişliği, atmosfer olarak denge ve diğer ekosistem faktörlerinin korunmasını içine alır [26].

Çevre, ekonomik düzende önemli rol oynayan bir aktör özelliği barındırmaktadır. Çevrenin üzerine aldığı bu rol, bireylerin hayatlarını devam ettirmek gayesiyle gerçekleştirdiği üretim aşamasında, doğal kaynakların değer kazanmasına, söz konusu kaynakların yenilenebilir ve yenilenebilir olmayan kaynaklar olarak iki farklı sınıfta değerlendirilmesine imkan vermektedir. Çünkü problemin kökeninde, kaynakların yenilenemez ve kıt olması yatmakta, bu nedenle birey hayatının sürdürülebilmesi için gereksinim duyulan çevre bir yönüyle tüketilmektedir [27].

- Altyapı

Çağdaş ve uygar bir toplum olmanın ilk şartı sağlıklı ve asgari hayat standartlarını karşılayan bir çevrede yaşayabilmektir. Böylesine bir çevrede yaşayabilmenin de kendine özgü maliyetleri olacaktır. İnsanların bulundukları çevrede temizlik, su, elektrik, aydınlatma, yol gibi temel altyapı hizmetlerinin kesintisiz bir biçimde sürdürülmesi gerekmektedir. İnsanların bir mahalleye, semte, şehre aidiyet duymasının vazgeçilmez temel şartı bulunduğu çevrede aile bireyleri itibari ile komşuluk ilişkileri bakımından huzurlu bir çevre oluşturmaya bağlıdır. Sürdürülebilir çevresel yüksek sosyal tatmin sağlayacak bir çevrede yaşamının şüphesiz kendine özgü bir maliyeti olacaktır. Çöplerin toplanması, sağlıklı kullanma ve içme suyunun temin edilmesi, modern aydınlatma şebekelerinin kurulması, ulaşım şartlarının oluşturulması için belli bir bütçe gereklidir. Aynı zamanda sağlıklı işleyen bir kanalizasyon altyapısının oluşturulması gerekmektedir. Bunu sağlayabilmek için de mahalli yönetimlerinin finansal açıdan güçlü olması gerekmektedir. Yerel yönetimlerin mali açıdan güçlü olmaları ise belediyelere merkezi yönetim tarafında tahsis edilen

kaynaklar yanında belediyelerin de yerel imkanları değerlendirerek mahalli yönetim gelirlerini artırmaları gerekir. Türkiye’ deki mevcut elektrik şebekesi içinde elektriğin götürülmediği mahalle ve köy bulunmamaktadır. Toplumumuz temel altyapı hizmetleri konusunda oldukça hassas bir algılama düzeyine sahiptir.

- *Ulaşım*

Ulaşım sektörünün en kritik niteliklerinden birisi, verimli bir ulaşım yapısının ülke ekonomisine yaptığı sürdürülebilir niteliğidir. Doğru organize edilmiş yollar, havayolu, demiryolları, liman gibi ulaşım altyapısının var olduğu ve ilerletildiği konumlarda ulaşım olanağının yükselmesinden dolayı, merkezi yerlerden başlanarak sanayileşme, yatırımlar, nüfus, ticaret, inşaat, enerji, aydınlatma, ısınma gibi ekonomik değerler desteklenmekte ve niteliksel olarak da şehir ve altyapı ve şehir merkezlerinin yayılım göstermesi hem üniversiteler, hastaneler gibi sosyal yerlerin ilerlemesi vesilesiyle bütünlük arz eden ekonomik kalkınma meydana gelmektedir. İlerleyen ulaşım, yoğunluğu ve girdi sunumunun sürekliliği vesilesiyle girdi rakamlarındaki düşüş ve üretici maliyetlerinde düşüş meydana getirmesi ile tarımsal ve sanayi üretimin kârlılığının yükselmesine katkı sağlayıp çıktının yükselmesine imkân vererek kapasite genişlemesi oluşturmakta ve üretim teknolojisinin seviyesini arttırmaktadır. Bu sayede üretim düzeyindeki yükselişler, ulaşım hizmetleri için meydana gelen talebi yükseltip, ulaştırma için daha çok yatırım gerçekleştirilmesini destekleyerek ulaşım hizmetlerinin kârlılığını ve böylece kalitesini yükseltmektedir [28].

- *Yeşil Alan*

Tüm canlılar ekosistem içerisinde birbiriyle uyum içindedir. Bunlardan birinin zarar görmesi doğal dengenin bozulmasına sebep olur. Bu durum bölgelere göre farklılık gösterse de peyzaj planlamasında ağaçlar, sürdürülebilirliğin sağlanması açısından önemli bir yere sahiptir. Yapracağını döken ağaçlar; yazın gölge sağlarken, kışın güneş ışınlarının yapıların içine girmesine izin verir. Ağaçların uygun yönlere ekilmesi ile kışın rüzgar kırıcı olarak görev yapması enerji korunumu açısından önemlidir [29].

Zaman ilerledikçe atık kullanımının düşürülmesi ve yeşil alanlara olan bakış açısının pozitif anlamda değişmesiyle beraber çevresel sürdürülebilirliğe bu noktada büyük bir katkı sağlanmıştır. Birçok marka atık kullanımının düşürülmesi kapsamında sosyal sorumluluk ekseninde çalışmalar başlatmıştır. Bunlara örnek olarak bazı dünya genelinde birçok marka, mağazalarında satılan ürünler için “doğa dostu ambalajlar” ve “geri dönüştürülebilir kutular” içerisinde ürünler üreterek yeni kutu alınmasının önüne geçerek ve satılan ürünlerinin geri dönüşümlerini sağlayarak yeni pazarlama stratejileri oluşturmuşlardır. Bu anlamda toplumun genelinde yapılabilecek yeni stratejiler ile doğa dostu üretimler gerçekleştirilebilir hale gelmiş ve bu sayede yeşil alanların tahribatının önlenerek korunması sağlanmış olmaktadır.

- *Doğal Kaynak Kullanımı*

Sanayileşme ile birlikte fosil yakıt tüketiminin artışı çevreye zarar vermeye başlamıştır. Nüfus artışı ile birlikte doğayla uyumlu yeni enerji kaynaklarına ihtiyaç duyulmuştur. Sürdürülebilir bir yaşam için doğal ve sürekliliği sağlanabilecek kaynak kullanımı oldukça önemlidir.

Ekseriyetle gelişmekte olan ülkeler, doğal kaynaklarını kullanırken aynı zamanda kalkınmak mecburiyetindedirler. Doğal kaynakların kullanımı ise söz konu kaynakların başka bir ifadeyle istismar edilmesi ve çevresel değerlerin tahribata uğrama tehdidini meydana getirmektedir. Böylesi bir durum ise kalkınma sonucunda meydana gelen kaçınılmaz bir sonudur. 20. yüzyıldan beri kalkınan uluslar sosyal anlamda gönence erişmişler ve ekonomik kalkınmalarını bitirmişlerdir. Fakat birey gereksinimlerinin sınırsızlığı, isteklerinde sınırsızlığını beraberinde getirmiş, meydana gelen yeni istekler teknolojinin sürekli ilerlemesine imkan vermiştir. Doğal kaynakların sınırsız olmaması ve dünya nüfusunun hızla yükselmesine karşılık, doğal kaynaklar düşmeye, yerler daralmaya ve kirlenmeye başlamıştır. Ulusların teknolojik enformasyon ve ekonomik olarak yarış halinde olması dünya ticaretinin ilerlemesine ve engelleri aşmasına neden olmuştur. İlerleyen endüstrileşme, şehirleşme, tarımın çağdaşlaşması, ekonomi ve teknolojideki ilerlemeler, kaynak- ihtiyaç istikrarını değiştirmiş, sosyal gönenci sağlama çabaları insanlığın geleceğini riske etmeye başlamıştır. Bu sayede, ekonomik olarak kalkınmak mı yoksa çevresel değerleri korumak mı paradoksunu geçme gayretiyle SK (Sürdürülebilir Kalkınma) kavramı oluşturulmuştur. Uzun vadede çevresel kaliteyi önemseyen ve kaynakların boşa harcanmadan en iyi seviyede kullanımını hedefleyen SK; ekolojik istikrar ve ekonomik ilerlemeyi beraber değerlendiren, doğal kaynakların verimli kullanılmasına imkan veren, aynı zamanda çevresel kaliteye dikkate alan bir kavramdır [30].

- *Atık Kullanımı*

Global çevre problemlerinin yükselmesi ile çevre konuları ve kalkınma beraber ifade ve müzakere edilmeye başlamıştır. Birey gönencinin yükseltilmesi için oluşturulacak kalkınmada, doğal kaynakların eş düzeyde ve farkındalıklı olarak tercih edilmesi, çevreyle dengesi ve beraberliği oluşturacak bir sürdürülebilir bir kalkınma yapısının ilerletilmesi zorunluluğu meydana gelmiştir. Tam burada, endüstrileşme ve kalkınma amaçlarının evrenin fiziksel olanaklarıyla bütünleşmesi ve fazla kaynak savurganlığının önüne geçilerek, hem şu anda içinde yaşanılan zamanda hem de bütün bireylerin kalkınma potansiyeline erişmesi ve yeni nesillerin dünyasına da kalkınma konusunda imkan verecek düzenin mevcut olmasını teminat alacak bir sürdürülebilir kalkınma ilkesi özümsemiştir [30]. Fazla kaynak savurganlığının önüne geçmek atıkların tekrar kullanımının sağlanması ile mümkündür. Atık kullanımı ile doğal kaynakların israfının önüne geçilirken enerji tüketimini de azaltmaktadır.

- *Gün Işığı Kullanımı*

Yaşadığımız çağda doğal kaynakların yenilenememeye başlaması, artan nüfus ile beraber ve yapı ve altyapı ihtiyacında yükseliş olması, finansal kaynakların yetersiz bir hale gelmesi gibi sebepler ile geleneksel usuller yerine sürdürülebilir usuller tercih edilmeye başlanmıştır. Gelenekselliğin odak noktası zaman, kalite ve maliyet iken sürdürülebilirliğin odak noktası kaynağın yönetimi, çevresel problemlerin asgari seviyeye indirilmesi ve sağlıklı bir şekilde yapılanmış çevredir. Sürdürülebilir mimarlık nosyonu henüz literatürde yer almıyorken güneş mimarisi ya da yeşil mimarlık olarak ifade edilen ve güneş enerjisini tercih eden oluşumlar, doğal kaynakların ve fosil yakıtlarının kullanılmasını hedeflemişlerdir. Ancak sürdürülebilir mimarlık, coğrafi sonuçlar ve güneş enerjisinden faydalanmaktan ziyade bu eylemin ekolojik dengeye olan etkisini düşürmek, doğal kaynakların verimli olarak tercih edilmesini sağlamak ve meydana gelen atıkların geri dönüştürülmesini sağlamaktır. Sürdürülebilir mimarlığın temel prensiplerini 1994 yılında ilk kez Charles J. Kibert ifade etmiştir. Bu prensipler aşağıdaki gibidir [31]:

- Kaynak kullanımının minimum seviyeye düşürülmesini sağlamak (Koruma)
- Kaynak kullanımında geri dönüşümün azami seviyeye getirilmesine imkan vermek (Yeniden Kullanım)
- Geri dönüştürülebilir ve yenilenebilir kaynakların tercih edilmesi (Dönüştürme/ Yenileme)
- Doğal ortamın koruma altına alınması (Doğa Korunumu)
- Zararlı olmayan ve sağlıklı bir çevre meydana getirme (Zehirli Olmayan)
- Yapay ortam meydana getirirken kalitenin devam ettirilmesi (Kalite)

Sürdürülebilir mimarinin tasarım aşamasında, negatif çevresel yansımaları asgari düzeye indirmek, mekansal olan kaliteyi ve konforu azami düzeye yükseltmek adına birtakım prensipler oluşturulmuştur. Bu prensipler içerisinde gün ışığı tercihinin sürdürülebilirlik kapsamında getirdiği faydalar göze çarpmaktadır. Sürdürülebilir mimarlıkta kritik bir öneme sahip gün ışığı tercihi, yapılarda enerji tercihinin azaltmakta ve enerji tasarrufu oluşturmaktadır. Bu sayede karbondioksit emilimini, zararlı gazların meydana gelmesini ve akabinde küresel ısınma riskini düşürmektedir. Gün ışığı enerjinin korunmasına imkân vermesi ve bu tarz nedenler ile oldukça sık kullanılmaktadır. Kişisel binalarda gün ışığı tercihinin yükseltebilmek için pencereler ile beraber çatı ışığından da faydalanılmaktadır. Sürdürülebilir ve yenilenebilir enerji en iyi bölgesel açıdan idrak edilebilir. Biyobölgesel olarak; arazi, hava tercihi ve jeoloji ile arasındaki mekânsal ilişkinin sirkülasyonu değerlendirilmektedir. Gün ışığı tercihi sürdürülebilir mimarlık açısından değerlendirildiğinde, yalnızca, enerji verimli aydınlatma gibi değerlendirilmektedir. Ancak, ısıtma, soğutma, elektrik üretimi, sıcak su, atık aşaması ve besin üretimi gibi diğer faal olmayan tasarım taktikleriyle beraber düşünüldüğünde, çok daha fazla sürdürülebilirlik potansiyeli içerdiği göze çarpmaktadır. Gün ışığı kullanımının faydaları aşağıdaki gibidir [32]:

- Gün ışığı tercihi, doğal olarak aydınlatma oluşturmakta ve elektrik enerjisi kullanımını yükselten doğal olmayan aydınlatma tercihini düşürmektedir.
- Gün ışığı tasarımı pasif tasarımın estetik ve ekolojik potansiyelini önemsemek için bir yoldur.
- Uygun ısı kütleler pasif ısıtma için uygun yerlere konulmuş ve boyutlandırılmış giriş ve çıkışlar pasif soğutma için gereklidir.
- Su tasarrufu ve geri dönüştürülebilir atık sistemi uygulamaları gün ışığı tasarımı gerçekleştirilen yapılarda faaliyete geçirilebilmektedir.
- Gün ışığı tasarımı, bitki yetiştirme açısından sürdürülebilirliğe uyumlanabilmesi ile fayda sağlamaktadır.

- Su Kullanımı

Su kullanımı insan yaşamının her alanında ekonomik ve sosyal kalkınmada oldukça önemli bir yere sahiptir. Su kaynakları; miktar ve kalite açısından birçok ciddi sorunla karşı karşıyadır. Su kaynaklarının sürdürülebilirliği dağıtımından atık su kullanımına kadar bütünsel bir yaklaşım ile mümkün olacaktır.

Dünyada hammadde sürecinde %50 payı olan yapı pazarının, su kaynaklarının kullanılmasında rolü büyüktür. Gelecek süreçlerde olması muhtemel su sıkıntılarına yönelik binalarda suyun verimli kullanılması ve korunması oldukça büyük önem arz etmektedir. Suyun yenilenebilir bir kaynak olması çevre kirliliğinde ve nüfusta, bilinçsizce yapılan su harcanmasında yaşanan yükseliş, iklim şartlarının değişimi gibi sebeplerden dolayı dönüşümü bitmeden tükenmektedir. Dünyadaki tatlı su rezervlerinin sadece küçük bir kısmı kullanıldığı ve su rezervlerinin nüfusa göre eşit olarak bölüşülmediği için bazı şehirlerde ve ülkelerde yoğun olarak su sıkıntısı yaşanmaktadır. Uluslararası oluşumlar, bu problemlere çözümler getirmiş ve ekosistemlerin ve kişi sağlığını koruması için var olan su rezervlerinin daha verimli ve uygun olarak devam ettirilmesi ve kullanılması şartına değinmiştir. Sürdürülebilirlik kavramının temel prensiplerinden biri sürdürülebilir tüketim faaliyetidir. Bu faaliyet ile alakalı önerilen iki ayrı yol vardır [31]:

- Tüketim eylemlerinin (sürdürülebilir kılınan tüketimin gerçekleştirilmesi) değiştirilmesi,
- Tüketim düzeyinin minimuma indirilmesi.

Binalardaki su tüketiminin düşürülmesi maksadıyla bir yol haritası gerçekleştirilmiştir. Bu eylemlerden ilki su tüketim düzeyinin düşürülmesi için gerçekleştirilen düşük seviye debili ürün tercih edilmesidir. İkincisi ise farklı seçeneklerin üretilmesi amaçlanarak su tüketim düzeyinin düşürülmesidir. Evsel atık sularının arıtılıp yeniden kullanılması ve yağmur suyunun depolanması alternatif kaynaklara prototip oluşturmaktadır. Binalarda suyun verimli olarak kullanılması için [31]:

- Su kullanımını asgari düzeye çekilmesi için tasarruf edilen duş, çift basmalı olan rezervuar ve havalı musluğun kullanımı gereklidir.

- Arazi sularından verimlilik elde edebilmek için yağmur sularının biriktirilip evlerde ve bahçelerde yeniden kullanımı sağlanmalıdır.

- *Enerji Tasarrufu*

Sürdürülebilir mimarlık için gereken en önemli ilke enerji kaynağının bulunması ve bu enerjinin verimli olarak kullanılmasıdır. Başka bir ilke tükenbilir kaynakların minimum seviyede kullanımıdır. Yapılarda tüketilen enerjinin büyük çoğunluğu iklimlendirme gereksinimi için kullanılmaktadır. Yapıların, sürdürülebilir kalkınmanın birer unsuru olması için, şu süreçlerden geçmesi gereklidir: İlki yapılarda ısıtma ve soğutma maksadıyla tercih edilen ve kötü yalıtımdan dolayı harcanan enerjinin, minimuma düşürülmesidir. Bu da daha iyi ısı yalıtımına imkan veren malzeme tercihi ile olabilir. İkinci adım ise yapılarda tercih edilen ısı yalıtım teçhizatlarının olabildiğince ekolojik ve geri dönüştürülebilir olması gerekmektedir. Eğer atık malzemelerden yapılabiliyorsa bunun ekonomik olarak kalkınma hızını arttıracakı kesindir. Üçüncü önemli adım ise tüm bu niteliklerin beraberinde düşük enerji ile sağlanan bir yalıtım malzemesi en yüksek seviyede kazanç getirecektir [33].

3.1.2. Sosyal Sürdürülebilirlik

Sosyal sürdürülebilirlik esasen tüm toplumu ilgilendiren bir yapıya sahiptir. Sosyal anlamda herkes kendini güvende ve rahat hissetmek ister. Bu aşamaya bu faktörler girmektedir. Sosyal sürdürülebilirlik, birey merkezlidir. Sosyal anlamda sürdürülebilir bir sistem, sağlık ve eğitim gibi sosyal hizmetlerin eşit dağılımı ve yeterliliği, cinsiyet eşitliği, politik sorumluluk ve katılımı oluşturabilen bir yapıdır [26].

Toplumsal değerlerin korunma altına alınmasıyla ilgili bir nosyon olan sosyal sürdürülebilirlik; istihdam, etik, eğitim ve sosyal sınıf gibi daha çok soyut yönleri içermektedir. Buna ek olarak halkın barınma, gıda ve giyim gibi temel gereksinimleri de sosyal sürdürülebilirlikte büyük bir kısmı teşkil etmektedir. Toplumsal gereksinimler ve değerlerin sürdürülebilirliği, beraberinde ekonomik sürdürülebilirliğin niteliğini oluşturan önemli bir adım şeklinde değerlendirilmektedir. Tarımda sosyal sürdürülebilirlik, birey temelli bir ilerlemenin oluşturulmasına ve bu vesileyle kırsal bölgede hayatlarını sürdürenlerin gönenç seviyesinin yükseltilmesine dayanmaktadır. Lebacqz ve ark. (2013) sosyal sürdürülebilirliği, şirketler ve halk üzerindeki yansımalarına göre iki kısımda değerlendirmişlerdir. Çiftçi ve aileleriyle ilgili olan sosyal sürdürülebilirlik; çalışma şartları, eğitim ve hayat kalitesini içermektedir. Toplumsal seviyedeki sosyal sürdürülebilirlik ise çok işlevsellik (kırsal bölgenin mevcut kalitesi, ekosistem hizmetleri ve istihdam), kabul gören tarımsal faaliyetler (çevresel yansımaları ve hayvan refahı) ve ürün kalitesi (kalite süreçleri ve gıda güvenliği) olarak üç alt başlıkta sınıflandırılmaktadır. Calker ve ark. (2005) sosyal sürdürülebilirliği, iç ve dış sosyal sürdürülebilirlik olarak iki sınıfa ayırmışlardır. Buna göre iç sosyal sürdürülebilirlik kârlılık ve çalışma şartlarından, dış sosyal sürdürülebilirlik ise

hayvan refahı, genetik değişim, gıda güvenliği ve istihdam gibi başlıklardan meydana gelmektedir [27].

- *Güvenlik ve Komşuluk İlişkisi*

Sosyal sürdürülebilirlik günlük hayatta herkesin içinde olduğu insan ilişkilerini içine alır. İnsan doğası gereği yalnız yaşayamayan bir varlıktır. Komşuluk ilişkilerinin geliştirilmesine dönük faaliyetlerin yapılabildiği sinema, tiyatro, kutlamalar gibi etkinliklerin sık sık düzenlenmesiyle sosyal iletişimin gelişmesi sağlanabilir. Sosyal güvenliğin ve huzurun sağlanabilmesi için ileri teknoloji, iletişim ve görüntüleme sistemleri kullanılarak asayiş bozacak kişilerin kısa sürede yakalanması mümkün hale gelmiştir. Güvenlik güçlerinin elinde bulunan arşiv belgelerinden (parmak izi) ile suçlulara kısa sürede ulaşılabilir. Bu noktada sosyal sürdürülebilirliğin rolü oldukça önemlidir. Güvenlik bireylerin yaşamında Maslow' un İhtiyaçlar Hiyerarşisi'nde de ifade ettiği gibi en hayati temel fonksiyonlar arasındadır. Bu unsur sağlandığında bireyler yaşamlarını kaliteli ve huzurlu bir şekilde geçirebilirler.

Bir toplumun sosyal anlamda sürdürülebilir olabilmesi için aşağıdaki niteliklere sahip olması gereklidir [34]:

- Kültür, kimlik, yer hissi, güçlendirme, katılım, erişim, sağlık-güvelik, demografik değişimler, sosyal sermaye, yaşam kalitesi, bilinç ve mutluluk, sosyal ayrımlaşma ve uyum gibi faktörler oldukça önem arz etmektedir.
- İnsan odaklı bakış açısı sosyal uyum düzeylerinin istikrarlı olması, toplumsal olarak dışlanmanın ve kutuplaşmanın önlenmesi bir toplumun sosyal anlamda sürdürülebilir olmasında oldukça büyük önem arz etmektedir.
- Bir toplumun sosyal anlamda gelişebilmesi için; toplumsal ilişkileri, gelenekleri, değerleri ve yapılarının istikrarlı bir seviyede korunmuş olması çok büyük önem arz etmektedir.
- Çevre odaklı bakış açısına sahip olunması gereklidir. Bu nokrada bireylerin kaynak dağılımı ve nesiller arasında adalet olması konusunda ekolojik anlamda sürdürülebilir faaliyetleri teşvik etmesi için gerekli toplumsal şartları, değerleri ve seçimleri sağladıkları zaman ilerleme gösterip sürdürülebilir olabilirler.

Yukarıda maddeler halinde ifade edilen açıklamalara bakıldığında bir toplumda; sosyal ilişkilerin iyi derecede olması, güvenlilik konusunda bireylerin kendilerini rahat hissetmeleri, insanlar topluluklar içerisinde kendilerinin de benimsendiğini hissetmeleri, toplumun geleneklerine ve göreneklerine uyulması gerektiği konuları sosyal sürdürülebilirlik için mihenk taşı niteliğindedir.

3.1.3. Ekonomik Sürdürülebilirlik

Ekonomik Sürdürülebilirlik, en genel ifadesiyle “bir yatırım alanına gerektiği kadar yatırım yapmak ve bunun karşılığını alabilmektir”. Ekonomik Sürdürülebilirlik, tüm sektörlerdeki nitel ve

nicel gelişmenin, daimi ve sosyal yönden taraflı olmamasına imkan vermek için, tüm ekonomik sistemin (yaklaşımlar, kurumlar ve kurallar) produktivitenin oluşturulmasını açıklar. Genel anlamıyla Ekonomik Sürdürülebilirlik; “ekolojik ve sosyal sürdürülebilirliği hedefleyen gelişmenin uygun finansal kaynaklar yardımı ile gerçekleştirilerek, ekonomik olarak karşılanabilir nitelikte olması” gibi açıklanabilir [35].

Ekonomik Sürdürülebilirlik, kıt kaynakların tüketimi ile ilgilidir. Sürdürülebilir bir düzenin aynı zamanda ekonomik olması, mal ve hizmetlerin süreklilik ilkelerine göre üretilmesi, tarımsal ve sanayi üretiminin tahrip edilmesi, piyasa dalgalanmalarından kaçınılması, iç ve dış borçların idare edilebilir seviyede sürdürülebilirliğine imkan veren sistemdir [26].

Gölemen, Ekonomik Sürdürülebilirlik ilkelerini (doğal kaynak, geçim kaynakları vb.) aşağıdaki gibi maddeler halinde değerlendirmiştir [35] :

- Ülkeler ve kuşaklar arasında adaletin desteklenmesi,
- Aynı seviyede değiş tokuş gerçekleştirilmesi,
- Herhangi bir sınıfın refahını artırmak için diğer sınıfın refahının düşürülmemesi,
- Doğru maliyet için fiyatlandırmanın doğru bir düzeyde oluşturulması,
- Hukuki olarak etik ürün sağlama ve yatırım kurallarının desteklenmesi,
- Maliyet ve çıkarların eşit dağılımının sağlanması,
- Yerel olan ekonomilerin teşvik edilmesi ekonomik sürdürülebilirliğin ilkelerindendir.

- *Doğal Kaynak Kullanımı ve Geçim Kaynakları*

İnsanların yaşadıkları coğrafi bölgeler itibari ile iş imkanları değişmektedir. Arazilerin verimli oldukları bölgelerde sanayinin çekirdeklerinin olduğu bölgelerde tarım, denize kıyısı olan bölgelerde turizm, kırsal bölgelerde de tahıl yetiştiriciliği ve hayvancılık ön plana çıkmaktadır. Her türlü sanayi üretiminin en temel vazgeçilmez girdisi-maliyet unsuru enerjidir. Bu bakımdan enerjinin üretildiği bütün kaynaklar ülke kalkınmasında büyük yararlar sağlayan kaynaklardır.

Sürdürülebilir kalkınmanın kökeninde bir değişim aşamasının var olduğuna dikkat çekildiği Brundland Raporu’nda bu anlamda çok fazla hedefe değinilmekle beraber “karar almada çevre ve ekonomiyi bütünleştirme” hedefi daha çok göze çarpmaktadır. Çevre hususunun uluslararası olarak öncelik teşkil etmesi 1992 yılında Rio de Janeiro’da gerçekleştirilen “Birleşmiş Milletler Çevre ve Kalkınma Konferansı” yada kısaca “Rio Konferansı” ile olmuştur. Bu konferansta birtakım çevre problemleri konuşulmuş ve sonucunda çevreyi ve ekonomiyi etkileyen bütün hususlarda ve birtakım seviyelerde gerçekleştirilmesi gerekli olan eylemleri açıklayan bir eylem planı olarak “Gündem 21” yayımlanmıştır. Gündem 21’in yayımlanmasından 10 yıl sonra (26 Ağustos-4 Eylül 2002) Johannesburg’ da dünya çapında oluşturulan devasa bir iştirakle Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi” (WSSD) yapılmış ve sonucunda (1)Siyasi Bildiri ve (2)Eylem Planı olarak 2 temel belge açığa çıkmıştır. Çevre hayatların sürdürüldüğü bir yer şeklinde söylene de, esasen önemli derece geniş bir ekosistemi ifade eder. Bu ekosistem insanlığa biyolojik ve fiziksel çok

sayıda gereksinimi giderecek imkanlar sunar. Ekonomik çevre de üretim aşamasına tüm kaynağı veren esas düzeni teşkil eder. Esasen üretimin kaynağı ve hammadde deposudur. Kıt kaynak olduğu düşüncesiyle yola devam edilirse, çevresel olan kaynakların da sınırlı olduğunu ve olabildiğince verimli kullanılmasının önem arz ettiğini ifade edebiliriz. Ekseriyetle ekonomik sürdürülebilirlik için bu koşulun gereklilik arz ettiği ifade edilebilir [36].

3.2. Sürdürülebilir Mimari

Sürdürülebilir mimari son dönemlerde daha yaygın hale gelmeye başlamıştır. İnsanların artık başkalarını da düşünme hassasiyeti, yenilenebilir olan kaynakların tükenmemesi adına çeşitli sorumluluklar almaları ve faaliyetlerde bulunmaları yaygınlaşan eylemler olmaya başlamıştır. Tam bu noktada sürdürülebilir mimariye de büyük görev düşmektedir. Bu eksende yapıların mimari olarak tasarım süreçlerinde faaliyete geçirilmiş olan sürdürülebilirlik faaliyetleri bulunmaktadır.

Sürdürülebilir mimari gelecek odaklı bir yaklaşımla değerlendirilirse, yenilenemeyen doğal kaynakların (fosil yakıt) bitmesi ile mimarinin bir hayat imkanı sunması için yenilenebilen doğal kaynakları dönüştürebilmesi gerekmektedir. Bu sayede mimari ürün, var olma aşamasının ardından varlığını sürdürebilmek için ekoloji açılımı ekseninde kendine özgü teknik bilgisini açığa çıkarır. Var olma aşamasında “yer” in bilgisiyle faaliyete geçen sürdürülebilir mimari, hayat aşamasında “çevresel teknoloji”nin (eko-teknoloji) enformasyonuna ihtiyaç duyar. Bu kontekstte “Sürdürülebilir Mimari”yi bir yapıya oturtma isteği, komplike bir diyalog kapsamında düşünülebilir. Sürdürülebilir tasarım, iklimle beraber hareket etmesi ile doğa ile işbirliği halindedir. Bu sayede iklime ve yere göre şekillenen organizasyonun doğal yapıları, kültürel farklılığın üzerini çizen kültürel formlar ve teknolojik değişimlerin (fotovoltaikler, greenhouse) açılımı ile ekolojik mimari, kendi faydasına ve kendiliğini simgeleyen formlar meydana getirir. Böylece sosyal, ekonomik ve estetik idrak, çevresel etik konusunda bir istikrar halindedir [37].

Sürdürülebilir mimaride yenilenebilen kaynak kullanımı ve atıkların geri dönüştürülebilir bir şekilde tasarlanması bu sürece oldukça büyük fayda sağlamakta ve diğerlerine örnek olmaktadır. Sürdürülebilir mimarlık, mevcut durumda ve yaşamın her aşamasında, gelecek kuşakları da düşünerek, yenilenebilen enerjinin kullanılmasına imkan veren, çevre dostu, kişilerin esenliğini ve sağlığını korumayı amaçlayan, yapılarda su, enerji ve malzemeyi en verimli olacak şekilde kullanılmasına imkan veren eylemlerdir. Sürdürülebilir mimarlıkta 5 ana başlık vardır. Bunlar; malzeme, çevre, su, enerji ve insan hayatı şeklinde sınıflandırılır [31]. Bu başlıklar birbiri ile ilişkili olarak devam etmelidir. İnsan hayatı malzeme, çevre, su ve enerjinin etkin kullanımına, sürdürülebilir olmasına bağlı olarak devam edebilecektir. Özetle sürdürülebilir mimarlık, kaynakları verimli ve yerinde eyleme geçiren, bu aşamanın her basamağında çevre duyarlılığı olan tarihi eserleri, kültürü ve insan sağlığını koruma altına almayı hedefleyen mimarlıktır.

Sürdürülebilirlik nosyonunun çeşitli yorumlarına dikkatleri toplayan Berardi, Birleşmiş Milletler tarafından sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir kalkınma nosyonlarını belirsiz olmalarından dolayı paradoksal yaklaşımlar ile tam olarak idrak edilememesinden dolayı muzdarip olduğunu ifade etmektedir. Fakat açıklamaların farklılığının da genellikle nosyonun bir gücü şeklinde açıklandığını belirtmektedir. Bu ekseninde sürdürülebilirlik nosyonunun çeşitlilikleri ve belirsizlikleri Berardi, tarafından aşağıdaki dört basamakla açıklanmıştır [38]:

- **Zamana Bağımlılık:** Brundtland açıklamasının nesiller arası bakış açısında ifade edilmiş olan zamana bağlılık, uzun soluklu bir yaklaşımı değerlendirmeyi ifade etmektedir. Fakat sürdürülebilirlik devamlı değişen unsurlara sahip olan bir dünyada spesifik bir hedefe tutunamadığı için, o sıradaki enformasyona entegre edilebilme esnekliği de gerektirmektedir. Bu sebeple gelecek bir tarihte, belirsiz sonuçlardan ziyade, sürdürülebilirliğe yönelecek süreçler önem arz etmektedir.

- **Çok Farklı Mekan ve Ölçek Seviyelerini Kapsama:** Sürdürülebilirlik nosyonu çok çeşitli ölçek süreçlerinde daimi olarak kontrol istemektedir. Zira sürdürülebilirlik yerel olana hasır ve evrensel bir hedeften daha çok bir yerel yorum konusudur. Bu ifadeyle, her faaliyetin etkisinin yerel bir ölçekten global ölçeğe kadar yayılım gösterdiğine aleni olarak dikkat çekilmektedir.

- **Çok Boyutluluk:** Berardi sürdürülebilirlik kavramının sosyal, çevresel ve ekonomik eksenlerde kategorize edilmiş olduğunu fakat son zamanlarda kültürel ve siyasi süreçlerin açıkça tanınması git gide artan bir baskı olduğunu açıklamaktadır. Pratik sürece rağmen, çeşitli aşamalarda gerçekleştirilen kavramsallaştırmaların, sürdürülebilirlik nosyonunu birtakım yanlış anlamalara sebep olan parçalara ayırdığını düşünen Berardi (2013) sürdürülebilirliğin sadece çevre bilimciler tarafından açıklanabilecek bilimsel bir örnekten ziyade daha çok, çevresel olmayan tarafları da içine alan farklı ihtimaller arasında bir karar olduğunu ifade etmektedir. Bu açıdan sürdürülebilirlik, kesin olarak boyutlar arasındaki ilişkilerde yatmaktadır.

- **Sosyal Bağımlılıklar:** Sürdürülebilirlik konusunda çeşitli yaklaşımları önemseme gerekliliği belirsizlik durumlarının ve farklılıkların kabul edilmesini gerektirmektedir. Sürdürülebilirlik, birtakım aktörleri önemsemek mecburiyetinde olan, çoğulcu bir paradigmaya gereksinim olduğunu göstermiştir. Bu sebeple, bu aşamada bireylerin iştiraki ve onların çeşitli talepleri ile belirlenen sürdürülebilirlik yorumları kaçınılmazdır.

Sürdürülebilir mimariye dönük olarak birtakım araştırmalar gerçekleştirmiş olan Sev, sürdürülebilir mimarlığı aşağıdaki gibi tasvir etmiştir [39]:

“Sürdürülebilir mimarlık, içinde bulunduğu koşullarda ve varlığının her döneminde, gelecek nesilleri de dikkate alarak, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımına öncelik veren, çevreye duyarlı, enerjiyi, suyu, malzemeyi ve bulunduğu alanı etkin şekilde kullanan, insanların sağlık ve konforunu koruyan yapılar ortaya koyma faaliyetlerinin tümüdür” .

Sürdürülebilirlik kavramı çok yönlü bir süreci içerisine almasıyla beraber bu noktada sürdürülebilir mimarlık çok önemli bir açığı kapatmaktadır. Sürdürülebilir mimarlık günden güne daha fazla tercih edilmekte ve kullanımı daha da yayılım gösterecektir.

Sürdürülebilirlik; etimolojik olarak Latince’ den gelmektedir. Anlamı ise “sus tenere” yani korumak ya da dayanmak demektir. Sözlük anlamına gelindiğinde ise “bir kaynağın, tüketilmemek, bitirilmemek ve sonsuza kadar yok edilmemek üzere işlenme ve/veya kullanılma yöntemi” dir. Sürdürülebilirlik, mevcut gereksinimleri karşılarken gelecek olan kuşakların da gereksinimlerinin dikkate alındığı ve doğaya zararı olmayan, doğal kaynakların bilinçli bir şekilde kullanıldığı idrakin bir ifadesidir. Sürdürülebilirlik kavramını, James Wines, Green Architecture adlı yapıtında “sürdürülebilir mimarlık”ın esasen üç hedeften oluştuğunu ifade eder. Bunlar [40]:

- Yaşamı devam ettirmeyi doğayla bir işbirliği yaparak sağlamak,
 - Ekolojik ilkelere göre yapı meydana getirmek,
 - Meydana gelen bütün çevresel suçlara rağmen hayatta kalmanın hak edilmesinin sorgulanmasıdır.
- Bunlarla beraber sürdürülebilir mimarlık;
- Enerjinin prodüktif olarak kullanılması,
 - Mevcut kaynakların verimli bir şekilde kullanılması,
 - Meydana gelen atıkların minimuma indirilmesi,
 - Var olan temiz su kaynaklarının korunma altına alınması,
 - Riskli ve zararlı maddelerden korunulması,
 - Güvenlik ve sağlık tehditlerinin minimuma düşürülmesi,
 - İç mekanlarda sağlıklı hava ortamının oluşturulması,
 - Biyolojik olarak çeşitliliğin korunma altına alınması olarak ifade edilebilir.

Mimari ve bina uygulamalarının çoğu yüksek giderli ve kaderci olarak nitelendirilen çözümlerden meydana gelmektedir. Sürdürülebilir mimarlık ise, yalnızca sosyal, teknik, mimari veya ekonomik kısıtlamalardan meydana gelen yapı sürecinden ziyade uzun soluklu yaklaşımlara gösterilen önemi arttıracak çözümler oluşturmayı amaçlayan yaklaşımdır. Keleş’e ve Yılmaz’a (2004) göre, çevre ile anlaşma yoluna gitmeyi hedeflemiş bu tasarım yaklaşımı, doğal kaynaklara saygı duyan, tarihsel ve kültürel ayrımları kabul eden bir tasarım unsurudur. Sürdürülebilir mimari ürünün temel amaçları aşağıdaki gibi açıklanabilir [41]:

Sürdürülebilir mimari denildiğinde akla ilk olarak sık duyulan kavramlar olan; çevre dostu mimari, ekolojik mimari, yeşil mimari, çevreci mimari ve enerji etkin mimaridir. Bölgesel ve küresel çevreye yaptığı etkiler gibi minimumdan maksimum ölçeğe kadar uzanan birçok kurala göre oluşturulan ve sonunda meydana gelen performansına göre, yapıya sürdürülebilir bina denilmektedir. J. Kibert (1994) sürdürülebilir yapı ilkelerini aşağıdaki gibi sınıflandırmıştır [40]:

- Kaynakların tüketiminin mümkün olduğunca düşürülmesi,
- Kaynakların mümkün olduğunca yeniden kullanımının maksimize edilmesi,

- Yenilenebilir ve dönüştürülebilir kaynak kullanımının mümkün olduğunca yükseltilmesi,
- Ekosistemin korunması,
- Sağlıklı bir çevrenin meydana getirilmesi,
- Meydana getirilen çevrede kalitenin oluşturulması şeklinde açıklanabilir.

Sürdürülebilirlik, mimari olarak, bina programının meydana getirilmesi sürecinden başlayarak, gelecekteki tercih, bina süresi ve binanın yıkım/yeniden kullanım aşamasını da içine alan uzun soluklu bir düşünce ve eylem felsefesi şeklinde ifade edilebilir. Bourdeau' ya (1999) göre, sürdürülebilirlik nosyonunun hedefi; “kısa, orta ve uzun vadeli kazançları ortaya koyup gerçekleştirmek ve – teknik bilgi, yöntemleri ve diğer aşamalarda elde edilen deneyimleri ön tasarım süreci ile nasıl bütünleştirileceğini belirlemek olarak özetlenmektedir” [41].

Mimarlıkta sürdürülebilirliği oluşturabilmek için, binaların yaşam süreçleri boyunca sürdürülebilirlik kriterlerine uygun olan kararlar alınmalı ve çevreye saygılı olan tasarımlar gerçekleştirilmeli ve bina üretiminde çevreye saygılı yapı malzemeleri tercih edilmelidir. Sürdürülebilirlik kriterlerinin global olarak yayılım gösterebilmesi için gelişmiş ülkelerdeki kadar gelişmekte olan ülkelerde de, insan ve çevre sağlığına saygılı olan, yapı malzemelerini hayat döngüleri ekseninde değerlendiren bir paradigma içselleştirilmelidir. Yapının hayat sürecindeki her aşamanın çevrede çeşitli yansımaları bulunmaktadır. Bu sebeple, “yaşam döngüsü değerlendirmesi” yönteminde, malzemenin hayatını döngüsel bir aşama olarak değerlendirmek, her aşamadaki çevresel etkileşim seviyesini açıklamak ve yapı malzemelerini sistemler sürecinde değerlendirerek, irdelemek oldukça fayda sağlar [33].

Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA) ve Birleşmiş Milletler Eğitim Bilim ve Kültür Örgütü (UNESCO) tarafından 1996 yılında hazırlanan Mimarlık Eğitimi Şartı'na göre, gelecek hayat çevrelerini meydana getirmek için içselleştirilmesi gerekli olan amaçlar aşağıdaki gibidir. Bunlar [40]:

- Yerleşim yerlerindeki tüm kişiler için, insanlığa yakışır bir hayat standardı;
- Bireylerin kültürel, sosyal ve estetik ihtiyaçlarına saygılı bir teknik faaliyet; yapılı çevrenin ekolojiye karşı hassas ve sürdürülebilir gelişimi,
- Tüm insanların kendi sorumluluğu ve malı olarak görerek değer verdiği bir mimari şekilde belirlenmiştir. Bu amaçların bir araya alındığı sonuç ürün, şu andaki sürdürülebilir yapı gereksinimini açıklamaktadır.

Yaşadığımız çağda, çevre kirliliği ve bozulmuş olan doğal dengeler bütün dünya ekosistemini risk altına almaktadır. Mevcutta sahip olunan çok sayıda doğal kaynağın gelecek süreçlerde sürdürülebilir olup olamayacağı birçok yaklaşımla değerlendirilmekte ve tartışma meselesi olmaktadır. Bu açıdan “sürdürülebilirlik” ve “sürdürülebilir mimarlık” nosyonları gündeme gelmektedir. Sürdürülebilirlik, kişi gereksinimlerine, sağlık ve doğal süreçlerin üretkenliğini düşürmeden uyumlanabilen bir istikrarı açıklamaktadır. AIA (American Institute of

Architects) sürdürülebilirliği: “toplumun geleceğe doğru işlerliğine, sistemin ihtiyacı olan temel kaynakların tükenmesi veya aşırı yüklenmesi doğrultusundaki dengesinin bozulmadan devam etmesi” olarak tanımlamıştır. “Sürdürülebilir tasarım, doğal çevreye olan negatif etkileri minimize ederek veya eleyerek, yapılı çevrenin kalitesini maksimize etmeyi araştıran bir tasarım felsefesidir”. Sürdürülebilir mimarlık; çevresel, sosyo-ekonomik ve kültürel bağlamlarda yere entegre edilmiş, yeni kuşaklar için erişimin sağlanabilmesini ifade eden binalar inşa etmeyi amaçlamaktadır. Bu eksende ilk olarak yapılarda tercih edilen enerji (yapım süreci, kullanım ve yıkım sürecinde kullanılan bütün enerji miktarı) minimize edilmeli, pasif olan tasarım taktikleri uygulanmalıdır, Sürdürülebilir mimarlıkta, çevresel faktörleri düşürmek ve mekansal rahatlık ve kalitenin yükseltilmesi için taktikler, teknolojiler ve bileşenler meydana getirilmiştir. Bu süreçlerin meydana gelmesi aşağıda sıralandırılmış olan basamakları içermektedir, ancak yalnızca bu unsurlarla sınırlı değildir [32]:

- Gün ışığı tercihi,
- İç mekanlarda temiz havanın sağlanması,
- Pasif olarak güneş enerji tercihi,
- Doğal olarak havalandırmaların tercihi,
- Enerji unsurlarının verimli tercihi,
- Tasarım aşamasının bütün basamaklarında verimli enerji tercihi,
- Yapılarda meydana gelen atıkları en aza indirmek,
- Suların koruma altına alınması,
- Şirket etkinliği (Tasarım ve inşa süreçlerinde, yapının enerji tasarım taktikleri ve enerji potansiyeli yönünden amaç ve prensiplere uygunluğunun kontrol edilmesi),
- Katı atıkların yapım aşamalarındaki yönetimi,
- Yapılarda yenilenebilir enerji tercihi,
- Yapılarda doğal peyzaj tercihi,
- Arazinin koruma altına alınması ve yapım süreçlerinin bu şekilde ilerlemesi süreçlerinden meydana gelir.

3.3. Bölüm Sonucu

Sürdürülebilir kentleşme paradigması, doğal kaynakların iyileştirilmesi ve korunması hedefini ekonomik ve sosyal ilerleme vizyonu ile birleştirmekte; kentsel ilerlemenin etkilediği ve kentsel ilerlemeye etki eden bütün çevresel, ekonomik ve sosyal faktörleri karşılıklı olarak ve uyum içinde; ilerlemenin şeklinin katılımlı aşamalarla gerçekleştirilmesi gerektirmektedir. Sürdürülebilir kentleşme, şehrin geleceğine dair tercihlerin alakalı bütün yerel oluşumların katılımı ile alınmasını ve gerçekleştirilmesini ön görmektedir. Yerel olarak kurumsal kabiliyetin oluşturulması ve güçlendirilmesi değerli bir hedeftir.

Bu çalışmanın kapsamında sürdürülebilir mimari çok önemli bir noktadadır. Sürdürülebilir mimaride akla ilk olarak sık duyulan kavramlar olan; çevre dostu mimari, ekolojik mimari, yeşil mimari, çevreci mimari ve enerji etkin mimaridir. Bölgesel ve küresel çevreye yaptığı etkiler gibi minimumdan maksimum ölçeğe kadar uzanan birçok kurala göre oluşturulan ve sonunda meydana gelen performansına göre, yapıya sürdürülebilir bina denilmektedir. Bu eksenden bakıldığında sürdürülebilir mimari yaşama oldukça fazla avantaj sağlamakta ve hayat kalitesi getirmektedir. Sürdürülebilirlik, sürdürülebilir mimari ve köyken kavramları bu çalışmanın özünü oluşturmaktadır.

4. MATERYAL VE METOT

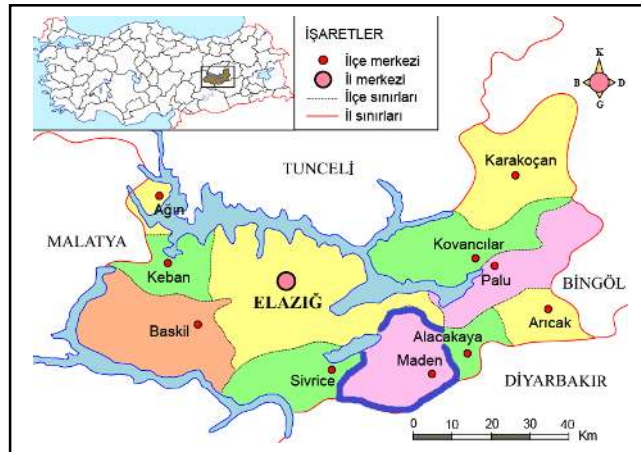
Bu bölümde Elazığ ili ve Cumhuriyet Mahallesi hakkında genel bilgiler, seçilen alanın tercih nedenleri ve alanda yapılan anket çalışmaları hakkında bilgi verilerek anketin içeriği ve uygulanması ele alınmaktadır.

4.1. Materyal

Elazığ ili Cumhuriyet Mahallesi'nde bulunan Sarıevler'in kullanıcılarına yapılan anket çalışması, gözlem alanında yapılan incelemeler çalışmanın ana materyalini oluşturmaktadır. Ayrıca araştırma için gerekli temel bilgilerin sağlanabilmesi amacıyla, konuyla ilgili yapılmış yüksek lisans ve doktora tezlerinden, makalelerden, internet sayfalarında yer alan görsel ve yazılı kaynaklardan yararlanılmıştır. Kullanıcılarla yüz yüze yapılan anketler sonucunda elde edilen verilerin istatistiksel analizinin yapılması ve değerlendirilmesi sürecinde SPSS 26.0 (Statistical Package for the Social Sciences) programı kullanılmıştır. Anket verileri değerlendirilirken kullanıcılarla yapılan mülakatlardan yararlanılmıştır.

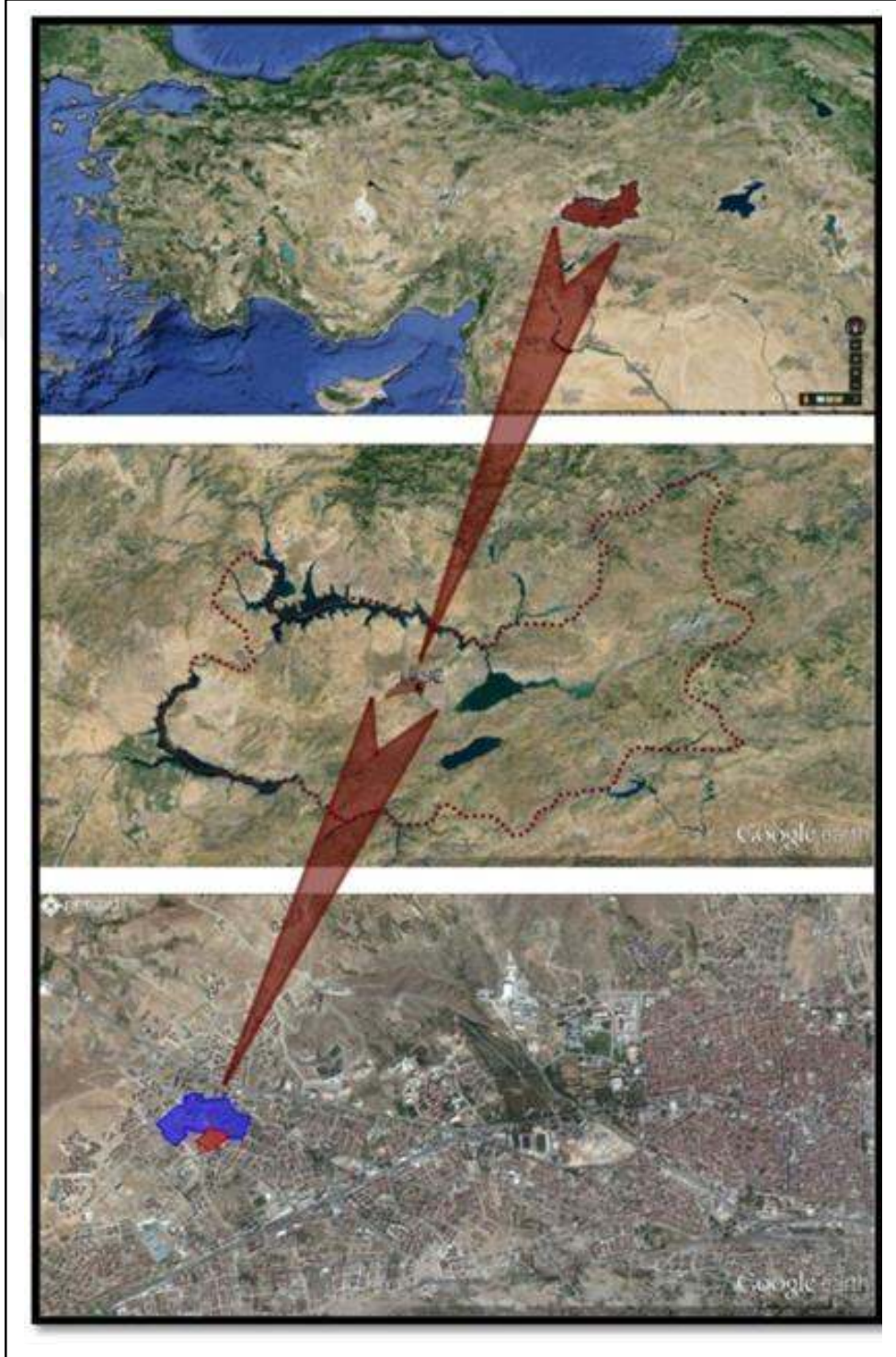
4.1.1. Çalışma Alanının Yeri ve Konumu

Elazığ, Doğu Anadolu'da tarihi Harput Kalesi ve çevresinde kurulmuş bir şehirdir. 1067 m rakımı olan şehir, hafif eğime sahiptir. İl 40° 21' ile 38° 31' doğu boylamları, 38° 17' ile 39° 11' kuzey enlemleri arasında kalmaktadır. Şehir, batıdan Malatya, doğudan Bingöl, kuzeyden Tunceli, güneyden Diyarbakır, kuzeybatıdan ise Erzincan illeri ile çevrelenmiştir. Yüzölçümü 9153 km² olmakla birlikte 11 ilçe, 15 belde, 24 bucak ve 562 köyden meydana gelmiştir. Şekil 4.1'de Elazığ ilinin sınırları belirtilmiştir [42].

Şekil 4.1. Elazığ İli Konumu [43]

Bu çalışma kapsamında, Elazığ ili Cumhuriyet Mahallesi'nde bulunan Sarıevler incelenmiştir. Çalışmanın konusu daha önce yapılan çalışmaların konusuna benzemekte olup, alan bakımından özgün bir değere sahiptir. Şekil 4.2'de çalışma alanının Türkiye ve Elazığ il sınırları içerisindeki konumu belirtilmiştir.

Şekil 4.2. Çalışma Alanının Türkiye ve Elazığ İl Sınırları İçerisindeki Konumu [44]

4.1.2. Çalışma Alanının Fiziksel Özellikleri

Elazığ dağları, ovaları, akarsuları ve gölleriyle birçok doğal güzelliğe sahiptir. Elazığ ili toprakları, doğu, güney ve batı yönlerinden oval bir şekilde Doğu Torosların batı uzantılarıyla çevrilidir. Kuzeybatıdan ise Munzur Dağlarının güney uzantıları il topraklarına girer. Doğu Toroslar, Malatya ve Elazığ il sınırları içinde başlamaktadır. Başlıca dağları; Hazar Baba Dağı (2290 m), Mastar Dağı (2171 m), Hasan Dağı (1864 m), Çilemek Dağı (1710 m), Karaoğlan Dağı (2329 m), Bahtiyar Dağı (1850 m), Bulutlu Dağı (2020 m), Hazar Dağı (Gülşen Tepe 2347 m), Akdağ (2620 m), Karaboğa Dağlarının Karaömer Tepesi (2477 m)dir [45].

Elazığ'daki ovalar çöküntü alanlarına akarsuların taşıdığı maddelerin dolmasıyla oluşmuştur. Bu ovalar küçük olmakla birlikte tarıma elverişli olduğundan il için önemlidir. Başlıca ovalar; Elazığ Ovası, Ulu Ova, Kuzova, Palu Ovası, Behremaz Ovasıdır. Akarsu bakımından zengin olan şehirden büyük nehir ve ırmaklar geçer. Başlıca akarsuları; uzunluğu 2800 km olan ve Elazığ-Malatya il sınırını oluşturan Fırat Irmağı, Fırat'ın en önemli kolu olan Murat Nehri, Murat suyunun kollarından olan Peri Çayı, Karasu, Haringet Çayı, Bahramaz Deresidir. Hazar Gölü; 1250 m rakıma ve 264 km² yağış alanına sahip tabii bir göldür. Sulama, hidroelektrik enerji elde etme, balık yetiştirme amaçlarıyla kullanılır. Keban Baraj Gölü: Türkiye'nin 3. büyük gölüdür. Türkiye'nin enerji ihtiyacının dörtte birini karşılar. Suyunu Fırat Nehri, Murat suyu ve Munzur kollarıyla elde eder. 677 km² lik yüzölçümüne sahiptir [45].

4.1.3. Çalışma Alanının Sosyo-Kültürel Özellikleri

Elazığ-Harput konumu gereği birçok uygarlığa ev sahipliği yapan bir yerleşim yeri olmuştur. Bu sebeple yüzyıllardır içinde barındırdığı toplumların olgunlaşmış maddi ve manevi kültür varlığına sahiptir. Hititler tarım ve dokuma sanatında, Urartular taş oymacılığında, Romalılar madencilikte hünerlerini sergileyerek bölgeye az da olsa yerleşim yeri olma özelliğini katmışlardır. Arap hâkimiyetinde bölgede hayvancılık gelişmiş, Artukoğulları döneminde ise kilise, hastane, saray ve türbe inşasının yanı sıra edebiyatta önemli gelişmeler yaşanmıştır. Osmanlı devletiyle birlikte eğitimin merkezi haline gelen Harput; Amerikan, Alman ve Fransız kolejlerine ev sahipliği yapmıştır. Dönemin Harput'u kalesiyle, camileriyle, hamamlarıyla, medreseleriyle zengin bir öze sahiptir. Bu öz sayesinde günümüz Elazığ'ın türküleri, ninnileri, yöresel kıyafetleri, yemekleri, el sanatları fazlasıyla kıymetlidir [46].

4.1.4. Çalışma Alanının İklim Özellikleri

Elazığ ve çevresinde bölgesel ve karakteristik klima iklimi görülmektedir. Klima iklimi genel özellikleri açısından, Akdeniz iklim tipine benzerlik gösteriyor olsa da Doğu Anadolu bölgesinin hakim iklimi olan karasal iklim özelliklerinden ayrı düşünülemez. Kente hakim iklimin

karasal iklim ile Akdeniz iklimi arasında bir geçiş özelliği gösterdiği söylenebilir. Bu geçiş iklimini ‘Karasallıkla, genel karakteri bozulmuş Akdeniz iklimi’ şeklinde ifade edilebilir [47]. İklimler arasında yaşanan bu geçişin en büyük etkeni Keban ve Karakaya Baraj Gölleridir.

Karasal iklim koşullarına göre daha ılıman bir iklimin etkili olduğu Elazığ ili, en fazla kış ve ilkbahar mevsimlerinde yağış almaktadır. Kente ait sıcaklık ve yağış verileri Tablo 4.1’de verilmiştir.

Tablo 4.1. Elazığ İli Yıllık Sıcaklık ve Yağış Verileri [48]

Elazığ iklimi												
Aylar	Oca	Şub	Mar	Nis	May	Haz	Tem	Ağu	Eyl	Eki	Kas	Ara
Ortalama en yüksek sıcaklık (°C)	2,8	5,0	11,3	17,8	23,6	29,6	34,3	34,1	29,4	21,7	12,4	5,3
Ortalama sıcaklık (°C)	-0,9	0,6	5,9	12,0	17,2	22,9	27,4	26,7	21,5	14,5	6,9	1,7
Ortalama en düşük sıcaklık (°C)	-4	-3,1	1,1	6,4	10,5	15,0	19,3	18,9	14,2	8,9	2,7	-1,3
Ortalama yağış (mm)	37,4	39,1	50,7	64,9	49,5	12,9	3,3	1,2	8,6	44,4	46,1	42,2

4.1.5. Çalışma Alanının Nüfus Özellikleri

Elazığ ili nüfus bakımından Doğu Anadolu Bölgesi'nin en büyük dördüncü ilidir. Kentteki nüfus çoğunluğunu şehrin yerli halkı oluşturmakla beraber, nüfusun geri kalanını komşu şehirlerden ve ilde bulunan üniversite dolayısıyla farklı şehir ve ülkelerden gelenler oluşturmaktadır. Son zamanlarda doğum oranındaki artışın yanı sıra; batı illeri çoğunu oluşturmakla beraber, il dışına kısmi göç vermektedir. Aynı zamanda son dönemlerde yaşam ve imkân şartları dolayısıyla, kırsal bölgelerden çoğunluğu il merkezine olmak üzere ilçelere yaşanmaktadır [48]. Tablo 4.2’de Elazığ ilinin yıllara göre nüfus yoğunluğu verilmiştir.

Tablo 4.2. Elazığ İlinin Yıllara Göre Nüfus Dağılımı [49]

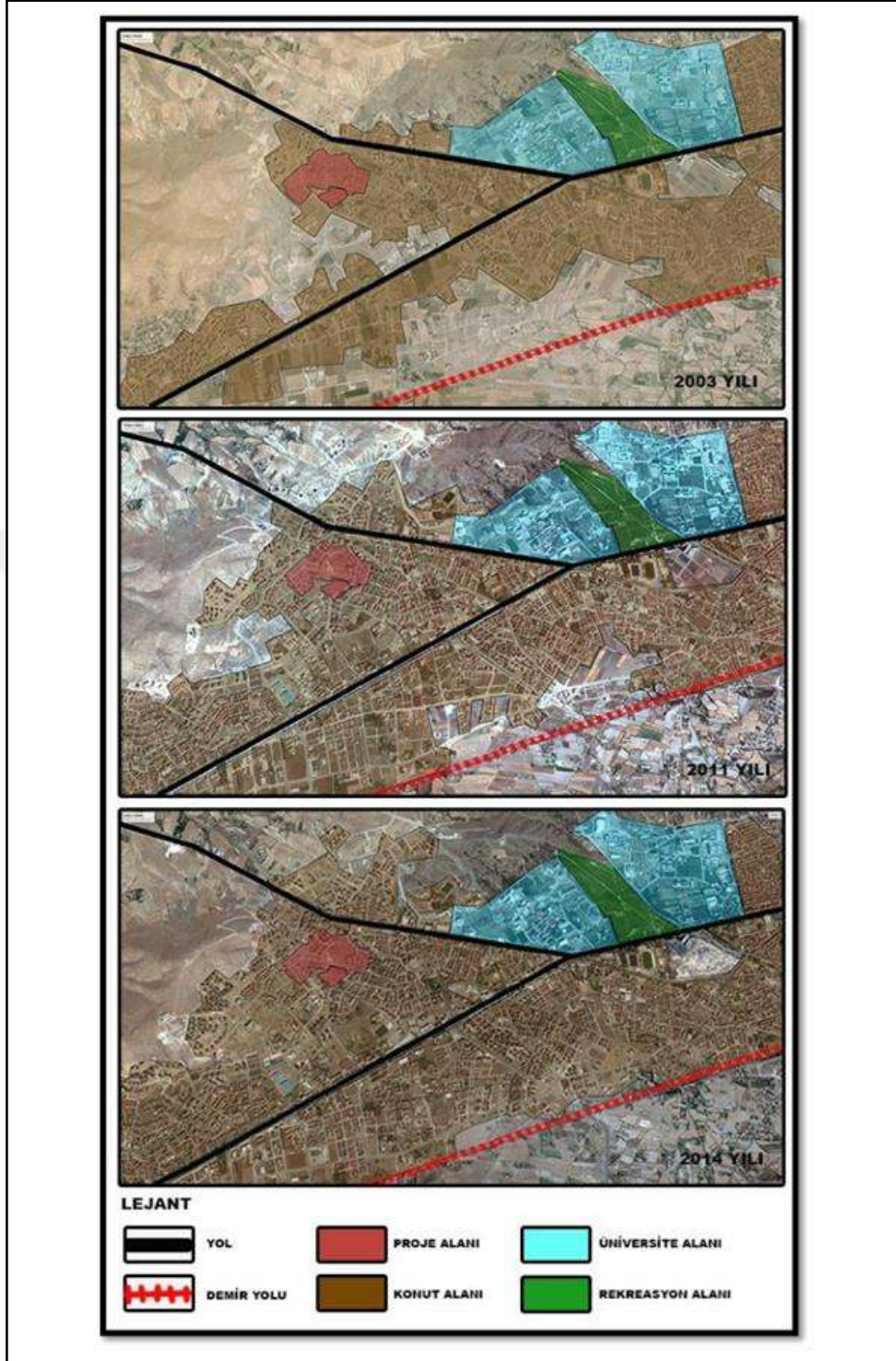
Yıllar	Nüfus	Artış Oranı (%)
1965	322.727	-
1970	376.915	16,79
1975	417.924	10,88
1980	440.808	5,47
1985	483.715	9,73
1990	498.225	2,99
2000	569.616	14,32
2021	589.267	3,44

4.1.6. Çalışma Alanının Tarihçesi

Elazığ yerleşim yeri olarak yeni olmakla beraber, bölgenin tarihi oldukça eskidir. Bu nedenle Elazığ'ın tarihini, Harput'un tarihi ile birlikte değerlendirmek gerekmektedir. Harput 4000 yıllık geçmişe sahiptir. Mevcut kaynaklara istinaden M.Ö. 2000 yılından itibaren ilk olarak Huriler'e sonra da kısa bir süre Hititlere ev sahipliği yapmıştır. Harput Kalesi'nin de izlerini taşıdığı Urartular M.Ö. 9. asırdan itibaren uzun süre Harput'ta hüküm sürmüşlerdir. Romalılar, Sasaniler ve Bizanslıların ardından Arap hâkimiyeti altına giren Harput kesin olmamakla birlikte 1085 yılında Türklerin eline geçmiştir. Sadece kaleden ibaret olan bu yer Türklerle birlikte gelişerek şehir haline gelmiştir. Tarihi Harput şehrinin, yerleşik hayata elverişli olmayışı ve ana yolların yetersiz kalması nedeniyle, 1834 yılında, Reşid Mehmet Paşa tarafından "Mezra" denilen bugünkü yerinde kurulmuştur. Sultan Abdülaziz döneminde Mamura tul-Aziz ve Elaziz adını aldıktan sonra Atatürk'ün 18.12.1937 tarihinde şehre gelmesiyle bolluk memleketi anlamına gelen Elazık ve son olarak telaffuz kolaylığı sağlamak için Elazığ'a dönüşmüştür [50].

1950-1975 yılları arasında Elazığ İli mekansal gelişimine bakıldığında; batı yönde Gazi caddesinin her iki tarafının resmi kurumlarca (Karayolları, Orman, D.S.İ., vb) işgal edilmiş olması nedeniyle konutsal gelişim bu yönde frenlenmiş konutsal gelişme arada bir boşluk göstererek Malatya-Elazığ-Keban yol kavşağının olduğu kesimde eskiden Üniversite mahallesi sınırları içinde yer alan Cumhuriyet mahallesinde (Bahçelievler) devam etmiştir. Bu dönemde Cumhuriyet Mahallesi oluşmaya başlamıştır.

1980 yılına gelindiğinde ise; şehrin batı yönünde Üniversite Mahallesi sınırları içinde Keban'dan gelenlerin yerleştikleri ve sonradan gelişen sahada Cumhuriyet Mahallesi tamamen oluşmuştur. Şekil 4.3'te bölgenin tarihsel gelişimi verilmiştir.

Şekil 4.3. Bölgenin Tarihsel Gelişimi [44]

Cumhuriyet Mahallesinde 1980’li yıllarda yerleşime açılan bölgelerden biri “Sarievler” adıyla bilinen bölgedir. Tez çalışmasının konusunu oluşturan Sarievler, Beritan Aşireti üyeleri için inşa edilmiştir. Beritan aşireti bilinen en eski göçebe aşiretlerindendir. Bağlı olduğu Boyundur boyu Oğuz Kağan destanına göre Oğuzlara dayanan 24 boydan biridir. Beritan Aşireti zamanla

kendilerine ve hayvanlarına yeni bir yurt arayışına girerek Anadolu'ya göç etmişlerdir. Böylece yaklaşık 600 yıldan beri Anadolu'da olan Beritan aşireti, yaz aylarında Bingöl yaylak alanlarında, kış aylarında ise Elâzığ, Diyarbakır ve Urfa'da yaşamıştır. Türkiye Cumhuriyeti kurulmadan önce Ortadoğu'da geniş bir alanda söz sahibi olmuşlardır. Yazın ve kışın kendilerine ait olan mera ve yerleşkelerde yaşayan Beritanlılar bu özelliklerinden dolayı kendilerini göçebe ve çingene gibi hayvanları olmadan göç eden gruplardan ayrı tutmaktadırlar. Bu sebeple göçer, göçebe ve yaylacı gibi kavramları açıklamak, karışıklığı önlemek için gereklidir. Kışlakları ile yaylakları arasında mevsime göre yer değiştiren kişiler konar-göçer olarak tanımlanmaktadır. Sabit bir mekânı olmaksızın çadırlarını ve hayvanlarını alarak mevsime göre sürekli yer değiştiren topluluklara göçebe denir. Yaylacılar, belirli bir yerde bulunan yaylalarına yazı geçirmek için veya hayvancılık yapma amacıyla gidip, kış yaklaştığında tekrar devamlı kaldıkları yerleşim alanlarına dönerler. Beritan aşireti de göçer olan, hayvanlarını otlatmak amacıyla sadece yaz aylarında kendilerine ait meralarına çadır kuran, kış aylarında yerleşik oldukları bölgelerine geri dönen bir topluluktur [51].

Birçok göçebe topluluk gibi Beritanlıların da geçim kaynağı hayvancılıktı. Hayvanlardan elde edilen sütler ile yapılan peynirler, kasaba ve şehirlere götürülerek satılırdı. Bu şekilde ürünler bozulmadan kısa sürede elden çıkartılmış olurdu. Fakat aşiret üyelerine ait bir süt fabrikasının ve mandıranın olmaması aşiret üyelerini zor durumda bırakmıştır. Koyunların etinden, sütünden elde edilen kazanç dışında yılda iki defa olmak üzere yünleri kırılıp, elde edilen yünler pazar yerine götürülerek satılırdı. Beritanlılar nüfus bakımından kalabalık bir yapıya sahip oldukları için aşiret yüz binlerce koyuna sahipti. Bu koyunları yaylalarda iyice besledikten sonra sonbahar aylarında Diyarbakır, Şanlıurfa ve Gaziantep'in hayvan pazarlarında satarlardı. Aşiret mensupları zaman zaman hayvanlarının bir kısmını devlet kurumlarına verirlerdi [52].

Beritan Aşireti üyesi Yusuf Akalın'dan alınan bilgilere göre; Beritanlılarda erkekler geceleri hayvan otlatmaya çıkardı. Aşiretin erkekleri sabah 8'de dinlenmek için çadırlara dönerken aynı saatte kadınlar hayvanların sütünü sağmak için güne başlar daha sonra mandıralara gidip peynir yaparlardı. Kadınlar öğlen saatlerinde dışarıdaki işlerini bitirip çadırlara temizlik ve yemek yapmak için dönerken, 12-13 yaş üzeri erkek çocuklar dinlenmiş hayvanları tekrar otlatmaya çıkarırdı. Akşam 5 gibi çocuklar hayvanları geri getirir, hayvanlar birkaç saat dinlendikten sonra aşiretin erkekleri tekrar hayvanları otlatmaya çıkarırdı.

Beritan Aşireti üyeleri yaylalara çıktıkları zaman çadırlarda yaşarlardı. Yaylada sabit yerleşim birimlerinin olmaması yüksekliğin fazla olması ile ilgilidir. Yüksekliğin fazla olduğu yerleşim birimlerinde, hayvancılığa dayalı yaylacılık yapıldığı için çabuk kurulup toplanabilen, istendiği anda istenilen yere taşınabilen çadırı zorunlu hale getirmiştir. Yaylacılık faaliyetlerinin sürdürüldüğü bölgelerde iklimin elverişli olması, yaz aylarında yoğun yağış almaması da çadırdaki yaşamayı uygun kılmıştır [53]. Beritanlıların göçebelik hayatında yaşadıkları çadırlar Şekil 4.4'te, çadırların içerisinden bir görüntü Şekil 4.5'te verilmiştir.

Şekil 4.4. Beritanlıların Göçebe Yaşamındaki Geçici Çadırları [54]

Şekil 4.5. Çadır İç Düzeni [54]

Beritan Aşireti üyesi Yusuf Akalın'dan alınan bilgilere göre; Beritanlılar 8 direkli kıl çadırlarda yaşardı. Bu çadırlar büyüklüğü 12m'ye 15m'dir. Ortadan girilen çadırlarda, çadırları iki bölüme ayıran giriş holü bulunurdu. Girişin sağında kalan erkekler için hazırlanmış olan yere tahtalar dizilir ve üzerine kilimler döşenirdi. Çadırın solunda bulunan bölüm ikiye ayrılır, ilk bölümde kadınların oturduğu aynı zamanda kiler olarak kullanılan birim, ikinci bölümde mutfak ve banyo bulunurdu. Kadınların oturduğu bölümde yere kilim serilir ancak erkeklerin bölümü kadar konforlu yapılmazdı. Kadın ve erkeklerin bölümlerine ayakkabısız girilir ancak diğer bölüme ayakkabıyla da geçilebilirdi. Birimler arası büyük çarşaf bezlerle bölünürdü.

Beritan aşireti mensupları göçebe olarak yaşadıkları için çocuklarını okula gönderememişlerdir. Çoğunluğu yarı göçebe olarak yaşayan Beritanlılar kış aylarında kışlaklara indikleri zaman çocuklarını okula gönderebilirlerdi. Ancak 3-4 ay eğitim için yeterli değildi. Bu sebeple çocuklarının yatılı okullara gönderilmesi amacıyla devlete başvuruda bulundular ancak yazları yaylaklara çıktıkları için sabit bir adreslerinin bulunmamasından dolayı talepleri reddedildi. Erkek çocuklar kız çocuklarına göre daha fazla okuma şansı elde etmişlerdir. Aşiret üyeleri havalarda

ısındığında yaylaklara çıktıkları zamanlarda aşiret önderlerinin bir araya gelerek karar alması ile din dersi verecek hocalar getirtirlerdi. Yerleşik hayata geçilmesi ile birlikte eğitime verilen önem artmış ve aşiret mensuplarının büyük çoğunluğu çocuklarını okula yazdırmışlardır [52].

Beritan Aşireti 1950’li yıllarda köykent projesi kapsamında yerleşik hayata geçmeye başlamıştır. 1980’lerde yerleşik hayata geçiş hızlanmış olsa da 2000’li yıllara kadar süreç devam etmiştir. Kendi istekleriyle yerleşik hayata geçen aşiret mensupları, 1980’li yıllarda Elazığ şehir merkezinde otel açarak kente gelip giderken yaşanan barınma problemini çözmüşlerdir. Bu çalışma aşiret mensuplarının yerleşik hayata geçmelerine ivme kazandırmıştır [53].

1980 sonrası şehirleşme sürecine giren Beritan Aşireti mensupları, köykent projesi kapsamında Elazığ, Diyarbakır ve Bingöl bölgelerine yerleşmeye başlamışlardır. Bu bölgelerdeki terör olayları yerleşik hayata geçişi hızlandırmıştır [54]. 1980 yılından itibaren Beritanlılar için devlet eliyle başlatılan iskân projeleri doğrultusunda Diyarbakır’da Merkez, Çınar ve Bismil ilçelerine, Elâzığ Merkez ilçesine toplu konutlar inşa edilmiştir. Tablo 4.3’te Beritan Aşiretinin 1980’li yıllara yerleştikleri bölgeler verilmiştir.

Tablo 4.3. Beritan Aşiretinin Yerleştirildiği Birimler Ve Konut (Aile) Sayısı [54]

İli	İlçesi	Köy	Aile Sayısı
Elazığ	Merkez Sarıevler		110
Diyarbakır	Merkez	Gencer	61
Diyarbakır	Çınar	Mollapolat	110
Diyarbakır	Bismil	Kasel (Güroluk)	62
Diyarbakır	Bismil	Alibeyköy	150
Diyarbakır	Bismil	Çeltikli	540
Diyarbakır	Bismil	Tepekonak	66
		TOPLAM	1099

Köykent projesi çerçevesinde Beritanlılar için yapılan bu konutlarda, aşiretin fertleri umduğunu bulamamıştır. Konutların kendi özgürlüklerini sınırladığını, boğucu ve kasvetli olduğunu, kendi kültürlerine uygun olmadığını ve göçerlikten kurtulma dışında daha öteye gitmediğini belirtmişlerdir [54]. Beritanlılar için yapılan konutlarla alakalı aşiret mensubu Resul Demirkapı şunları ifade etmektedir: ‘Köykent projesi çerçevesinde yapılan konutlara yerleştirilen aşiretimizin fertleri ilk zamanlarda konutlardan memnun değillerdi. Nedenleri şu şekilde sıralayabiliriz:

- 1- Şehir merkezine yakınlığı
- 2- Tarla alanları içinde olması

- 3- Konutların küçük olması, kalabalık ailelere yetmemesi
- 4- Ahırların konutlara çok yakın olması ve sağlık sorunlarına neden olması
- 5- Altyapı eksikliği gibi [52].

Konutlar, hem mera arazilerine yakın hem de tarla alanlarına sahip olsaydı fertlerimiz burada da hayvancılık faaliyetlerini çok daha rahat sürdürebilecekti; çünkü göçebelerin yapabileceği en iyi meslek hayvancılıktır. Bundan dolayı aşiretimizin fertleri konutlarda umduğunu bulamamışlardır'. Aşiret mensupları zaman içerisinde hızla yerleşik hayata geçme nedenlerinin başında; iktisadi, güvenlik ve rahat bir yaşam sürdürme arzusunun olduklarını dile getirmişlerdir. Bu ihtiyaçlarının karşılanması için devlet tarafından yürütülen köykent projesine güçlü bir eğilim göstermişlerdir [52].

Günümüzde aşiret üyelerinin büyük çoğunluğu yerleşik hayata geçmiş olsa da bir bölümü halen göçebe hayat sürmeye devam etmektedir. Yazın yaylalara çıkan Beritanlılar kışın Urfa ve çevresine inerek çadırlarını burada kurup kışı geçirirler. Urfa'ya gidemeyen veya yer bulamayan Beritanlılar Elazığ merkez veya Kovancılar ilçesinde kışı geçirmektedirler.

Yerleşik hayata geçiş sürecinde Beritan Aşireti üyelerine Diyarbakır ve Elazığ'da inşa edilen konutların tamamı sunulmuştur. Bölgelere yerleşecek aileleri belirlemek için kura çekimi yapılmıştır. Geçim kaynağı tarım olan aşiret üyeleri için Diyarbakır'da inşa edilen konutlar tarım arazileri ile birlikte planlanırken, geçim kaynağı hayvancılık olan aşiret üyeleri için Elazığ'da alt katı ahır üst katı yaşam alanı olan konutlar planlanmıştır. Hayvancılık yaparak geçimini sağlayacak Beritanlılar için Elazığ merkez Cumhuriyet Mahallesi'nde 109 adet konut inşa edilmiştir. Yukarıda yer alan tabloda belirtildiği gibi bazı kaynaklarda Elazığ'da inşa edilen konut sayısı 110 olarak geçse de yerinde yapılan inceleme sonucu konut sayısının 109 olduğu belirlenmiştir. İnşa edilen 109 adet konuta, 1981 yılında başvuruda bulunan 127 aile arasından çekilen kura sonucu seçilen aile yerleştirilmiştir.

Sarıevler'e Beritanlılar yerleştirilmeden önce farklı bir grup yerleştirilmiştir. Beritanlılara Sarıevler çevresinde bulunan, 3 katlı apartman daireleri önerilmiştir. Ancak aşiret üyeleri apartman dairelerinde hayvancılık yapamayacaklarını, Sarıevler'in kendileri için planlandığını ve burada yaşamak istediklerini söylemişlerdir. Yapılan itirazlar sonucunda bölgeye yerleştirilen insanlar çıkarılarak planlandığı gibi Sarıevler'e Beritanlılar yerleştirilmiştir.

4.2. Metot

Tez çalışması hazırlanırken ilk olarak konut ve çevrelerinin mekânsal analizi yapılarak incelenmiştir. Bir sonraki adımda anket çalışmasının nasıl hazırlanması gerektiği araştırılmış, anketin kaç kişiye uygulanacağı bilimsel verilerle desteklenerek belirlenmiştir. Son olarak anket çalışmasındaki verilerin hangi program aracılığı ile analizinin yapılacağı saptanmış olup programın içeriği araştırılıp öğrenilerek analiz çalışmalarına başlanmıştır.

4.2.1. Mekansal Analiz

Elazığ'ın Cumhuriyet Mahallesi'nde yer alan Sarievler adı verilen bölgede 109 adet konut bulunmaktadır. 1981 yılında hayvancılıkla geçimini sağlamak isteyen Beritan Aşireti üyeleri için hazırlanan bu konutların hepsi aynı plana sahiptir. Bu konutların 7 tanesi bağımsız olarak inşa edilirken 102 tanesine ikiz plan tipolojisi uygulanmıştır. Bağımsız olarak inşa edilen konutlara arazinin şekline göre, yol kenarında kaldıkları için ikiz plan tipolojisi uygulanamamıştır. Şekil 4.6'da çalışma alanının kuşbakışı görünüşü verilmiştir.

Şekil 4.6. Sarievler'in Kuşbakışı Görünüşü

Konutların yerleşimi yapılırken belli bir yönelim kriterine dikkat edilmemiştir. Şekil 4.7'de görüldüğü üzere kuzeydoğu, güneybatı, kuzeybatı, güneydoğu, kuzey ve güneye yönelen konutlar mevcuttur. Farklı yönelimlere rağmen konutlar planlanırken giriş ve pencere yönleri de dahil olmak üzere mevcut planda herhangi bir değişiklik yapılmamıştır.

Eğimli bir arazide bulunan Sarievler'in izohips çizgileri verilen şekilde gösterilmiştir. Bölgedeki ağaçlar yeşil renkle belirtilmiştir. Bölgeye yakında bulunan çocuk parkı ve Barbaros Hayrettin Paşa Okulu şekil üzerinde gösterilmiştir. Konutlar, ortak yönelimlerine göre gruplandırılıp renklendirilmiştir. Kümeler ise farklı bir renge boyanarak gösterilmiştir.

Arazinin daha verimli incelemesi, anket sonuçlarının detaylı değerlendirilmesinin yapılabilmesi amacıyla bölgede yer alan konutlar yönelimlerine göre 3'e ayrılmıştır. A grubu evlerde bulunan odalar kuzeydoğu ve güneybatı yönlerine bakarken girişleri kuzeybatı ve güneydoğu bakmaktadır. B grubu evlerde bulunan odalar kuzeybatı ve güneydoğu yönlerine

bakarken girişleri güneybatı ve kuzeydoğuya bakmaktadır. C grubu evlerde bulunan odalar kuzey ve güney yönlerine bakarken girişler doğu ve batıya bakmaktadır. Konutların girişleri oklarla belirtilmiştir.

Bölgede bulunan evlerin hepsi aynı plan tipolojisine sahip olmasına rağmen topoğrafyanın eğiminden kaynaklı olarak zemin kat su basman yüksekliği farklılık göstermektedir. Yönelimlerin de farklı olması sebebiyle konut planları örnek bir ev üzerinden tanımlanmıştır.

Şekil 4.7. Bölgenin Vaziyet Planı

Şekil 4.8’de Sarievler’in bulunduğu bölgenin içinden çekilmiş bir fotoğraf verilmiştir. Bu fotoğrafta mavi bir örtü ile üzeri kapatılmış tezekler görünmektedir.

Şekil 4.8. Bölgenin Genel Görünümü

Şekil 4.9’da ikiz plan tipolojisine sahip Sarievler’in ön cephesinden çekilmiş bir fotoğraf verilmiştir. Şekil 4.10’da Sarievler’in giriş cephelerinden çekilmiş fotoğraflar verilmiştir. Konutların eğimli bir arazide inşa edilmiş olmasının sonucu olarak bazı konut girişlerine basamak çıkarak bazılarına ise düz ayak girmek mümkündür.

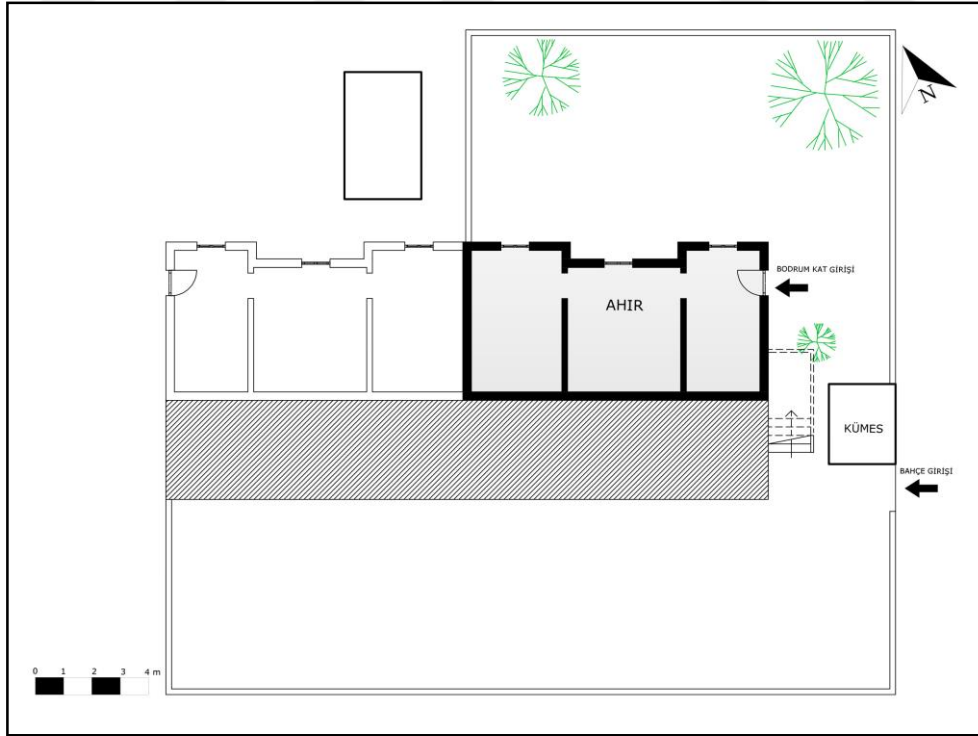

Şekil 4.9. Örnek İkiz Konut Ön Cephesi

Şekil 4.10. Zemin Kat Giriş Örnekleri

Konutlar tasarlanırken geçim kaynağı hayvancılık olan kullanıcılara kolaylık sağlamak amacıyla Şekil 4.11’de görüldüğü üzere bodrum kat ahır olarak planlanmıştır. Alt kat hayvanlara barınak olması amacıyla tasarlanırken üst kat konut olarak düzenlenmiştir.

Şekil 4.11. Örnek Ev Bodrum Kat Planı

Şekil 4.12’de bodrum kat giriş cephesi gösterilirken, Şekil 4.13’te bodrum kat içerisinden görseller verilmiştir. Şekil 4.14’te örnek evin çevresinden çekilmiş görseller verilmiştir.

Şekil 4.12. Örnek Ev Bodrum Kat Giriş Cephesi

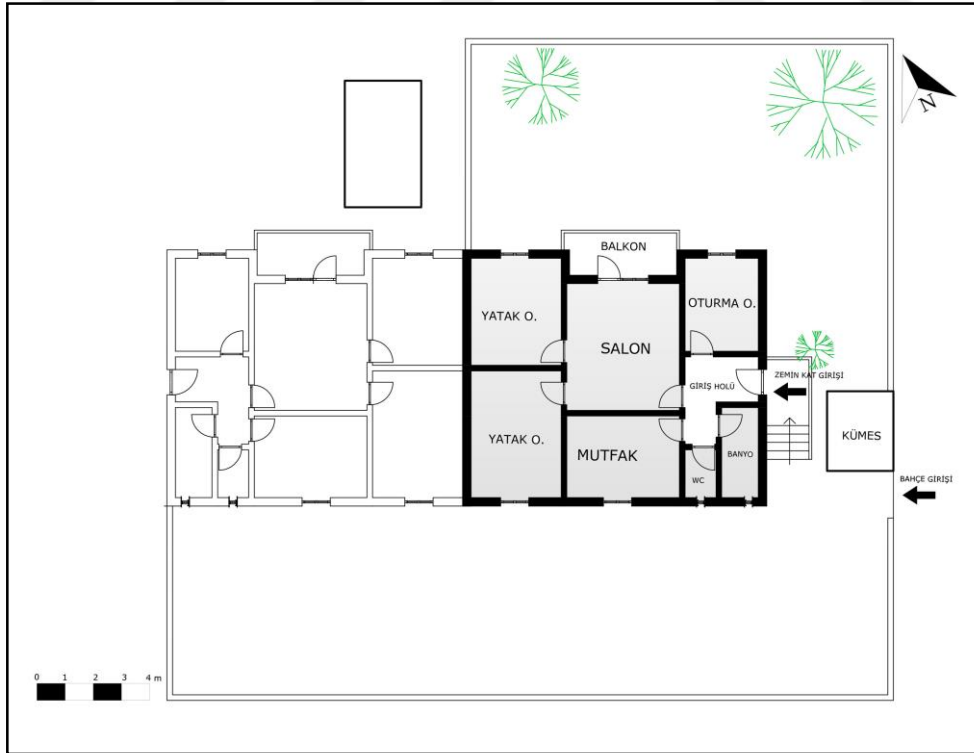

Şekil 4.13. Örnek Ev Bodrum Kat İçerisinden Çekilmiş Görsel

Şekil 4.14. Örnek Evin Çevresinden Çekilmiş Görsel

Şekil 4.15'te belirtilen zemin kat planına göre her konutta, oturma odası, salon, mutfak, 2 adet yatak odası, balkon, wc ve banyo bulunmaktadır. Konutların sıcak su altyapısı banyoya kurulan kazan ile sağlanmıştır. Kazanları yakmak için odun, kömür veya tezek kullanılmaktadır. Banyoda bulunan kazan yakılarak banyo ve mutfaka sıcak su akışı sağlanmaktadır. Ancak mutfaklarda sıcak suya ihtiyaç duymayıp sadece banyoda sıcak su kullandıkları için kazanları kullanmamaktadırlar.

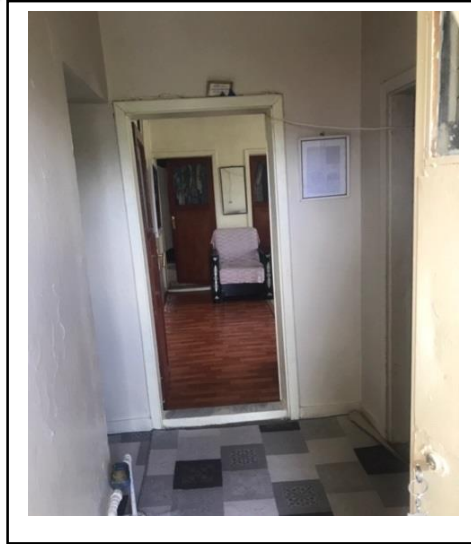

Şekil 4.15. Örnek Ev Zemin Kat Planı

Şekil 4.16’da zemin kat girişini gösteren fotoğraflar verilmiştir. Kot farkından kaynaklı olarak, konuta merdivenden çıkılarak girildiği görülmektedir. Şekil 4.17’de zemin kat içerisinde çekilmiş fotoğraf verilmiştir. Giriş holünden çekilen fotoğrafta salon ve içerisinde bulunan yatak odası kapıları görülmektedir.

Şekil 4.16. Örnek Ev Giriş Cephesi

Şekil 4.17. Örnek Ev Zemin Kat İçerisinden Çekilmiş Bir Fotoğraf

Yığma olarak inşa edilen konutların yapı malzemesi ateş tuğlasıdır. Ateş tuğlası 2800 derece ısıya kadar dayanıklı olup fırınlanarak işlem görmüş dikdörtgen bir kil bloğudur. Günümüzde genellikle fırın ve şöminelerde veya dekor amaçlı olarak kullanılan ateş tuğlasının diğer tuğla çeşitlerine göre ısı yalıtımının daha iyi olduğu bilinmektedir.

4.2.2. Anket

Bu çalışmanın amacına ulaşabilmesi için Sarıevler bölgesinde yaşayan kullanıcılara anket çalışması yapılmıştır. Anket soruları literatür taraması, gözlem ve kullanıcılarla yapılan görüşmeler ile elde edilen verilere dayanarak oluşturulmuştur. Sorular hazırlanırken; konut ve çevrelerinin sürdürülebilir planlama kriterlerine ne kadar uyumlu inşa edildikleri ve günümüzde bu kriterlere uygunluğun devam etme durumunun araştırılması ile bu bağlamda yeni yapılanmalarda sürdürülebilirliğin sağlanması amacı esas alınmıştır.

Anketin çalışma evrenini bölgede yaşayan toplam 337 konut kullanıcısı belirlemiştir. Anketin uygulanacağı kişi sayısı belirlenirken, Ayhan Ural ve İbrahim Kılıç'ın Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi kitabındaki evren büyüklüğüne karşılık örneklem büyüklüğü tablosundan yararlanılmıştır. Tablo 4.4'e bakılarak, 337 kullanıcısı olan bölgede 181 kişiye anket uygulaması yapılmıştır.

Tablo 4.4. Evren Büyüklüklerine Karşılık Örneklem Büyüklükleri [55]

N-n	N-n	N-n	N-n	N-n	N-n	N-n	N-n	N-n	N-n
10-10	55-48	100-80	190-127	280-162	440-205	800-260	1500-306	2800-338	9000-368
15-14	60-52	110-86	200-132	290-165	460-210	850-265	1600-310	3000-341	10000-370
20-19	65-56	120-95	210-136	300-169	480-241	900-269	1700-313	3500-346	15000-375
25-24	70-59	130-97	220-140	320-175	500-217	950-274	1800-317	4000-351	20000-377
30-28	75-63	140-103	230-144	340-181	550-226	1000-278	1900-320	4500-354	30000-379
35-32	80-66	150-108	240-148	360-186	600-234	1100-285	2000-322	5000-357	40000-380
40-36	85-70	160-113	250-152	380-191	650-242	1200-291	2200-327	6000-361	50000-381
45-40	90-73	170-118	260-155	400-196	700-248	1300-297	2400-331	7000-364	75000-382
54-44	95-76	180-123	270-159	420-201	700-254	1400-302	2600-335	8000-367	100000-384

Örneklem alanının kapsam ve alan açısından incelemesi yapılmıştır. Anket çalışması kuramsal yapıya uygun olarak hazırlandıktan sonra, alanında uzman iki akademisyenin önerileri doğrultusunda gerekli düzenlemeleri yapılmış ve son halini almıştır.

4.2.3. Verilerin analizi

Konut kullanıcılarıyla yapılan anketlerin sonucunda elde edilen verilerin istatistiksel analizinin yapılması ve değerlendirilmesi sürecinde SPSS 26.0 paket programı kullanılmıştır. Program içerisinde Frequencies ve Crosstabs analiz yöntemleri kullanılmıştır. Frequencies yöntemi kullanılırken pasta şekli temel alınarak düzenlemeler yapılmıştır.

4.3. Bölüm Sonucu

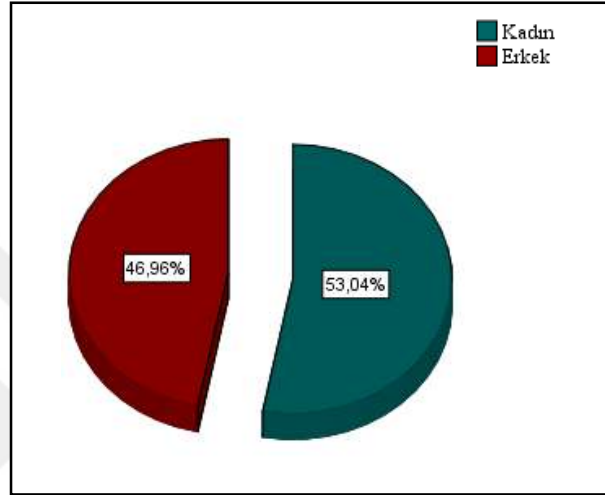
Bu bölümde alan çalışmasının tanımı yapıldı. Çalışma alanının bulunduğu Elazığ ilinin yeri ve konumu, fiziksel özellikleri, sosyo-kültürel özellikleri, iklim özellikleri, nüfus özellikleri ve tarihçesi hakkında bilgi verilerek çalışma alanı tanıtıldı. Tez çalışması kapsamında yapılan anket uygulaması ve analizi hakkında detaylı bilgi verilirken, çalışma alanının mimari çizimleri yapıp okundu.

Örnekleme alan Elazığ ili Cumhuriyet Mahallesiinde bulunmaktadır. Türkiye'nin en büyük göçer aşireti olan Beritan Aşireti üyeleri için köykent projesi kapsamında inşa edilen 109 adet konutun, yerleşim planı ve mimari planları incelendi. Sarievler adı verilen konutların hayvan beslemek için tasarlanan bodrum kat ve kullanıcılar için tasarlanan zemin kat olmak üzere toplam 2 kattan oluştuğu planlar üzerinden anlatıldı.

Sarievler ve çevresinin sürdürülebilir kriterler üzerinden incelenmesi amacıyla yapılacak anket uygulaması hakkında bilgi verildi. Anket uygulamasının 337 kullanıcı arasından 181 kişiye uygulanması gerektiği bilimsel verilerle açıklandı.

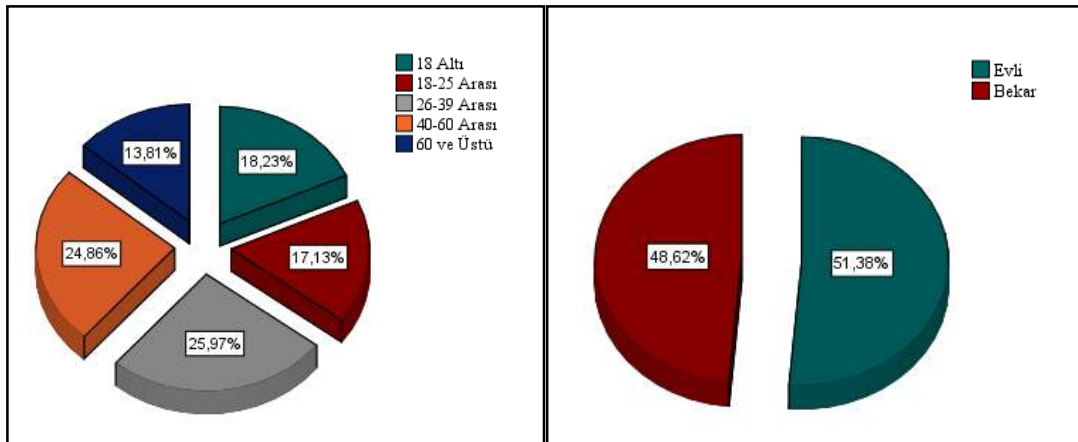
5. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu bölümde oluşturulan anket; çevresel, sosyal ve ekonomik değerlendirmelere dayalı sürdürülebilirlik kriterlerini sağlayan sorulara göre oluşturulmuştur. Çalışmanın ilk bölümünde kullanıcıları tanımaya yönelik kişisel bilgiler sorulmuştur. Çalışmaya katılan bireylerin demografik özelliklerine bakıldığında; Şekil 5.1'e göre; %46.96'sı erkek %53.04'ü kadındır.

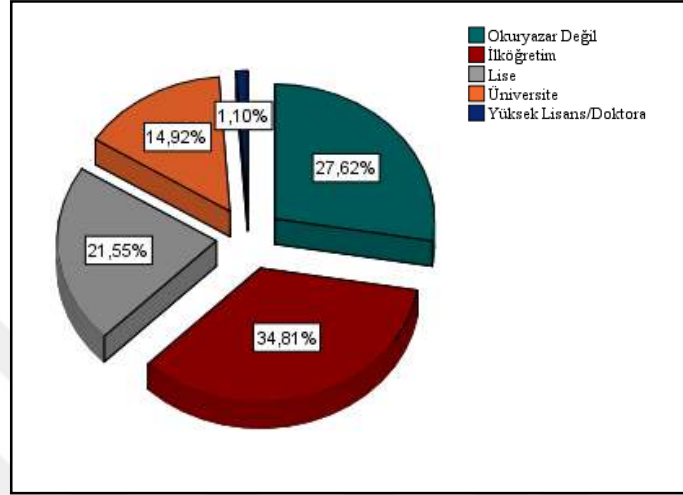
Şekil 5.1. Anket Katılımcılarının Cinsiyet Dağılımı

Şekil 5.2'de katılımcıların %18.23'ünün 18 yaş altında, %17.13'ünün 18-25 yaş arasında, %25.97'sinin 26-39 yaş arasında, %24.86'sının 40-50 yaş arasında ve %13.81'inin 60 yaş ve üstü olduğu görülmektedir. Şekil 5.3'e göre katılımcıların medeni durumları incelendiğinde; %48.62'si bekâr, %51.38'inin evli olduğu görülmektedir.

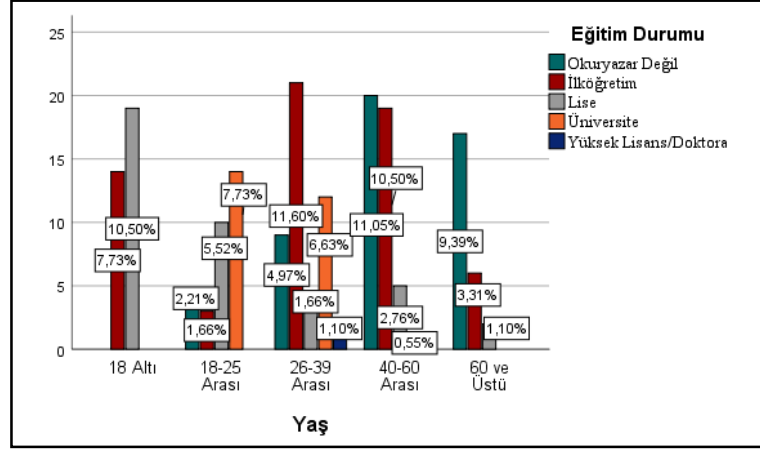
Şekil 5.2. Anket Katılımcılarının Yaş Aralıkları Şekil 5.3. Anket Katılımcılarının Medeni Durumu

Şekil 5.4'e göre çalışmaya katılan bireylerin %27.62'sinin okuryazar olmadığı, %34.81'inin ilköğretim, %21.55'inin lise, %14.92'sinin üniversite, %1.10'unun yüksek lisans veya doktora mezunu olduğu görülmektedir. Bölgede ikamet eden bireylerin eğitim seviyelerinin çok yüksek olmadığı sonucuna varılmıştır.

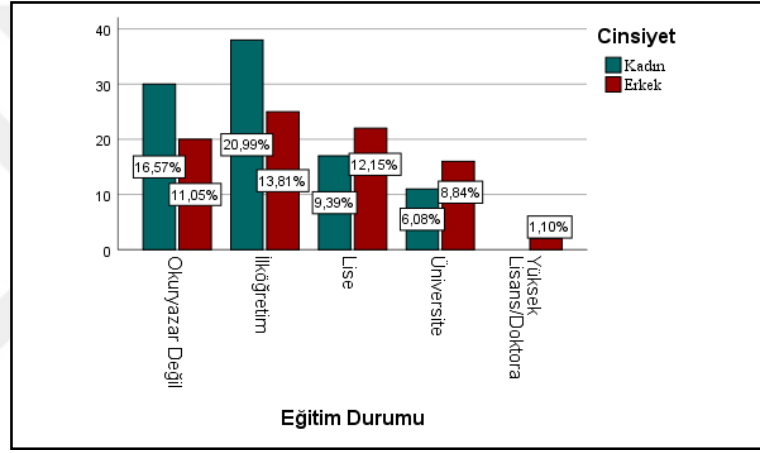

Şekil 5.4. Anket Katılımcılarının Eğitim Durumu

Eğitim, bölgenin önemli sorunlarından biri olmakla birlikte Şekil 5.5'te görüldüğü üzere okuryazarlık oranı yaş arttıkça azalmış, üniversite okuma oranı ise yaş azaldıkça artmıştır. Bu bölgeye yerleştiklerinde geçim kaynağı hayvancılık olan belirli bir yaşın üzerindeki kullanıcıların okuryazarlık oranının düşük olduğunu görülürken, günümüzde daha genç olan kullanıcıların hayvancılıkla geçimlerini sağlamak yerine okumayı tercih ettikleri söylenebilmektedir. Köykent projesi ile birlikte göçerlerin yerleştikleri bölge zaman içerisinde cazibesini yitirmiştir. Hayvancılığa dayalı olan ekonomik durumları her geçen gün etkilenmektedir. Öte yandan kentin getirmiş olduğu eğitim olanakları ile gençlerin okuma fırsatlarını değerlendirdikleri görülmektedir. Şekil 5.6'da cinsiyete göre eğitim durumu verilmiştir. Ankete katılan kadın kullanıcıların eğitim durumlarının erkek kullanıcılara göre daha düşük olduğu görülmektedir.

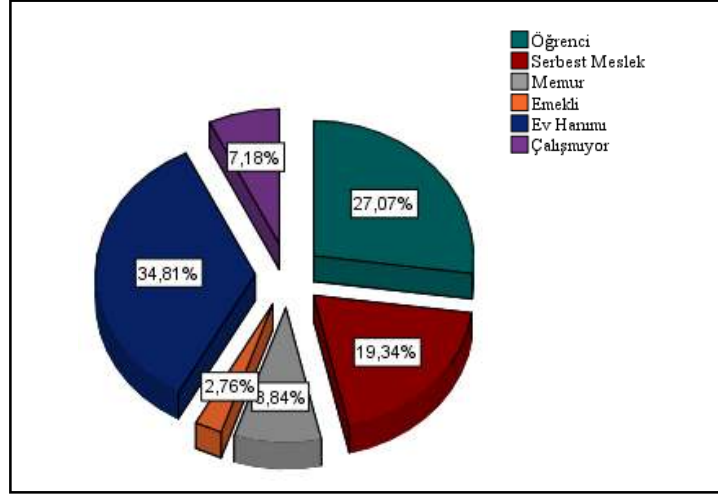

Şekil 5.5. Yaş Dağılımı ile Eğitim Durumunun Karşılaştırılması

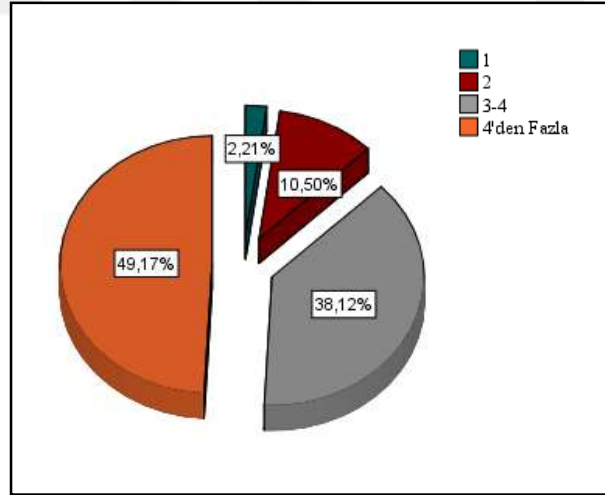
Şekil 5.6. Cinsiyet Dağılımı ile Eğitim Durumunun Karşılaştırılması

Şekil 5.7’de görüldüğü üzere bölgede yaşayan kullanıcıların meslek grubu dağılımlarının çoktan aza doğru sıralaması şu şekildedir; ev hanımı, öğrenci, serbest meslek, memur, çalışmıyor ve emekli. Bu sıralamada ilk iki grupta yer alan ev hanımı ve öğrenci grupları aylık geliri olmayan kesimlerdir. Çalışmakta olup para kazanan kesim ankete katılan kullanıcıların yalnızca %28.18’ini oluşturmaktadır. Anket uygulaması sırasında yapılan mülakatlar sonucunda bölgede yaşayan insanların geçimlerini genellikle devlet kurumlarından veya yakınlarından aldıkları desteklerle sağladıkları öğrenilmiştir. Bu durum ile çalışma alanı içinde hayvancılığın ev ekonomisine katkısının azaldığını ve bu sektörün cazibesini yitirdiği anlaşılmaktadır.

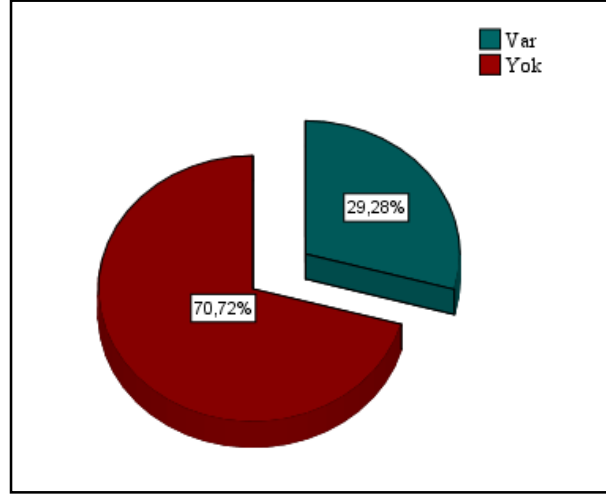
Şekil 5.7. Anket Katılımcılarının Meslek Dağılımı

Şekil 5.8'e göre ankete katılanların %49.17'sinin evinde 4 kişiden fazla, %38.12'nin evinde 3-4 kişi, %10.50'sinin evinde 2 kişi yaşarken %2.21'i ise yalnız yaşamaktadır. Kullanıcılar genel olarak kalabalık ailelerde yaşamaktadırlar. Birden fazla kuşağın temsilcilerinin aynı konutta yaşadığı tespit edilmiştir. Kent hayatına adapte olmuş bu insanların kültürel özelliklerini korumaya özen gösterdikleri görülmektedir.

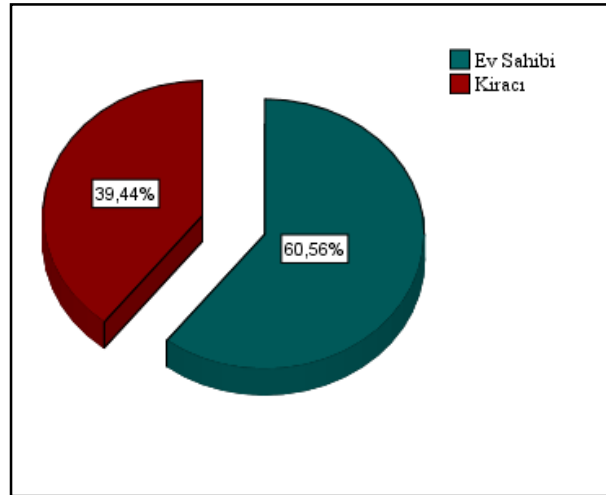
Şekil 5.8. Anket Katılımcılarının Konutlarında Yaşayan Kişi Sayısı

Şekil 5.9'a göre ankete katılan kullanıcıların %29.28'inin otomobili varken, %70.72'sinin otomobilinin olmadığı görülmektedir. Ankete katılan kullanıcılar, otomobillerinin olmayışının sebebini maddi imkansızlık olarak belirtmişlerdir. Çalışma alanının toplu taşıma araçlarının güzergahının yakınında yer alması otomobil ihtiyacını azaltmıştır.

Şekil 5.9. Anket Katılımcılarının Otomobil Sahipliği Durumu

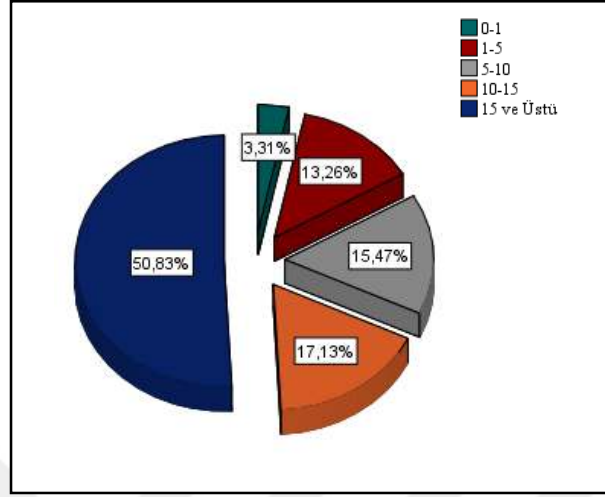
Şekil 5.10'a göre ankete katılan kullanıcıların %60.56'sı ev sahibi iken %39.44'ü kiracıdır. Ankete katılan kullanıcılar, konutlarda yaşayan insanların aynı aşirete mensup olmasından kaynaklı olarak konut kira bedellerinin düşük olduğunu söylemişlerdir. Konutların inşasının üzerinden 40 yıldan fazla zaman geçmiş olmasına rağmen, bölge halkı evlerini satarken veya kiraya verirken her zaman kendi aşiret mensuplarını tercih etmişlerdir. Bu durum toplumun yerel yaşam biçimlerini koruduklarının örneğini teşkil etmektedir.

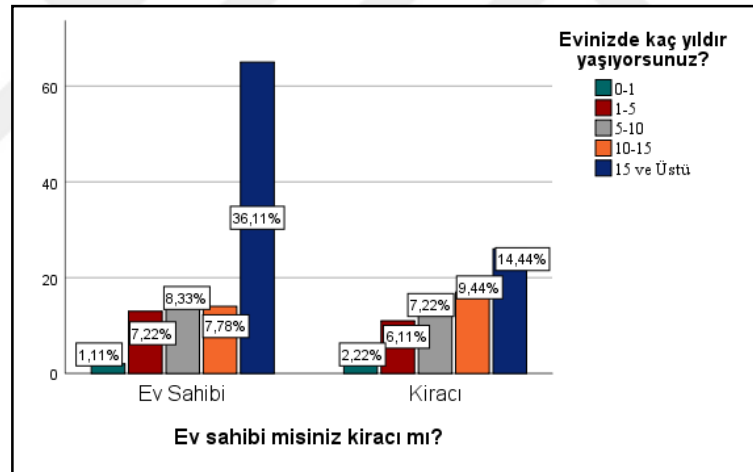
Şekil 5.10. Anket Katılımcılarının Mülk Sahipliği Durumu

Şekil 5.11'e göre kullanıcıların %50.83'ü 15 yıl ve üstü, %17.13'ü 10-15 yıl arası, %15.47'si 5-10 yıl arası, %13.26'sı 1-5 yıl arası ve %3.31'i 1 yıldan daha az süredir bölgede ikamet etmektedir. Uzun süredir bölgede yaşadığını belirten anket katılımcıları, aile bağlarının kuvvetli olduğunu, bölgeyi benimsediklerini ve bu sebeple burada yaşamaya devam ettiklerini

belirtmişlerdir. Şekil 5.12'ye bakıldığında ise ev sahiplerinin büyük bölümünün uzun yıllardır bölgede yaşadığı görülmektedir.

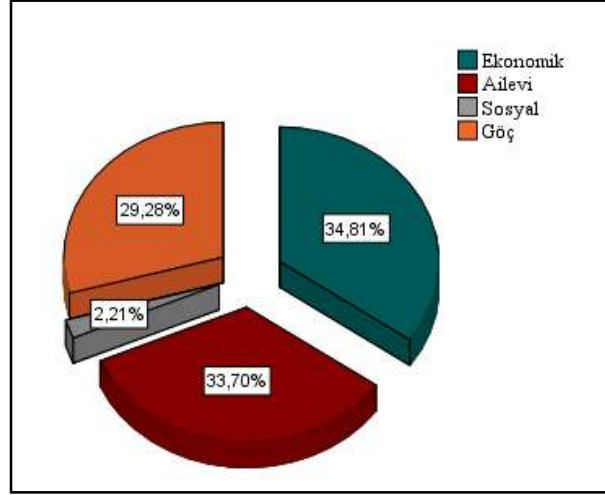

Şekil 5.11. Anket Katılımcılarının Bölgede Oturma Süresi

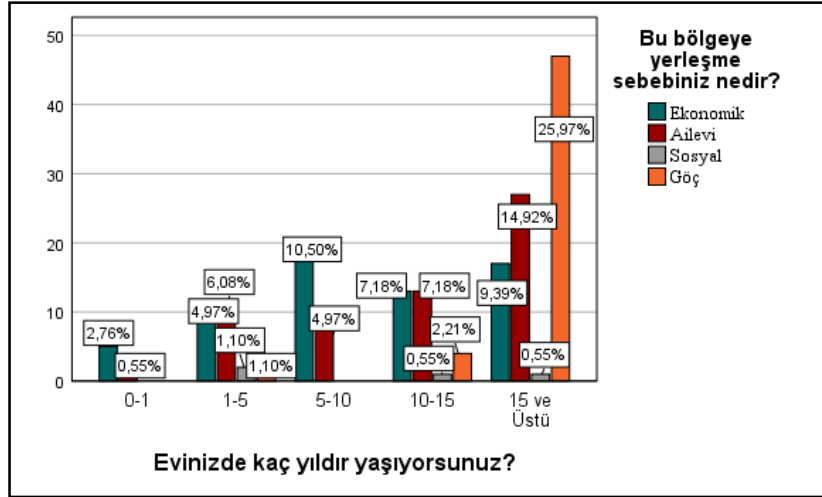
Şekil 5.12. Mülk Sahipliği ile Bölgede Oturma Süresinin Karşılaştırılması

Şekil 5.13'te kullanıcıların %34.81'i ekonomik, %33.70'i ailevi, %29.28'i göç, %2.21'i ise sosyal sebeplerden dolayı bölgede yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bölgedeki kiraların uygun olması ekonomik açıdan bölgeyi cazip kılarken, kullanıcıların önemli bir kısmının ise ailesinden uzaklaşmak istemediği için aynı bölgede yaşamaya devam ettiği görülmektedir. Anket uygulaması sırasında kullanıcıların büyük bir kısmının akraba olduğu gözlemlenmiştir.

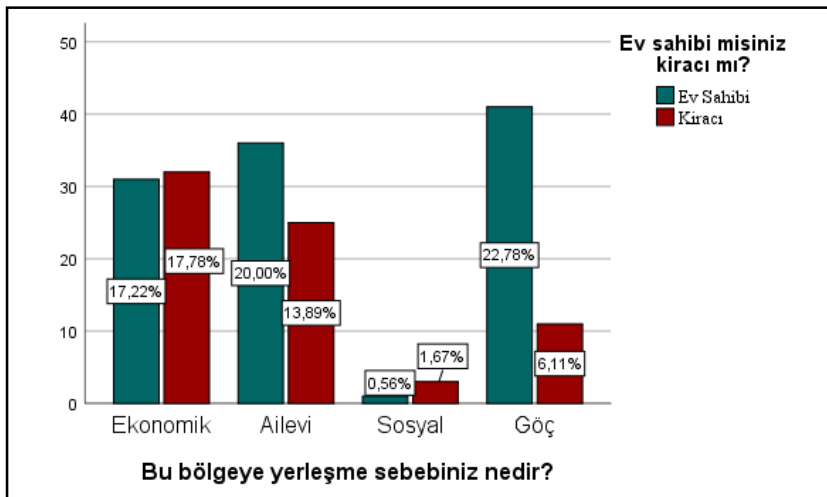
Şekil 5.13. Anket Katılımcılarının Bölgeye Taşınma Sebepleri

Şekil 5.14'e göre 1 yıldan daha kısa süredir bölgede yaşayan %3.31'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %2.76'sı ekonomik, %0.55'i ailevi sebeplerden dolayı bölgeye yerleşmiştir. 1 ile 5 yıl arasında bölgede yaşayan %13.26'luk dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %4.97'si ekonomik, %6.08'i ailevi, %1.10'u sosyal ve %1.10'u göç sebebiyle bölgeye yerleşmiştir. 5 ile 10 yıl arasında bölgede yaşayan %15.47'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %10.50'si ekonomik, %4.97'i ailevi sebeplerden dolayı bölgeye yerleşmiştir. 10 ile 15 yıl arasında bölgede yaşayan %17.13'lük dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %7.18'i ekonomik, %7.18'i ailevi, %0.55'i sosyal ve %2.2'i göç sebebiyle bölgeye yerleşmiştir. 15 yıl ve daha fazla süre boyunca bölgede yaşayan %50.83'lük dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %9.39'u ekonomik, %14.97'si ailevi, %0.55'i sosyal ve %25.97'si göç sebebiyle bölgeye yerleşmiştir. Son yıllarda bölgede yaşamakta olan kullanıcıların, bölgeye yerleşme sebeplerinin çoğunlukla ekonomik ve ailevi olduğu görülmektedir. Bölgedeki konutların kiralarının uygun olması bölgeyi cazip hale getiren bir etkidir. Aile bağlarının ve sosyal ilişkilerin kuvvetli olması kullanıcıların bölgeyi tercih etmesinin en önemli sebeplerinden biridir.

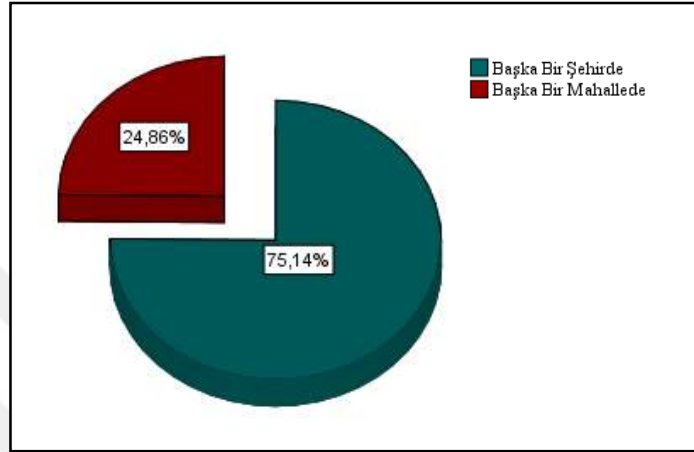
Şekil 5.14. Bölgeye Yerleşme Sebebinin Bölgede Yaşama Süresi ile Karşılaştırılması

Şekil 5.15'e göre bölgeye yerleşme sebebi ekonomik olan %33.70'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %17.22'si ev sahibi, %17.78'i kiracıdır. Bölgedeki konurların hem kira hem satış bedellerinin uygun olması bölgenin tercih edilmesinin sebeplerinden biridir. Bölgeye yerleşme sebebi ailevi olan %33.70'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %20.00'si ev sahibi, %13.89'u kiracıdır. Bölgeye yerleşme sebebi sosyal olan %2.21'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %0.56'sı ev sahibi, %1.67'si kiracıdır. Bölgeye yerleşme sebebi göç olan %29.28'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %22.78'i ev sahibi, %6.11'i kiracıdır. 1981 yılında köykent projesi kapsamında bölgeye yerleşmeye hak kazanan aşiret üyeleri kurayla belirlenmiş ancak kurada hak kazanan bazı üyeler bölgeye yerleşmeyip evlerini kiraya vermişlerdir.

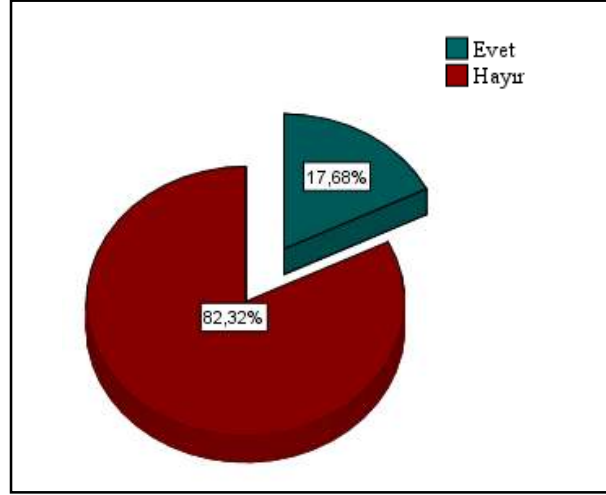
Şekil 5.15. Bölgeye Yerleşme Sebebinin Bölgede Ev Sahipliği ile Karşılaştırılması

Şekil 5.16'ya göre ankete katılan kullanıcıların %75.14'ü başka bir şehirden, %24.86'sı ise başka bir mahalleden gelerek bu bölgeye yerleşmişlerdir. Anket uygulaması sırasında yapılan mülakatlarda daha önce başka bir şehirde yaşayan kullanıcıların çoğunluğu Diyarbakır'da yaşadıklarını, başka bir mahallede yaşayan kullanıcıların çoğunluğu ise bölgeye yakındaki diğer mahallelerde yaşadıklarını söylemişlerdir.

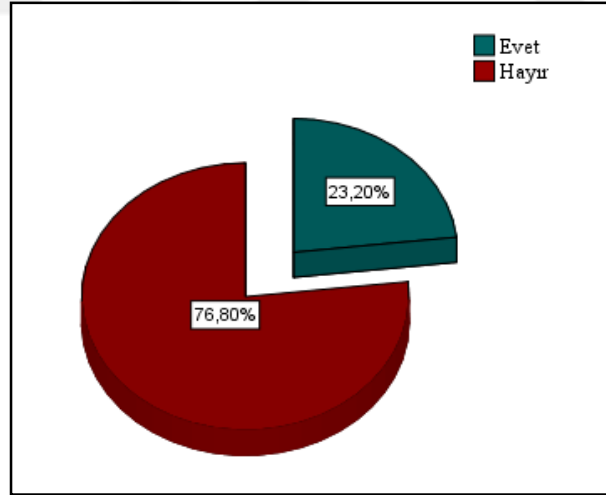
Şekil 5.16. Anket Katılımcılarının Sarıevler'e Yerleşmeden Önce Yaşadıkları Bölge

Şekil 5.17'ye göre katılımcıların %82.32'sinin evi depremden sonra hasar görmemiştir. Ateş tuğlasıyla yığma olarak inşa edilen konutların depreme dayanıklı olduğu söylenebilmektedir. Katılımcıların birçoğu 2020 yılında Elazığ'da gerçekleşen 6.8 büyüklüğündeki deprem sırasında evlerindeki mobilyaların fazla sarsılmadığını hatta mobilyaların üzerindeki aksesuarların dahi düşmediğini belirtmişlerdir. Bölgenin zeminin kayalık olması ve konutların az katlı inşa edilmiş olması bu durumun sebepleri arasında gösterilebilir. Depremden sonra evinde hasar olduğunu belirten katılımcılar bu hasarların boya, sıva dökülmesi gibi düşük düzeydeki hasarlar olduğunu söylemişlerdir.

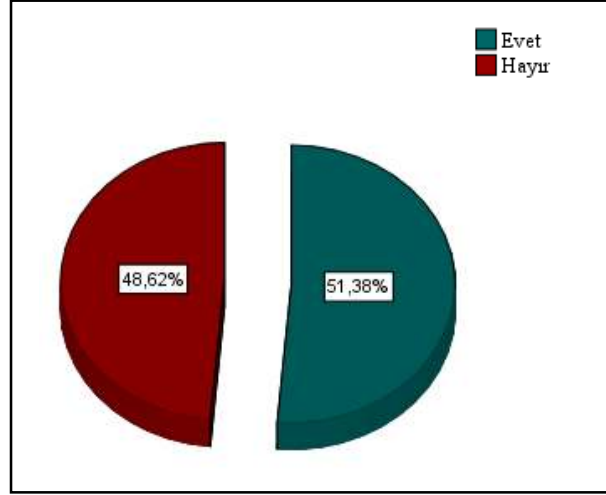
Şekil 5.17. Depremden Sonra Eviniz Hasar Gördü mü?

Şekil 5.18'e göre katılımcıların %23.20'si evinde değişiklik yaptığını, %76.80'i değişiklik yapmadığını belirtmiştir. Anket uygulaması sırasında bu soruya hayır cevabını veren kullanıcıların bir kısmı konutların değişikliğe ihtiyacı olduğunu ancak maddi imkânsızlıklardan dolayı değişiklik yapamadıklarını, bir kısmı ise konutlar çok küçük olduğu için değişikliğe imkan vermediğini söylemişlerdir.

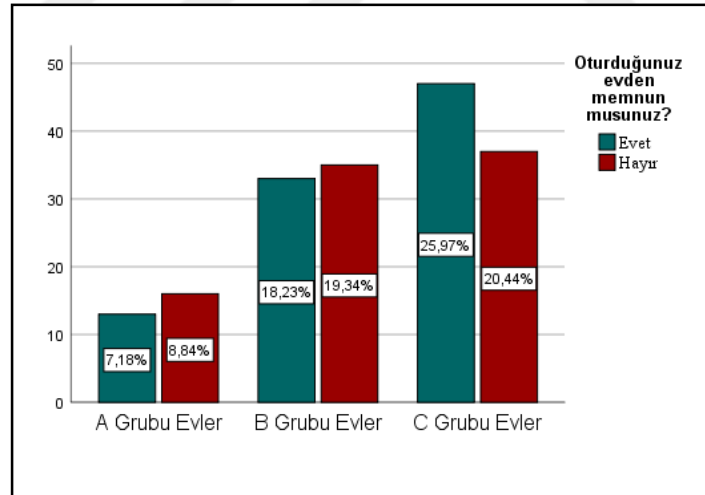
Şekil 5.18. Evinizde Değişiklik Yaptınız mı?

Şekil 5.19'da kullanıcılara yaşadıkları konuttan memnun olup olmadıkları sorulmuş, %51.38'i memnun olduğunu belirtmiştir. Cevapların birbirine yakın oranlarda çıkması memnuniyetini dile getiren bazı kullanıcıların aidiyet duygusuyla cevap vermesine bağlanabilir. Çoğunlukla uzun yıllardır bu bölgede yaşayan kullanıcılar memnun olduklarını belirtmişlerdir.

Şekil 5.19. Oturduğunuz Evden Memnun musunuz?

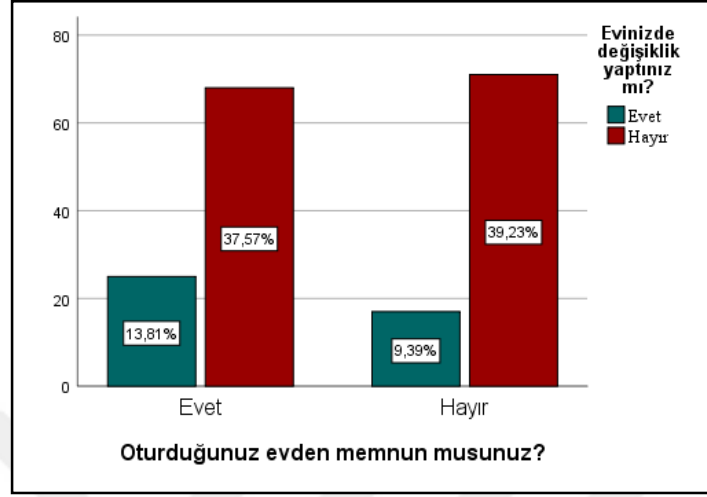
Şekil 5.20'ye göre A grubu evlerde yaşayan %16.02'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %7.18'i evinden memnunken, %8.84'ü memnun değildir. B grubu evlerde yaşayan %37.57'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %18.23'ü evinden memnunken, %19.34'ü memnun değildir. C grubu evlerde yaşayan %46.41'lik dilim içerisinde yer alan kullanıcılardan %25.97'si evinden memnunken, %20.44'ü memnun değildir.

Şekil 5.20. Memnuniyetin Yönelim ile Karşılaştırılması

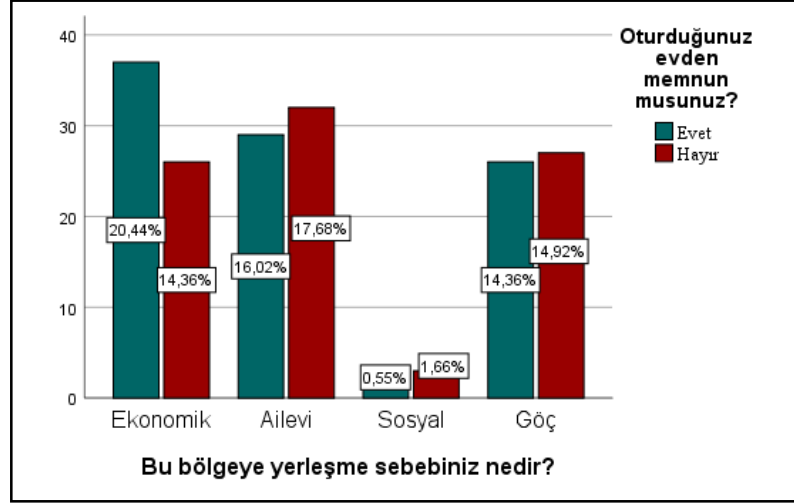
Şekil 5.21'e göre oturduğu evden memnun olan %51.38'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %37.57'si evinde değişiklik yapmamış, %13.81'i değişiklik yapmıştır. Oturduğu evden memnun olmayan %48.62'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %39.23'ü evinde değişiklik yapmamış, %9.39'u değişiklik yapmıştır. Bu sonuca göre evlerinden memnun olan kullanıcıların, evlerinde değişikliğe gitme oranının daha fazla olduğu görülmektedir. Çalışma

alanının merkezi bir konumda olması ve kent özelliklerinden faydalanılması kullanıcıların evlerini daha iyi konfor seviyesine taşımak için değişiklik yapma ihtiyacını hissetmişlerdir.

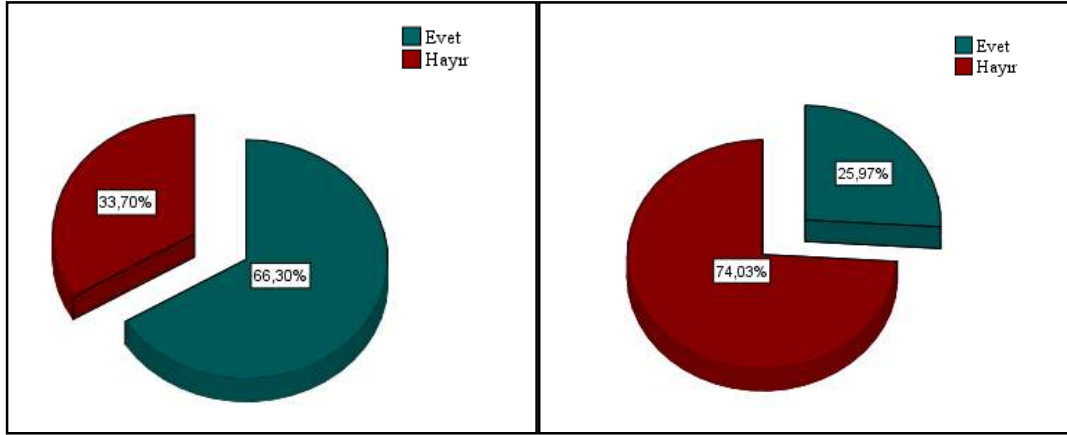
Şekil 5.21. Şekil 5.18 ile Şekil 5.19'un Karşılaştırılması

Şekil 5.22'ye göre bölgeye yerleşme sebebi ekonomik olan %34.81'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %20.44'ü evinden memnun olup %14.36'sı memnun değildir. Bölgeye yerleşme sebebi ailevi olan %33.70'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %16.02'si evinden memnun olup %17.68'i memnun değildir. Bölgeye yerleşme sebebi sosyal olan %2.21'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %0.55'i evinden memnun olup %1.66'sı memnun değildir. Bölgeye yerleşme sebebi göç olan %29.28'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %14.36'sı evinden memnun olup %14.92'si memnun değildir. Bölgeye yerleşme sebebi ekonomik olan kullanıcıların çoğunluğu evlerinden memnunken, ailevi, sosyal ve göç sebebi ile bölgeye yerleşen kullanıcıların çoğunluğu evlerinden memnun değildir. Yaşanılan konuttan memnun olma durumunu en çok etkileyen etkenin ekonomik imkanlar olduğu görülmektedir.

Şekil 5.22. Memnuniyet ile Bölgeye Yerleşme Sebeplerinin Karşılaştırılması

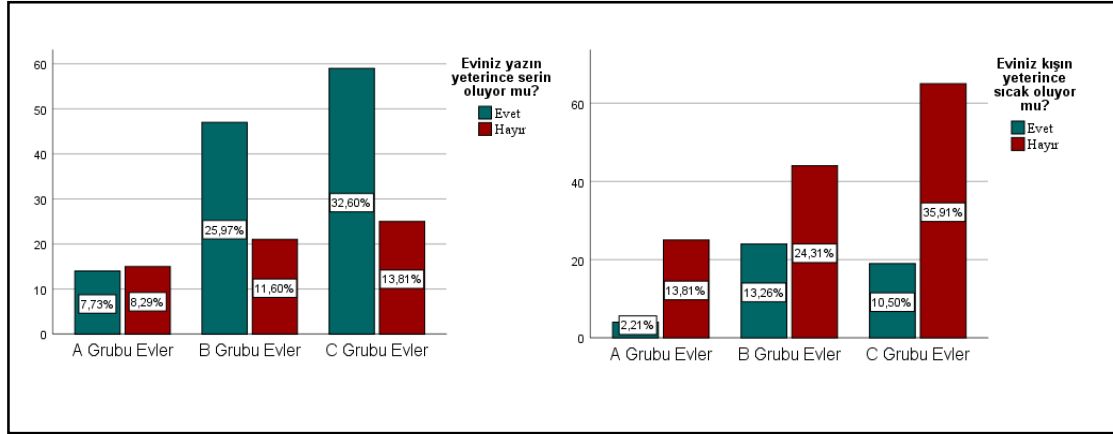
Şekil 5.23'te görüldüğü üzere kullanıcıların %66.30'u konutlarının yaz aylarında yeterince serin olduğunu düşünmektedir. Şekil 5.24'e göre ise kullanıcıların %74.03'ü konutlarının kış aylarında yeterince sıcak olmadığını belirtmişlerdir. Konutlarda yalıtım malzemesi kullanılmamasından dolayı ısı korunumu sağlanamamaktadır. Isıtma sisteminin tek bir birimde bulunan soba aracılığı ile olmasından dolayı eşit ısı dağılımı mümkün olmadığından önemli bir konfor koşulu olan bina içi eşit ısı dağılımı mevcut yapılarda sağlanamamaktadır.

Şekil 5.23. Eviniz Yazın Yeterince Serin Oluyor mu? **Şekil 5.24.** Eviniz Kışın Yeterince Sıcak Oluyor mu?

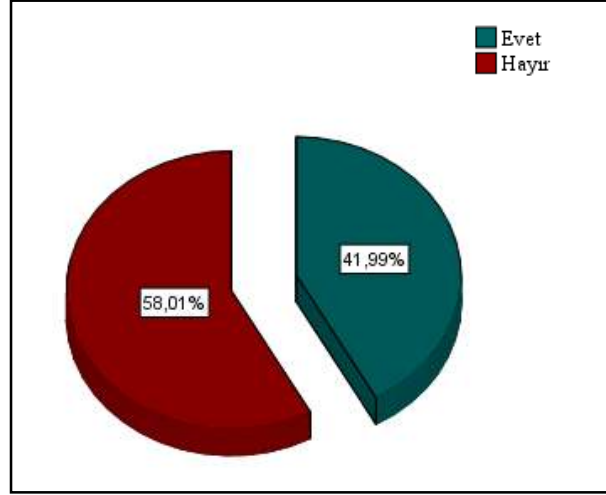
Şekil 5.25'e göre A grubu evlerde yaşayan %16.02'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan; %7.73'ü evinin yazın yeterince serin olduğunu, %8.29'u serin olmadığını belirtirken, %2.21'i evinin kışın yeterince sıcak olduğunu %13.81'i sıcak olmadığını belirtmiştir. B grubu evlerde yaşayan %37.57'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan; %25.97'si evinin yazın yeterince serin olduğunu, %11.66'sı serin olmadığını belirtirken, %13.26'sı evinin kışın

yeterince sıcak olduğunu %24.31'i sıcak olmadığını belirtmiştir. C grubu evlerde yaşayan %46.41'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan; %32.60'ı evinin yazın yeterince serin olduğunu, %13.81'i serin olmadığını belirtirken, %10.50'si evinin kışın yeterince sıcak olduğunu %35.91'i sıcak olmadığını belirtmiştir. Çalışma alanında yer alan A, B, C grubu evlerin topografik yerleşimi, yazın ve kışın hakim rüzgarın farklı yönlerden esmesi, evlerin yalıtımlı olmaması vb. etkenler sorulara verilen yanıtlardan okunabilmektedir.

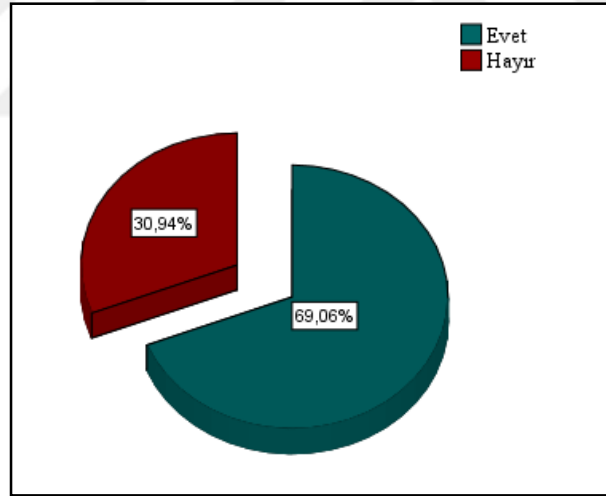
Şekil 5.25. Şekil 5.23 ile Şekil 5.24 Verilerinin Yönelime Göre Karşılaştırılması

Bir konutun kullanım faktörünü arttıran en önemli unsur fonksiyonelliğidir. Şekil 5.26'da görüldüğü üzere kullanıcıların %58.01'i oda büyüklüklerinin yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir. Ankete katılan kullanıcılar, Sarıevler'in tasarlandığı dönemde ailelerin kalabalık olmadığını ancak zaman içerisinde aileler büyüye dahi bölgeyi benimsedikleri için burada yaşamaya devam ettiklerini belirtmişlerdir. Bazı ailelerde ekonomik yetersizlik sebebiyle evlenen çocukların aynı evde yaşamaya devam etmesi ile konuttaki aile sayısı artmıştır. Zamanla aileler büyüdükçe aynı odayı kullanan kişi sayısı artmış ve odalar yetersiz gelmeye başlamıştır.

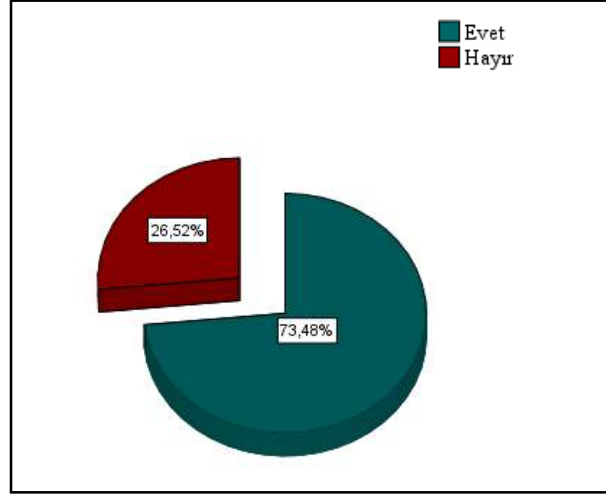
Şekil 5.26. Evinizdeki Odaların Büyüklükleri Yeterli mi?

Konutlardaki oda büyüklükleri yetersiz gelmesine rağmen pencere sayıları ve büyüklükleri Şekil 5.27’de görüldüğü üzere %69.06 tarafından yeterli bulunmaktadır. Bu soruya evet cevabını veren kullanıcılar, odalar küçük olduğu için pencerelerin yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

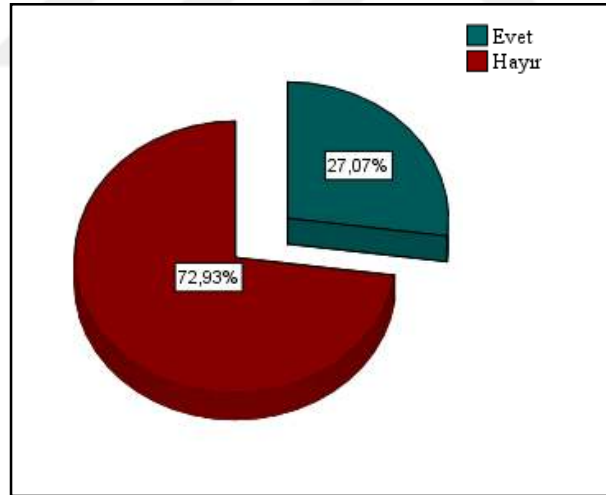
Şekil 5.27. Pencere Sayısı ve Büyüklükleri Yeterli Buluyor musunuz?

Şekil 5.28’e göre ankete katılan kullanıcıların %73.46’sı evindeki doğal aydınlatmayı yeterli bulurken %26.52’si yeterli bulmamıştır. Doğal aydınlatma yani gün ışığının yetersiz kaldığı durumlarda elektrik tüketimi ile birlikte daha fazla enerji harcanacaktır. Gün ışığından mümkün olduğunca en yüksek seviyede faydalanabilmek için konut tasarımında pencere açılacak yönler dikkat edilmelidir.

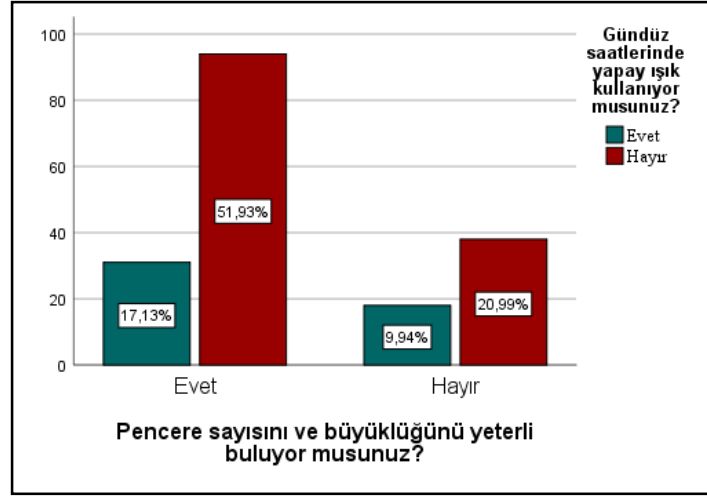
Şekil 5.28. Evinizdeki Doğal Aydınlatma Yeterli mi?

Şekil 5.29'a göre ankete katılan kullanıcıların %27.07'si gündüz saatlerinde yapay ışık kullandıklarını belirtmişlerdir. Tek veya iki katlı yapılarda kullanıcılar zamanının büyük kısmını bahçede geçirmesi yapay ışık kullanımını azaltan etkenlerden biridir. Gündüz saatlerinde aydınlatma ihtiyacının duyulmaması enerji tasarrufu açısından önemli bir veridir.

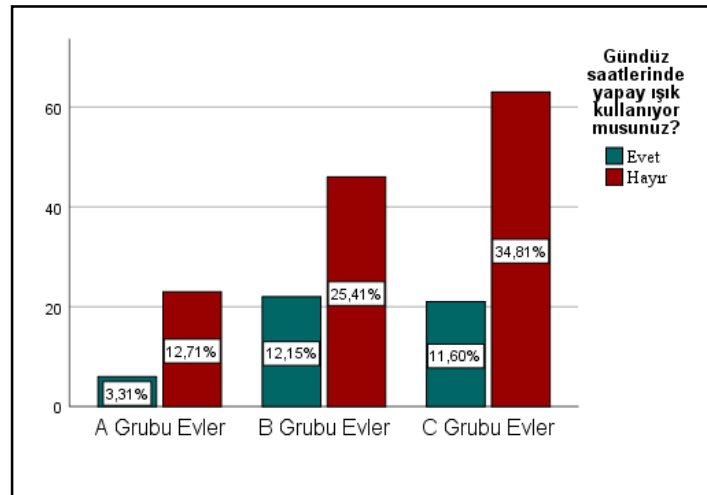
Şekil 5.29. Gündüz Saatlerinde Yapay Işık Kullanıyor musunuz?

Şekil 5.30'a göre pencere sayısını ve büyüklüğünü yeterli bulan %69.06'lık dilimde yer alan kullanıcılardan %17.13'ü gündüz saatlerinde yapay ışık kullanırken, %51.93'ü kullanmamaktadır. Pencere sayısını ve büyüklüğünü yeterli bulmayan %30.94'lük dilimde yer alan kullanıcılardan %9.94'ü gündüz saatlerinde yapay ışık kullanırken, %20.99'u kullanmamaktadır. Pencere sayısını ve büyüklüğünü yeterli bulmayan kullanıcıların çoğunlukla yapay ışık kullanması beklenirken, kullanıcıların yarısından fazlası yapay ışık kullanmamaktadır.

Şekil 5.30. Şekil 5.27 ile Şekil 5.29'un Karşılaştırılması

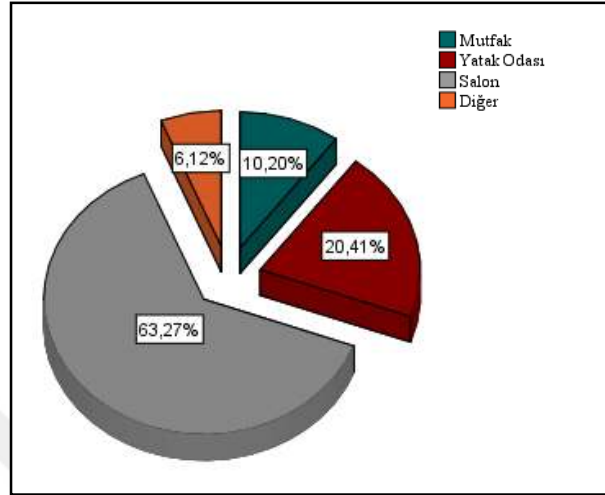
Şekil 5.31'e göre A grubu evlerde yaşayan %16.02'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %3.31'i gündüz saatlerinde yapay ışık kullanırken, %12.71'i kullanmamaktadır. B grubu evlerde yaşayan %37.57'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %12.15'i gündüz saatlerinde yapay ışık kullanırken, %25.41'i kullanmamaktadır. C grubu evlerde yaşayan %46.41'lik dilim içerisinde yer alan kullanıcılardan %11.60'ı gündüz saatlerinde yapay ışık kullanırken, %34.81'i kullanmamaktadır. B ve C grubu evlerin A grubu evlere göre topografik açıdan daha iyi bir kotta yer almasının ankete verilen yanıtlar üzerinde etkili olduğu görülmektedir.

Şekil 5.31. Gündüz Saatlerinde Yapay Işık Kullanımının Yönelim ile Karşılaştırılması

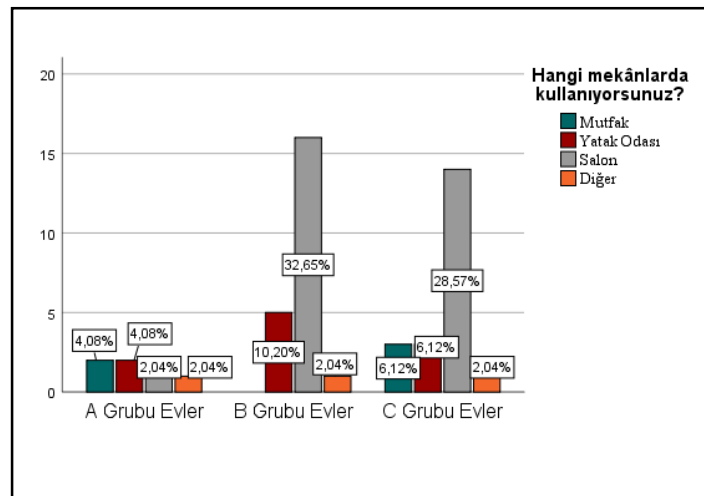
Şekil 5.32'ye göre gündüz saatlerinde yapay ışık kullananların %63.27'si salonda kullandığını söylemiştir. Planda salon, yapının iki tarafında bulunan yatak odası ve oturma

odasından daha geride kalacak şekilde tasarlanmıştır. Aynı zamanda önünde bulunan balkon bazı zamanlarda çamaşır asmak için kullanılmaktadır. Salon, hem konumu hem de önündeki birimin kullanım biçimi dolayısıyla aydınlatmaya daha fazla ihtiyaç duyulan mekândır.

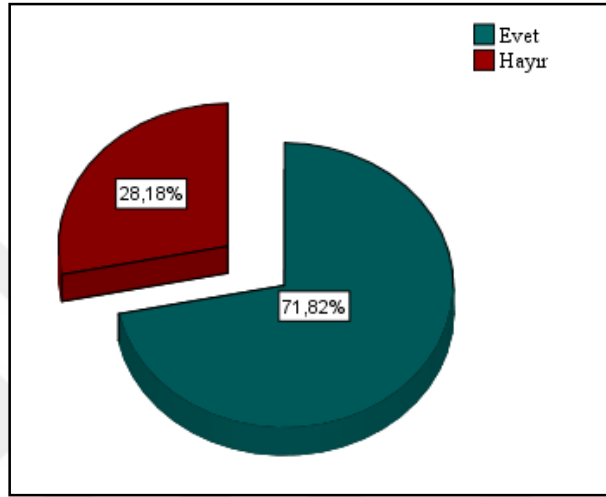
Şekil 5.32. Gündüz Saatlerinde Hangi Mekanlarda Yapay Işık Kullanıyorsunuz?

Şekil 5.33'e göre A grubu evlerde yaşayan %16.02'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %4.08'i gündüz saatlerinde yapay ışığı mutfakta, %4.08'i yatak odasında, %2.04'ü salonda, %2.04'ü diğer birimlerde kullanmaktadır. B grubu evlerde yaşayan %37.57'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %32.65'i gündüz saatlerinde yapay ışığı salonda, %10.20'si yatak odasında, %2.04'ü diğer birimlerde kullanmaktadır. C grubu evlerde yaşayan %46.41'lik dilim içerisinde yer alan kullanıcılardan %28.57'si gündüz saatlerinde yapay ışığı salonda, %6.12'si mutfakta, %6.12'si yatak odasında, %2.04'ü diğer birimlerde kullanmaktadır.

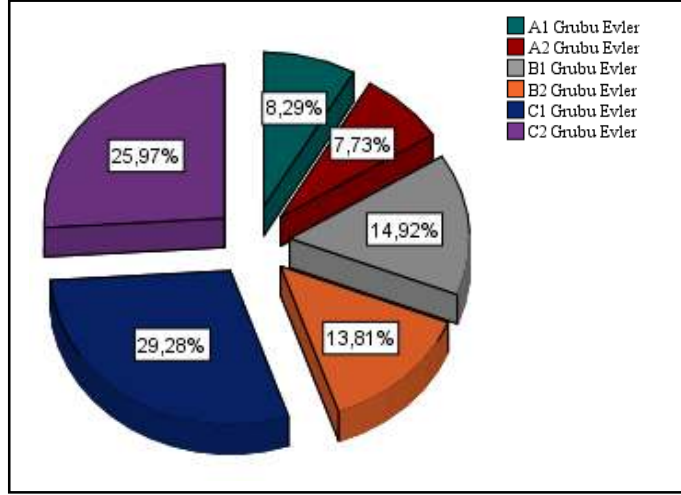
Şekil 5.33. Gündüz Saatlerinde Yapay Işık Kullanılan Odaların Yönelim ile Karşılaştırılması

Konut içerisinde konfor şartlarının sağlanabilmesi için arazi ve iklim şartlarına uygun konut yönelimi yapılması gereklidir. Ancak Sarıevler bölgesinde bulunan 109 konut tip projesidir. Bütün konutlar aynı plana sahiptir ve ikiz plan tipolojisi uygulanmıştır. Dolayısıyla binaların konumlanmasına karar verilirken iklime göre yönelim yapılmamıştır. Bu durum enerji verimliliğini etkilemektedir. Konutlarda enerji verimliliğinin sağlanabilmesi için rüzgarın tasarıma dahil edilmesi önemli bir faktördür. Kullanıcılara rüzgârdan olumsuz etkilenip etkilenmedikleri sorulduğunda Şekil 5.34'e göre kullanıcıların %71.82'si olumsuz etkilendiğini belirtmiştir.

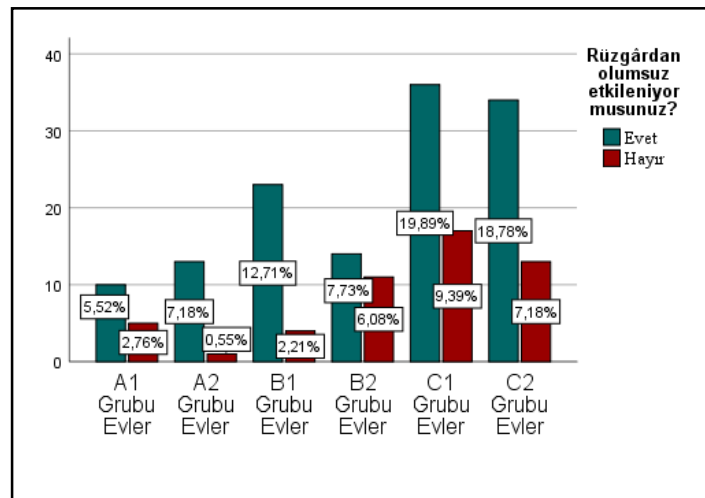
Şekil 5.34. Rüzgardan Olumsuz Etkileniyor musunuz?

Bölgede bulunan konutların daha verimli bir şekilde değerlendirilebilmesi için Şekil 4.5'te verilmiş olan A, B, C gruplar giriş yönüne göre ikiye ayrılmıştır. Giriş yönü kuzeybatı yönüne bakan A grubu evler A1, güneydoğu yönüne bakan A grubu evler A2 olarak belirlenmiştir. Giriş yönü güneybatı yönüne bakan B grubu evler B1, kuzeydoğu yönüne bakan B grubu evler B2 olarak belirlenmiştir. Giriş yönü batı yönüne bakan C grubu evler C1, doğu yönüne bakan C grubu evler C2 olarak belirlenmiştir. Şekil 5.35'te ankete katılan kullanıcıların konutlarının giriş yönüne göre dağılımı verilmiştir.

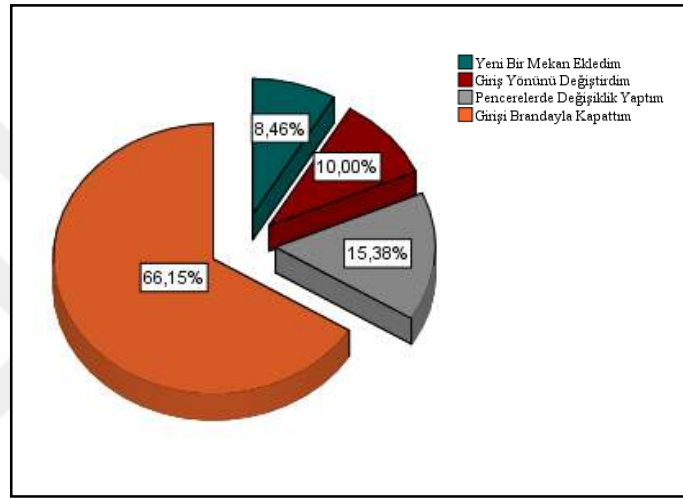
Şekil 5.35. Ankete Katılan Kullanıcıların Konutlarının Giriş Yönüne Göre Dağılımı

Şekil 5.36'ya göre A1 grubu evlerde yaşayan %8.29'luk dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %5.52'si rüzgardan olumsuz etkilenirken, %2.76'sı olumsuz etkilenmemektedir. A2 grubu evlerde yaşayan %7.73'lük dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %7.18'i rüzgardan olumsuz etkilenirken, %0.55'i olumsuz etkilenmemektedir. B1 grubu evlerde yaşayan %14.92'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %12.71'i rüzgardan olumsuz etkilenirken, %2.21'i olumsuz etkilenmemektedir. B2 grubu evlerde yaşayan %13.81'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %7.73'ü rüzgardan olumsuz etkilenirken, %6.08'i olumsuz etkilenmemektedir. C1 grubu evlerde yaşayan %29.28'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %19.89'u rüzgardan olumsuz etkilenirken, %9.39'u olumsuz etkilenmemektedir. C2 grubu evlerde yaşayan %25.97'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %18.78'i rüzgardan olumsuz etkilenirken, %7.18'i olumsuz etkilenmemektedir.

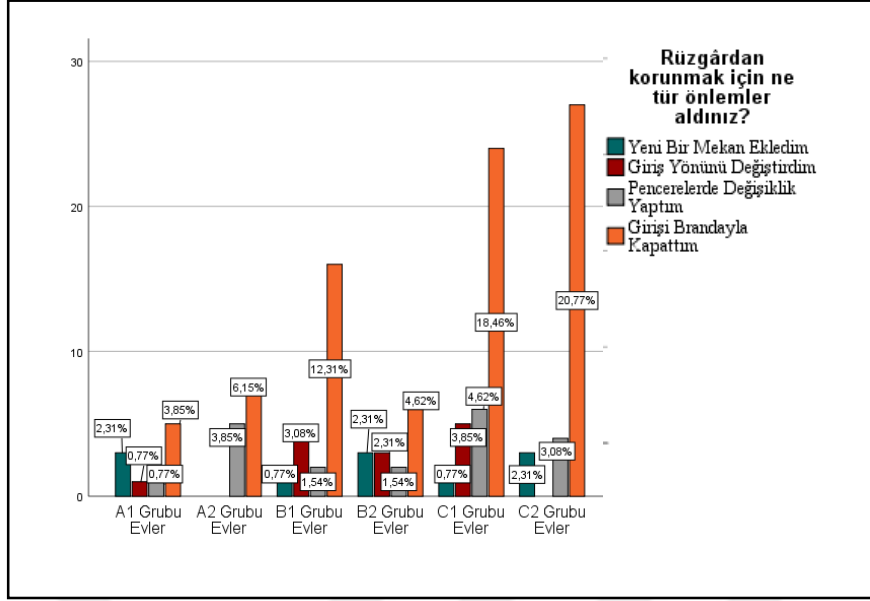
Şekil 5.36. Rüzgardan Olumsuz Etkilenmenin Yönelim ile Karşılaştırılması

Rüzgârdan olumsuz etkilendiğini belirten 130 kişiye, bu durum dolayısıyla konut girişlerinde bir değişiklik yapıp yapmadıkları sorulmuştur. Şekil 5.37'ye göre kullanıcıların %66.15'i girişi branda ile kapatmış, %15.38'i pencerelerde değişiklik yapmış, %10.00'ı girişin yönünü değiştirmiş, %8.46'sı girişe yeni bir mekân eklemiştir. Girişe yeni bir mekân ekleyen kullanıcılar yazın bu alanı sofa olarak kullanmaktadır. Ancak kışın ısınmayı sağlayamadıkları için bu mekânı kullanmamaktadırlar. Kullanıcıların maddi yetersizliklere rağmen faydacı çözümlere yöneldikleri görülmektedir. Örneğin kışın evin girişine branda çekilmesi, bahçe çitlerinin atık malzemelerle (ahşap, metal atıklar vb.) düzenlendiği görülmektedir.

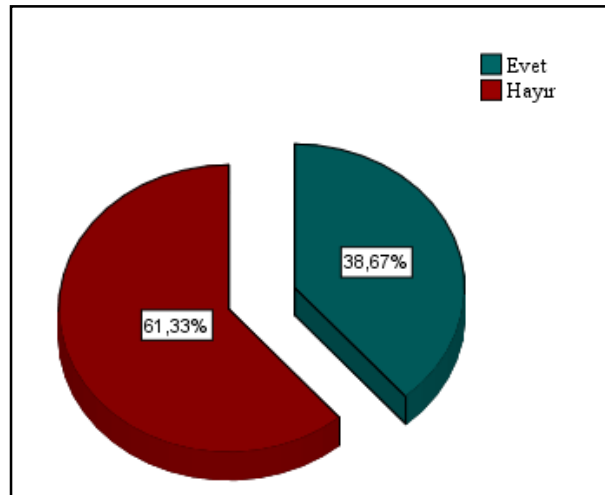
Şekil 5.37. Rüzgardan Korunmak İçin Ne Tür Önlemler Aldınız?

Şekil 5.38'e göre bütün gruplarda yer alan evlerin rüzgardan korunmak için en çok tercih ettiği yöntemin girişi branda ile kapatmak olduğunu görmekteyiz. Branda ile kapatmanın tercih edilmesinin sebebi ekonomik açıdan elverişli olmasıdır.

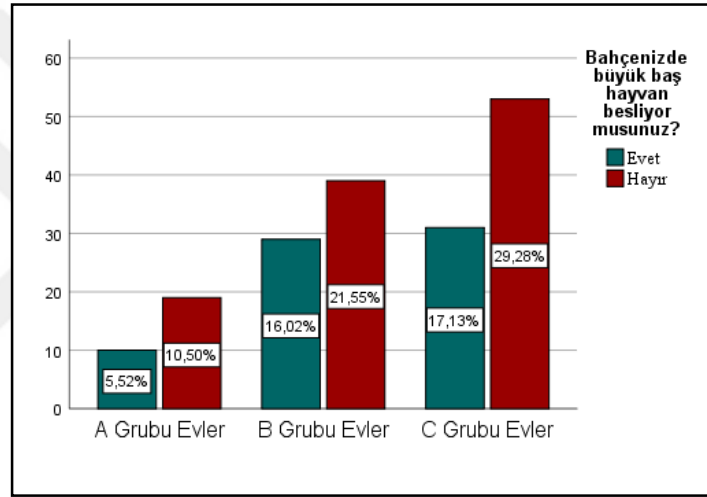
Şekil 5.38. Rüzgardan Korunmak İçin Alınan Önlemlerin Yönelim ile Karşılaştırılması

Şekil 5.39'a göre kullanıcıların %38,67'si bahçesinde büyükbaş hayvan beslemektedir. Hayvancılık yapmak isteyen aşiret mensupları bu bölgeyi tercih etmişlerdir. Bu sebeple konutların alt katı ahır olarak tasarlanmıştır. Konutların alt katının ahır olarak tasarlanması ısınma giderlerinin azalmasına neden olmaktadır. Ayrıca beslenen hayvanların ürünlerinden ve atıklarından faydalanılması ekonomik açıdan katkı sağladığı gibi doğal ürün kullanımı sağlık açısından etkilidir. Büyükbaş hayvan yetiştiriciliği gerek kent gerekse aile ekonomisine katkı sağlamaktadır. Ancak günümüz şartlarında konut kullanıcılarının büyükbaş hayvan besleyenlerin azaldığı görülmektedir.

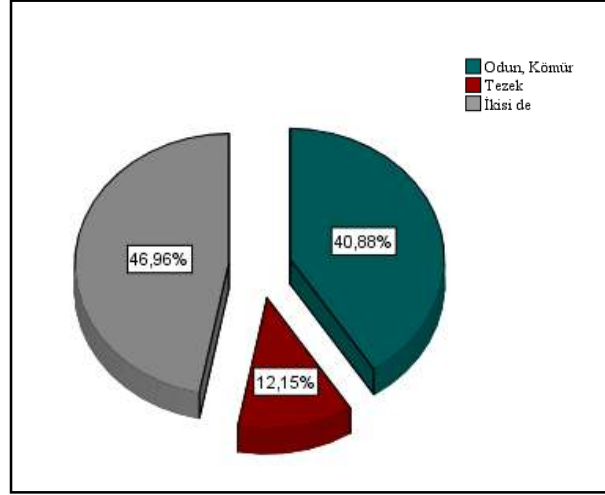
Şekil 5.39. Bahçenizde Büyükbaş Hayvan Besliyor musunuz?

Şekil 5.40'a göre A grubu evlerde yaşayan %16.02'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %5.52'si bahçesinde büyükbaş hayvan beslerken, %10.50'si beslememektedir. B grubu evlerde yaşayan %37.57'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %16.02'si bahçesinde büyükbaş hayvan beslerken, %21.55'i beslememektedir. C grubu evlerde yaşayan %46.41'lik dilim içerisinde yer alan kullanıcılardan %17.13'ü bahçesinde büyükbaş hayvan beslerken, %29.28'i beslememektedir. C grubu evlerde yaşayan kullanıcılar yola yakın olmalarından dolayı büyükbaş hayvan beslemekte zorluk yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bu durumun sebebi olarak hayvanlar yola çıktığında veya yolu kirlettiklerinde belediye tarafından para cezası almalarını göstermişlerdir. Çalışma alanının çevresinin binalarla çevrilmesi, besiciliğin şartlarının kent ortamında yeni nesile ağır gelmesi vb. gibi durumlar da büyük baş hayvan beslemeyi zorlaştırmıştır.

Şekil 5.40. Bahçesinde Büyükbaş Hayvan Besleyen Kullanıcıların Yönelim ile Karşılaştırılması

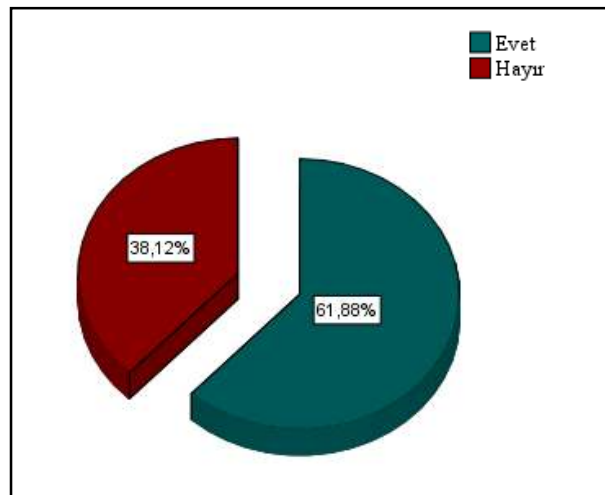
Şekil 5.41'de görüldüğü üzere ısınma amacıyla odun ve kömür yakılması tezeğe göre daha yaygındır. Bu durumun sebeplerinden biri belediyeden alınan odun, kömür yardımıdır. Bir diğer sebebi ise zamanla hayvancılık yapamayan bölge halkının tezek elde edememesidir. Ancak hayvan yetiştiriciliği yapmayan ailelerin bir kısmı komşularından tezek alarak ısınmaya katkı sağlamaktadır. Bu durum doğal kaynakların korunarak enerji tasarrufuna imkan vermekte ve sürdürülebilir bir yaşam için önem arz etmektedir.

Şekil 5.41. Evinizde Isınmayı Nasıl Sağlıyorsunuz?

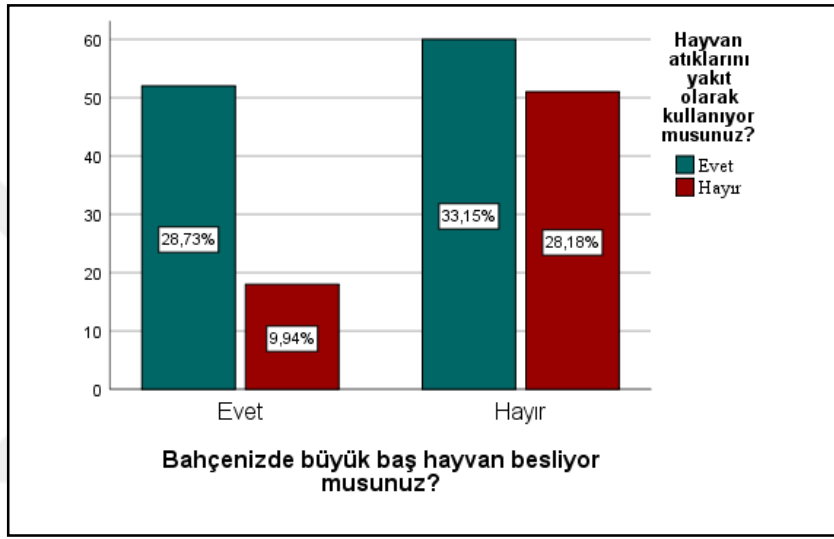
Sanayileşme ile birlikte artan nüfus oranlarına paralel olarak üretim ve tüketim ihtiyaçları da değişmiştir. Bu ihtiyaçlara karşılık vermek adına enerji tüketimini azaltan ve çevreyi kirletmeyen atıklar kullanılmalıdır. Atıkların geri dönüştürülmesi hem ekonomik hem çevresel açıdan önemli bir yere sahiptir.

Şekil 5.42'ye göre ankete katılan kullanıcıların %61.88'i hayvan atıklarını yakıt olarak kullanırken %38.12'si kullanmamaktadır. Ana caddenin yanında kalan boş alanlar hayvanların otladıkları ve atıklarının tezek depolama alanı olarak kullanıldığı yerlerdir. Hayvan atıklarını yakıt olarak kullananlar sadece ısınma ihtiyacını karşılamak için değil, ekmek pişirilen ocakları yakmak için de kullanmaktadırlar.

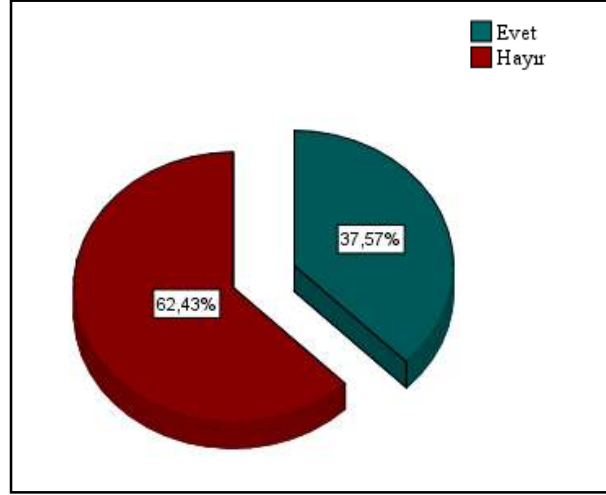
Şekil 5.42. Hayvan Atıklarını Yakıt Olarak Kullanıyor musunuz?

Şekil 5.43'e göre bahçesinde büyükbaş hayvan besleyen %38.67'lik dilim içerisinde yer alan kullanıcılardan %28.73'ü hayvan atıklarını yakıt olarak kullanırken, %9.94'ü kullanmamaktadır. Bahçesinde büyükbaş hayvan beslemeyen %61.33'lük dilim içerisinde yer alan kullanıcılardan %33.15'i hayvan atıklarını yakıt olarak kullanırken, %28.18'i kullanmamaktadır. Kullanıcılar büyükbaş hayvan beslemeseler bile hayvan atıklarını yakıt olarak kullanmaktadır. Büyükbaş hayvan beslemeyen kullanıcılar, komşularından temin ettikleri atıkları kullandıklarını ifade etmişlerdir. Hayvan atıklarının gübre ve ısınma için kullanılması çevresel atıkların değerlendirilmesine neden olmaktadır.

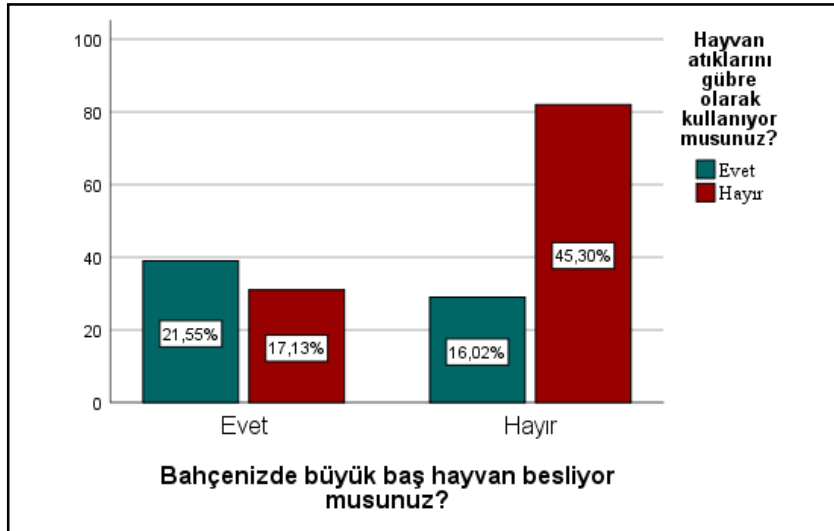
Şekil 5.43. Şekil 5.39 ile Şekil 5.42'nin Karşılaştırılması

Sürdürülebilir yaşam döngüsü için yenilenebilir enerji kaynaklarının doğayla uyumlu bir şekilde kullanılması gelecek nesillere kaynakların ulaştırılabilmesi için önemli bir yere sahiptir. Kimyasal gübre kullanımı ekolojik ve ekonomik açıdan verimliliği düşüren bir etkenken doğal gübre kullanımı sürdürülebilirliğe katkı sağlamaktadır. Sarıevler kullanıcılarına hayvan atıklarını gübre olarak kullanıp kullanmadıkları sorulduğunda Şekil 5.44'e göre yalnızca %37.57'si evet cevabını vermiştir. Kullanım oranının bu derece düşük olmasının nedenleri, hayvan yetiştiriciliğinin azalmasıyla elde edilen gübrenin de azalması ve elde edilen sınırlı atıkların ısınma aracı olarak kullanımının daha yaygın olmasıdır.

Şekil 5.44. Hayvan Atıklarını Gübre Olarak Kullanıyor musunuz?

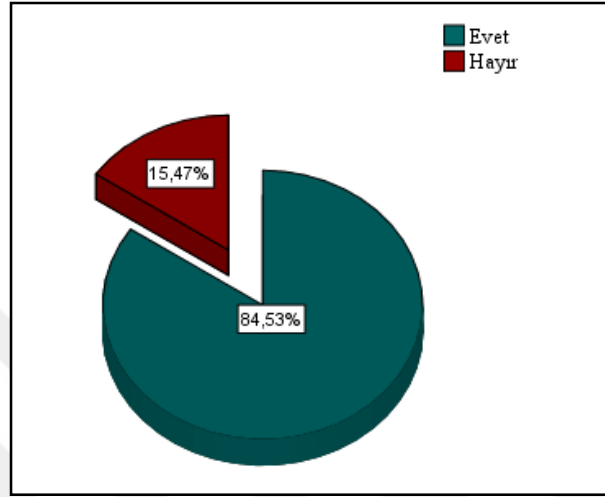
Şekil 5.45'e göre bahçesinde büyükbaş hayvan besleyen %38.67'lik dilim içerisinde yer alan kullanıcılardan %21.55'i hayvan atıklarını gübre olarak kullanırken, %17.13'ü kullanmamaktadır. Bahçesinde büyükbaş hayvan beslemeyen %61.33'lük dilim içerisinde yer alan kullanıcılardan %16.02'si hayvan atıklarını gübre olarak kullanırken, %45.30'u kullanmamaktadır. Büyükbaş hayvan beslemeyen kullanıcıların atıkları gübre olarak kullanma oranının çok düşük olduğu görülmektedir.

Şekil 5.45. Şekil 5.39 ile Şekil 5.44'ün Karşılaştırılması

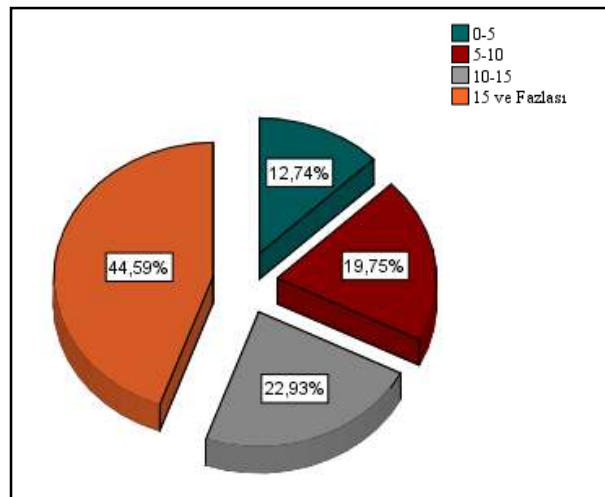
Köykent projeleri planlanırken her evin kendine yetebilecek şekilde üretime girmesini öte yandan göçerlerin kentin cazip özelliklerinden faydalanabilmesi amaçlanır. Kente yerleşecek insanların ekonomik kazançlarını beraberlerinde getirmelerine fırsat verecek planlamalar yapılır. Sarıevler'de yaşayan kullanıcıların Şekil 5.46'ya göre %84.53'ü hayvancılığı geçim kaynağı olarak

kullanmıştır. Konutlar tasarlanırken geçimini hayvancılık yaparak sağlayan Beritan Aşireti üyelerinin yerleşik hayata geçişini kolaylaştırmak amaçlanmıştır. Kentin değişimi ile birlikte kullanıcılar zamanla yeni geçim kaynakları bulmak zorunda kalmışlardır. Bu sebeple kullanıcıların çoğu hayvancılığı geçim kaynağı olarak kullanmış olsalar da özellikle konutlar inşa edildikten sonra bölgeye yerleşen kullanıcılar farklı geçim kaynaklarına sahiptirler.

Şekil 5.46. Hayvancılığı Geçim Kaynağı Olarak Kullandınız mı?

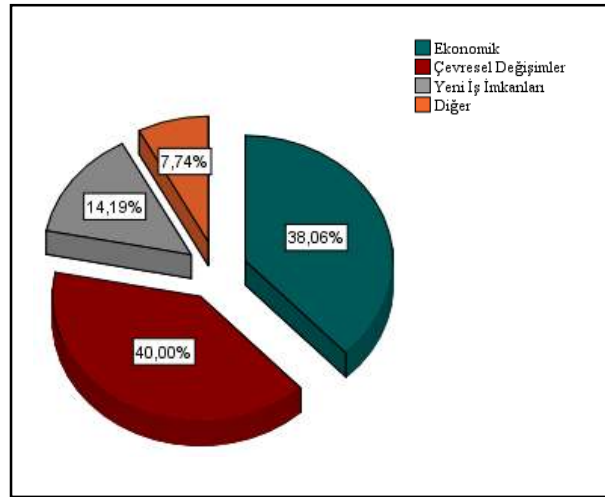
Şekil 5.47’de ise hayvancılığı geçim kaynağı olarak kullanmış insanlara kaç yıl bu iş ile uğraştıkları sorulmuştur. Ankete katılan kullanıcıların yarısına yakını 15 yıl ve daha fazla süredir bu işi yaptıklarını belirtmişlerdir.

Şekil 5.47. Bu İşle Kaç Yıl Uğraştınız?

Kentin getirmiş olduğu olumsuz etkenler hayvancılıkla uğraşan insanları da etkilemiştir. Hayvancılık yapamayan insanlar başka işlerle uğraşmak durumunda kalmışlardır. Mekanların yetersizliği, kentin cazibesi, gençlerin tüketim kültürüne yönelmeleri bu durumu tetikleyen etmenlerden birkaçıdır.

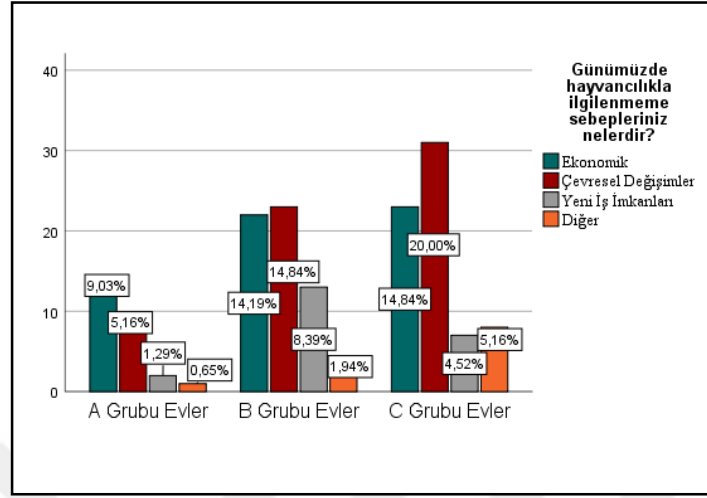
Şekil 5.48'e göre kullanıcıların günümüzde hayvancılık yapmama sebepleri sırasıyla çevresel değişimler, ekonomik, yeni iş imkânları ve diğer olarak belirtilmiştir. Bir çevrenin sürdürülebilir olabilmesi için aktivitelerin devamına uygun olması gerekmektedir. Kullanıcılar bu bölgeye yerleştiklerinde Sarıevler şehir merkezinden uzak, çevresinde boş araziler olan bir bölgeyken zamanla çevrede yapılaşma artınca kullanıcılar hayvanlarını otlatmak için arazi bulamamaya başlamışlardır. Konut yoğunluğunun artmasına paralel olarak artan trafik yoğunluğu hayvanları gezdirmelerine imkân sağlamamaktadır. Günümüzde halen hayvancılık yapanlar eskiden çok sayıda hayvana sahip olmalarına rağmen günümüzde genellikle bir veya iki adet büyükbaş hayvan besleyebilmektedir. Zamanla azalan hayvancılık bölgede yok olmaya başlamıştır. Bu sebeple kullanıcıların %40'ının hayvancılık yapamamasının sebebi olarak çevresel değişim cevabını verilmiştir. Çevresel değişimin yanı sıra hayvan yemi fiyatlarının artması ekonomik olarak bölge insanını zorlamakta ve onları başka iş imkânları aramaya mecbur bırakmaktadır. Diğer cevabını veren %7.74'lük kesim ise koku ve temizlik sebebiyle çevrelerinden aldıkları uyarıları veya belediyeden alınan para cezalarını sebep göstermişlerdir.

Şekil 5.48. Günümüzde Hayvancılıkla İlgilenmeme Sebepleriniz Nelerdir?

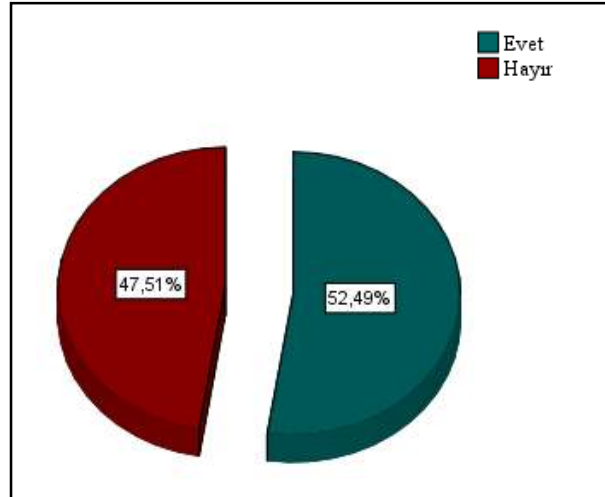
Şekil 5.49'a göre A grubu evlerde yaşayan %16.02'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %9.03'ü ekonomik sebeplerden dolayı günümüzde hayvancılık yapmadıklarını belirtmişlerdir. B grubu evlerde yaşayan %37.57'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %14.84'ü çevresel değişimlerden dolayı günümüzde hayvancılık yapmadıklarını belirtmişlerdir.. C

grubu evlerde yaşayan %46.41'lik dilim içerisinde yer alan kullanıcılardan %20.00'ı çevresel değişimlerden dolayı günümüzde hayvancılık yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Şekil 5.49. Günümüzde Hayvancılıkla İlgilenmeme Sebeplerinin Yönelim ile Karşılaştırılması

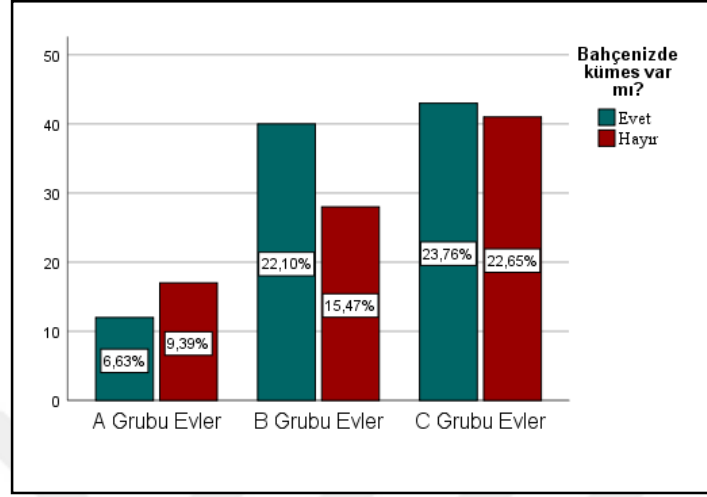
Şekil 5.50'ye göre ankete katılan kullanıcıların %52.49'unun kümesi varken %47.51'inin kümesinin bulunmadığı gözlemlenmektedir. Anket uygulaması sırasında kümesi olan kullanıcılar, tavuk yumurtalarını tüketmenin dışında satışını da yaparak ev ekonomisine katkıda bulunduklarını belirtmişlerdir.

Şekil 5.50. Bahçenizde Kümes Var mı?

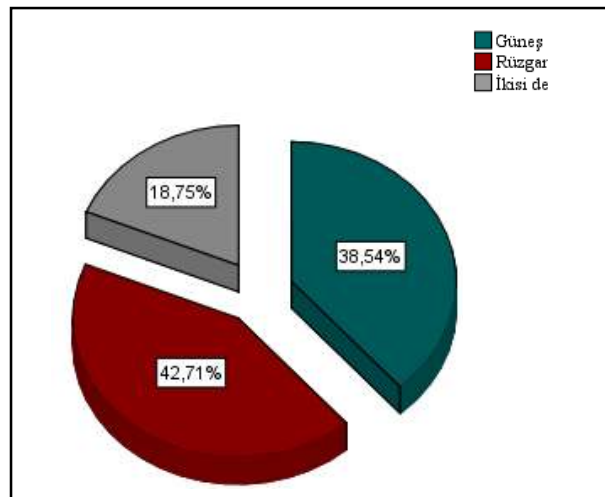
Şekil 5.51'e göre A grubu evlerde yaşayan %16.02'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %6.63'ünün bahçesinde kümes varken %9.39'unun bahçesinde kümes bulunmamaktadır. B grubu evlerde yaşayan %37.57'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %22.10'unun bahçesinde kümes varken %15.47'sinin bahçesinde kümes bulunmamaktadır. C

grubu evlerde yaşayan %46.41'lik dilim içerisinde yer alan kullanıcılardan %23.76'sının bahçesinde kümes varken %22.65'inin bahçesinde kümes bulunmamaktadır.

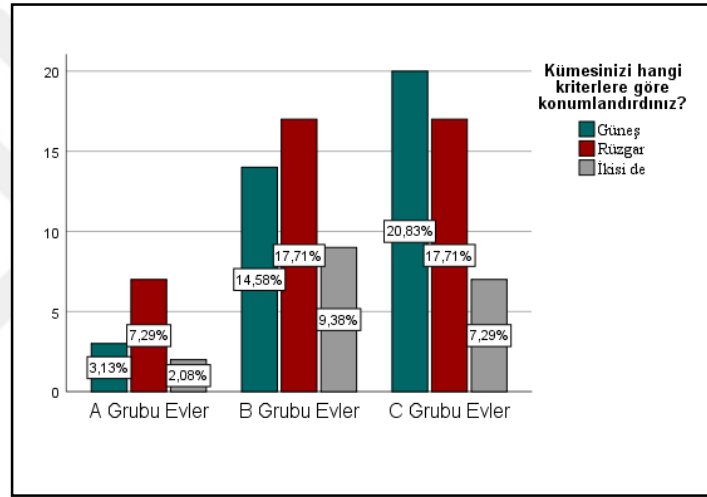
Şekil 5.51. Şekil 5.50'nin Yönelim ile Karşılaştırılması

Bahçesinde kümesi olan %52.49'luk dilimde yer alan kullanıcılara kümeslerini hangi kriterlere göre konumlandıkları sorulduğunda Şekil 5.52'ye göre %42.71'i rüzgar, %38.54'ü güneş, %18.75'i ise ikisi de cevabını vermiştir. Kümeslerini güneşe göre konumlandıran kullanıcılar kümeslerin sıcak tutulması gerektiğini düşünerek hareket ettiklerini belirtirken, rüzgara göre konumlandıran kullanıcıların bahçeleri genellikle hakim rüzgar yönü olan kuzeybatıya bakmakta olup koku dağılımını engellemek amacıyla hareket etmişlerdir.

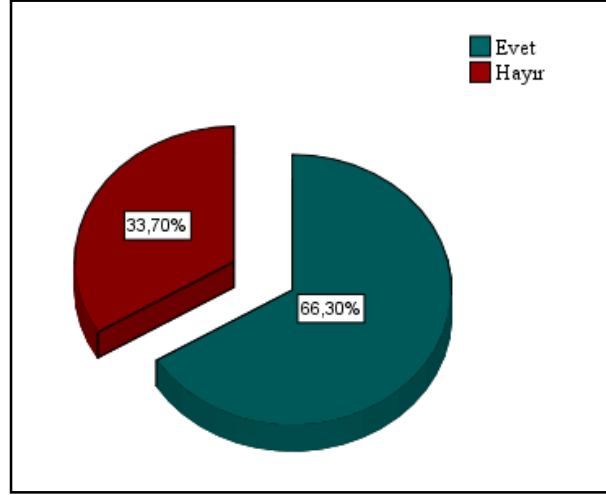
Şekil 5.52. Kümesinizi Hangi Kriterlere Göre Konumlandırıyorsunuz?

Şekil 5.53'e göre A grubu evlerde yaşayan %16.02'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan kümesi olanların %7.29'u kümesini rüzgara göre konumlandırmıştır. B grubu evlerde yaşayan %37.57'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan kümesi olanların %17.71'i kümesini rüzgara göre konumlandırmıştır. C grubu evlerde yaşayan %46.41'lik dilim içerisinde yer alan kullanıcılardan kümesi olanların %20.83'ü kümesini güneşe göre konumlandırmıştır. Kullanıcılar kümeslerini genel olarak evlerinin ön ve arka cephesinin bulunduğu bölüme inşa etmişlerdir. Kümesler genel olarak evlerin ön ve arka bahçelerinde konumlandırılmıştır. A grubu evlerin ön ve arka bahçeleri kuzeydoğu ve güneybatıya, B grubu evlerin kuzeybatı ve güneydoğuya baktığı için kümesler rüzgardan etkilenmektedir. C grubu evler ise kuzey ve güneye baktığı için güneş daha önemli bir etken olmuştur.

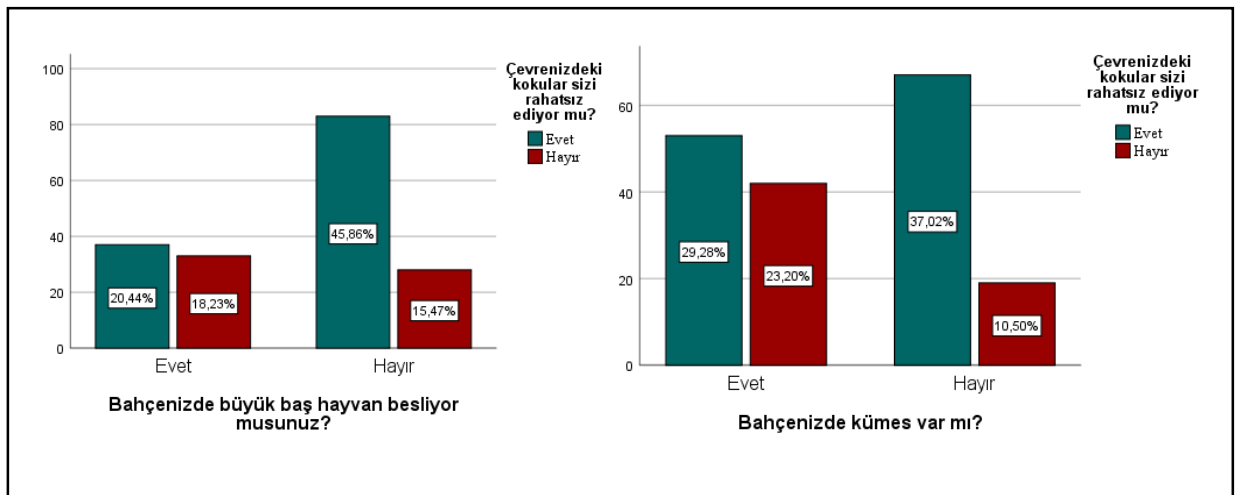
Şekil 5.53. Kümes Yerleşim Kriterlerinin Yönelim ile Karşılaştırılması

Şekil 5.54'e göre kullanıcıların %66.30'u çevresindeki kokulardan rahatsız olurken %33.70'i rahatsız olmamaktadır. Genellikle hayvan beslemeyen kullanıcılar kokulardan rahatsız olduklarını belirtmişlerdir. Hayvan besleyen kullanıcılar ise kokuya alıştıklarını ve bu sebeple artık rahatsızlık duymadıklarını belirtmişlerdir.

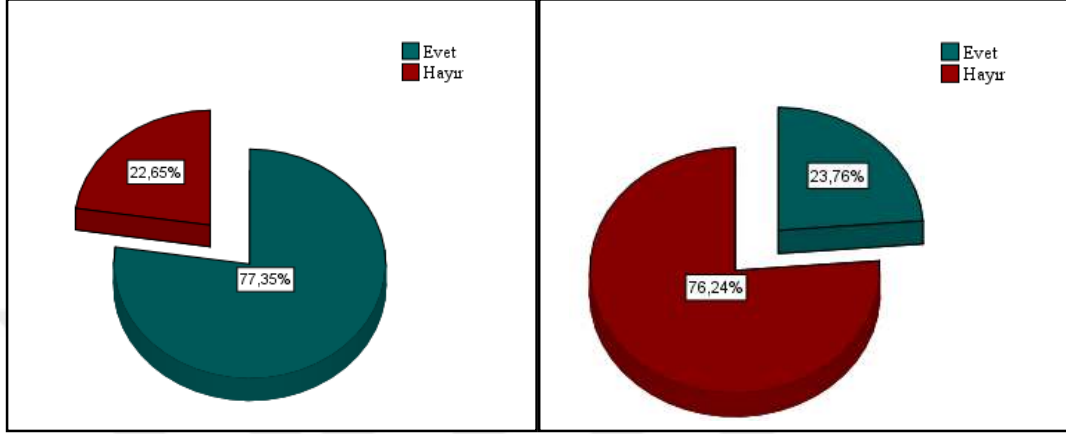
Şekil 5.54. Çevrenizdeki Kokular Sizi Rahatsız Ediyor mu ?

Şekil 5.55'e bakıldığında büyükbaş hayvan besleyen kullanıcıların çevredeki kokudan rahatsız olup olmama durumu birbirine yakinken, büyükbaş hayvan beslemeyen kullanıcıların büyük çoğunluğu çevresindeki kokudan rahatsız olmaktadır. Aynı şekilde kümesi olan kullanıcıların rahatsız olup olmama durumu birbirine yakinken, kümesi olmayan kullanıcıların büyük çoğunluğu çevresindeki kokulardan rahatsız olmaktadır. Bunun sebebi koku uyarılarının süresi uzadıkça kokuya karşı duyarlılığın azalması ve insan burnunun yeni kokulara yoğunlaşmasıdır. Dolayısıyla çevrede devamlı olarak bulunan kokulara bir süre sonra alışılırken, zaman zaman alınan kokulara karşı hassasiyet artar. Bu sebeple hayvan beslemeyen kullanıcılar besleyen kullanıcılara göre çevresindeki kokulardan daha fazla rahatsızlık duymaktadır.

Şekil 5.55. Şekil 5.54'ün Şekil 5.39 ve Şekil 5.50 ile Karşılaştırılması

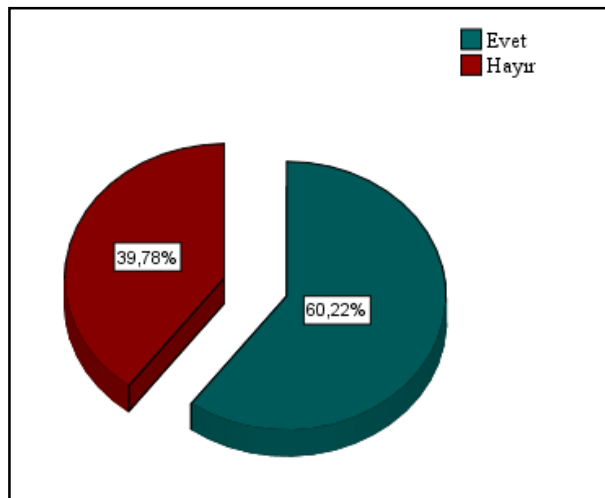
Şekil 5.56'ya göre ankete katılan kullanıcıların %77.35'inin bahçesinde yaprağını döken ağaçlar mevcutken, %22.65'inin bahçesinde yaprağını döken ağaçlar mevcut değildir. Şekil 5.57'ye göre ankete katılan kullanıcıların %23.76'nın bahçesinde yaprağını dökmeyen ağaçlar mevcutken, %76.24'inin bahçesinde yaprağını dökmeyen ağaçlar mevcut değildir.

Şekil 5.56. Bahçenizde Yaprtağını Döken Ağaçlar Mevcut mu?

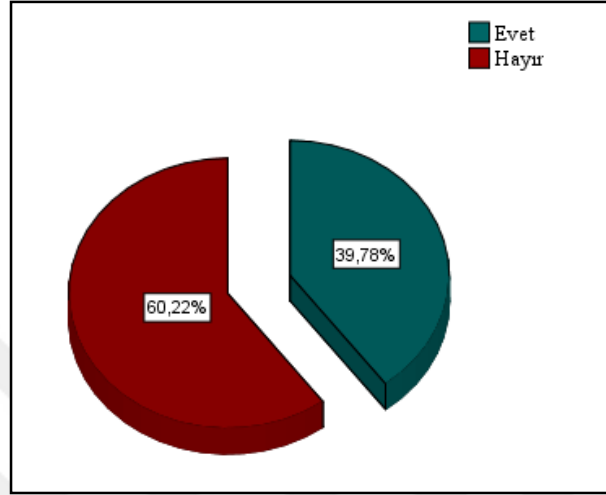
Şekil 5.57. Bahçenizde Yaprtağını Dökmeyen Ağaçlar Mevcut mu?

Şekil 5.58'e göre ankete katılan kullanıcıların %60.22'inin bahçesinde meyve ağaçları mevcutken, %39.78'inin bahçesinde meyve ağaçları mevcut değildir. Anket uygulaması sırasında kullanıcılar, meyve ağaçlarını gölge vermesi amacıyla yetiştirdiklerini, topladıkları meyvelerden gelir elde etmediklerini belirtmişlerdir. Ailelerin kendi ihtiyaçlarını karşılaması üretim-tüketim ilişkisinin sağlanması açısından önemlidir.

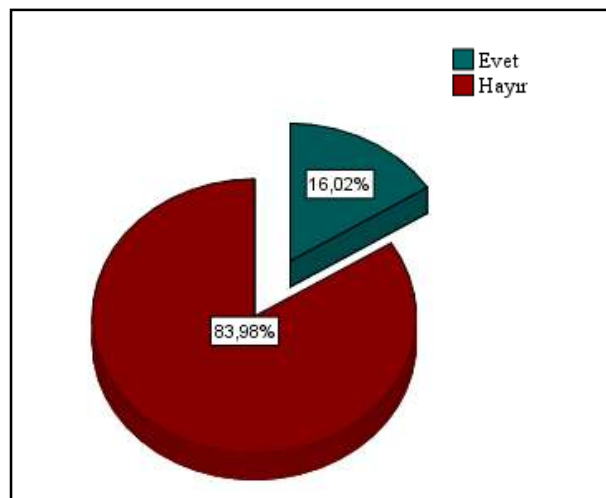
Şekil 5.58. Bahçenizde Meyve Ağaçları Yetiştiriyor musunuz?

Bölge içerisinde bir ana cadde ve birçok sokak mevcuttur. Sokaklar sadece bölgedeki evler arasında ulaşımı sağlamakta, çevredeki diğer evlere ulaşabilmek için farklı sokaklar veya ana cadde kullanılmaktadır. Ankete katılan kullanıcıların Şekil 5.59'a göre %60.22'si trafik gürültüsünden rahatsız olmuyorken, %39.78'i trafik gürültüsünden rahatsız olmaktadır.

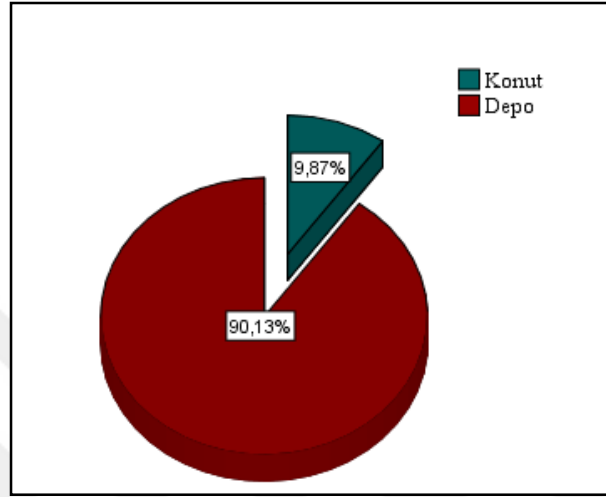
Şekil 5.59. Çevrenizdeki Trafik Gürültüsünden Rahatsız Oluyor musunuz?

Şekil 5.60'a göre ankete katılan kullanıcıların %16.02'si konutlarının alt katını halen ahır olarak kullanırken, %83.96'sı ahır olarak kullanmamaktadır. Zamanla birçok sebepten dolayı hayvancılık yapamayan kullanıcılar, hayvanlarını sattıktan sonra alt kata yeni bir işlev yüklemek durumunda kalmışlardır.

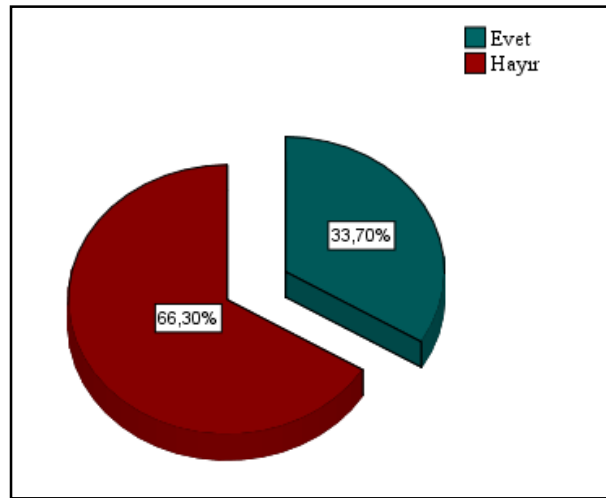
Şekil 5.60. Evinizin Alt Katını Ahır Olarak Kullanıyor musunuz?

Ankete katılan kullanıcılardan evinin alt katını ahır olarak kullanmayan 152 kişiye, alt katı hangi amaçla kullandıkları sorulduğunda Şekil 5.61'e göre kullanıcıların %90.13'ü depo olarak kullanırken %9.87'si konut olarak kullandığını belirtmiştir. Alt katını konuta çeviren kullanıcılar, çoğunlukla evlenen çocuklarının uzağa gitmemesi ve ekonomik olarak fayda sağlayabilmek adına bu dönüşümü gerçekleştirdiklerini söylemişlerdir.

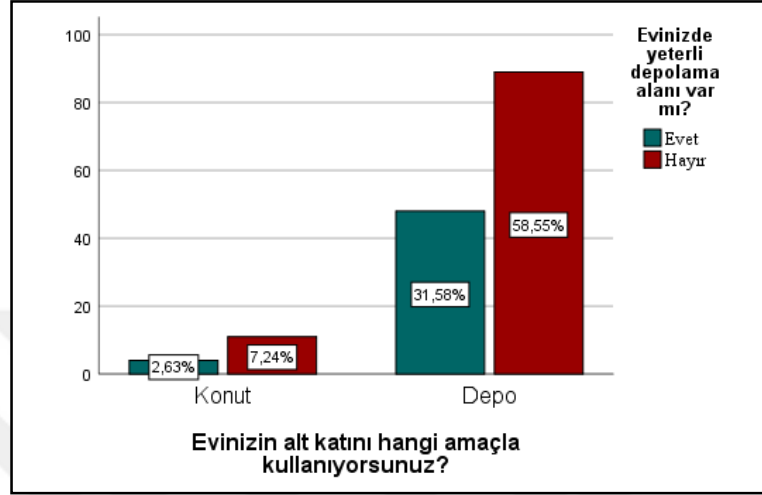
Şekil 5.61. Evinizin Alt Katını Hangi Amaçla Kullanıyorsunuz?

Ankete katılan kullanıcılara evinizde yeterli depolama alanı var mı diye sorulduğunda Şekil 5.62'ye göre %66.30 hayır, %33.70 evet cevabını vermiştir. %66.30'luk kesim konutlarını küçük ve yetersiz bulduğunu belirtmişlerdir. Bölgeye ilk taşındıkları zaman evlerin yeterli geldiğini ancak zamanla aileler büyüdükçe konutlara sığamadıklarını söylemişlerdir.

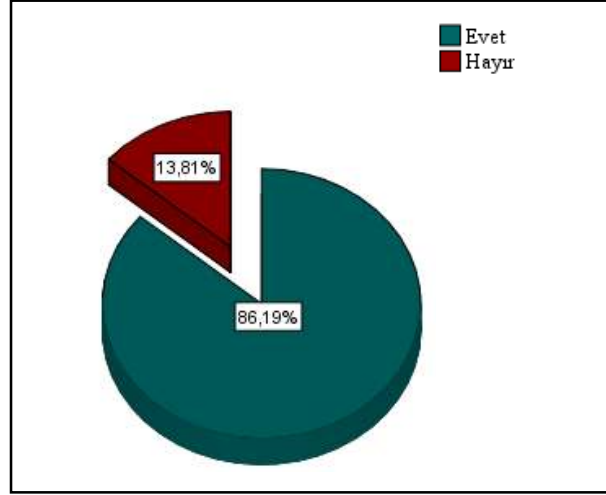
Şekil 5.62. Evinizde Yeterli Depolama Alanı Var mı?

Şekil 5.63'e bakıldığında, evlerinin alt katını hem konut olarak kullananlar hem de depo olarak kullananların evlerindeki depolama alanının yetersiz olduğunu belirtmişlerdir. Bunun sebebi bodrum katın yalıtımsız olmasından dolayı, katta ancak odun, kömür, tezek gibi malzemeleri depolayabilmeleridir. Bu sebeple ev içerisinde halen depolama ihtiyaçları olduğunu belirtmişlerdir.

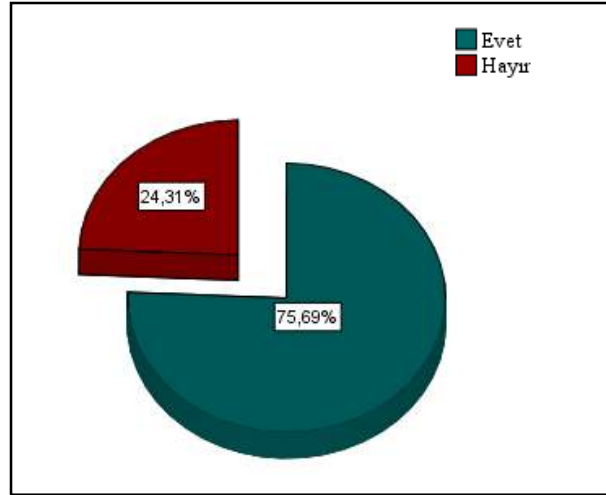
Şekil 5.63. Şekil 5.61 ile Depolama Alanı Yeterliliğinin Karşılaştırılması

Farklı hizmetlerde çalışan insanların işyerlerine veya başka ihtiyaçlarını karşılamak için gittikleri yerlerde ulaşımın yetersiz kalması özel araç kullanımını artırmıştır. Ulaşım sisteminde sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi, ulaşım hizmetlerinin erişilebilirliği ile mümkündür. Trafikteki motorlu araç sayısının azalması ile seyahat süreleri kısılacak ve erişilebilirlik artacaktır. Toplu taşıma kullanımı hem ekonomiye katkı sağlarken hem de enerji verimliliğini artırmaktadır. Şekil 5.64'e göre ankete katılan kullanıcıların %86.19'u gibi büyük bir kısmı toplu taşıma kullanırken %13.81'i toplu taşıma kullanmamaktadır.

Şekil 5.64. Toplu Taşıma Kullanıyor musunuz?

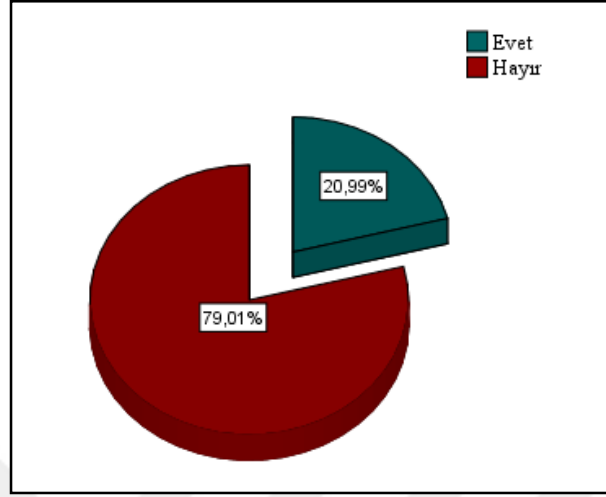
Ulaşım ekonomik, sosyal ve çevresel açıdan yaşanan bölgeyi etkilemekte ve sürdürülebilirliğe katkı sağlamaktadır. Şekil 5.65'e göre ankete katılan kullanıcıların %75.69'u bölgeye ulaşım olanaklarından memnunken, %24.31'i memnun değildir. Bölgenin merkezi konumda olması, toplu taşıma araçlarının yakınından geçmesi, kullanıcıların bu soruya evet cevabını vermesine neden olmuştur. Hayır cevabını veren kullanıcılar genellikle ana caddeye daha uzak konumda kalan konutlarda yaşadıkları için zaman zaman toplu taşıma durak noktalarına ulaşmakta güçlük çektiklerini belirtmişlerdir.

Şekil 5.65. Yaşadığınız Bölgeye Ulaşım Olanaklarından Memnun musunuz?

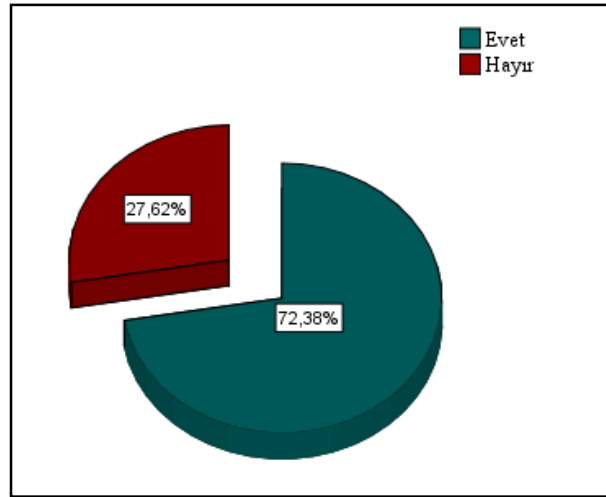
Motorlu taşıtların çevreye verdiği zarar yıllardır tartışılmakta olup kendi aracı olmasa dahi toplu taşıma aracı kullanımı oldukça yaygındır. Bunun yanı sıra bisiklet kullanımı hem çevreye

hem sağlığa faydalıdır. Şekil 5.66'ya göre ankete katılan kullanıcıların %79.01'i bisiklet kullanmadığını belirtirken, %20.99'u bisiklet kullandığını belirtmiştir.

Şekil 5.66. Bisiklet Kullanıyor musunuz?

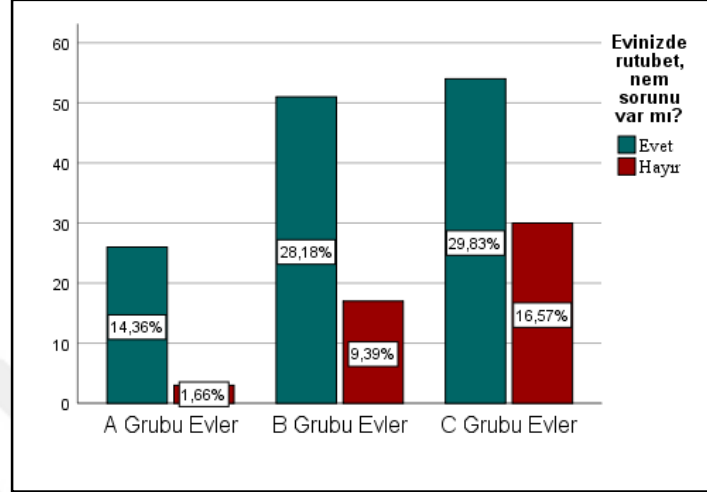
Yaklaşık 40 yıl önce yalıtımsız bir şekilde inşa edilen konutlarda, Şekil 5.67'ye göre %72.38 kullanıcı evinde nem ve rutubet sorunu olduğunu belirtirken, %27.62 kullanıcı evinde nem ve rutubet sorunu olmadığını belirtmiştir. Rutubet ve nem sorunu olmadığını belirten kullanıcılar, evlerinin yeterince güneş aldığını, daha yüksek kotta inşa edildiğini belirtmişlerdir.

Şekil 5.67. Evinizde Rutubet Nem Sorunu Var mı?

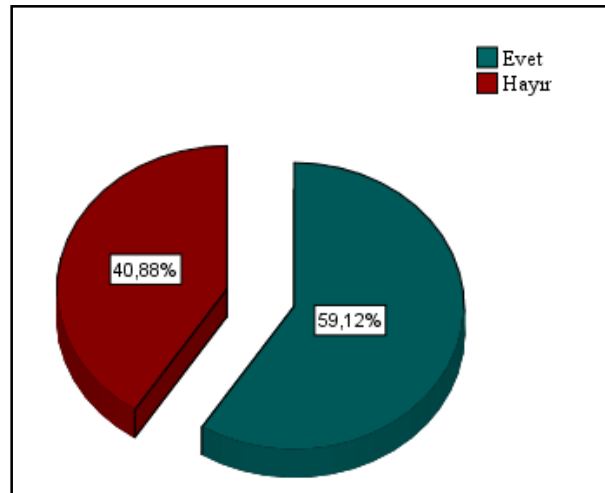
Şekil 5.68'e göre A grubu evlerde yaşayan %16.02'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %14.36'sı evinde rutubet nem sorunu olduğunu belirtirken, %1.66'sı olmadığını belirtmiştir. B grubu evlerde yaşayan %37.57'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan

%28.18'i evinde rutubet nem sorunu olduğunu belirtirken, %9.39'u olmadığını belirtmiştir. C grubu evlerde yaşayan %46.41'lik dilim içerisinde yer alan kullanıcılardan %29.83'ü evinde rutubet nem sorunu olduğunu belirtirken, %16.57'si olmadığını belirtmiştir.

Şekil 5.68. Rutubet Nem Sorununun Yönelim ile Karşılaştırılması

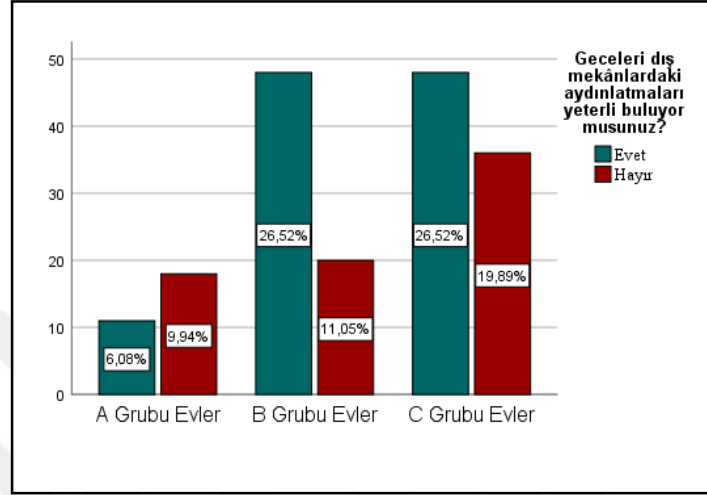
Ankete katılan kullanıcılara geceleri dış mekanlardaki aydınlatmaları yeterli buluyor musunuz diye sorulduğunda Şekil 5.69'a göre %59.12 evet, %40.88 hayır cevabını vermiştir. Çevrede aydınlatma donatıları yeterince bulunmasına rağmen, sık sık bozulduklarını ve tamir edilme sürelerinin çok uzun olduğunu belirtmişlerdir.

Şekil 5.69. Geceleri Dış Mekanlardaki Aydınlatmaları Yeterli Buluyor musunuz?

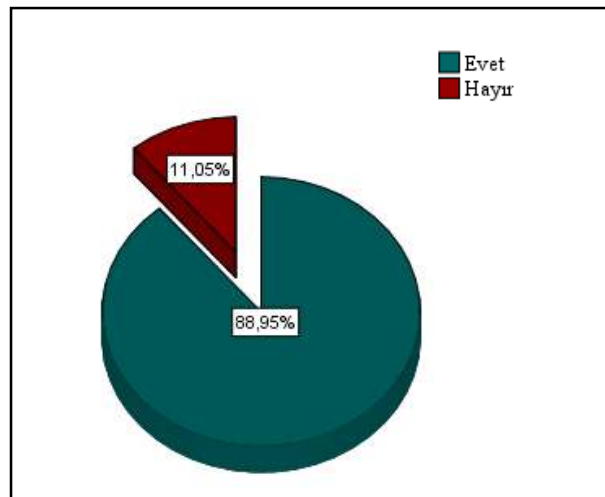
Şekil 5.70'e göre A grubu evlerde yaşayan %16.02'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %6.08'i geceleri dış mekandaki aydınlatmaları yeterli bulurken, %9.94'ü yeterli

bulmamaktadır. B grubu evlerde yaşayan %37.57'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %26.52'si geceleri dış mekandaki aydınlatmaları yeterli bulurken, %11.05'i yeterli bulmamaktadır. C grubu evlerde yaşayan %46.41'lik dilim içerisinde yer alan kullanıcılardan %26.52'si geceleri dış mekandaki aydınlatmaları yeterli bulurken, %19.89'u yeterli bulmamaktadır.

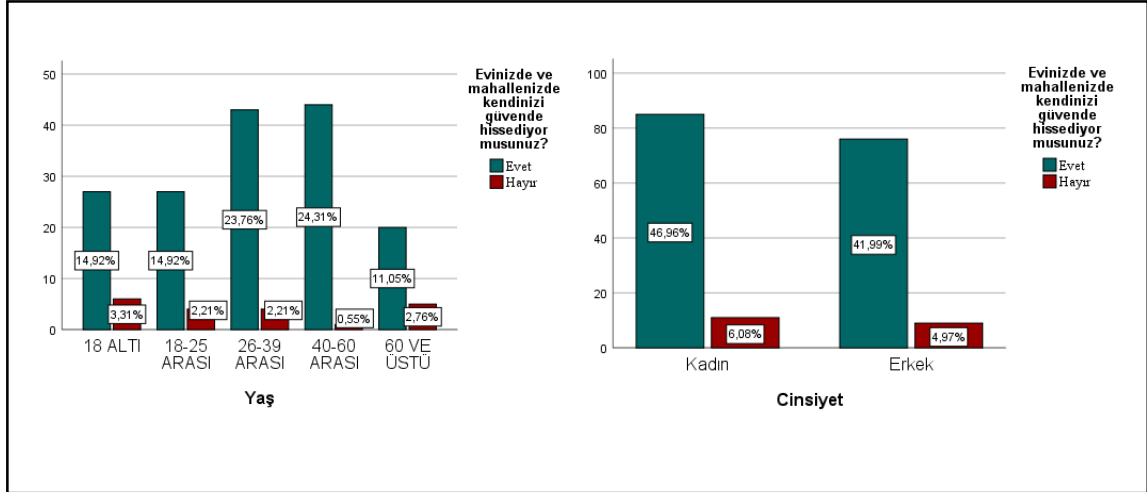
Şekil 5.70. Geceleri Dış Mekandaki Aydınlatmanın Yönelim ile Karşılaştırılması

Sürdürülebilirliğin temel ilkelerinden biri olan güvenlik, Şekil 5.71'e göre katılımcıların %88.95'i tarafından sağlanmaktadır. Anket uygulaması sırasında kullanıcıların birçoğu mahallesinde rahat bir şekilde gezebildiğini, komşularının tamamını tanıdığını ve güvenlik endişesi duymadığını belirtmiştir.

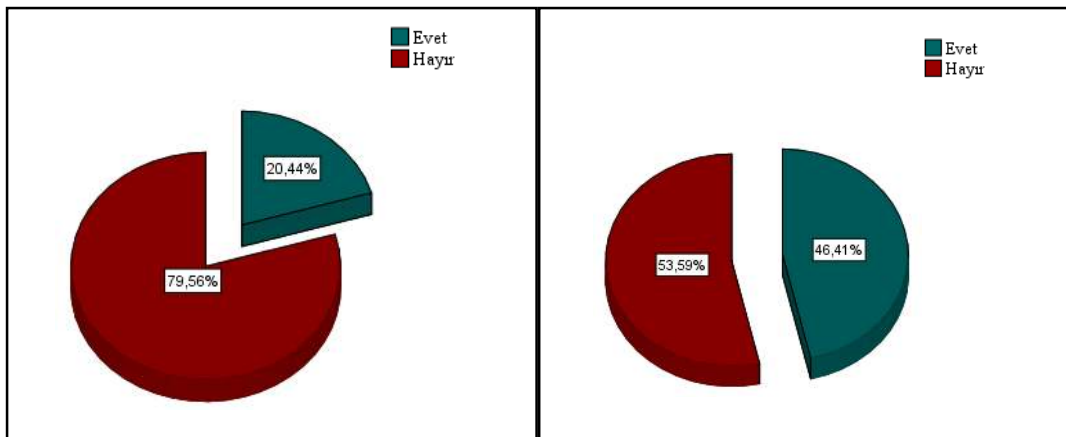
Şekil 5.71. Evinizde ve Mahallenizde Kendinizi Güvende Hissediyor musunuz?

Şekil 5.72’de yaşadığı mahallede güvenlik sorunlarının sık yaşanıp yaşanmadığı sorusuna cevap veren kullanıcıların yaş ve cinsiyete göre kıyaslaması yapılmıştır. Buna göre kadınlar erkeklere kıyasla güvenlik sorunlarının olduğunu düşünmektedir. Yaş kriterine göre bakıldığında ise güvenlik sorunu olduğunu düşünen kesim ağırlıklı olarak çocuk ve yaşlılardan oluşmaktadır.

Şekil 5.72. Şekil 5.71'in Yaş ve Cinsiyet Dağılımı ile Karşılaştırılması

Şekil 5.73'e göre ankete katılan kullanıcıların %79.56'sı çocuk oyun alanlarını yeterli bulmazken, %20.44'ü yeterli bulmaktadır. Şekil 4.74'e göre ankete katılan kullanıcıların %53.59'u çevresindeki diğer evlerle arasında mahremiyet koşullarının sağlanmadığını düşünürken, %46.41'i mahremiyet koşullarının sağlandığını düşünmektedir.

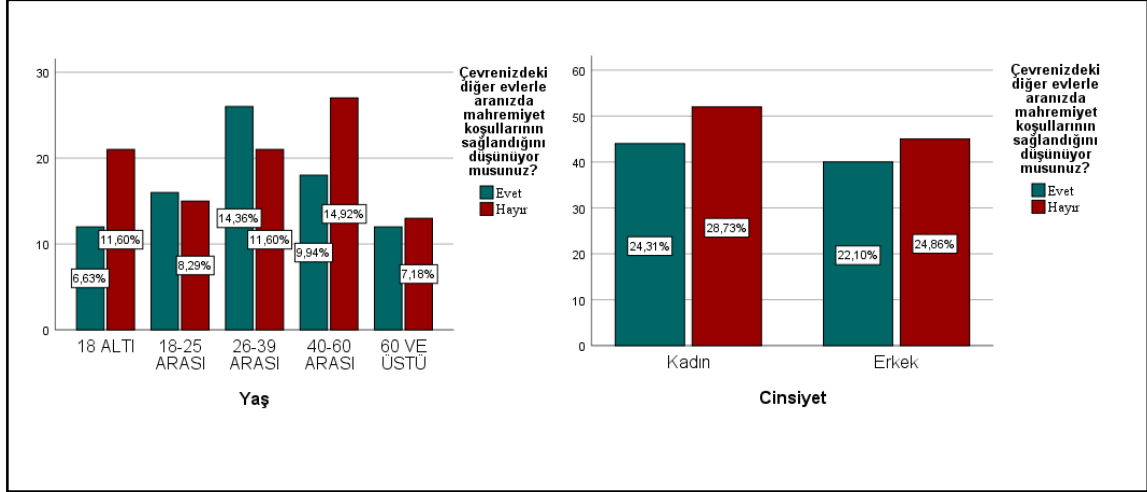

Şekil 5.73. Mahallenizdeki Çocuk Oyun Alanlarını Yeterli Buluyor musunuz?

Şekil 5.74. . Çevrenizdeki Diğer Evlerle Mahremiyet Koşullarının Sağlandığını Düşünüyor musunuz?

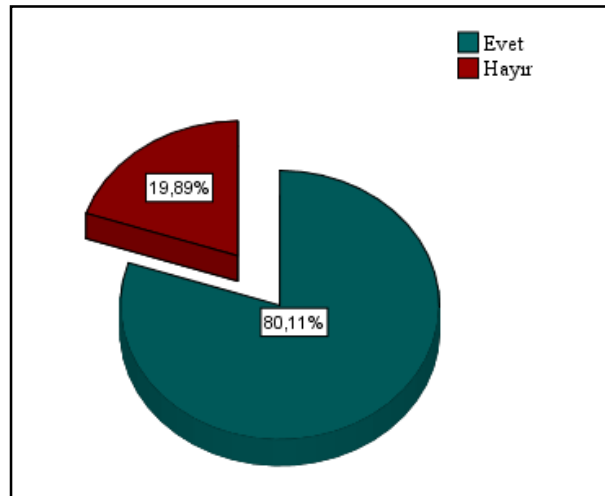
Yukarıdaki soruya cevap verenlerin yaş ve cinsiyete göre kıyaslanması Şekil 5.75'te verilmiştir. Buna göre 18-25 yaş ve 25-39 yaş arasındaki kullanıcıların çoğunluğu çevresindeki

evlerle mahremiyet koşullarının sağlandığını düşünürken, 18 yaş altı ve 40-60 yaş arası ile 60 yaş ve üstü sağlanmadığını düşünmektedir. Cinsiyet açısından baktığımızda ise hem kadınlar hem de erkekler çoğunlukla hayır cevabını verirken kadınlarda bu oran daha yüksektir.

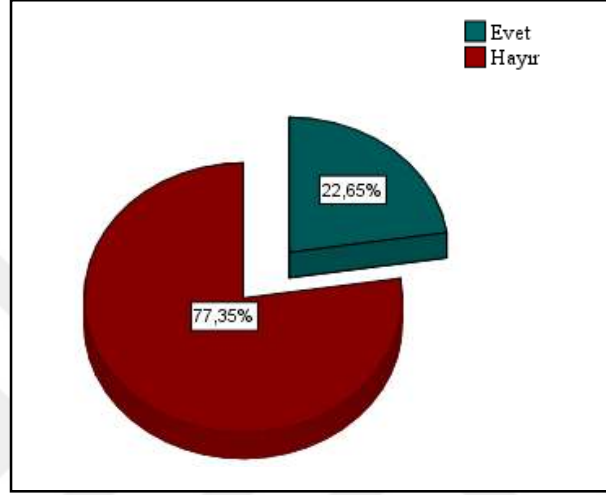
Şekil 5.75. Şekil 5.74'ün Yaş ve Cinsiyet Dağılımı ile Karşılaştırılması

Sosyal sürdürülebilirliğin devamının sağlanabilmesi için toplumun sağlıklı ilişkilere sahip olması gerekir. Şekil 5.76'ya göre ankete katılan kullanıcıların %80.11'i komşularıyla sık sık görüşüğünü belirtirken, %19.89'u sık görüşmediğini belirtmiştir. Anket uygulaması sırasında da görüldüğü üzere Sarıyerliler kullanıcıları birbirini yakından tanımakta ve güçlü sosyal ilişkilere sahip olmaktadır. Aşiret mensubu kişilerin yerleştiği çalışma alanı akrabalık ilişkileri ile ilişkili olarak güçlü bir bağın devam ettiği görülmektedir.

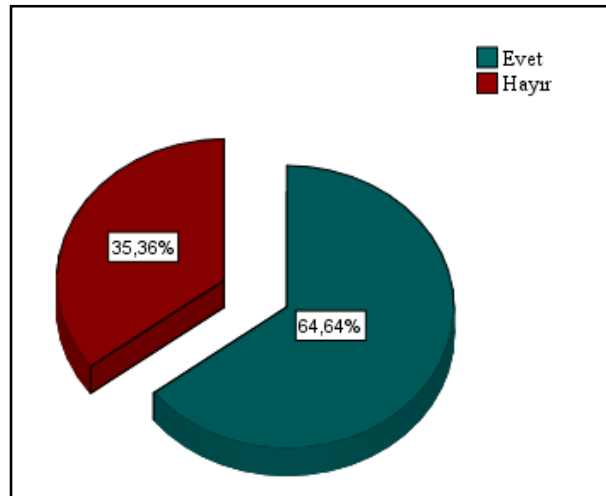
Şekil 5.76. Komşularınızla Sık Sık Görüşür müsünüz?

İnsan sosyal bir varlıktır ve sosyal yapının alt bileşenlerini oluşturan öğelerden biri olan mekan tasarımları, sosyal beklentileri karşılayacak şekilde planlanmalıdır. Toplumun sağlıklı bir yapıya sahip olabilmesi için bölgede yaşayan insanların kültürlerine ve ihtiyaçlarına uygun uzun vadeli planlamalar yapılmalıdır. Şekil 5.77'ye göre ankete katılan kullanıcıların %77.35'i çevresinde komşularıyla görüşebileceği mekanların olmadığını belirtirken, %22.65'i olduğunu belirtmiştir.

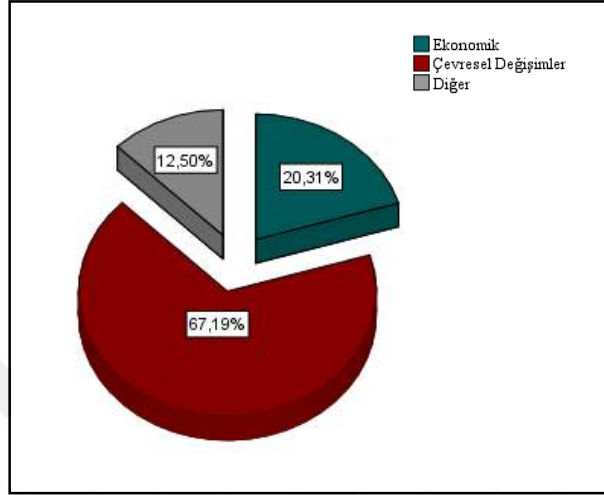
Şekil 5.77. Çevrenizde Komşularınızla Görüşebileceğiniz Ortak Mekanlar Var mı?

Şekil 5.78'e göre ankete katılan kullanıcıların %64.64'ü bu eve taşınmadan önceki alışkanlıklarını burada sürdürmeye devam ettiğini belirtirken, %35.36'sı devam edemediğini belirtmiştir. Ankete katılan kullanıcıların yarısından fazlası bu bölgeye benzer bir başka bölgeden geldiklerini ve bu sebeple alışkanlıklarında değişiklik olmadığını belirtmişlerdir.

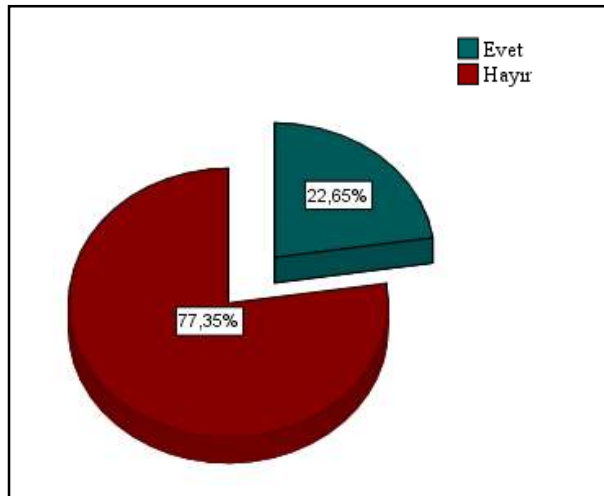
Şekil 5.78. Bu Eve Taşınmadan Önceki Alışkanlıklarınız Burada Sürdürmeye Devam Ediyor musunuz?

Bu eve taşınmadan önceki alışkanlıklarını burada sürdürmeye devam edemediğini belirten 64 kullanıcıya bu durumun sebepleri sorulmuş, Şekil 5.79'a göre, %67.19'u çevresel değişimler, %20.31'i ekonomik, %12.50'si diğer cevabını vermiştir. Bu soruya çevresel değişimler cevabını veren kullanıcılar, bölgede hayvancılık yapılmasının en büyük etken olduğunu belirtmişlerdir.

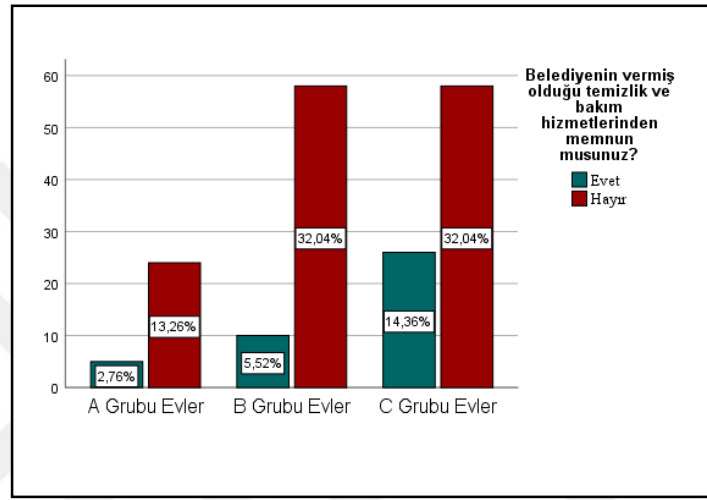
Şekil 5.79. Alışkanlıklarınız Burada Sürdürmeye Devam Edememenizin Sebepleri Nelerdir?

Şekil 5.80'e göre anket katılan kullanıcıların %77.35'i belediyenin vermiş olduğu temizlik ve bakım hizmetlerinden memnun olmadığını belirtirken, %22.65'i memnun olduğunu belirtmiştir. Bu soruya hayır cevabını veren kullanıcılar, çöplerinin çok geç toplanmasından, sokak lambalarının tamir edilmemesinden ve sokakların temizlenmemesinden şikâyetçi olduklarını belirtmişlerdir. Yerel yönetimlerin bu bölgeye fazla önem vermesi, kente üretim yapan insanların dikkate alınması ve bu insanların güvenliklerinin sağlanması önemlidir.

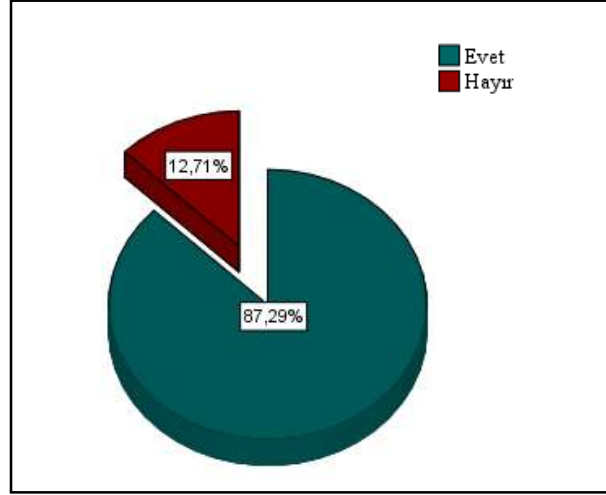
Şekil 5.80. Belediyenin Vermiş Olduğu Temizlik ve Bakım Hizmetlerinden Memnun musunuz?

Şekil 5.81'e göre A grubu evlerde yaşayan %16.02'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %2.76'sı belediyenin vermiş olduğu temizlik ve bakım hizmetlerinden memnunken, %13.26'sı memnun değildir. B grubu evlerde yaşayan %37.57'lik dilimin içerisinde yer alan kullanıcılardan %5.52'si belediyenin vermiş olduğu temizlik ve bakım hizmetlerinden memnunken, %32.04'ü memnun değildir. C grubu evlerde yaşayan %46.41'lik dilim içerisinde yer alan kullanıcılardan %14.36'sı belediyenin vermiş olduğu temizlik ve bakım hizmetlerinden memnunken, %32.04'ü memnun değildir.

Şekil 5.81. Şekil 5.80'in Yönelim ile Karşılaştırılması

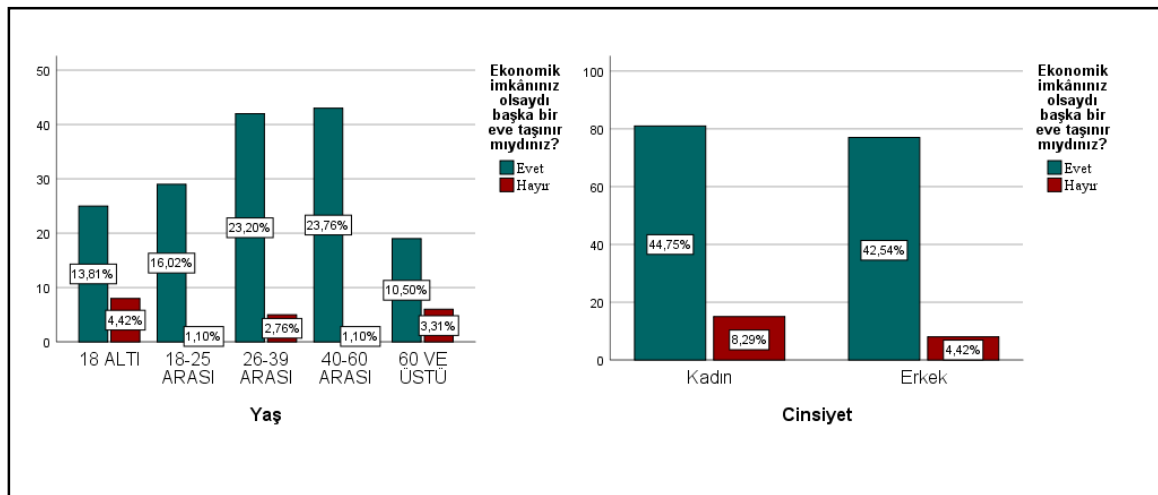
Şekil 5.82'ye göre ankete katılan kullanıcıların %87.29'u ekonomik imkanı olsaydı başka bir eve taşınacağını belirtirken, %12.71'i taşınmayacağını belirtmiştir. Bu sonuç bize kullanıcıların çoğunlukla ekonomik imkansızlıklar sebebiyle Sarıevler'de yaşamaya devam ettiğini göstermektedir.

Şekil 5.82. Ekonomik İmkânınız Olsaydı Başka Bir Eve Taşınır mıydınız?

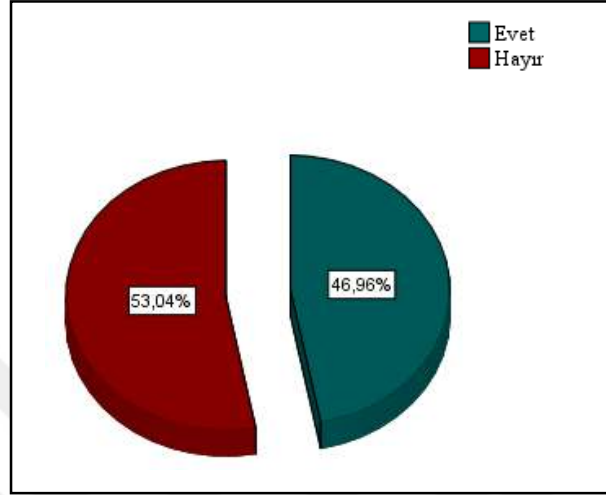
Yukarıdaki sorunun yaş ve cinsiyet kıyaslaması Şekil 5.83'te verilmiştir. Buna göre ekonomik imkânı olsa dahi başka bir eve taşınmak istemeyen kullanıcılar çoğunlukla yaşlı ve çocuk kesiminden oluşmaktadır. Yaş ortalaması 60 ve üstü olan kullanıcılar Sarıevler yapıldığından itibaren yaklaşık 41 yıl boyunca burada yaşamışlardır. Evlerinde eksiklikler olmasına rağmen evlerine alışmış oldukları için taşınmak istemediklerini belirtmişlerdir. Evlerinden taşınmak istemediklerini belirten çocuklar ise daha çok ev dışında vakit geçirmelerini sebep göstermişlerdir.

Ekonomik imkânı olsa dahi başka bir eve taşınmak istemediğini belirten kadınlar erkeklere oranla daha fazladır. Bu cevabı veren kadınlar evleri küçük olduğu için kolay temizlendiğini ve kolay ısındığını, bu sebeple taşınmak istemediklerini belirtmişlerdir.

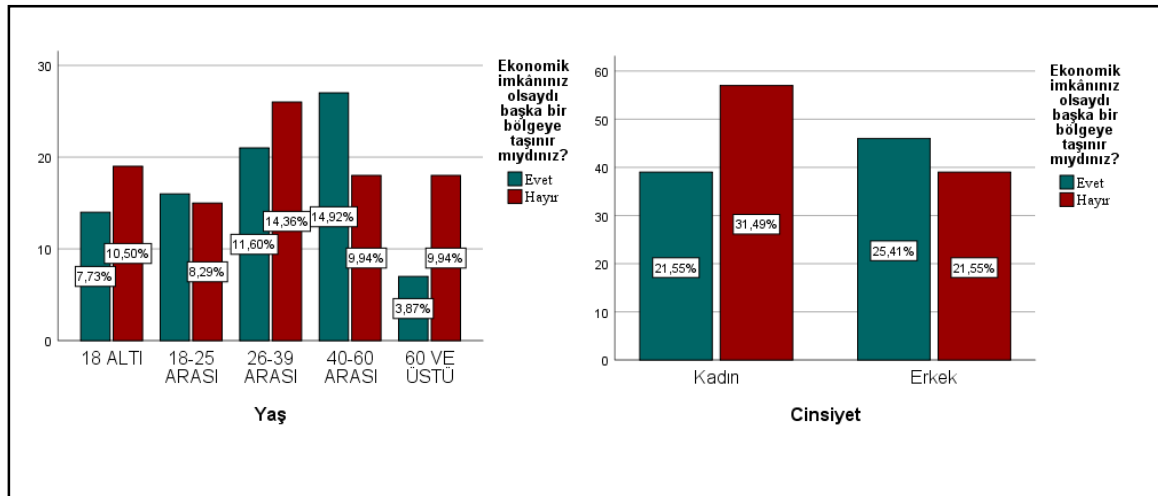
Şekil 5.83. Şekil 5.82'nin Yaş ve Cinsiyet Dağılımı ile Karşılaştırılması

Şekil 5.84'e göre ankete katılan kullanıcıların %46.96'u ekonomik imkanı olsaydı başka bir bölgeye taşınacağını belirtirken, %53.04'ü taşınmayacağını belirtmiştir. Anket sırasında bu soruya hayır cevabını veren kullanıcılar, bölgelerini sevdiklerini, burada mecbur oldukları için değil bölgeyi benimsedikleri için yaşadıklarını belirtmişlerdir.

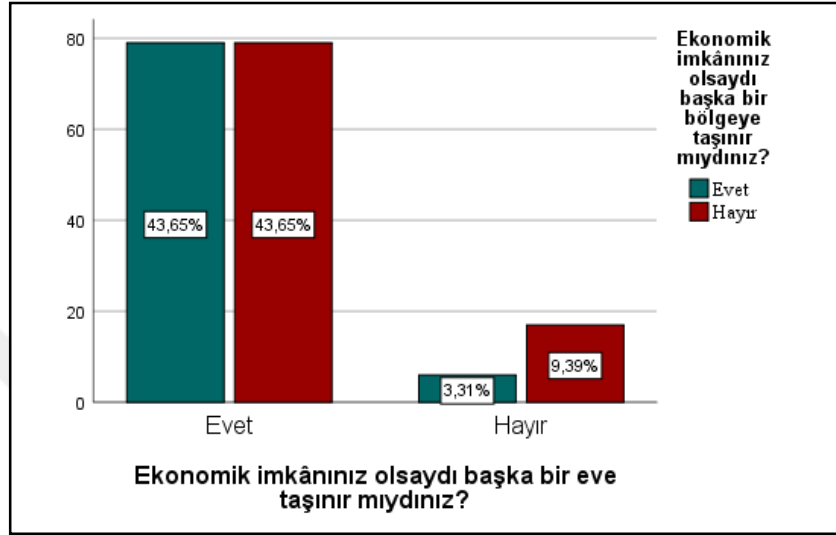
Şekil 5.84. Ekonomik İmkanınız Olsaydı Başka Bir Bölgeye Taşınır mıydınız?

Yukarıdaki sorunun yaş ve cinsiyet kıyaslaması Şekil 5.85'te verilmiştir. Buna göre ekonomik imkanı olsa dahi başka bir eve taşınmak istemeyen kullanıcılar çoğunlukla 18 yaş altı, 26-39 yaş arası ve 60 yaş üstü kullanıcılarıdır. 18-25 yaş arası ve 40-60 yaş arası kullanıcılar çoğunlukla ekonomik imkânları olsa başka bir bölgeye taşınmak istediklerini belirtmişlerdir. Ekonomik imkanı olsa dahi başka bir bölgeye taşınmak istemediğini belirten kadınlar erkeklere oranla daha fazladır.

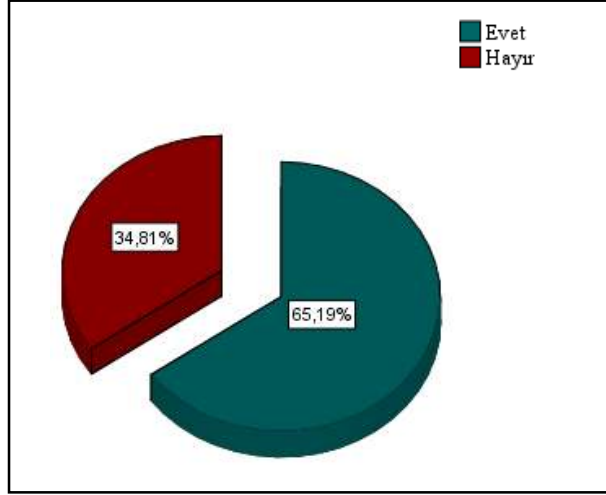
Şekil 5.85 Şekil 5.84'ün Yaş ve Cinsiyet Dağılımı ile Karşılaştırılması

Şekil 5.86'ya göre ekonomik imkanı olsa başka bir eve taşınacak olan %87.29'luk dilim içerisinde yer alan kullanıcılardan %43.65'i ekonomik imkanı olsa başka bir bölgeye taşınacağını belirtirken, %43.65'i taşınmayacağını belirtmiştir. Ekonomik imkanı olsa başka bir eve taşınmayacak olan %12.71'lik dilim içerisinde yer alan kullanıcılardan %3.31'i ekonomik imkanı olsa başka bir bölgeye taşınacağını belirtirken, %9.39'u taşınmayacağını belirtmiştir.

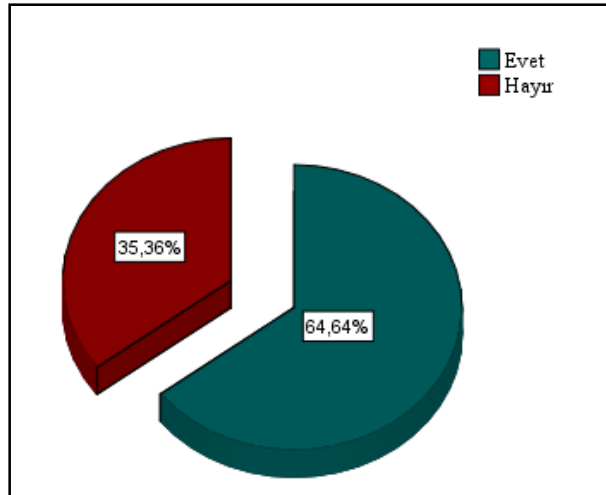
Şekil 5.86. Şekil 5.82 ile Şekil 5.84'ün Karşılaştırılması

Şekil 5.87'ye göre ankete katılan kullanıcıların %65.19'u eksikliklerin giderilmesi durumunda aynı evde yaşamaya devam edeceğini belirtirken, %34.81'i yaşamayacağını belirtmiştir. Anket uygulaması sırasında bu soruya evet cevabını veren kullanıcılar, evlerine alışmış olduklarını eksikliklerin giderilmesi durumunda memnuniyetlerini artacağını ve evlerini terk etmek istemediklerini belirtmişlerdir.

Şekil 5.87. Eksikliklerin Giderilmesi Durumunda Aynı Evde Yaşamaya Devam Eder misiniz?

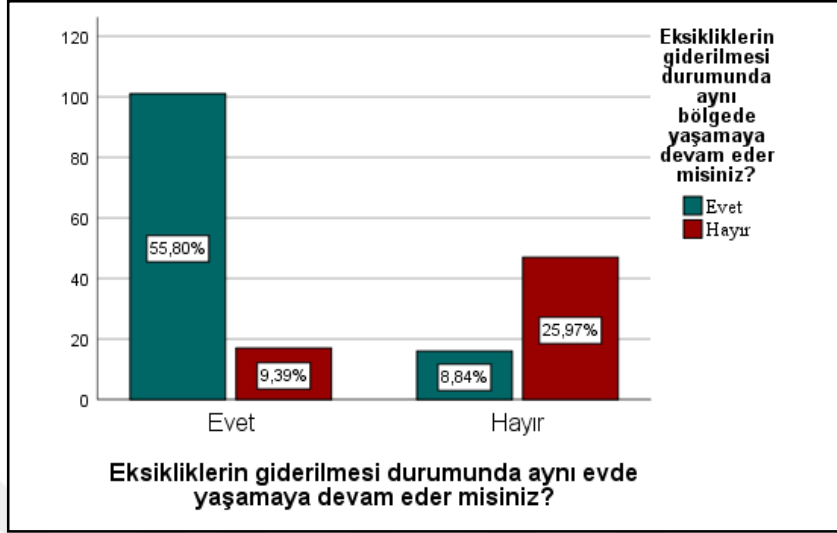
Şekil 5.88'e göre ankete katılan kullanıcıların %64.64'ü eksikliklerin giderilmesi durumunda aynı bölgede yaşamaya devam edeceğini belirtirken, %35.36'sı yaşamayacağını belirtmiştir. Bu sonuca göre ankete katılan kullanıcıların çoğunluğunun yaşadıkları bölgeden memnun oldukları ancak bazı eksikliklerin giderilmesi gerektiği sonucuna varılmaktadır. Bazı kullanıcılar eksikliklerin giderilmesi durumunda alışmış oldukları bölgede yaşamaya devam etmek istediklerini belirtmişlerdir.

Şekil 5.88. Eksikliklerin Giderilmesi Durumunda Aynı Bölgede Yaşamaya Devam Eder misiniz?

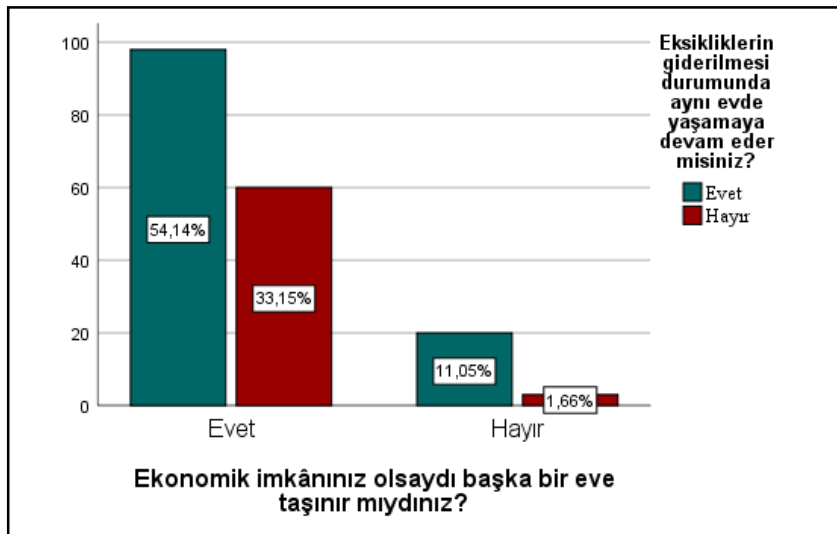
Şekil 5.89'a göre eksikliklerin giderilmesi durumunda aynı evde yaşamaya devam etmek isteyen %65.19'luk dilim içerisinde yer alan kullanıcılardan %55.80'i eksikliklerin giderilmesi durumunda aynı bölgede yaşamaya devam etmek istediğini belirtirken, %9.39'u aynı bölgede yaşamaya devam etmek istemediğini belirtmiştir. Eksikliklerin giderilmesi durumunda aynı evde yaşamaya devam etmek istemeyen %34.81'lik dilim içerisinde yer alan kullanıcılardan %8.84'i

eksikliklerin giderilmesi durumunda aynı bölgede yaşamaya devam etmek istediğini belirtirken, %25.97'si aynı bölgede yaşamaya devam etmek istemediğini belirtmiştir.

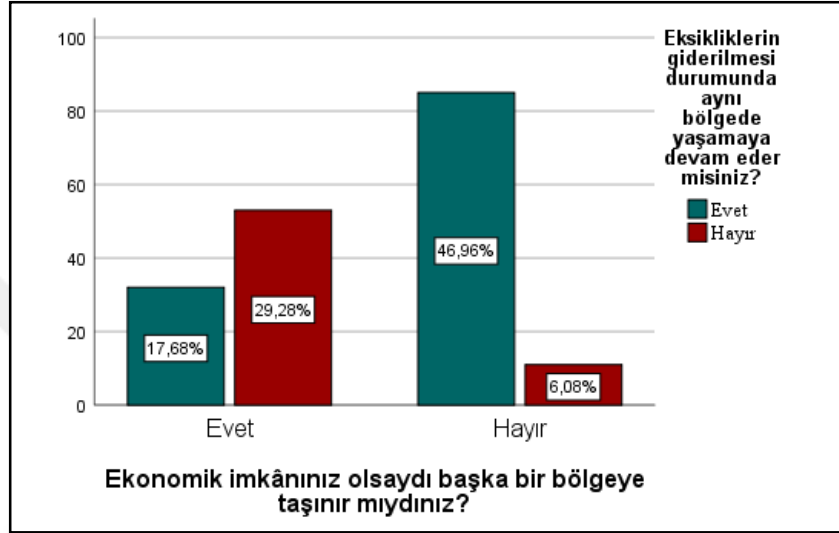
Şekil 5.89. Şekil 5.87 ile Şekil 5.88'in Karşılaştırılması

Şekil 5.90'a göre ekonomik imkanı olsa başka bir eve taşınacak olan %87.29'luk dilim içerisinde yer alan kullanıcılardan %54.14'ü eksikliklerin giderilmesi durumunda aynı evde yaşamaya devam edeceğini belirtirken, %33.15'i yaşamayacağını belirtmiştir. Ekonomik imkanı olsa başka bir eve taşınmayacak olan %12.71'lik dilim içerisinde yer alan kullanıcılardan %11.05'i eksikliklerin giderilmesi durumunda aynı evde yaşamaya devam edeceğini belirtirken, %1.66'sı devam etmeyeceğini belirtmiştir.

Şekil 5.90. Şekil 5.82 ile Şekil 5.87'nin Karşılaştırılması

Şekil 5.91'e göre ekonomik imkanı olsa başka bir bölgeye taşınacak olan %46.96'luk dilim içerisinde yer alan kullanıcılardan %17.66'sı eksikliklerin giderilmesi durumunda aynı bölgede yaşamaya devam edeceğini belirtirken, %29.28'i yaşamayacağını belirtmiştir. Ekonomik imkanı olsa başka bir bölgeye taşınmayacak olan %53.04'lük dilim içerisinde yer alan kullanıcılardan %46.96'sı eksikliklerin giderilmesi durumunda aynı bölgede yaşamaya devam edeceğini belirtirken, %6.08'i devam etmeyeceğini belirtmiştir.

Şekil 5.91. Şekil 5.84 ile Şekil 5.88'in Karşılaştırılması

6. SONUÇLAR

Türkiye’deki kırsal kalkınma paradigmalarında kır ve köy nosyonu birlikte değerlendirildiğinden, ilk olarak kırsal kalkınmada kaynak arayışı ve üretimi artırma ile sosyal görüşlü köycülük bakış açısı, kırsala olan bakış açısında birçok değişikliklerin meydana gelmesine sebep olmaktadır. Türkiye’ de kalkınma örnekleri politik içerikli olduğu için görüşler ve uygulamalar spesifik kadrolar tarafından eyleme geçirilmiş olup, buna karşılık yönetimin değişmesi ile beraber bu uygulama kaldırılmıştır. Köykent Projesi de buna benzer bir şekilde faaliyete geçirilmiş ve 2003 yılından itibaren durdurulmuştur. Bu açıdan kalkınma paradigmalarında politik ifadeler yerine milli menfaatler ve milli potansiyel belirlenmeli, yapılacak yatırımlar hukuki olarak güvencede olmalıdır. Sonuç olarak, köykent projesi, içerik ve vizyon olarak kökünde kırsal nüfusu sosyoekonomik olarak kalkındırmayı, kent ve kır arasındaki ayrımı düşürmeyi, kır bölgelerini ekonomik olarak kalkındırarak bununla beraber kentlerdeki sıkıntıları en az seviyeye düşürmeyi hedefleyen bir kalkınma türüdür. Dolayısıyla köken olarak bireye hizmet sağlamayı amaçlayan modern bir kalkınma yaklaşımıdır [17].

Köykent projesi kapsamında göçebelikten yerleşik hayata geçirilen topluluklardan biri de Beritan Aşiretidir. Beritan aşireti, 300 yıllık geçmişe sahip Türkiye’nin en büyük konar göçer aşiretlerinden biridir. 1970’li yıllarda artan terör olayları ile birlikte göçebe olarak yaşamakta zorluk çeken aşiret üyeleri yerleşik hayata geçmek için başvuruda bulunmuşlardır. Aşiret üyeleri hazırlanan köykent projesinin uygulanması neticesinde sistemli olarak farklı zaman dilimleri içerisinde göçebeliği bırakarak yerleşik hayata geçmiştir.

Aşiret üyesi İbrahim Sorgucu şunları ifade etmektedir:

" Köykent projesi ve merkez köyler projesi özellikle yerleşik hayata geçmek isteyen aşiretler için güzel bir fırsat projesidir. Beritanlılar bu projelerde ciddi bir şekilde faydalanmışlardır. Biz Kosan Kabilesi olarak Elazığ ve çevresinde, Karakulak kabilesi de Diyarbakır ve çevresinde proje kapsamında yerleşik konuma geçtik. Bu proje sonucunda sosyo-kültürel yapımızda ciddi bir değişiklik meydana geldi. Önceleri yaylalarda koyunlarımızı otlatırken, bu projeye büyük ahırlar inşa ederek büyükbaş hayvancılığa yöneldik. Okuma çağına gelen çocuklarımızı okullara gönderebildik rahat bir şekilde. Böylelikle Beritanlılar içinde okuryazar oranı her geçen gün arttı. Her ne kadar aile büyüklerimiz eski yaşam tarzlarını ararken de orta kuşak ve yeni kuşak gençlerimiz yeni yaşama tamamen adapte oldular." [52]

Çalışma alanı olarak seçilen Sarievler, Beritan Aşireti mensuplarının göçebelikten yerleşik hayata geçerken yerleştirildikleri bölgelerden biridir. Beritanlılar yerleşik hayata geçerken geçim kaynaklarına göre yerleşecekleri bölgeyi seçmişlerdir. Geçim kaynağı hayvancılık olan aşiret üyeleri Elazığ ili Cumhuriyet Mahallesi Sarievler’e yerleştirilmişlerdir. Yerleştikleri dönemde şehir merkezinden uzak olan bölge, zamanla kentin bulundukları yöne doğru büyümeye başlamasıyla

merkezi konumda kalmıştır. Bu durumun sonucu olarak hayvan otlak alanlarını kaybeden Beritanlıların büyük bir bölümü, zorunlu olarak temel geçim kaynağı olan hayvancılığı bırakıp farklı sektörlere yönelmiştir.

Sarıevler'in bulunduğu bölgeyi yeniden yapılanmaya açmak adına Elazığ Belediyesi tarafından 2010'lu yıllarda planlama çalışması başlatılmıştır. Hazırlanan proje çok katlı apartman bloklarından oluşturulmuştur. Bazı Sarıevler kullanıcıları, şu anda bahçeli bir eve sahip olmalarına rağmen proje sonucunda küçük bir apartman dairesinde oturmak istemedikleri veya aracı bir kurum olmadan kendileri müteahhit firmayla anlaşmaları durumunda daha fazla kar elde edecekleri için projeyi kabul etmemişlerdir. Proje iptal edilmiş ve bölge için 2021 yılında şuyulandırma çalışması yapılmıştır. Hazırlanan çalışma doğrultusunda aynı parselde bulunan konut sahipleri kendi aralarında anlaşarak yeni bir yapılanma sürecine gidebilecektir.

Beritan Aşireti üyeleri 1981 yılında Sarıevler'e yerleşirken evlerin tapusunu da almışlardır. O dönemde aşiret üyelerinin soyadı olmadığı için isimlerine göre tapu devri gerçekleştirilmiştir. Birçok Beritanlı Sarıevler'i beğenmediği için ilk yıllarda bölgeye yerleşmeyip kiraya verdiklerinden dolayı, tapular ilerleyen yıllarda sorun haline gelmiş, aynı isime sahip Beritanlıların tapuları karışmıştır. Karışıklığı çözmek için bazı aşiret üyeleri kendi arasında anlaşırken bazı üyeler mahkeme yoluna başvurmuştur.

Alan çalışması kapsamında sürdürülebilirlik kavramları bölge kullanıcılarına yöneltilen anket sorularının cevaplarına göre değerlendirilmiştir. Sürdürülebilirliğin sağlanması hedefi ile hazırlanan bu çalışma ile hem bölgede var olan konutların iyileştirilmesi hem de olası yeni yapılanmaya zemin hazırlaması amaçlanmıştır. Bölgeyi daha verimli bir şekilde inceleyip, tanımlayabilmek için Sarıevler'in çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik ilkeleri çerçevesinde incelemesi yapılmıştır.

Beritanlıların yaşadığı konutların plan tipleri incelenerek krokileri oluşturulmuştur. Krokiler oluşturulurken yapılış amacına hizmet etmeyen birimler saptanmıştır. Konutların, yapıldığı dönemde temel geçim kaynaklarına hizmet etmesi amacıyla tasarlanan birimler, zamanla geçim kaynaklarının değişmesiyle birlikte kullanılmayan ölü alanlara dönüşmüştür. Kullanıcılar konutlarında işlev yükleyemedikleri ahır, depo veya ikinci bir daireye çevirmek gibi değişikliklere gitmişlerdir. Bu sebeple konutların kullanıcıların ihtiyaçlarına cevap veremediği gözlemlenmiştir.

Sarıevler'de yaşayan kullanıcıların konut ve çevresini kullanımları ve bölge hakkındaki düşünceleri anket soruları doğrultusunda elde edilmiş ve değerlendirilmiştir. Kullanıcılarının çoğunun köykent projesi kapsamında 1981 yılında bölgeye yerleştikleri görülmüştür. Bölgede uzun yıllar boyunca yaşamının aidiyet duygusunu arttırdığı gözlemlenirken, kullanıcıların birçoğunun anket sorularına bu duygu doğrultusunda cevap verdikleri görülmüştür.

Çevresel sürdürülebilirlik kapsamında anket soruları değerlendirildiğinde, konutlardaki memnuniyet yüzdesini etkileyen en önemli unsurun ısınma problemi olduğu görülmektedir.

Kullanıcıların konutlarda ısı verimliliğini sağlamakta, yazın serin kışın sıcak tutmakta zorlandıkları görülmüştür. Sürdürülebilirliğin temel etmenlerinden biri olan enerji verimliliğinin sağlanamaması kullanıcılara ekonomik ve çevresel ölçüde zorluk yaşatmaktadır. Diğer yandan ısınma aracı olarak kullanıcıların yarısından fazlasının hayvan atıklarından elde edilen tezekleri kullanmaları atıkların geri dönüşümü açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Günümüzde şehir merkezinde tezek yapmak ve kullanmak sık görülen bir durum değildir. Bölgede tezek kullanımının devam etmesini orada yaşayan insanların eski hayatlarına bağlı olmasıyla ilişkilendirebiliriz. Büyükbaş hayvanı olmayan kullanıcıların bölgede yaşayan tanıdıklarından elde ederek tezek kullanması bölge halkı içinde yaşanan dayanışmayı göstermektedir.

Çalışma kapsamında konutların yönelimine kıyasla elde edilen verilere bakıldığında, kot ve yola yakınlık avantajı olan konut kullanıcılarının refah seviyelerinin yüksek olduğu görülmektedir. Avantajlı bir araziye sahip olmak kullanıcıların memnuniyetini artırmıştır. Arazi koşulları enerji tüketimini de değiştirerek böylece çevresel ve ekonomik sürdürülebilirlik düzeyine doğrudan etki etmektedir. Kullanıcıların günlük yaşamlarını etkileyen önemli sorunlardan biri olan rüzgarın kontrol edilmeye çalışılmasında konutların yöneliminin etkisini görmekteyiz.

Bölgenin merkezi konumu ulaşımı kolaylaştırmaktadır. Toplu taşıma araç güzergahının bölgenin yakınında olması kullanıcılara avantaj sağlamaktadır. Bu sebeple kullanıcılar otomobili olsa dahi toplu taşımayı tercih etmektedir. Köykenet projesinin bu yönüyle hedefine ulaştığı söylenebilir.

Ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanmasında köykenet projelerinin kente ve bireye katkısı unutulmamalıdır. Köykenet projelerinde, toplulukların var olan alışkanlıklarını yeni yerleşim alanlarında devam ettirebilmeleri amaçlanır. Sarievler, geçim kaynağı hayvancılık olan kullanıcıların mesleklerini sürdürebilmeleri için tasarlanmıştır. Bu sebeple bodrum kat ahır olarak planlanmıştır. Ancak zaman içerisinde çevresel ve ekonomik değişimler ile birlikte yeni geçim kaynağı bulmak zorunda kalan kullanıcıların çoğu için bodrum katları atıl hale gelmiştir. Yapılarda sürdürülebilirliğin sağlanabilmesi, mekanlara yeni işlevlerin yüklenebilmesi ile doğru orantılıdır.

Sarievler, köykenet projesi kapsamında tasarlanırken Beritanlıların hayvancılık faaliyetlerine devam edebilmesi planlanmış olsa da günümüzde kullanıcıların birçoğunun hayvancılık yapmaması köykenet projesinin hedefine ulaşmadığını göstermektedir. Uzun yıllar hayvancılıkla uğraştığı görülen kullanıcıların hayvancılık yapmayı bırakmalarının en büyük sebebinin çevresel değişimler olması, köykenet projelerinde bölge seçiminin ne kadar önemli olduğunu gösterir. Diğer yandan kullanıcıların birçoğunun küçükbaş hayvan beslemeye devam etmesi alışkanlıklarını sürdürme çabalarının işaretidir.

Tarım bölgenin geçim kaynağını oluşturmamaktadır. Bahçesinde ekim yapan kullanıcılar günlük ihtiyaçlarını karşılamayı amaçlamışlardır. Bahçesinde ağaç olan kullanıcılar ağaçların gölgesinden ve meyvelerinden faydalanmakta ancak meyveleri ticari amaç için kullanmamaktadır.

Bu bağlamda ağaç ve sebze yetiştiriciliği bölgenin ekonomik olmasa da çevresel sürdürülebilirliğine katkı sağlamaktadır.

Sosyal sürdürülebilirlik, komşuluk ilişkilerinin devamlılığıyla ilgilidir. Çalışma alanında uzun yıllar geçmesine rağmen kullanıcı profili değişmemiş, aynı aşiret üyeleri bölgeyi tercih etmeye devam etmiştir. Konut ve çevresi tasarlanırken, aile bağları güçlü olan kullanıcılar için komşuluk ilişkilerini sürdürebilecekleri mekanların eksikliği sosyal hayatlarını olumsuz etkilemektedir. Kadın kullanıcılar pandemiden önce çoğunlukla konutlarında bir araya gelirken, pandemi ile birlikte konutların bahçelerinde veya girişlerinde bulunan açık alanlarda bir araya gelmekte, erkek kullanıcılar ise bölgeye yakın kahvehanelerde toplanmaktadırlar. Sosyal mekan eksikliği kullanıcıları zorlamakta ve ilişkileri güçleştirmektedir.

Konut kullanıcıları bölgenin kimliğini şekillendirir. Tasarlanan konutlar, kullanıcıya kolaylık sağlamalı, yaşamını keyifli hale getirmelidir. Sarıevler kullanıcılarının bölgeyi sahiplendikleri, aynı bölgede yaşamaya devam etmek istedikleri görülmüştür. Bu durum kullanıcıların bölgeden şikayet etme sebeplerinin içinde bulundukları konutlar olduğunu göstermektedir.

Sosyal bağları kuvvetli olan kullanıcıların ikili ilişkileri anket sorularına verdikleri cevapları etkilemiştir. Kullanıcıların konut çevresiyle ilgili sorulara cevap verirken, komşularının akraba veya yakın eş dost olması sebebiyle olumsuz buldukları birçok konudan rahatsızlık duymadıkları gözlemlenmiştir. Örneğin konutların birbirine yakınlığı mahremiyet koşullarını ihlal etse de birçok kullanıcı yakın ilişkilerden dolayı rahatsızlık duymadıklarını belirtmiştir.

Köykent projelerinin yerel yönetimlerce desteklenmesi gerekir. Bölgenin sürdürülebilirliğinin sağlanması koşullarının iyileştirilmeye devam edilmesiyle alakalıdır. Bu kapsamda yerel yönetimlerin temizlik, bakım işleri oldukça önemlidir. Sarıevler'in en büyük eksikliklerinden biri yetersiz kalan temizlik ve bakım hizmetleridir. Kullanıcılar çevre temizliğinin eksik kaldığını, dış mekan aydınlatmalarının sürekli olarak bozulmasına rağmen tamir edilmediğini belirtmişlerdir. Şehir merkezinde bulunan bölgede bu gibi sorunların yaşanmaması gerekmektedir.

Anket uygulaması sırasında Sarıevler kullanıcılarının birçoğu bölgenin güvenli olduğunu, herkesin birbirini tanıdığını ve herhangi bir güvenlik sorunu yaşamadıklarını ancak diğer kent sakinleri tarafından bu durumun aksi yönde görüldüğünü söylemişlerdir. Kullanıcılar bu duruma anlam verememektedir. Yerel yönetimlerin verdiği eksik hizmetlerin bu durumun sebeplerinden biri olduğu söylenebilir. Anket uygulaması sırasında da bölgenin güvenli bir yer olduğu gözlemlenmiştir.

Ekonomik imkanı olsa başka bir eve taşınacak kullanıcıların başka bir bölgeye taşınma konusunda kararsız kaldığını ancak başka bir eve taşınmayacak olan kullanıcıların başka bir bölgeye de taşınmak istemedikleri görülmüştür. Eksikliklerin giderilmesi durumunda aynı evde yaşamaya devam edecek kullanıcıların aynı bölgede de yaşamaya devam etmek istediği ancak aynı

evde yaşamak istemeyen kullanıcıların aynı bölgede de yaşamaya devam etmek istemedikleri görülmüştür. Kullanıcılarla yapılan görüşmelerde birçoğunun bölgeyi sahiplendiği, bölgenin konumundan memnun oldukları ancak evlerinden memnun olmadıkları görülmüştür. Bölge yeniden yapılanmaya gitse dahi yine de burada yaşamaya devam etmek istedikleri gözlemlenmiştir. Kullanıcılar konutları ihtiyaçlarına cevap vermiyor olsa dahi bahçeli bir evde yaşıyor olmaktan oldukça memnundurlar.

Sarıevler kullanıcılarının değişen çevre koşullarına rağmen alışkanlıklarını sürdürmeye devam etmeye çalıştıkları, geçmiş yaşamlarından kopamadıkları görülmektedir. Köykent projesi kapsamında Beritanlılara özel olarak tasarlanan konutlar kullanıcıların hayat tarzlarına uygun olmasa da, kullanıcılar bölgeyi benimsemiş ve sahiplenmiştir.

ÖNERİLER

Son yıllarda sürdürülebilir konut ve çevresinin tasarlanmasıyla ilgili hedeflenen amaçlar doğrultusunda mevcut yapı stoklarının yeniden değerlendirilmesi gündeme gelmiştir. Mevcut konutların korunması, bakım ve onarımının sağlanarak geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Kent nüfusunu düşürmeye yönelik devlet politikalarına yerel yönetimlerin göstereceği destek de önem arz etmektedir. Kentteki çevresel, ekonomik ve sosyal yaşam tarzlarının devam ettirilebilmesi için gerekli tedbirler alınmalıdır. Köykent projesi kapsamında planlanan konut ve çevresinin planlanması çevresel, sosyal ve ekonomik sürdürülebilirlik boyutları doğrultusunda ele alınmalıdır. Öte yandan bu alanlarda yaşayan insanların yaşam şartlarının iyileştirilmesi için kent ve konut boyutunda nasıl bir çalışma yapılması gerektiği uzun süreli planlama açısından düşünülmelidir.

Hem mevcut konut stokunun iyileştirilmesi hem de yeni planlamalar için öncelikli olarak sürdürülebilirliğin temel ilkeleri doğrultusunda mimari kurgulama gerekmektedir. Bu amaçla, çevresel açıdan, kullanıcıların mekan tecrübeleri dikkate alınarak planlama yapılması, yeni konut üretimin yanı sıra mevcut konutlarda iyileştirme yapılması, enerji tüketiminin azaltılması, ısınma ve soğutmanın doğal yollarla sağlanabilmesi amacıyla konforlu mekan tasarımları yapılmalıdır. Sosyal açıdan, kullanıcıların yerel yönetimler ve tasarımcılar ile bir araya gelerek bilgi alışverişinde bulunması, sosyal aktivitelere imkan verecek mekan planlamaları, ulaşım ağının geliştirilmesi sağlanmalıdır. Ekonomik açıdan, konut yenileme uygulamalarına imkan verilmesi, konut çevresinde düzenleme çalışmalarının yapılması, bölgenin kullanıcılarına uygun geçim kaynağı olanaklarının çeşitlendirilmesi yapılmalıdır.

Hükümetlerin aldığı karar doğrultusunda planlanıp hayata geçirilen köykent projeleri, hem hükümet hem de yerel yönetimler tarafından desteklenmelidir. Sarıyer'de kullanıcıların besledikleri hayvanlar için uygun alanlar düzenlenmeli, aydınlatma, yol, altyapı gibi hizmetlerin sağlanmalıdır. Köykent projelerinin sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için proje kapsamında kente yerleşen kullanıcıların, adaptasyon süreci yerel yönetimlerce desteklenmelidir. Bu çalışma resmi kurumlarda köykent projelerine verilecek olan desteklerin sürdürülebilirlik ilkelerine uygun bir şekilde planlanmasına ışık tutması amacıyla yapılmıştır.

KAYNAKLAR

- [1] Çolakoğlu, E. (2007). *Kırsal Kalkınma Problemine Bir Çözüm Arayışı Olarak Köy- Kent Projesi*, ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 187-202
- [2] Güney, E. (1993) *Doğu Ve Güneydoğu Anadolu'da Göçer-Konar Aşiretlerin Kışlak Ve Yaylakları, Diyarbakır'ın Fırat Havzasında İki İlçesi Çüngüş Ve Çermik*, Dicle Üniversitesi Gap Uygulama Ve Araştırma Merkezi Yayınları No: 2
- [3] Emiroğlu, M. (1977). *Bolu'da Yaylalar ve Yaylacılık*, Ankara Üniversitesi DTCF yayınları No: 272
- [4] Çağlar, T. (2018). *Göç Çalışmaları İçin Kavramsal Bir Çerçeve*, Toros Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyal Bilimler Dergisi, 5-49
- [5] Akıncı, B., Nergiz, A., Gedik, E. (2015). *Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul*, Göç Araştırmaları Editörden Dergisi, The Journal Of Migration Studies, 58-83
- [6] Ekici, S., Tuncel, G. (2015). *Göç ve İnsan*, Birey ve Toplum Dergisi, 9-22
- [7] Kurt, H. (2006). *Göç Eğilimleri Ve Olası Etkileri*, Mersin Üniversitesi Yönetim Bilimleri Dergisi, 148-178
- [8] Ari, Y., O. (2018). *Döngüsel Göç Hareketinin Ekonomik Belirleyicileri: Gürcistan - Türkiye Örneği*, Doktora Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- [9] Avrupa Politika Merkezi, (2011). *Geçici Ve Döngüsel Göç: Fırsatlar Ve Zorluklar*, Geçici Ve Döngüsel Göç Görev Gücünün Geçici Ve Döngüsel Göç: Fırsatlar Ve Zorluklar İsimli Raporuna İlişkin Bilgi Notu
- [10] Koç, B. Gül, A. (2004). *Türkiye'de Kırsal Kalkınmada Köykent Yaklaşımı Ve Bazı Ülkelerde Uygulanan Benzeri Modeller*, Türkiye VI Tarım Ekonomisi Kongresi, 117-124
- [11] Koç, B. (2005). *Türkiye'de Kırsal Kalkınma Modeli Olarak Köykentler ve Köykentlerde Tarımsal İşletmelerin Sosyal ve Ekonomik Analizi*, Doktora Tezi, Çukurova Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü
- [12] Kurtbaş, İhsan. (2017). *Türkiye'de Politik Değişim Ve Siyasi Elitler Merkez-Çevre Kuramının Gözden Geçirilmesi ve Türkiye'de Bir "Elit Koalisyonu Olarak Yeni Elitler"*, International Journal of Social Science, Odak Belgelendirme, 179-204.
- [13] Doğanay, T. C. (2014). *Devlet Ve Toplum İlişkisinde Siyasal İktidar Dengeleri: Yeni Merkez Yeni Çevre*, Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- [14] Öztürk, T., Mengüloğlu, M. (2008). *Sürdürülebilir Kalkınmada Fiziksel Kırsal Alan Planlaması*, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Ziraat Fakültesi, Tarımsal Yapılar ve Sulama Bölümü, 209-215
- [15] Karaaslan, Ş., Öztaş, Ç. Ç. (2017). *Türkiye'de Kırsal Planlama ve Farklı Ülkelere Ait Kırsal Planlama Örnekleri*, Kent Akademisi, Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi, 432-465
- [16] Işık, N., Baysal, D. (2011). *Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türkiye'de Kırsal Kalkınma Politikaları: Genel Bir Değerlendirme*, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 165-186
- [17] Başbüyük, A. (2011). *Mesudiye(Ordu) Köykent Projesi*, Doğu Coğrafya Dergisi, 301-326
- [18] Kut Görgün, E. (2013). *Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma İçin Kırsal Alan Planlaması Genel Modeli Ve Kop Bölgesi Kırsal Kalkınma Önerileri*, I. Kop Bölgesel Kalkınma Sempozyumu
- [19] Gül, G. (2020). *Kentsel Köy Projesi Yaşanabilir ve Sürdürülebilir Yaşam Alanları*, <https://peyzax.com/kentsel-koy-projesi/>

- [20] Gezer, H. (2013). *Geleneksel Safranbolu Evlerinin Sürdürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi*, İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi, 13-31
- [21] Karakurt Tosun , E. (2009). *Sürdürülebilirlik Olgusu Ve Kentsel Yapıya Etkileri*, Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi, ISSN 1305-7979
- [22] Kuter, N. Ünal H.E. (2009). *Sürdürülebilirlik Kapsamında Ekoturizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri*, Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, 146-156
- [23] Koçak, F. Balcı, V. (2010). *Doğada Yapılan Sportif Etkinliklerde Çevresel Sürdürülebilirlik (The Environmental Sustainability in the Sporting Events in Nature)*, Ankara Üniversitesi Çevre Bilimleri Dergisi, 213-222
- [24] Gazibey, Y. Keser, A. Gökmen, Y. (2014). *Türkiye’de İllerin Sürdürülebilirlik Boyutları Açısından Değerlendirilmesi*, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 511 – 544
- [25] Yükçü, S., Fidancı, N. (2016). *Sürdürülebilirlik Maliyeti Örneği Olarak Maden Sahası Restorasyonu*, Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 663-677
- [26] Kılınçarslan, Ş. Ve Türker, Ş.Y. (2020). *Ahşap Malzemelerin FRP ile Güçlendirilmesinin Sürdürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi*, Teknik Bilimleri Dergisi, 23-30
- [27] Eryılmaz, G.A, Kılıç O, Ve Boz, İ. (2019). *Türkiye’de Organik Tarım ve İyi Tarım Uygulamalarının Ekonomik, Sosyal ve Çevresel Sürdürülebilirlik Açısından Değerlendirilmesi*, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tarım Bilimleri Dergisi (YYU Journal of Agricultural Science), 352-361
- [28] Erdoğan, H. T. (2016). *Ulaşım Hizmetlerinin Ekonomik Kalkınma Üzerine Etkisi*, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 187-215
- [29] Özen, N. (2009). *Gap Bölgesi’nde Yaşanan Göçün Sürdürülebilirlik Bağlamında Konut Çevrelerine Etkisi; Diyarbakır Huzurevleri Örneği*, Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü
- [30] Tıraş, H. H. (2012) *Sürdürülebilir Kalkınma ve Çevre: Teorik Bir İnceleme*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 57-73
- [31] Yetkin, E. G. (2019). *Sürdürülebilir Mimarlık Kapsamında Yapılarda Su Korunumu Stratejileri*, Sürdürülebilir Mühendislik Uygulamaları ve Teknolojik Gelişmeler Dergisi, 70-78
- [32] Tatar, E. (2013). *Sürdürülebilir Mimarlık Kapsamında Çalışma Mekanlarında Gün Işığı Kullanımı İçin Bir Öneri*, Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 147-162
- [33] Berkin, G. (2006). *Sürdürülebilir Mimari İçin Pirinç Çeltiği Kabuk Külünden Üretilen Isı Korunumlu Cam Yapı Malzemesi*, Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü
- [34] Korkmaz, C., Yaygın, M. A., Ve Serdaroglu Sağ, N. (2019). *Kentsel Dönüşüm Projelerinde Sosyal Sürdürülebilirlik Performansının Değerlendirilmesi: Yeni Mamak Kentsel Dönüşüm ve Gelişim Projesi*, Online Journal of Art and Design, 37-61
- [35] Çetin, A.A. (2016). *Kurumsal Sürdürülebilirliğin Sağlanmasında Risk Odaklı İç Denetim ve Bir Araştırma*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- [36] Kuşat, N. (2013) *Yeşil Sürdürülebilirlik İçin Yeşil Ekonomi: Avantaj Ve Dezavantajları - Türkiye İncelemesi*, Journal of Yasar University, 4896 – 4916,
- [37] Ekim, Derya. (2004). *Sürdürülebilirlik Kavramı Ve Mimari Form Üzerindeki Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü
- [38] Doğan, G. (2019). *Türk Sosyal Sürdürülebilir Bina Sertifikası Modeli: Tüssbiser*, Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü

- [39] Güney, F.C. (2016). *Konut Ölçeğinde Sürdürülebilir İç Mimari Tasarımı Üzerine Örnek Bir Çalışma: Geleneksel Bodrum Evleri İçin Bir Öneri*, Doktora Tezi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü
- [40] Burkut, E.B. (2018). *Sürdürülebilir Mimari Tasarımların Konya Örneğinde İncelenmesi*, Uluslararası Yeşil Başkentler Kongresi, 8-11
- [41] Özmehmet, E. (2007). *Avrupa Ve Türkiye'deki Sürdürülebilir Mimarlık Anlayışına Eleştirel Bir Bakış*, Journal of Yasar University, 809-826,
- [42] Susmaz, H. (2010). *Elazığ Uygulama İmar Planlarının Tarihsel Gelişim Sürecinin Değerlendirilmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü
- [43] <https://www.milliyet.com.tr/egitim/haritalar/elazig-haritasi-elazig-ilceleri-nelerdir-elazig-ilinin-nufusu-kactir-kac-ilcesi-vardir-6311220>
- [44] Elazığ Belediyesi, Etüt Proje Müdürlüğü, Kentsel Dönüşüm Servisi
- [45] <https://www.cografya.gen.tr/tr/elazig/fiziki.html>
- [46] Solak, A. (2017). *Elazığ İli Sosyal Analiz Çalışması*, Hegem Vakfı, 66
- [47] Taşçı, L. (1996). *Elazığ İli Kent Planlaması ve İmar Uygulamaları Üzerine Bir Araştırma*, Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü
- [48] [https://tr.wikipedia.org/wiki/El%C3%A2z%C4%B1%C4%9F_\(il\)](https://tr.wikipedia.org/wiki/El%C3%A2z%C4%B1%C4%9F_(il))
- [49] Türkiye İstatistik Kurumu, Genel Nüfus Sayımı, <https://biruni.tuik.gov.tr/nufusapp/idari.zul>
- [50] Elazığ Valiliği, <http://www.elazig.gov.tr/tarihi-harput>
- [51] Aksoy, E.(2016). *Beritan Aşireti Halı ve Kilimleri*, Sanat ve Tasarım Dergisi, 27-46
- [52] Akdeniz, E. (2019). *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Devlet Aşiret İlişkisine Bir Örnek: " Beritan Aşireti"*, Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri Ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü
- [53] Yetim, N. (2016). *Beritan Aşireti'nin Konar-Göçer Yaylacılık Faaliyetleri*, Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- [54] Baran, M, Yılmaz, A (2011). *Göçebelikten Yerleşik Hayata Geçişte, Beritan Aşireti Konutlarında Aidiet Duygusu*, New World Sciences Academy Dergisi, 6,4, 1645-1656
- [55] Ural, A. Kılıç, İ. (2013). *Bilimsel Araştırma Süreci ve SPSS ile Veri Analizi*, Detay Yayıncılık.

EKLER

EK- 1: ANKET FORMU

- 1-Yaş.....()18 altı ()18-25arası ()26-39arası ()40-60arası ()60 ve üstü
- 2-Cinsiyet.....()Kadın ()Erkek
- 3-Eğitim Durumu....()Okuryazar değil ()İlköğretim ()Lise ()Üniversite ()Y.L/Doktora
- 4-Meslek.....()Öğrenci ()Serbest Meslek ()Memur ()Emekli ()Ev Hanımı
()Çalışmıyor Diğer:.....
- 5-Medeni Durumunuz....()Evli ()Bekar
- 6-Otomobiliniz var mı?... ()Evet ()Hayır
- 7-Evinizde kaç kişi yaşıyor?... ()1 ()2 ()3-4 ()4'den fazla
- 8-Ev sahibi misiniz kiracı mı?... ()Ev Sahibi ()Kiracı
- 9-Evinizde kaç yıldır yaşıyorsunuz?... ()0-1 ()1-5 ()5-10 ()10-15 ()15 ve üstü
- 10-Sarıyer'e yerleşmeden önce nerede yaşıyordunuz?... ()Başka bir şehirde ()Başka bir mahallede
- 11-Bu bölgeye yerleşme sebebiniz nedir?... ()Ekonomik ()Ailevi ()Sosyal ()Diğer
- 12-Depremden sonra eviniz hasar gördü mü? ()Evet ()Hayır
- 13-Evinizde değişiklik yaptınız mı? ()Evet ()Hayır
- 14-Oturdüğunuz evden memnun musunuz? ()Evet ()Hayır
- 15-Eviniz yazın yeterince serin oluyor mu? ()Evet ()Hayır
- 16-Eviniz kışın yeterince sıcak oluyor mu? ()Evet ()Hayır
- 17-Evinizde ısınmayı nasıl sağlıyorsunuz?
a)doğalgaz b)odun, kömür c)tezek d)diğer
- 18-Evinizdeki odaların büyüklükleri yeterli mi? ()Evet ()Hayır
- 19-Pencere sayısını ve büyüklüğünü yeterli buluyor musunuz? ()Evet ()Hayır
- 20-Evinizdeki doğal aydınlatma yeterli mi? ()Evet ()Hayır
- 21-Gündüz saatlerinde yapay ışık kullanıyor musunuz? ()Evet ()Hayır
- 22-21. soruya cevabınız evet ise hangi mekânlarda kullanıyorsunuz?
a)mutfak b)yatak odası c)salon d)diğer
- 23- Rüzgârdan olumsuz etkileniyor musunuz? ()Evet ()Hayır
- 24-23. soruya cevabınız evet ise, rüzgârdan korunmak için ne tür önlemler aldınız?
a)yeni bir mekan ekledim b)giriş yönünü değiştirdim c) pencerelerde değişiklik yaptım
d)diğer
- 25- Bahçenizde büyük baş hayvan besliyor musunuz? ()Evet ()Hayır
- 26-Bahçenizde kümes var mı? ()Evet ()Hayır

27-26. soruya cevabınız evet ise, kümesinizi hangi kriterlere göre konumlandırıdınız?

a)güneş b)rüzgar c)diğer

28-Çevrenizdeki kokular sizi rahatsız ediyor mu? ☐Evet ☐Hayır

29-Hayvan atıklarını yakıt olarak kullanıyor musunuz? ☐Evet ☐Hayır

30-Hayvan atıklarını gübre olarak kullanıyor musunuz? ☐Evet ☐Hayır

31-Bahçenizde yaprağını döken ağaclar mevcut mu? ☐Evet ☐Hayır

32-Bahçenizde yaprağını dökmeyen ağaclar mevcut mu? ☐Evet ☐Hayır

33-Bahçenizde meyve ağacları yetiştiriyor musunuz? ☐Evet ☐Hayır

34-Çevrenizdeki trafik gürültüsünden rahatsız oluyor musunuz? ☐Evet ☐Hayır

35- Evinizin alt katını ahır olarak kullanıyor musunuz? ☐Evet ☐Hayır

36-35. soruya cevabınız hayır ise, alt katı hangi amaçla kullanıyorsunuz?

a)konut b)depo c)diğer

37-Toplu taşıma kullanıyor musunuz? ☐Evet ☐Hayır

38-Bisiklet kullanıyor musunuz? ☐Evet ☐Hayır

39-Evinizde rutubet, nem sorunu var mı? ☐Evet ☐Hayır

40-Geceleri dış mekânlardaki aydınlatmaları yeterli buluyor musunuz? ☐Evet ☐Hayır

41- Evinizde ve mahallenizde kendinizi güvende hissediyor musunuz? ☐Evet ☐Hayır

42-Mahallenizdeki çocuk oyun alanları yeterli mi? ☐Evet ☐Hayır

43- Çevrenizdeki diğer evlerle aranızda mahremiyet koşullarının sağlandığını düşünüyor musunuz?

☐Evet ☐Hayır

44-Komşularınızla sık sık görüşür müsünüz? ☐Evet ☐Hayır

45-Çevrenizde komşularınızla görüşebileceğiniz ortak mekânlar var mı? ☐Evet ☐Hayır

46-Yaşadığınız bölgeye ulaşım olanaklarından memnun musunuz? ☐Evet ☐Hayır

47-Bu eve taşınmadan önceki alışkanlıklarınızı burada sürdürmeye devam ediyor musunuz?

☐Evet ☐Hayır

48-47. soruya cevabınız hayır ise bunun sebepleri nelerdir?

a)ekonomik b)çevresel değişimler c)diğer

49-Belediyenin vermiş olduğu temizlik ve bakım hizmetlerinden memnun musunuz?

☐Evet ☐Hayır

50-Evinizde yeterli depolama alanı var mı? ☐Evet ☐Hayır

51-Ekonomik imkânınız olsaydı başka bir eve taşınır mıydınız? ☐Evet ☐Hayır

52-Ekonomik imkânınız olsaydı başka bir bölgeye taşınır mıydınız? ☐Evet ☐Hayır

53-Eksikliklerin giderilmesi durumunda aynı evde yaşamaya devam eder misiniz?

☐Evet ☐Hayır

54-Eksikliklerin giderilmesi durumunda aynı bölgede yaşamaya devam eder misiniz?

☐Evet ☐Hayır

55-Hayvancılığı geçim kaynağı olarak kullandınız mı? ()Evet ()Hayır

56-55. soruya cevabınız evet ise kaç yıl bu iş ile uğraştınız?

a)0-5 b)5-10 c)10-15 d)15 ve fazlası

57-Günümüzde hayvancılıkla ilgilenmeme sebepleriniz nelerdir?

a)ekonomik b)çevresel değişimler c)yeni iş imkanları d)diğer

ÖZGEÇMİŞ

Büşra YURTEN

Category	Percentage
Very satisfied	10%
Satisfied	25%
Dissatisfied	35%
Very dissatisfied	30%

Service	Percentage
Online services	80%
Mobile services	60%
Social media	40%
Email newsletters	30%
Direct mail	20%

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

■ [REDACTED]

İŞ DENEYİMİ

2017 – 2017	: Bahçeci Mimarlık
2017 –Halen	: Yurten Mimarlık
2017 –Halen	: Yurten Konut